

Харалампие Поленаковиќ

ТУРСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО АРОМАНСКИОТ

MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

Haralampie Polenakoviċ

TURKISH ELEMENTS IN AROMANIAN

Skopje 2007

**МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И
УМЕТНОСТИТЕ**

Харалампие Поленаковиќ

ТУРСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО АРОМАНСКИОТ

Скопје 2007

Уредник:
академик Зузана Тополињска

Приредувач:
Петар Атанасов

Наслов на оригиналот:
Haralampie Polenaković, Turski elementi u aromunskom dijalektu

Превод од српскохрватски:
Веселинка Лаброска

Техничка обработка:
Марјан Марковиќ

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

811.512.161:811.135.1

ПОЛЕНАКОВИЌ, Харалампие

Турските елементи во ароманскиот / Харалампие Поленаковиќ ;
[уредник Зузана Тополињска ; приредувач Петар Атанасов ; превод од
српскохрватски Веселинка Лаброска]. - Скопје : Македонска академија
на науките и уметностите, 2007. - 205 стр. ; 24 см

Поговор / Петар Атанасов: стр. 199-205. - Библиографија: стр. 9-12. -
Résumé: Les éléments turcs dans l'aroumain / Petar Atanasov: стр.
197-198

ISBN 978-9989-101-87-8

а) Турски јазик - Влијанија - Аромански јазик

COBISS.MK - ID 70762762

Содржина:

Скратеници.....	7
Библиографија.....	9
Графички забелешки.....	13
Предговор.....	15
Вовед.....	17
Вокални промени.....	23
Консонантски промени.....	31
Елентеза.....	46
Синкопа.....	47
Афереза.....	48
Апокопа.....	48
Метатеза.....	49
Хаплоглогија.....	50
Акцент.....	51
Глаголи.....	52
Суфикси / и додатоци /	54
Аромански презимиња настанати од турски зборови.....	57
Изрази, изреки, пословици.....	60
Семантички промени.....	71
Речник.....	73
Неколку забелешки за речникот.....	195
Резиме (Résumé).....	197
Поговор.....	199

Забелешка од уредникот:

Оваа книга претставува превод од српскохрватскиот оригинал на докторската дисертација на Хараламие Поленаковиќ под наслов „Турски елементи у аромунском дијалекту“ одбранета во 1939 година во Загреб пред комисија во состав: проф. Пејар Сок, проф. Сијејан Ивиќ и проф. Мирко Деановиќ.

Скратеници

адј.	—	адјектив
адв.	—	адверб
алб.	—	албански
арап.	—	арапски
аром.	—	аромански
бугар.	—	бугарски
хетер.	—	хетерогени
нгр.	—	новогрчки
перс.	—	персиски
ром.	—	романски
суп.	—	супстантив
срхр.	—	српскохрватски
суф.	—	суфикс
тур.	—	турски
в.	—	види
f.	—	femininum
id.	—	idem
m.	—	masculinum
pl.	—	plural

Библиографија

Кирилица:

- Барић П
Барић, Х., *Речник косовско-метохиског дијалекта* од Гл. Елезовића, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, књ. XV, св. I-II, стр. 270-290; *Још једном о Речнику...* Гл. Елезовића, Прилози, итд. XVI, св. II, стр. 379-391.
Геров, Н., *Речник на българския език*, Пловдив 1895. Допълнение од Панчев Т., Пловдив 1908.
Караџић С., В., *Српски рјечник*, Београд, 1838³.
Гласник Скопског научног друштва, Скопље.
Поповић Ј., Д., *О Цинцарима-прилози ишћању иосћанка нашег брђанског друшћива*, Београд 1937².
- Ђ. Поповић, *Турске*
Поповић, Ђ., *Турске и друге ишћочанске речи у нашем језику*, “Глас Српског ученог друштва” и посебно, Београд, 1884.
- Елезовић
Елезовић, Гл., *Мој одговор на оцену Х. Барића*: Речник косовско-метохиског дијалекта од Гл. Елезовића, Јужнословенски филолог, кн. XIV, стр. 181-235.
Јужнословенски филолог, Београд.
- Миладинов
Миладинов, А., IV., *Българско-немски пљен речник*, Софиа 1927.
- Н. јазик
Петровић, А., *О билъкама*
Петровић, А., *О билъкама и цвећу које су Турци донели на Балканско Полуострво*, “Политика”, 18-IV, 1937.
- Скок, *Линг. бел.*
Скок, П., *Лингвистичке белешке с ишћа по Јужној Србији*, Гласник Скопског научног друштва II 277-89;
- Тахов¹
Тахов К., Наум, *Сборник от македонски български народни песни*, Софиа, 1895.
- Шапкарев¹, *Сборник*
Шапкарев А., К. *Сборник от български народни умошворения*, кн. IX.

¹ Тахов и Шапкарев имаат неколку аромански текстови; Тахов е многу поверодостоен од Шапкарев, кој, изгледа, не знаел аромански.

Латиница:

Antologie	Papahagi, T., <i>Antologie Aromânească</i> , București, 1922.
ArEnA	Araia Ad. Zicu, Alfred Lord Tennyson, <i>Enoh Arden</i> , poemă, traducere în versuri, după traducerea din limba literară a D-lui H. Lecca, și <i>Moartea lui Fulger</i> , tradusă după G. Coșbuc ...Monastir, 1911.
AslPh	Archiv für slavische Philologie, Berlin.
Basme	Papahagi, P., <i>Basme Aromâne</i> , București, 1905.
Bot. term.	Botanička Terminologija, Srednjoškolska terminologija i nomenklatura, knj. II, sv. I, Beograd 1934;
Calendarul	Calendarul aromânesc pe anul 1911, București 1911 (Societatea studenților Macedo-Români).
Capidan, Aromânii	Capidan, Th., <i>Aromânii, dialectul aromân</i> , București, 1932.
Cihac	Cihac De., A., <i>Dictionnaire d'étymologie Daco-Romane</i> , éléments slaves, magyares, turcs, grecs-moderne et albanais, Francfort s M, 1879.
Cionescu	Steriu N., Cionescu, din Crușuva: <i>Vieața și faptele cuviosului părintelui nostru Onufriu Egipteânul</i> , tradusă în dialectul aromânesc, București, 1907. Dalametra, I., Dicționar macedo-român, București 1906;
FrățiŃa	FrățiŃa, revistă aromânească, București, одделни тетратки I и II годиште.
G. Meyer, Türk. Stud. I	Meyer, G., <i>Türkische Studien I. Die griechischen und romanischen Bestandteile im Wortschatze des Osmanisch-Türkischen</i> , Wien 1893 Sitzungsberichte d.k. Akad. d. Wis. Philos-histor. Bd. CXXVIII).
Geagea	Geagea, Chr., <i>Elementul grec în dialectul aromân</i> , Cernăuți 1931 (Extras din "Codrul Cosminului" VII, 1931). Hachi, T., <i>Türkisch-deutsches Wörterbuch</i> , Leipzig 1921.
Hâciu	Hâciu N., Anastase, <i>Aromânii: comerț, industrie, arte, expansiune, civilizație</i> , Focșani 1936 Hazima-Ali, <i>Dictionnaire Tefegus ottoman-français</i> , Constantinople 1910. Kovalski, T., <i>Türk dili(nin) komşu millet delleri üzerindeki tesiri</i> (separatum iz "Ülkü", 1934); Lukaj, L. <i>Fjaluer shqyp-srbo-hrvatish I</i> , Beograd 1935. Meyer, G., <i>Etymologisches Wörterbuch des albanesischen Sprache</i> , Strassburg 1901.

Miha	Mihăileanu, Ș., <i>Dicționar Macedo-Român</i> , București, 1901.
Miklosich	Miklosich, Fr., <i>Rumunische Untersuchung I, Istro und Macedo-Rumunische sprachdenkmähler</i> , Wien, 1882. Miklosich, F., <i>Über die Einwirkung der Türkischen auf die Gramatik der Südosteuropäischen Sprachen</i> , Wien 1889, Zitzungsberichte...(Bd. CXX);
Miklosich, <i>Türk. El. I</i>	Miklosich, F., <i>Die Türkischen Elemente in der Südost und Osteuropäischen Sprachen I</i> , Wien 1888.
Nicolaidi	Nicolaidi, C., <i>Ετυμολογικόν λεξικόν της κοινοσλαβικής γλώσσης</i> , Αθήνα, 1909.
Obedenaru	Obedenaru M., G., <i>Texte macedo-romîne</i> , București, 1891.
Papahagi, P. Pascu	Papahagi, P., <i>Scriitorii Aromâni în secolul XVIII</i> . Pascu, G., <i>Dictionnaire étymologique macédo-roumain</i> , t. II, Les éléments grecs, turcs, slaves, etc, Iași, 1925 од Pascu даваме и примери од: BOIAGI, <i>Gramatică romînă sau macedo-romînă</i> , Viena 1813.
Penin. Balcan.	Peninsula balcanică, revistă lunară, anul II-VII, (1924-1929), непотполно, București.
Rad	Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb.
RES	Revue des études slaves, Paris.
RIEB	Revue internationale des études balkaniques, Beograd.
Rječnik Romania Sainéan	Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, Zagreb. Romania, Paris. Sainéan, L., <i>Les éléments orientaux en roumain</i> , Romania XXX (1901) pp. 539-566; XXXI (1902) pp. 82-99, 557-589. Ова е резиме од работата на Șăinean: <i>Influența orientală asupra limbii și culturii române</i> , București, 1900 (cf. за тоа Romania XXX p. 632).
Sandfeld, <i>Ling. balk.</i> Skok, <i>Studije</i>	Sandfeld, Kr., <i>Linguistique balcanique</i> , Paris 1930. Skok, P., <i>Studije iz srpsko-hrvatskog vokabulara</i> , Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, CCII (1914) pp. 114-136; CCXXII (1920) pp. 144-156
Skok, <i>Wort</i>	Skok, P., <i>Einige Worterklärungen</i> , Archiv für slavische Philologie XXXV, 337-348.
Thumb	Thumb, A., <i>Handbuch der Neugriechischen Volkssprache</i> , Strassburg, 1910.

Tiktin	Tiktin, H., <i>Rumänisch-deutsches Wörterbuch</i> , București, 1895-1925.
Weigand, <i>Arom.</i>	Weigand, G, <i>Die Aromunen</i> , ethnographischphilologisch-historische Untersuchungen, vol. I-II, Leipzig 1894.
Zoo. term.	Zoološka terminologija (Srednješkolska terminologija i nomenklatura, knj. II, sv. 1) Beograd 1932;
ZRPh	Zeitschrift für romanische Philologie, Halle.

Од авторот:

Освен со примери земени од џексџови, обемно се служев со маџеријал собран на џерен (најчестџо во Скопје, каде имав Ароманџи од различни џговорни џруџи; и во Крушево, летџоџио 1936, 1937).

Графички забелешки

Од вообичаеното бележење на ароманските гласови со писмото романска латиница, отстапив, главно, во ова: *č* (наместо: *ce, ci, cī*) = срхр. *č; k* (m. *ch*) = *ć; š* (m. *s*) = *š; ġ* (m. *gh*) -*dj*; *ǧ* (m. *ge. gi*) -*dž; ĩ-j; l-lj; n-nj; ts*-c (од технички причини м. *ʃ*); во зборовите кои ароманскиот дијалект ги примил преку грчкиот јазик, сочував одредени грчки букви за соодветните гласови. Од технички причини грчкото: *γ* го бележев: *у*.

За турскиот јазик се служев со турска латиница. Од технички причини ги направив овие измени: турското *ı*, го бележев: *î; ç; ċ; ş; š*.

Транскрипцијата на грчките гласови ја изведов по предлогот на Х. Батовски (RIEV, II, 318-20). Бугарските гласови ги транскрибирав со срхр. латиница; за *ъ*, употребив: *ǎ*. Со истата буква го бележев и албанското: *ë*.

Предговор

Странските елементи во ароманскиот дијалект се, во последно време, скоро целосно испитани, и може да се каже дека се многу добро испитани.

Во вид на расправи од општ карактер коишто, попатно, се занимавале, делумно или целосно, со тугите елементи во ароманскиот дијалект, односно македо-романскиот како што е нарекуван и сè уште често се нарекува самиот аромански дијалект, постојат денес многу добри студии коишто ги дале самите Ароманци за својот дијалект.

Додека во периодот до Првата светска војна главните прашања за ароманските говори ги решавале и ги третирале најмногу странци, првенствено Германци (често недоволно познавајќи ги ароманските говори), дотогаш денес со овие прашања сериозно и со успех се занимаваат самите Ароманци.

Еден од најдобрите познавачи е несомнено Т. Капидан, професор на Универзитет и член на Романската Академија. Тој, меѓу другото, дал неколку одлични студии во врска со Ароманците. Во сферата на нашиот интерес треба да ги споменеме неговите: *Raporturile Albano-Române* u *Dacoromania* II (1922) i *separatum*, потоа *Raporturile linguistice Slavo-Române*, исто така во *Dacoromania* III (1924), потоа *Elementul Slav în dialectul aromân*, во издание на Романската Академија (1925) и најпосле неговото капитално дело *Aromânii-dialectul aromân-studiu linguistic*, исто така во издание на Романската Академија (1932), во кое странично зборува за сите странски елементи во ароманскиот дијалект. Грчкиот елемент, најбројниот странски елемент во ароманскиот дијалект, успешно го испитал Хр. Цаца во својата студија *Elementul grec în dialectul aromân*, *Codrul cosminului VII* (1931), *Cernăuți*, i *separatum*. Г. Паску го дал *Dictionnaire étymologique macédo-roumain*, t. I-II, *Jași*, 1925, а Константин Николаиди уште во 1909 го напишал *Ετυμολογικόν λεξικόν της κουτσοβλαχικής γλώσσας*, *Αθήνα*.

Турскиот елемент во ароманскиот дијалект досега не е целосно испитан. Лазар Шинчану зборувајќи за турските елементи во романскиот јазик попатно ги спомнал и таквите елементи во ароманскиот дијалект, но специјализирани студии за таа проблематика нема.

Во овој труд се разгледува прашањето за турскиот елемент во ароманскиот дијалект, а турските елементи и турските влијанија на општествениот живот на Балканците се “un fait indiscutable. On trouve cette influence dans tous les domaines de la vie des différentes populations dans les Balkans.” (S. S. Bobčev, *Revue internationale des études balkaniques*, II, p.1.).

Во оваа прилика сметам дека имам посебна должност да му се заблагодарам на г.г. Т. Капидан, П. Скок и Рад. М. Груиќ, за помошта која

ми ја укажаа во текот на мојата работа. Не помала благодарност му должам и на г. М. Таиб Окиќ, суплент, кој ми го означил потеклото (арапско, персиско, турско) на турските заемки во ароманскиот дијалект како и на г. Музафер Сулејмановиќ, од когошто ги забележав формите на тие заемки онака како што звучат во вулгарниот турски јазик, во дијалектите.

Х. П.

Вовед

Како и другите балкански народи, коишто за време на петвековното владеење на Турците многу работи примиле од нив, исто така и Ароманците потпаднале под доста јако влијание на турскиот јазик; иако тоа влијание е значително помало во однос на влијанието што го претрпеле другите балкански јазици. На прв поглед, судејќи според значењето и улогата што ја имале Ароманците, посебно на крајот на осамнаесеттиот и во почетокот на деветнаесетиот век, во развојот и во создавањето на најголемиот дел од балканската чаршија, во склопот на турското царство, би се очекувало, поради контактот којшто бил неминовен и секојдневен помеѓу турската администрација и власта од една страна и Ароманците од друга страна, влијанието на турскиот јазик и живот врз ароманскиот дијалект и живот да е знатно поголем, отколку што е всушност.

Причините за ваквата состојба треба да ги бараме првенствено во конзервативноста на најширокиот слој Ароманци, како и во љубоморното чување на мајчиниот јазик и на обичаите. Освен тоа, релативно незначителен бил бројот на оние Ароманци кои ги удриле темелите на балканската чаршија, за тие, откако го совладале турскиот јазик и потпаднале под влијание на турската култура, да можат сите тие влијанија да ги пренесат и на другите свои сонародници, главно овчари и концентрирани во планинските места, кои биле непристапни за Турците. (Во Крушево, најголемата ароманска населба, до балканските војни, на пример, немало ни едно турско семејство, освен неколкуте претставници на власта). И тој мал број Ароманци кој ги зборувал односно ги употребувал турските заемки, не можел ни во својата фамилија да ги шири и да ги одомаќинува тие зборови. Жените тешко ги примале тие зборови, тие биле опозиција на тоа продирање, така што новите генерации, коишто најмногу биле во друштво на своите мајки, не ги усвојувале од нив тие зборови, туку ги учеле подоцна, откако добро ќе го совладале својот мајчин јазик, дури кога ќе дошле во допир со чаршијата и со печалбата. За таа опозиција на жените, која е иста кај сите балкански народи, за бугарскиот јазик зборува Н. Геров во Предговорот на својот Речник на бугарскиот јазик.

Една друга, многу важна причина, за тешкото продирање на турскиот јазик во ароманските говори е и чувањето на христијанската вера. Ретко ќе се најдат кај Ароманците луѓе кои својата христијанска вера ја замениле со ислам. Улогата на верата кај балканските Словени, во смисла на полесно примање на турските влијанија (а пред овие на грчките, односно романските и латинските), е од големо значење. Верата е причина за тоа дека балканските Словени претрпеле значително поголемо влијание од турскиот јазик и култура отколку што претрпеле балканските народи (и Словени) кои не го примиле исламот, а биле под Турците. Кога значителен дел од Словените

примиле ислам, тогаш широко им била отворена вратата на турските влијанија. “Ubrzanim tempom stala se vršiti kulturna asimilacija Turaka i Balkanaca, u prvom redu posredstvom samih Balkanaca koji primiše islam” (V. Skarić, *Uticaji turskog vladanja na društveni život*, knjiga o Balkanu II, 134). Верата влијаела на душата на човекот, таа му го изменила начинот на живот, а во голема мера и неговите погледи на светот, животот, на духовната и материјалната култура. “U terminologiji za način života, naš narod rado upotrebljava turske reči, očit znak da se je tursko shvatanje života jako usadilo u njegovu dušu” (P. Skok, *Pravda*, Воžić 1935). Таа, најпосле, тесно ги зближила освојувачот со потчинетиот со што потчинетиот многу полесно ги примал сите иновации, и му ги пренесувал понатаму на својот роднина (христијанин) и на соседот. Оттаму, и големиот број турски зборови кај балканските народи (првенствено кај Словените), за коишто немало потреба, затоа што тие веќе ги имале (на тоа се жали Геров, на спомнатото место); Ароманците, меѓутоа, ги примиле од Турците, главно, оние зборови “koje stoje u vezi sa tehničkom kulturom”, т.е. зборови за поими, кои до доаѓањето на Турците не биле познати.

Под турски елементи овде се подразбираат оние елементи, на прво место турски, арапски и персиски, кои на Балканот ги донесле Турците и од коишто Ароманците и ги примиле, како и останатите Балканци. Всушност, во ароманските говори, тие се најизразени во лексиконот. Турската граматика, пак, малку влијаела на ароманската граматика².

Најголемиот дел од турските зборови е примен од балканските турски дијалекти, но има и заемки од литературниот јазик, што може да се види од соодветните форми, што се наоѓаат во ароманскиот дијалект. Турските зборови навлегле во ароманскиот дијалект директно, или индиректно преку населението кое било во допир со Ароманците, т.е. преку Грците, Словените и Албанците. И самиот Капидан признава дека е тешко да се утврди кои зборови директно влегле во ароманскиот дијалект, а кои индиректно³. За супстантивите од masculinum на *-á, -é, -í* (акцентирано), кои образуваат множина на *-ádz, -édz*, е кажано дека во ароманскиот дијалект влегле преку грчкиот јазик (Nicolaidi во својот *Lexicon*, стр. 22 во предговорот), или дека претрпеле грчко влијание во флексиите (Kr. Sandfeld, *Linguistique balkanique*, 104; Th. Capidan, *Aromânii*, 375; Chr. Geagea, *Elementul grec*, 43 separatim). “M. Weigand a fait observer (Krit. Jahresberi. VI, I 154) que la plupart des mots turcs du roumain ont passé par le bulgare, et dans plusieurs cas la forme des mots montre qu'il s'agit d'emprunts de langue en langue “- вели Сандфелд по Вајганд за турските зборови коишто романскиот јазик ги примил преку бугарскиот јазик. И ароманскиот дијалект примил значителен број турски зборови преку словенските јазици. Тоа се гледа по додатокот *je-* во турските зборови кои завршуваат на *-i*, а во словенските јазици, српскохрватскиот и

² Th. Capidan, *Aromânii*, 180;

³ Th. Capidan, *op. cit.*, 181;

бугарскиот на *-je: câisije*, од тур. *kaysi* итн. И суфиксите се добар знак за распознавање на турските зборови кои ароманскиот дијалект ги примал со посредство на своите соседи. Значителен број турски заемки има словенски, односно грчки суфикси.

Освен турски зборови, ароманскиот дијалект примил и значителен број турски изрази, пословици, *ayet* како што се викаат тие на арапски јазик. П. Скок во белградската Правда, Божиќ 1935 ги наведува како една од главните карактеристики на турската книжевност пословиците и мудрите изреки. “Turci kao i svi istočnjaci vole poeziju mudrih rečenica”. Потоа додава дека “naš narod, kao i svi Balkanci, voli takodje mudre rečenice”. Ароманците познаваат значителен број на такви мудри реченици, коишто ги примиле или непреведени или ги превеле. За нив ќе стане збор понатаму.

Покрај супстантивите, ароманските говори примиле и извесен број турски глаголи, кои добиле ароманска конјугација, како што и другите јазици, коишто примиле турски глаголи, истите ги прилагодили на духот на својот јазик. Сандфелд рекол за овие позајмени глаголи кај Бугарите, Србите, Албанците и Грците дека се “la plupart du temps tirés du préterite turc en *-d-*, et le thème verbal ainsi obtenu s'est combiné avec le *-s-* de l'aoriste de verbes grecs...: *uymak* ‘convenir’, ‘s’adapter’, pret. *uydum*: bug. *ujdisam*, срхр. *ujdisati*, алб. *uidis*, аромун. *uidisesc*” (Ling. balk. 89). И балканскиот еврејски јазик има значителен број турски глаголи. За нив има малку зборувано К. Барух (Revue balkanique I, Књига о Balkanu I, 280-286), а пред него М. Л. Вагнер. Во ароманските говори забележавме над седумдесетина такви глаголи. Најголемиот дел од нив се менуваат според IV ароманска конјугација на *-ire*, а само неколку според првата на *-are*. По аналогија, ароманските говори создале неколку глаголи од турски супстантиви. Еден од тие глаголи е: *ambarusire* “собира во амбар”, кој Паску го нашол кај Даламетра, од тур. *hambar*, “амбар, место за складирање жито”.

Познатите турски суфикси *-gi* и *-lik*, се продуктивни и во ароманскиот дијалект, како што се продуктивни и во другите балкански јазици. Значителен број заемки во ароманскиот дијалект (кои не се турски, односно арапски или персиски) ги имаат наведените турски наставки. И за нив посебно ќе стане збор.

Од Турците Ароманците примиле и извесен број зборови, кои најпрво имале улога на прекари според видот на професијата што личноста со тој прекар ја врши, а подоцна добиле функција на презимиња.

Исто така, многу топономастички називи Ароманците примиле од Турците. Така, Ароманците велат: *Arabistâne*, за Арабистан; *Caradác* ‘Црна Гора’, за Кара Даг; *Edrenéli* ‘Едрене’ за Edrene; *Ipek* ‘Пек’, за Ipek; *ipek* ‘свила’; *Tuzla* ‘localité près de Caterina’, за Tuzla; *Izmiril'i* ‘Smirna’, тур. Izmir итн.

Се поставува прашањето кога Ароманците потпаднале под турско влијание. Можно е тоа влијание да е старо, посебно ако тоа дошло со посредство на Грците (затоа што “Osmanlije je Balkan poznavao najmanje pola veka pre njihova dolaska na Balkansko Poluostrvo”, N. Jorga, *Osmanlije i balkanski narodi*,

Книга о Балкану II 117), но, без сомнение, влијанието е значително зголемено со доаѓањето на Турците на Балканскиот Полуостров, од првите денови на контакт помеѓу освојувачите и Ароманците. Приближно истовремено тоа влијание го почувствувале и Романците, од коишто Ароманците биле одамна одвоени со доаѓањето на разни варварски народи и малку подоцна со доаѓањето на Словените, кои што дефинитивно ги оддалечиле како од оние од левиот брег на Дунав, така и од Истророманците.

Силното турско влијание врз ароманското население можно е, значи, уште во петнаесеттиот век и понатаму сè до балканските војни, по што почнува српскохрватското влијание.

Ова турско влијание дошло како последица на турската инвазија и контактот на Турците со Ароманците. Турски војници првенствено, а потоа и административните органи почнале да внесуваат во сите балкански јазици турски елементи.

Новата политичка состојба создадена со доаѓањето на Турците на Балканците им ја наметнала потребата за изучување на турскиот јазик.

Уште во првите денови на петнаесеттиот век се чувствува во балканските јазици влијанието на турскиот јазик, тоа се воено-судски-политички термини, коишто први влегуваат во балканските јазици. Времето на продирање на турските елементи “sur le vocabulaire roumain et sur celui des idiomes balkaniques”. Лазар Сенан (Lazare Sainéan) го дели на два периода: “la première allant du XVe au XVIIIe siècle, la seconde datant de l'époque phanariote”⁴.

За вториот период вели дека малку турски зборови влегле во романскиот јазик, додека “Tout différent est le caractère des emprunts tures de la première période: comme ils avaient pénétré profondément dans l'esprit du peuple, ils ont acquis une forme définitive dans la langue, sont restés en pleine vigueur, et une longue vitalité leur est assurée, par cette raison que la plus grande partie de ses mots n'ont pas d'équivalents purement roumains, et que les autres expriment des nuances indispensables”⁵.

Кога станува збор за турските заемки во ароманските говори и за гласовните промени коишто тие турски зборови ги претрпеле преминувајќи во ароманските говори, треба да се истакне дека, како што веќе и Т. Капидан добро забележал⁶, ароманскиот дијалект примал турски елементи од турските солдатески и од пониското чиновништво, коешто не знаело литературен турски јазик, туку со себе донесло голем број турски говори и тие говори им ги наметнало на Ароманците, односно на другите Балканци. И, само ако така се посматраат турските елементи во ароманскиот дијалект, тогаш полесно ќе можат да се разберат многубројните форми на одделни турски зборови коишто ги имаат ароманските говори. Во таа смисла треба

⁴ Romania XXX 557;

⁵ Romania XXX 558;

⁶ Th. Capidan, *op.cit.* p. 181.

да се посматраат и гласовните промени на турските заемки во ароманските говори.

Во речникот, во етимолошките објаснувања ги давам формите на турските зборови онака како што гласат тие во вулгарниот јазик, наведувајќи го покрај тоа, во загради, и потеклото на тие зборови.

Бројот на турските зборови во ароманските говори е можеби малку поголем од овој што го давам јас; ама бројот на тие зборови е поврзан за одредена област, односно место каде што се наоѓа ароманското население. Ако е тоа измешано и во постојан контакт со Турците, тогаш бројот на турските заемки ќе биде значително поголем; ако пак се наоѓа меѓу други етнички групи и ако не е во постојан контакт со Турците, тогаш во тој аромански говор ќе има помалку турски заемки. Јас овде се потрудив, по можност, да го дадам списокот на оние турски зборови, кои им се познати на сите Ароманци.

1. Вокални промени

1.1. Вокалот [a]

а) акцентирано

a : ea

cearcîn, покрај *čarcîn*, 'немирко', тур. *čarkîn*;
destemeale, покрај *destimale*, и др. форми, 'крпа за лице', тур. *destimal*;
fileah, 'фелах, египетски селанец' тур. *fellah*;
guleape 'водичка од роза', тур. *güllap*;
gileat, покрај *gîlat*, и др. форми, 'крвник', тур. *celat*;
hâpseane, покрај *hapsane*, *hâpsânâu*, и др. форми, 'затвор', тур. *hapsana*;
heamă, 'confitures de mout', тур. *ham*;
ileace, покрај *il'ace*, 'лек', тур. *ilaç*;
il'eame, 'решение, уверение', тур. *ilâm*;
ileane, 'изрека, изјава', тур. *ilân*;
mîuleazim, 'офицер, поручник', тур. *mîlazim*;
pileafe, покрај *pileaf*, 'ориз сварен во зашеќерено млеко', тур. *pilav*;
sileahе, *sileafe*, покрај *šileahе* и др. форми, 'силај', тур. *silah*;
tileac, 'масер, помошник во купатило што трие', тур. *tellâk*;
tileal, покрај *til'an*, 'тељал, викач', тур. *tellât*;
tilealîke, 'работата на тељалот', тур. *tellâlîk*;
vikilearġi, 'надзорник', тур. *vekilharç*, итн.

Капидан рекол за оваа појава (ор. cit. 201), дека најчесто се јавува, кога ова *-a l:ea* доаѓа зад консонантите, *-l*, *-r*. Нашите примери го потврдија мислењето на проф. Капидан. Треба само да се додаде дека има неколку примери каде што тоа *-a*, доаѓа и зад други консонанти, како на пр. зад *-p*, *h*, *s*.

á : ä

Појавата *á:ä* "apare regulat în cuvintele turcești": *arâbă*, 'воловска кола', тур. *araba*; *băclăvă*, покрај *băclăvae* и др. форми, 'баклава, еден вид колачи' тур. *baklava*; *călfă*, покрај *călfă*, 'помошник', тур. *kalfa*; *căsbăbă*, покрај др. форми, 'касаба, гратче', тур. *kasaba*; *căvgă*, 'кавга', тур. *kavga*; *căzmă*, 'дикел, казма' тур. *kazma*; *dândănă*, покрај *dândănăe*, 'забуна, врева, бука', тур. *dandana*; *fârfără*, 'фалбација', тур. *farfara*; *ġiză*, покрај *ġiză*, и *ġizăe*, 'казна', тур. *ceza*; *hălcă*, 'алка, железен круг', тур. *halka*; *hălvă*, 'вид десерт, алва', тур. *halva*; *hăvă*, покрај *hăvăe*, 'клима, воздух', тур. *hava*; *hăznă*, покрај *hazné*, 'благајна, богатство', тур. *hazne*; *ihtiză*, покрај *ihtizae*, 'потреба, нужда', тур. *ihțiza*; *mușumă*, покрај *mușămae*, 'мушама', тур. *mușama*; *uică*, покрај *ókă*, 'ока, мерка за тежина', тур. *oka*; *udă*, покрај *ódă*, *udăe*, покрај *odăe*, тур. *oda*, 'соба'; *pără*, покрај др. форми, 'пари', тур. *pare*; *pășă*, покрај *pășe*, тур. *pașa*, 'паша'; *tăvă*, покрај *tává*, 'земјен сад, јадење подготвено во таков сад', тур. *tava*; итн.

Појавата на турски зборови во ароманскиот дијалект кои имаат по повеќе форми, со акцент на различни места, е доказ (којшто Капидан го наведува, оп. cit. 204) дека тие форми доаѓале во два наврата во ароманскиот дијалект. Првите форми со акцентирано *-ă*, дошле директно од турскиот јазик, не менувајќи го акцентот, а другите форми, кои го смениле акцентот, дошле преку соседните словенски говори, кои, делумно, го промениле акцентот кај турските зборови.

Интересна е судбината на турскиот збор *-amiră*, 'владетел, император'; тој е познат во сите балкански јазици, во кои е зачуван само во спомениците. Овој збор Ароманците го примиле преку Грците, и единствено тие од балканските народи денес го употребуваат во својот говор.

б) неакцентирано

a : ă

Оваа појава е многу честа во турските заемки во ароманскиот дијалект. Се јавува во слогови зад и пред акцентиран слог. Ќе наведем неколку примери: *arăkie*, 'ракија', тур. *raki*; *arălike*, 'процеп, меѓупростор', тур. *aralık*; *argăvan*, 'јоргован', тур. *argavan*; *băcăme*, 'варзило', тур. *bakâm*; *bacăre* и др. форми, 'бакар', тур. *bakîr*; *băhče*, 'градина', тур. *bahçe*; *băirame*, 'Бајрам', тур. *bayram*; *căisie*, 'кајсија', тур. *kaysi*; *ază*, 'член на совет', тур. *âza*; *bugă*, 'бик', тур. *buga*; *bulă*, 'жена', тур. *bula*, *boză*, 'боза', тур. *boza*; *camă*, 'кама, нож', тур. *kama*; *căică*, 'чамец, кајак', тур. *kayk*.

Има значителен број турски зборови кај кои ова *-ă* се пишува како *-î*. Капидан дал еден список на тие зборови, којшто го извлекол од Даламетра и ги распоредил според консонантот, по кој следува тоа *-î*. Овде ги давам примерите по азбучен ред: *acîzînsire*, 'заработува', тур. *kazanmak*; *alîdză*, покрај *alăģe*, 'свилена ригеста ткаенина', тур. *alaca*; *arîbă*, покрај др. форми, 'воловска кола', тур. *araba*; *arîkiă*, 'ракија', тур. *raki*; *dîldăsire* 'стреми се, навалува, впушта се', тур. *dalmak*; *ģumîndane*, покрај *ģimădane*, 'џамадан, машка горна наметка', тур. *camadan*; *hipsînă*, 'затвор, темница', тур. *hapsana*; *mîngal*, 'бакарна подвижна печка во форма на мијалник', тур. *mangal*; *nîmuze*, покрај *nămuze*, 'чест, гордост', тур. *namus*; *pîģe*, покрај *păģe*, 'паша', тур. *paģa*; *pîzare*, покрај други форми, 'плоштад, пазар', итн.

ă : a

Ова е еден интересен феномен, кога *-ă*, коешто настанало од ненагласено *-a*, се изговара како *-a*. Објаснувањето на оваа појава со посредство на дисимилацијата (како што е случајот во дакороманскиот дијалект), не е прифатливо. Оваа појава е позната во сите странски зборови во ароманските говори, па и во турските зборови. За времето и патот по кој овие зборови влегле во ароманскиот дијалект, овој феномен е мошне значаен: "Acolo unde *-ă* apare ca *-a*, avem a face cu împrumuturi nouă, chiar atunci când în alte regiuni se întâlnește *-ă*. La Aromânii din sud, în graiul căroră influența greacă se arată mai intensă, cuvintele turcești intrate în dialect prin grecește arată *-a* pentru *-ă*, atunci când la nord *-ă* se păstrează. Acî cuvintele turcești se păstrează sub forma veche. Din această

cauză avem rostiri duble: *harame* (Nicolaidi), alături de *harăme...*” (Capidan *op. cit.* 218). Тука спаѓаат и примерите: *căfase* покрај *cafás*, ‘кафез’, тур. *kafes*; *călfă*, покрај *calfa*, ‘помошник’, тур. *kalfa*; *dălacă*, покрај *d a l a c ă*, ‘болест на слезината, слезина’, тур. *dalak*; *găitane*, покрај *yaitane*, ‘гајтан, многу тесна ткаенина (врвка)’, тур. *gaytan*; *hareme*, покрај *hăreme*, ‘харем, женски оддел’, тур. *harem*.

За случаите кога во северниот говор имаме *-a*, наместо *-ă*, Капидан вели дека тоа може да се објасни “sub influența nouă a cuvântului turc. sau înrăurit de forma bulgară: *salepe* (Miha), покрај *sălepe* (бугар. *salep*); *săltănite*, покрај *saltanate* ‘помпа’, (бугар. *saltanat*), итн.

a (ă) : e

Меѓу турските зборови во ароманскиот дијалект во голем број од нив има *-e*, наместо *-a*, и тоа во различни позиции: во првиот слог забележав само еден пример: *engasten* (Pascu “castilea”), тур. *an kastin*; инаку, во претпоследниот и во последниот слог има многу повеќе примери: *becteș* ‘припадник на еден дервишки ред’, тур. *bektași*; *cabaete*, ‘вина’, тур. *kabahar*; *tistimele*, ‘крпа’, тур. *destemal*; *mihene*, покрај *miene* (Miha), ‘крчма, меана’, тур. *meyane*; *nasiete*, ‘совет, опомена, поука’, тур. *nasihat*, итн. Особено е голем бројот на зборовите кај кои крајното *-a* е, *alăge* (Miha, Pascu), покрај *alădză* (Nicolaidi), ‘ригеста свилена ткаенина’, тур. *alaca*; *arăe*, покрај *arie*, ‘раја’, тур. *raya*; *arifine* (Pascu), ‘гозба, излет’, тур. *arifana*; *băge*, ‘оџак, отвор на покривот низ кој излегува чадот, баца’, тур. *baca*; *buhče*, покрај др. форми, ‘бовча; врзоп’, тур. *bohča*; *căraule* (Miha, Pascu), ‘караула, стражарница’, тур. *karaula*; *mire*, ‘рăтуѓаге’, тур. *mera*; *rige*, покрај др. форми, ‘молба’, тур. *rica*, итн.

a : é

alげ, покрај др. форми, ‘ригеста свилена ткаенина’, тур. *alaca*; *pășe*, покрај др. форми, ‘паша’, тур. *paša*; *ariげ*, покрај др. форми, ‘молба’, тур. *rica*.

a (ă) : i

arikie, покрај *răkie*, ‘ракија’, тур. *raki*;
arivane (Pascu), ‘коњски од’, тур. *ravan*; *kihăe*, ‘сопственик на стадо овци’, тур. *kâhya*; *kitib*, ‘писар’, тур. *kâtip*; *çiriclike*, покрај *çiraclike*, ‘чиракување, времето кое чиракот ќе го помине како таков во работата’, *çirçafe*, ‘постелнински покривач, чаршаф’, тур. *çarşaf*; *çirdake*, ‘чардак’, тур. *çardak*; *çirşije* ‘чаршија, плоштад’, тур. *çarşi*; *şicae*, покрај *şacae*, ‘шега’, тур. *şaka*, итн.

a (ă) : u

buryače /Pascu/, покрај *bărcače* (Miha), ‘котел’, тур. *bakraç*; *călpuzan*, ‘покрај *calpaz*, ‘лажач, фалсификатор’, тур. *calpazan*; *dulumă*, ‘тunique’ ‘туника, долама’, тур. *dolama*;

ğumîndane (Pascu), покрај *ğamadane* (Weigand, Arom.), ‘машка горна наметка, џамадан’, тур. *camâdan*; *lugume*, покрај др. форми, ‘лагам, подземен прокоп’, тур. *lagum*; *muhmuză* (Pascu), покрај *măhmuze* (Basmе), *mîhmuzea* (Antologie), ‘мамузи’, тур. *mahmuz*; *murafete*, ‘вештина’, тур. *marîfet*, итн.

a : oa

Забележав само еден пример каде што се јавува оваа појава: *čoaric* (Basme, Miha, Pascu), покрај др. форми, *‘guêtres’*, тур. *çarık*.

Протеза

Додавање на *-a*, во почетокот на зборовите кои инаку почнуваат со гласовите: *c, f, g, y, ġ, h, i, l, m, n, p, r, s, u, v, z*, е една ретка јазична особина на ароманскиот дијалект. Капидан утврдил дека во целиот аромански речнички материјал, најмногу случаи со протетичко *-a* имаат зборовите кои почнуваат со консонантот *-r* (и самиот назив *ARMĀNU*, pl. *Armāni* е пример со тоа протетичко *-a*: *A-Român>Armân*), потоа зборовите кои почнуваат со гласовите: *n, s, l, m*; поретки се случаите со протетичко *-a*, во зборовите кои почнуваат со гласовите: *u, p, f, g, v, z, c*, а многу се ретки примерите во зборови кои почнуваат со гласовите: *ġ, i* (Capidan, *op. cit.* 224).

Ваквиот однос важи и за турските заемки во ароманскиот дијалект, бидејќи и во турските заемки, *-a* протетичко се јавува најчесто во зборови кои почнуваат со консонантот *-r*: *arafă, arafe*, *‘полица за садови’*, тур. *raft*; *araste*, *‘прилика, згода’*, тур. *rast*; *arăkie*, покрај *arıkie*, *‘ракија’*, тур. *raki*; *arae*, покрај *arie*, *‘раја’*, тур. *raya*; *areu*, *‘обичај, начин’*, тур. *rey*; *arivane*, *‘коњски од’*, тур. *ravan*; *arizile*, *‘нечесен, срамен’*, тур. *rezil*; *arizilîke*, *‘срамота’*; *arugane*, *‘фина кожа за чевли’*, тур. *rogan*; *arup* (e), *‘10 пара, мера за должина’*, тур. *rub*; *aruždie*, *‘срам’*, тур. *rušt*; *arâmăzane*, *‘Рамазан, муслимански пост’*, тур. *ramazan*; *ariğae, ariğe, aridzae*, *‘молба’*, тур. *rica*; *arihate*, и глаголот *arihâtâpsire*, *‘одмара се, починува се, одмор’*, тур. *rahat*; итн. Останатите зборови кои имаат *-a*, протетичко:

Пред *-p*: *apala*, *‘меч’*, тур. *pala*; *apae*, *‘дар, моминска руба’*, тур. *pay*;

-z: *azape*, *‘препрека, завист’*, тур. *zapt*;

-v: *avišană*, *‘вишна’*, тур. *vişne*;

-c: *acîzînsire*, *‘заработува, добива’*, тур. *kazanmak*

-ġ: *aġame*, *‘стакло, прозорец’*, тур. *cam*;

Употребата на ова протетичко *-a*, не е еднаква во сите аромански говори. Има говори кои го немаат ова протетичко *-a*. Капидан на пр., истакнал дека ароманските говори од Албанија употребуваат многу зборови без тоа *-a*. Во нашиот материјал има примери за ова. Покрај *arıkie* е позната и формата: *răkie* *‘ракија’*, покрај *:arup*, имаме *:rup*, итн.

1.2. Вокалот [e]

а) акцентирано

e : a

Капидан ја пронаоѓа оваа многу ретка појава во говорот во Влахо - Клисура. Од турските зборови го дава само овој пример: *ġape*, место обичното *ġere* *‘деп’*, тур. *ser* (Capidan, *op. cit.* 233); истиот случај е познат и кај Олимпо-Власите: *d z a p e*, м. *ġape*, односно м. *ġere*.

б) неакцентирано

e : a

antariu (Nico), покрај *andiri* (Pascu), *antiriu* (Miha), 'еден вид долг фустан, наметка, антерија', тур. *anteri*; *cafe-parasi*, 'цепарлак', тур. *kave-paresi*; *căfase*, покрај др. форми, 'kafes'; *căimacănlike* (Pascu), 'позив, звање на околицкиот началник', тур. *kaumekamlık*; *farcă*, 'разлика', тур. *ferk*; *ganabet*, 'лош, злобен, немирен', тур. *cenabet*; *ganabetlike*, 'немирнотија', тур. *cenabetlik*; *murakipe*, 'мастило', тур. *mürekep*; *muzavir* (Nicolaidi), покрај *mozavir* (Nicolaidi), 'сплетка', тур. *müzevir*, итн.

e : i

Оваа појава во ароманскиот дијалект настанала, според мислењето на Капидан (*op. cit.* 251) под влијание на грчкиот јазик и се јавува првенствено во јужниот говор. Подоцна преминува и во северниот говор.

Појавата *e:i*, ја има во почетокот и во средината на зборот:

Во почетокот на зборот: *isire*, покрај *asire*, 'ропство', тур. *esir*; *irbape* (Pascu), 'способен', тур. *erhap*; *irgile* (Basme, Pascu), 'ергела', тур. *hergele*; *isape*, покрај *hisape*, 'сметка, есап', тур. *hessab*; *isapci*, 'сметкација, есапција', тур. *hessabci*; *ismer* (Miha), 'црномурест', тур. *esmer*; *isnape* (Antologie, ArEnA) i *isnafci*, 'здружение на занаетчи, и припадник на еден занает', тур. *esnape*, *esnafci*, итн.

Во средината на зборот: има поголем број примери:

ağiba, 'дали, нели', тур. *aceba*; *ağile*, 'итно, брзо', тур. *acele*; *antiriu* (Miha), покрај др. форми, 'горна долга наметка', тур. *anteri*; *askirli* (Nicolaidi, Pascu), и др. форми, 'војник', тур. *askerli*; *askirlike* (Pascu), 'војување', тур. *askerlik*; *asicmecă* (Miha), 'бел леб', тур. *has ekmek*; *barim*, 'барем', тур. *barem*; *bikar* i *bikarlîke* (Pascu), 'момче и момчештво', тур. *bekîar*, *bekîarlik*; *bideme*, 'град, тврдина', тур. *bedem*, итн.

e : ä (î)

Преминот *e:ä*, инаку е познат во ароманскиот дијалект. Во турските заемки тој доаѓа во повеќе позиции, имено тој се јавува во средината и на крајот на зборот; Капидан (*op. cit.* 254) дал распоред според консонантите зад кои доаѓа тоа *-ä*. Јас ги давам по азбучен ред: *därt* (Miha), покрај *derte* (Basme), 'љубовна болка', тур. *dert*; *dzîpe*, 'вид овча болест', тур. *zebha*; *hăznătar*, 'благајник', тур. *haznedar*; *păvrîe*, 'страв', тур. *perva*; *tăpsie*, покрај *tîpsie*, 'тепсија', тур. *tepsi*; *tărlîke*, *fîrlîke*, 'капа од валана волна', тур. *terlik*.

На крајот на зборот: *borğă*, покрај *borge*, 'долг', тур. *borç*; *çergă* 'черга', тур. *çerge*; *harğă*, м. *harge*, 'трошок', тур. *harç*; *pingură*, 'прозорец', тур. *pencere*; *reză*, 'резе на врата', тур. *reze*; итн.

e : o

gordăne (Weigand, Arom.), 'гердан', тур. *gêrdan*; *mozovir*, 'сплеткар', тур. *müzevir*.

e : u

čulegă, *čulecă*, и др. форми, 'челенка', тур. *čelenk*; *čurec*, покрај *čires*, 'четвртина', тур. *čeirek*; *duşumeie*, 'под', тур. *düşeme*; *duvlete*, 'état, goyaume', тур. *devlet*; *ğurdane*, покрај *gordane* и др. форми, 'гердан', тур. *gêrdan*; *ğuvrec*, покрај *givrec*, 'печиво', тур. *ğevrek*; *ğuphane*, 'арсенал; оружје', тур. *serane* итн.

e : ea

ulealec, покрај др. форми, 'штрк', тур. *leylek*.

1.3. Вокалот [i]

i : a

murafete, 'вештина', тур. *marifet*. Фактички овде се работи за метатеза.

i : ä (î)

munasîp, покрај *munasipe*, 'згодно', тур. *münasip*; *pâtlăgănă*, 'домат, патлиџан', тур. *patlıcan*; *caramuză* 'црномурест', тур. *caramasi*; *dadă*, 'дада, мајка', тур. *dadı*; Капидан ги дава од *Codicele Dimonie* овие два примера: *șărete i-șărătăcuri*, од тур. *șeret*, *șeretlik*; инаку двата збора се познати како: *șiret*, *șiretlike*, (cf. *Capidan, op. cit.* 265).

i : e

belegie, 'точило', тур. *bilegi*; *binecği*, 'добар јавач', тур. *binici*; итн. *birunğică*, покрај *birunğică*, 'домашна свила', тур. *bürüncik*; *çuflike*, покрај *çiflike*, 'полско имање, чифлик', тур. *çiflik*; *çulike*, *çuleke*, *çulecă*, покрај *çileke*, 'челик', тур. *çilik*; *durec*, покрај *direc*, 'столб, дирек', тур. *direc*; *dubec*, покрај *dubeke*, *gubeke*, 'голем каменен сад во кој се толчи кафе', тур. *dibek*; *dulber*, 'љубовник, убавец', тур. *dilber*; *fușeke*, покрај *fișeke*, 'куршум од пушка, фишек', тур. *fišek*; *huzmete i huzmîkar*, 'работа и слуга', тур. *hizmet*, *hizmekîar*; *musafîr*, 'гостин', тур. *misafîr*, итн.

i : a

canaçike, 'Impartiens balsamina', тур. *kınaçiçegi*; *călapea*, покрај др. форми, 'калап, облик, модел', тур. *kalîp*; *çarcamlike*, покрај *çarçînlike* 'ѓаволштина, шега', тур. *çarçînlik*; *çelahtisire*, покрај др. форми, 'настојува, труди се', тур. *çalışmak*.

i : u

ahure, 'трем, коњушница', тур. *ahîr*; *bacsuz*, 'несреќен', тур. *baksîs*; *călape*, покрај др. форми, 'калап, облик', тур. *kalîp*; *hafuz*, 'мухамеданец кој напамет го знае цел Коран', тур. *hafîz*; *lăgume*, покрај *lugume* и др. форми, 'прокоп, подземан канал', тур. *lagîm*; *nalune*, покрај *nalîne*, 'налани, дрвени обувки', тур. *nalîn*; *sînduke*, покрај *sânduке*, и др. форми, 'ковчег, сандак', тур. *sandîk*; *zundane*, покрај *zîndane*, 'затвор', тур. *zîndan*, итн.

i : e

erğe, 'гордост, образ, чесност', тур. *îrz*; *ater-belasi*, 'од почит спрема маката нешто да се направи', тур. *hafîr belasi*, *tecnefes*, 'asthme des chevaux', тур. *çiknefes*; *tersene*, покрај др. форми, 'наопаку, незгодно', тур. *tersîne*.

i : i

alişveriş, 'купопродажба', тур. *alışveriş*; *çilistisire*, покрај др. форми, 'труди се, настојува', тур. *çalışmak*; *çînar*, 'чинар', тур. *çînar*; *çoaric*, 'опинок', тур. *çarîk*; *sirige*, покрај др. форми, "Skrofule", тур. *sırağa*.

1.4. Вокалот (о)

Голем е бројот на странските зборови во ароманскиот дијалект кои неакцентираниот *-o* го претвориле во *-u*. Оваа појава опфатила и голем број турски зборови во ароманскиот дијалект: *uśá*, 'мера за тежина', тур. *oka* (под влијание на словенските говори во Македонија, кои турското *oká* го претвориле во *óka*, имаме и ароманска форма *óśá*, со изменет акцент, cf. Th. Capidan, *op. cit.* 204); *udǎ*, 'соба', тур. *oda* (тоа што важи за зборот *óśá*, *uśá*, важи и за зборот *ódǎ*, *udǎ*; и последниот збор во форма *udǎ*, дошол во ароманскиот дијалект директно од турскиот јазик, додека формата *ódǎ*, дошла преку слов. говори од Македонија. Што се однесува до формите: *udáe*, *odáe* (она-(i)e), тие можат да се објаснат со словенско влијание (cf. P. Skok, Rad 222, 134), или пак со образување по аналогија (cf. Th. Capidan, *op. cit.* 204); *uǧac*, покрај *oǧac* 'оџак', тур. *ocak*; *undulíke*, 'надница', тур. *ondalık*; *urdie*, 'орда, толпа луѓе', тур. *ordi*; *urtac*, покрај: *ortac* (на пр. во изразот: *or-ortac*), 'другар, партнер во работата, тур. *ortak*; *urtaklíke*, 'ортаклак', тур. *ortaklık* -сите примери каде почетното о:и.

Во средината на зборот: *arugane*, 'лак за чевли, фина, танка кожа за чевли', тур. *rogan*; *burgíli* (Pascu), покрај *borǧáli* (Miha), 'должник', тур. *borçli*; *buiaǧi*, 'бојација', тур. *boyaci*; *burie*, 'труба, олук', тур. *bori*; *čurbǎ*, покрај *čorbǎ*, 'супа, чорба', тур. *çorba*; *čulac*, 'без раце, сакат', тур. *çolak*; *culane*, покрај *colane*, 'ремен, колан', тур. *kolan*; *huǧé*, покрајред: *hóǧe*, 'оџа', тур. *hoca*, итн.

o : a

anaǧore, 'исто така', тур. *onagüre*; *yǎurte* (Nicolaidi), покрај *ǐogurt*, 'јогурт', тур. *yogurt*;

o : ǎ

argǎvan (Pascu), покрај *argafan* (Weigand, *Arom.*), 'јоргован', тур. *argovan*.

1.5. Вокалот (и)

u : a

Во изразот: *beladan-curtalmac*, 'за да се спаси од беда', тур. *beladan kurtulmak*;

u : ǎ

mǎsandrǎ (Miha), покрај *misandrǎ* (Nicolaidi, Pascu), 'сиден орман', тур. *musandra*; *mǎšǎmǎ* (Nicolaidi), покрај *mušumǎ*, 'мушама', тур. *mušama*; *nǎfuzе*, 'регистар, број на регистарот, статистика', тур. *nüfus*; *sǎndǎrmae*, 'скелет од некоја градба, градба', тур. *sundurma*; *tǎmbǎrǎ*, покрај *tambura*, 'тамбура, музички инструмент', тур. *tambur*, итн.

u : o

ugradisire (Pascu), "награбуси, настрада", тур. *ugramak*; *arzoalǎ*, покрај *arǧuhale* и др. форми, 'молба', тур. *arzuhal*; *bǎrote* (Miha), покрај др. форми, 'барут', тур. *barut*; *foǎ* (Pascu), 'скутник', тур. *futa*; *moabete* (Nicolaidi), покрај *muabete*, 'разговор, муабет, тур. *muhabet*, итн.

u:i

čifut, 'Евреин', тур. *čufut*; *misandră*, покрај др. форми, 'сиден орман', тур. *musandra*; Капидан дава пример: *biluke* "pentru forma obișnuită *buluke*", 'множество, толпа', тур. *bülük*.

1.6. Вокалот (ü)

Турскиот глас -*ü* има различни рефлекси во ароманскиот дијалект.

ü : u

birungică, покрај *birinğusa*, 'домашна свила', тур. *bürüncik*; *buburec*, 'бубрег', тур. *bübrek*; *bucmețe*, 'бикме, свилен усукан конец за везење', тур. *bükme*; *burecă* 'бурек', тур. *bürek*; *cumas* 'кокошарник', тур. *kümes*; *duduc* 'свирало, дудук, глупак', тур. *düdiik*; *dulbene*, 'еден вид крпа за лице', тур. *tülben*; *dulger*, 'сидар', тур. *dülger*; *dušic*, 'душек, stragulum', тур. *düşek*; *dušumee*, 'под', тур. *düşeme*, итн.

ü : i

Помал е бројот на примери каде што *ü* : *i*. Тоа се: *birinğucă*, поред *biruğica*, 'домашна свила', тур. *bürüncik*; *birbilu*, покрај др. форми, 'славеј', тур. *bülbül*; *burgie*, 'сврдел, бургија', тур. *burgü*; *kifte*, покрај др. форми, 'ќофте', тур. *küfte*; *giveč* (Nicolaidi), 'голем лонец', тур. *güveč*; *givez*, 'затворено црвен, темноцрвен', тур. *güvez*; *čimbuze*, покрај др. форми, 'веселба, радост', тур. *çümbüş*, итн.

ü (ö) : o

anağore, 'исто така', тур. *onagüre*; *caragöz* 'лакрдига, смешна игра', тур. *karagüz*; *kofta*, покрај *kifte*, 'ќофте', тур. *küfte*; *koše*, 'агол, коше', тур. *küše*; *koteca*, 'тепање, ќотек', тур. *kütek*; *goc*, 'gris, en parl. des chevaux', тур. *gük*; *gozboiaği*, 'волшебник, факир', тур. *güzboyacı*, итн.

2. Консонантски промени

2.1. Лабијали

2.1.1. Консонантот [p]

p : b

Bardeaua, birde (Pascu), покрај *pe(i)rde*, 'завеса', од тур. *perde*; *tobă* (Miha, Pascu), покрај *topă, top*, 'топ', од тур. *top*; *trambă* (Antologie, Basmе, Pascu), покрај *trampă* 'замена', тур. *trampa*.

p : f

călăfe (Miha), покрај *călupe* (Basmе, Pascu), 'навлака, модел, рамка, тур. *kalıp*.

p : m

Единствениот пример го забележав во Крушево: *čamče*, 'чавче за вода', тур. *çarçak*.

p : t

Simbete, 'пример, повод, причина', тур. *sebeb(p)*. Капидан, (*Aromăni* 296), оваа појава (примерот го зел од *Cod. Dimonie*), го толкува со дисимилација.

2.1.2. Консонантот [b]

b : p

Arup (Basmе, Pascu), покрај *arupe* i *-rup*, 'мера, 10 пари, четвртина пјастер, осмина од аршин', тур. *rub*; *căipe* (Pascu), во изразот *s'featsiră căipe*, 'исчезнува, снемуга', тур. *kayb*; *kibarçi*, 'кебапчија', тур. *këbabçi*; *kitib* (Pascu), покрај *kitip* (Nicolaidi), 'секретар, писар', тур. *kâtib*; *kitabçiu* (Miha) 'писар, архивар', тур. *kitabçi*; *kitapçılık*, 'работата на писарот, архиварот', тур. *kitabçılık*; *dzîpe* (Pascu) 'една овча болест', тур. *zebha*; *măstrăpă* (Basmе, Miha, Pascu), 'сад за вода што содржи помалку од еден литар, ½ ока; пехар, чаша', тур. *maşraba*; *čilipiu* (Nicolaidi), покрај *čilibi* (Basmе), 'благороднички, благородник', тур. *celebi*; *sipepi* (Antologie, ArEnA), покрај *češćeg sibepе* (Basmе, Miha, Pascu), 'причина, повод, добродетелство', тур. *sebep*; *tipile* (Basmе, Pascu), 'преправен, преправено, прикриено(о)', тур. *tebtıl*, etc.

b : v

Ķivure (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu), покрај *cîvure* (Nicolaidi), 'мртвечки сандак; гроб', тур. *kubur*.

2.1.3. Консонантот [f]

f : v

Čevteliiе (Мегарево) 'праска', тур. *şefteli*; *lavă* (Basmе, Pascu), покрај *lafе*, 'разговор, брборење; шум, бука', тур. *laf*.

f : θ, v

θirmanı (PaBas, Pascu), покрај обичното *fermane*, 'ферман, повелба од султанот', тур. *ferman*.

f : p

sarapçı (prezime), покрај обичното *sarafçı*, 'менувач', тур. *saraf*.

f : n

Ја забележав и оваа појава само во еден израз: *taran-taran*, 'на сите страни, насекаде', тур. *taraf-taraf*.

f : h

hunië (Крушево), 'левак', тур. *funi*.

2.1.4. Консонантот [h]

h: f, h

sileafe, 'појас за оружје', покрај формата *sileahie*, од тур. *silah* (cf. Capidan, *Aromăni* 300).

2.1.5. Консонантот [v]

v : f

argafan (Weigand, *Arom.*), покрај *argavan* (Pascu) и други форми, 'јоргован, *Syringa vulgaris*', тур. *argavan*; *cafe*; *cafeği*; *cafine*; *cafe-parasi*, 'кафе; кафеџија; кафеана; џепарлак', од тур. *kave*; *kaveci*; *kave* (*kavehane*); *kave-paresi*; *fesfese* (Pascu), 'нервозен', тур. *vesvese*; *fireme*, 'горчина, болка', тур. *verem*; *pilafe* (Nicolaidi), и др. форми, 'ориз варен во зашеќерено млеко', тур. *pilav*; *ruşfete* (Miha, Тахов), покрај *ruşfeti* (Pascu), 'мито', тур. *rişvet*; (Basmе, Miha), покрај *zefcã* (Pascu), *zevkë* (Pascu), 'забава, разонода, веселба', тур. *zevk*.

v : ĩ

ğuiare (Ciopescu), поред *ğuvare* 'одговор, џевап', тур. *cevap*.

2.1.6. Консонантот [m]

m : n

cãimacan (Miha, Pascu), покрај *caimacat* (Крушево), 'околиски началник', тур. *kauntekam*; *cãimacalike* (Pascu), покрај *cãimãcãmile* (Miha), 'повик на околискиот началник', тур. *kauntekamlik*; *itin* (Miha), 'сираче', тур. *yetim*; *taman* (Antologie), покрај *tamat* (Basmе, Antologie i dr.), 'токму', тур. *tamat*; *ĩcĩne* (Antologie), покрај *tãcĩme*, 'комплет, комплетно (обично кога се работи за облека)', тур. *takĩm*.

2.2. Дентали

2.2.1. Консонантот [t]

t : ts

cabaetsal'e (Miha), 'вина', тур. *kabaet*; *ğumertsãlia*, (Miha), 'штедрост, дарежливост', тур. *cumertlik*, итн.

t : c

picmeză (Miha), покрај *pitmeza*, 'варен сок од овошје, засладен', тур. *petmez*; *tartabic* (Nicolaidi, Miha, Pascu), покрај *tahtabic* (Weigand, Arom., Nicolaidi), 'дрвеница, тавтабита', тур. *tahta biti*.

t : d

andiri (Pascu), покрај *antiriü* (Miha), 'машка, горна наметка со долги ракави, антерија', тур. *anteri*; *arušdie* (Miha), 'срамежливост, страв, плашливост', тур. *rušt*; *caïde* (Basme), покрај *caite* (Miha), 'потврда, виза за пасош', тур. *kayt*; *davane* (Pascu), покрај *tāvane* (Basme, Miha, Weigand, Arom. i dr.), 'џапан', тур. *tavan*; од ова е изведен и глаголот *dāvānusire*, односно *tāvānusire* (Pascu), 'гради таван'; *dembel* (Крушево, Скопје), покрај *timbel* (Basme, Pascu), 'мрзливец', тур. *tembel*; *dulbene* (Weigand, Arom., Miha), 'марама со која жените ја покриваат главата', тур. *tülbeni*; *dură* (Pascu), покрај *tur*, 'грб на (турска) пара', тур. *tura*; *istindake* (Pascu), 'испитување на суд', тур. *istintak*, итн.

t : ð

diftere (Pascu), покрај *tiftere* (Basme, Antologie i dr) 'список, протокол, регистер, книга', тур. *tefter*.

2.2.2. Консонантот [d]

d : t

batihava (Miha, Pascu), *bathava* (AgEna) 'бесплатно; залудно, напразно', тур. *badiyahava*; *batihavađi*, 'тој што сака сè бесплатно,'муфтеџија', тур. *badiyahavaci*; *catife* (Pascu), покрај *cadife* (Weigand Arom.), 'велур, сомот, кадифе', тур. *cadife*; *tistimele* (Miha), покрај *distimele* (Miha, Pascu) и др. форми, 'крпа', тур. *destimal*; *hāznātar* (Miha), 'благајник', тур. *haznedar*; *satrazam* (Miha) 'великиот везир', тур. *sadrazam*; *tāğārcičă* (Basme, Miha, Pascu), *trăğărcičă*, и др. форми, 'мешина, кожна торба, во која се носат продукти' тур. *dagarçik*; *măsat* (Pascu), 'fusil pour aiguser les couteaux', тур. *masat*; *şait* (Крушево), 'сведок', тур. *şahid* итн.

d : ğ

ğubec (Miha), покрај *dubec* (Miha, Nicolaidi), и др. форми 'голем каменен сад во кој се толчи кафе и др.', тур. *dibek*.

d : ð

urðie (Pascu), покрај *urdie* (Basme), 'орда, толпа луѓе', тур. *ordi*.

2.2.3. Консонантот [č]

č : k

kanačike (Pascu) 'вид билка (Impatiens balsamina)', тур. *kînačičegi*.

č : ğ

borđe (Miha), 'долг', тур. *borç*; *borđali* (Miha, AgEna), покрај *burđili* (Pascu), 'должник', тур. *borçli*; *camığičă* (Miha), покрај *camsiĳe* (Nicolaidi), 'камшик', тур. *kamçik*; *tsifliĳe* (Nicolaidi), покрај *čifliĳe* (Basme) и др. форми 'полско имање, полско добро', тур. *çiflik*, *tselepü* (Nicolaidi), покрај *čelebi* (Basme), 'благороднички, благородник', тур. *çelebi*; *tsicmac* (Nicolaidi), покрај *čacmac* (Miha), 'огнило, кремен', тур. *çakmak*; *tse(i)reĳe* (Nicolaidi), покрај *čeres* (Miha), 'четвртина', тур.

čeirek; ĩanitsar (Antologie, Miha) 'јаничар, насилник', тур. *yeniçer; rãputsã* (Basmе, Miha, Pascu) 'чевла', тур. *rapuç; rãputsar*, покрај *rãpuği*, 'чевлар, тур. *rapuçi*. Турскиот суфикс *-çi* (во литературниот јазик *-gi*), често, покрај доследното давање: *çi*, дава и *-ği. baruği*, 'тој што прави и продава барут', тур. *barutç; biçacği*, 'ножар', тур. *biçakçi; zãrzãvãği* (Miha), покрај *zãrzãvaçi* (Pascu), 'зарзаватчија', тур. *zarzavatçi*, итн.

č : s

samsaciz (Pascu), покрај *çamçacizã* (Pascu) 'смола', тур. *çamsakizi*.

2.2.4. Консонантот (ğ)

ğ : dz

aridzæ (Weigand, Arom.), покрај *ariğæ* (Basmе, Weigand, Arom.) и др. форми, 'молба', *fildzæne* (Weigand, Arom., Miha), покрај *filgeane* (Weigand, Arom., Basmе, Miha, Pascu) и др. форми 'шолја, чаша за кафе, филдан', тур. *filcan; dzizã* (Nicolaidi) покрај *gizã* (Basmе, Nicolaidi) и др. форми, 'казна', тур. *ceza; kiradzã* (Capidan, Arom. 318) покрај *kiraği* (Antologie, Weigand, Arom., Miha, Pascu), 'закупец, кирација', тур. *kiraci; midzits* (Weigand Arom., Capidan i dr.), покрај *miğit* (Basmе, Miha) 'златни пари од султанот Меџит', тур. *mecit*.

ğ : j

mijlise (Miha), покрај *miğilise* (Pascu) и др. форми, 'совет', тур. *meclis*.

ğ : č

čimbuze (Basmе), покрај *ğumbuše* (Miha, Pascu), 'радост, веселба, гозба', тур. *cümüüş; inaği*, покрај *inaçi* (Miha), тур. *inaci*, 'бунтовник, инаетчија', итн.

ğ : ğ

gizã (Basmе, Nicolaidi, Pascu), *dzizã* (Nicolaidi), *dzizæ* (Nicolaidi), *gizã, -a e* (Крушево), 'казна', тур. *ceza; ğuzdane*, 'паричник', тур. *cüzdan*.

2.3. Гутурали

2.3.1. Консонантот [k]

k : g

Многу е чест случајот на претворање на турското *-k*, во ароманско *-g*: *bogğana*, 'клетва', тур. *boccanina; čelengã* (Basmе), покрај *čulengã, čulecã* (Pascu) и др. форми, 'челенка', тур. *čelenk; čumag, čumagã* (Basmе, Miha, Pascu), 'ластегарка', тур. *čotak; dengã* (Miha, Pascu), покрај *denge (k:ğ Pascu)*, 'багаж, бала, врзоп', тур. *denk; engasten* (Pascu), 'посебно, намерно', тур. *'an kastin'*; *frenğ* (Miha), 'француски клуч', тур. *frenk; gaïda* (Miha, Pascu), 'музички инструмент', тур. *kaida, 'арија'; gãdãife* (Basmе, Nicolaidi, Pascu), покрај *cadaiŕe*, 'вид десерт, кадаиф', тур. *kadaif; gãdãrmã* (Магарево), покрај *cãldãrmã* (Antologie), 'поплочена улица', тур. *kaldırın; glubudan* (Miha), 'златни или сребрени жици (влакна)', тур. *klabdan; guğabaš* (Basmе, Antologie, Pascu), покрај *çoğabaš* (Weigand, Arom.), 'старешина, селски кмет', тур. *koca baši; ğengã* (Basmе, Miha) 'битка, војна, борба', тур. *cenk; kungu* (Miha), покрај *kunđe*

(*k:g*, Крушево), 'кунк', тур. *künk*; *pizivengu* (Крушево), покрај *pisivencu* (Miha), 'подведувач на својата жена', тур. *pezevenk*, итн.

k : y (γ)

buryače, *bruyače* (Pascu), покрај *bārcače* (Miha), 'котел', тур. *bakrač*; *yanğe* (Pascu), покрај *canğe* (Miha, Pascu), 'кука', тур. *kanca*, итн.

k : ğ

Разгледувајќи ги случаите каде што турското *-k* дало ароманско *-g*, забележавме и два примера, во кои тоа турско *-k*, (покрај *k:g*), дало *-ğ*. Има уште неколку такви случаи, посебно ако е турското *-k* смекнато: *kıpenğe* (Basmе, Pascu), покрај *kıpinescă* (Miha) и *-kıpene* (Скопје, Крушево), 'капак, врата на работилница, посебно на излогот', тур. *kêpenk*; *ğuture*, 'едно преку друго', тур. *kutra* итн.

k : h

băhčișa (Pascu), *bahçise* (Pascu), 'дар, подарок', тур. *bakşış*; *brăhtisire* (Miha, Pascu), 'остава, напушта', тур. *brakmak*; *häsăpa*, *häsăbă* (Basmе), 'град, варош', тур. *kasaba*; *hăsap*, покрај *časap*, 'месар', тур. *kassab*; *hîște* (Pascu), 'terme, époque à laquelle on doit effectuer un payement', тур. *kış*; *nahte* (Miha), 'чиста пара, добивка', тур. *nakt*; *vahte* (Basmе, Pascu), 'време, доба', тур. *vakat*; cf. i Caridan, *Aromâni*, 329, итн.

k : l

čildisire (Weigand, *Arom.*, Pascu), покрај *čihtisire* (Basmе, Miha, Pascu), тур. *çakmak*, 'збуни се, има вртоглавица';

k : s

čistisire (Miha), 'збуни се, има вртоглавица', тур. *çakmak*.

k : č

ïamače, покрај *ïamacă* (Крушево, Miha), 'мал бакарен сад за вода', тур. *yamak*.

-k : k̂

camtsike (Nicolaidi), покрај *camğică* (Miha), 'камшик', тур. *katçik*; *căike* (Pascu), покрај *căică* (Miha, Nicolaidi), 'чамец', тур. *kayık*; *căimate* (Nicolaidi), покрај *căimac* (Miha, Nicolaidi), 'кајмак', тур. *kaymak*; *čileke* (Basmе, Miha, Pascu), покрај др. форми, 'челик', тур. *çelik*; *čirdake* (Pascu), 'чардак', тур. *çardak*; *čubike* (Pascu), покрај *čubucă* (Basmе, Miha), 'чибук', тур. *çubuk*, итн.

-k : -k̂- (од суфиксот *-lık*)

arcalikê, 'заднина, потпора', тур. *arkalık*; *batacčilikê* (Miha, ArEpa), 'подметнување', тур. *batacčılık*; *băcălăke*, 'тргување со колонијална стока', тур. *bakalık*; *dubărălăke* (Miha), 'подметнување', тур. *dubarialik*, итн.

k- : k̂-

kismet (Miha), покрај *căsmete* 'среќа, судбина', тур. *kismet*; *kivure*, покрај *cîvure* (Nicolaidi), 'мртвечки ковчег', тур. *kubur*, итн.

k : t

Caridan, *Aromâni*, 329 стр. чл. 170.

2.3.2. Консонантот [g]

g : y (ɣ)

Обично во турските заемки во јужните аромански говори, коишто тие заемки ги примиле преку грчкиот јазик (cf. Caridan, *op. cit.* 333) *buyaze* (Pascu) 'détroit, défilé', тур. *bogaz*; *cāvgā* (Pascu), покрај *cavya* (Pascu), 'расправање, кавга', тур. *kavga*; *kāvāngī* (Pascu), покрај *cavgāgi* (Miha), 'кавгација', тур. *kavgaci*; *yāitan* (Nicolaidi, Pascu), *yāitane* (Pascu), покрај *gāitan* (Miha), 'врвка, гајтан', тур. *gaytan*; *yīatāyane* (Nicolaidi), покрај *īatagane* и др. форми (Basme), 'јатаган, голем нож, меч', тур. *yatagan*; *yūryane* (Miha, Pascu), покрај *īurgane* (Miha), 'памучен покривач', тур. *yorgan*, итн.

g : c

cavaz (Pascu), покрај *gāvaz* (Miha) 'телохранител', тур. *gavaz*; *cāreze* (Pascu) 'rancune, haine, malveillance', тур. *garaz*; *curbet* (Nicolaidi, Miha), 'питач, просјак; печалбар', тур. *gurbet*, итн.

g : h

buhasie (Pascu) 'една врста платно во боја', тур. *bogasi*; *buhisire* (Pascu), 's'ennuyer, se dégoûter', тур. *bogmak*.

g : r

Забележав само еден пример: *fārfāriū* (Nicolaidi), 'порцелан', тур. *fagfur*.

2.4. Спиранти

2.4.1. Консонантот [s]

s : š

dištimmel (Weigand, Arom.), 'Taschentuch', покрај др. форми, тур. *destimal*; *miŋgilišā* (Pascu), покрај *miŋgilise* (Pascu), 'совет, собир', тур. *meclis*; *šandārmae* (Miha), 'скелет на некоја зграда', тур. *sundrama*; за формата: *cāfašā* 'кавез', Капидан мисли дека настанала со грешка на препишувачот: š, место: s (Caridan, *op. cit.* 334). На истото место Капидан ги дава и овие примери, забележени во јужните аромански говори: *kišaŋi*, 'насилник, крадец', тур. *keseci* каде што -š, место -s, дошло заради -ğ; *šileahe*, 'појас за оружје' покрај др. форми, тур. *silah*; *šinŋir*, 'синџир', тур. *zincir* (овде -š дошло преку -s, од тур. -z); *īadeš* (Pascu), покрај *īadets* (Miha), 'облог, јадец' тур. *yades*.

s : z

bacsuz, 'несреќа, малерозен', тур. *baksız*; *capisız* (Miha), 'скитник', тур. *kapisız*, *elmas*, 'направа за сечење стакло, дијамант', тур. *elmas*; *miŋgilize* (Miha), покрај *miŋgilize* (Antologie) и др. форми, 'совет, советување', тур. *meclis*; *miraze* (Miha, Pascu), 'наследство, мираз', тур. *miras*; *mitirize* (Pascu), 'засолниште, заседа', тур. *meteris*; *zāraf* (Miha), покрај *sāraf* (Pascu), 'менувач', тур. *saraf*; *zalhane* (Miha), покрај пообичното *zārhānā* (Крушево), 'кланица', тур. *salana*.

s : k s (x)

maxus (Basme, Miha, Pascu), 'посебно, намерно', тур. *mahsus*; *taxlidar* (Pascu), покрај *taxidar* (Calendarul), 'даночник', тур. *tasil-dar*.

протетичко s

Има неколку случаи кога пред зборот е додадено по едно -s: *svildiču* (Крушево, Битола), покрај *fildiš*, 'слонова коска', тур. *fildiši*; *scrum* (Miha, Pascu), покрај *nscrum* (Miha), 'загорено', тур. *kurum*; *strunġu* (Крушево), покрај *tunġe* (Pascu), 'бронза', тур. *tunc*.

s : ċ

ċamċacîzâ (Pascu), покрај *samsacîz* (Pascu), 'Colophone', тур. *ċamsakîzi*.

2.4.2. Консонантот [š]

š : s

bahċise (Basme), покрај *bâhċiša* (Pascu), 'дар, подарок', тур. *bakšiš*; *brâsime* (Antologie), покрај *brîšime* (Antologie) и др. форми, 'свилен конец', тур. *ibrišim*; *iruse* (Antologie), покрај *iruše* (Antologie) и др. форми, 'напад, јуриш', тур. *yürüyüş*; *mâstrâpâ*, 'чаша, пехар; бокал', тур. *maşrapa*; *pisċese* покрај *pišċeše* и др. форми, 'дар, подарок', тур. *peškeş*; *pistimal* (Weigand, Arom.), покрај *pištimal* (Miha), 'долга наметка', служи за бришење по капењето', тур. *peştetal*; *seboe* (Pascu), покрај *šeboe*, 'шебој, цвет', тур. *şebboi* (cf. Caridan, *op. cit.* стр. 335, чл. во забелешка), итн.

š : ċ

ċeftelîe (Мегарево), 'праска', тур. *şefteli*; *ċirċafe* (Miha, Pascu), покрај *ċiršafe* (Pascu), 'постелнински покривач, простирка', тур. *çarşaf*; *ċiriċe* (Miha), покрај *ċirija* (Pascu), тур. *ċiriş*; *svildiču* (Крушево), покрај *fildiš* (Miha, Basme, Pascu), 'слонова коска', тур. *fildiši*; *sutliiäċu* (Скопје) 'сутлијаш', тур. *sutliyaş*, итн.

š : j

cirija (Pascu), покрај *ċiriċe* (Miha), *ċiriše* (Скопје), 'лепак, што се прави од штирак', тур. *ċiriş*; *jabec* (Antologie, Pascu), покрај *subec* (Miha), *šibec* (Скопје, Крушево), 'мајмун, ѓаволче, немирко', тур. *şebek*.

š : z

ċimbuze (Basme), покрај *ġimbuše*, 'веселба, радост', тур. *cümbüş*; *muzmulâ* (Pascu), покрај *mušmulâ*, 'Mespilus germanica', тур. *mušmula*; *nizisté* (Pascu), *nezeste* (Nicolaidi), покрај *nišiste* (Miha), 'штирак', тур. *nišeste*, итн.

š : t s

ċictsire (Nicolaidi), покрај *ċicšire*, 'чакшири', тур. *ċakşir*.

š : h

ċalahisire (Pascu), покрај др. форми, 'туди се, настојува', тур. *ċališmak*; *ċalahiseric* (Pascu), 'вреден, оној што се туди', тур. *ċališmak*.

2.5. Назали

2.5.1. Консонантот [n]

n : m

bimbaš, 'виш офицер, полковник', тур. *bin başi*; *camburu*, 'грбка, грбав, грбле', тур. *kanbur*; *ċarcîmlîke* (Miha), покрај др. форми, 'ѓаволштина, неумереност', тур. *ċarcîmlîk*; *eliakîm* (Miha), 'но, меѓутоа, сепак', тур. *veleakin*; *ġamfese*, 'многу танка свилена ткаенина', тур. *canfes*; *kime*, 'омраза, злоба, бес', тур. *kin*;

kiskime, 'чист; бистар', тур. *keskin*; *kumbetä*, 'печка', тур. *künbet*; *kumbetçi*, 'оној што прави печки', тур. *künbetçi*; *mademe*, 'рудник; руда', тур. *maden*; *mingime*, покрај *mingine*, 'преса', тур. *mengêne*; *täime*, покрај *taine* (Basme), 'сомун, војничко еднодневно следување на храна', тур. *tauin*; *tämburä* (Miha), покрај *tämbära*, 'тамбура, музички инструмент', тур. *tanbur*; *tembihe* (Nicolaidi), *timbihe* (Kрушево), 'ред, воспитување', тур. *tenbi*; *tutume* (Miha, Pascu), покрај *tutune* (Basme, Pascu), *tütün*.

n : l

doldurmaïe, 'сладолед', тур. *dondurma*; *doldurmaği*, 'сладоледџија', тур. *dondurmacı*; *dulume*, 'парче нива помало од еден ден орање', тур. *dänüm*.

n : ñ

duziñarcu (Pascu), 'd'accord, gracieux', тур. *düzen*; *hãñatic* (Basme), 'плата за преноќиште и храна', аром. сложенка од тур. *han*; *višña* (Miha), покрај др. форми, 'вишна', тур. *višne*.

2.5.2. Консонантот [ny]

n y : ñ

Duñaië, 'век, свет, живот', тур. *dünya*.

2.6. Ликвиди

2.6.1. Консонантот [l]

l : l'

Ова турско *-l*, кое во ароманскиот јазик дава *-l'*, во својата основа веќе е малку смекнато: *bil'a*, *bil'e*, покрај др. форми, 'несреќа, тешкотија', тур. *belä*; *kiñil'u* (Miha, Pascu), покрај *kiñile* (Miha), 'гарант, жирант, сведок', тур. *kêñil*; *čingel'u* (Pascu), тур. *čengel*, 'кука, чакле'; *dištímbel* (Weigand, Arom.), покрај *distimele* и др. форми, 'крпа за лице', тур. *destimal*; *fil'u*, покрај *fil*, 'слон', тур. *fil*; *ğil'at*, покрај др. форми, 'крвник, целат', тур. *celat*; *ul'ulec* (Basme, Pascu), покрај др. форми, 'штрк', тур. *leylek*; *il'ače* (Pascu), покрај *ileače* (Basme), 'лек', тур. *ilač*; *pil'afe* (Pascu), покрај др. форми, 'ориз сварен во зашеќерено млеко', тур. *pilav*, итн.

l : r

birbil'u (Antologie, ArEnA, Pascu), покрај *bilbil* (Weigand, Arom.), тур. *bülbül*, 'славеј'; *kirkinedzu*, 'врв, шилец', тур. *kelkenes*; *durdursire* (Pascu), 'наполни, пополни', тур. *doldurmak*; *zarhana* (Kрушево), покрај *zallhane* (Miha), тур. *salane*.

l : n

halane (Nicolaidi, Miha), покрај *halale*, 'простување; подарок', тур. *halal*; *nibliñiie* (Miha), покрај др. форми, 'леблебија', тур. *leblebi*; *nibliñiği*, 'оној што прави (пече) и продава леблебии', тур. *leblebici*; *täcänsire*, 'кара се, тепа се', тур. *takılmak*.

2.6.2. Консонантот [r]

r : l

calagroš (Weigand, *Arom.*), 'Thaler', тур. *karagroš*; *culurisire* (Pascu), покрај *curuldisire* (Miha), 'повлече црта, возгордее се', тур. *kurdurmak*; *dulbie* (Antologie, ArEnA, Pascu), 'двоглед, дурбин', тур. *dürbin*; *mildzană* (Weigand, *Arom.*), тур. *mercan*, 'корал'.

r : y (ʔ)

hăraye (Nicolaidi), покрај *hărare* (Miha), 'голема волнена вреќа', тур. *harar*.

r : y :- (се губи)

hărae (Pascu), покрај *hăraye*, *hărare*, 'голема волнена вреќа', тур. *harar*.

r : ρ

ğupdane (Weigand, *Arom.*), покрај *ğurdan* (Weigand, *Arom.*, *Antologie i dr.*), 'гердан', тур. *gêdan*; *zingip* (Weigand, *Arom.*), покрај *zingir* (Miha), и др. форми, 'верига, синцир', тур. *zincir*.

r : r̄ (долго)

Капидан наведува како карактеристика на ароманските писатели од XVIII век кои биле по потекло од Албанија, дека тие ова -r, во почетокот или во средината на зборот го пишувале со удвоена буква (грчко) -rr, тј. *r̄*: *pinğeṛa*, 'прозорец', тур. *pencer*, (cf. Capidan, *op. cit.* p. 352, čl. 207);

2.7. Други консонанти

2.7.1. Консонантот [h]

h : r

tartabicu (Nicolaidi, Miha, Pascu), 'тавтабита', тур. *tahta-bitii*;

h : f

fortuma (Pascu), 'јаже', тур. *hortum*; *ištafe*, 'вкус, јадење, апетит', тур. *iştah*; *saftiană* (Miha), покрај *safhiana* (Pascu), 'мароquin', тур. *sahtiyân*; *sileafe* (Miha), покрај *sileafe* (Miha), и др. форми, 'појас за оружје', тур. *silah*, итн.

h : k̄

pirdahe (Pascu) 'action de raser à contre poil', raser', тур. *perdah*.

h : c

cukimate (Calendarul, Basmе), покрај *hukimate* и др. форми, 'суд, началство', тур. *hükümet*; *curasane* (Pascu), 'малтер', тур. *horasan*; *curmă* (Nicolaidi), покрај *hurma* (Nicolaidi), и др. форми, 'урма-плод', тур. *hurma*; *cuşafe* (Pascu), покрај *huşafe* (Pascu), и др. форми, 'варено суво овошје (обично сливи)', тур. *hoşaf*; *uzun-acmac* (Miha), 'глупак, акмак', тур. *uzunahmak*.

h : ĩ

ïukimate (Miha), покрај *ïukimete* (Basmе), и др. форми, 'суд, началство', тур. *hükümet*; *ïuzmete*, *ïuzmîkar*, (Miha, Basmе), 'слуга, служба', тур. *hizmet*; *hizmekîar*; *ištaie* (Мегарево), покрај *ištafe* 'апетит', тур. *iştah*;

h : y (ʔ)

meyleme (Pascu), покрај *migleme* (Miha), 'лек, маст за мачкање', тур. *melhem*.

h : g

migleme (Miha), покрај *meyleme*, 'лек, маст за мачкање', тур. *melhem*.

h : t

sāfhiane (Pascu), покрај *saftiană* (Miha), 'maroquin', тур. *sahtian*.

h : ŷ

šeu (Скопје, Гостивар), 'старешина на една текија', тур. *šeh*.

h s : x (ks)

maxule (Miha, Pascu), 'се што даваат овците, млеко (млечни производи), волна и др.', тур. *mahsul*.

2.7.2. Консонантот [y (j)]

y : e (или се губи)

boe (Basmе, Miha), 'става, бој', тур. *boy*; *cālae* (Miha, Pascu), 'калај', тур. *kalay*; *culae* (Miha), покрај *culaī* (Pascu), 'лесно', тур. *kolay*; *sārae* (Miha, Pascu), покрај *sāraye*, и др. форми, 'палата, дворец', тур. *saray*; *soe*, покрај *soīe* (Cionescu), 'сој, род, родство', тур. *soy*; *šiboe* (Miha, Pascu), покрај *seboe* (Pascu), 'шебој', тур. *šeboy*, итн.

y : i

bāirame (Pascu), покрај *baīrame* (Weigand, Arom.), 'Бајрам, муслимански празник', тур. *Bayram*; *cāīmac* (Miha) покрај *cāīmake* (Nicolaidi), 'кајмак', тур. *kaymak*; *cāīpe* (Pascu), 'исчезнува', тур. *kayb*; *cāīsiie* (Magarevo), 'кајсија', тур. *kaysi*; *gaile* (Nicolaidi), покрај *gailee* (Basmе, Miha, Pascu), 'грижа, мака', тур. *gayle*; *gāirete* (Miha), покрај др. форми 'подршка, помош', тур. *gayret*, итн.

y : h

Во овој случај повеќе може да се зборува за графиски знак отколку за промена на глас: *batihava*, покрај *bathava* (ArEnA) и др. форми, 'бесплатно', тур. *badiyava*; *cabadahi*, 'кабадаија', тур. *kabadayi*.

y : m

haihum (Pascu), 'лекомислен', тур. *hay-huy*.

2.7.3. Консонантот [k]

k : k̄

dukane (Nicolaidi), покрај др. форми, 'продавница, дуќан', тур. *dükân*.

k : y (γ)

duyane (Miha, Pascu), покрај др. форми, 'продавница, дуќан', тур. *dükân*.

k : ġ

ġevġir (Nicolaidi), 'construction en pierre', тур. *kêvgir*; *ġidere* (Basmе, ArEnA), 'несреќа, мака', *kêder*.

k : ts

Капидан (*op. cit.* 294, čl. 111a) според Вајганд наведува два примера од говорот на Грамостените во Бугарија, *ts'imir*, место *kimer*, 'кожно кесе, паричник', тур. *kêmer*; *ts'ilim*, место *kilim*, 'простирка', тур. *kilim*.

2.7.4. Консонантот [z]

z : dz

ardzuhale (Nicolaidi), покрај *arzoalã* (Miha) и др. форми, 'молба', тур. *arzuhal*; *dzîpe* (Pascu), 'sorte de maladie des brebis', тур. *zebha*.

z : ġ

arġuhale (Pascu), покрај *ardzuhale* (Nicolaidi) и др. форми, 'молба', тур. *arzuhal*; *biliġicã* (Miha, Pascu), *biliġucã* (Basmе), *biliġeke* (Pascu) и др. форми, 'белегзија, украсна алка', тур. *bilezik*; *erġe* (Pascu), 'чест, гордост', тур. *îrz*.

z : j

arjoala (Pascu), покрај *ardzuhale* (Nicolaidi), *arġuhale* (Pascu), 'молба', тур. *arzuhal*; *ċijmã* (Basmе), покрај *ċizmã* (Pascu), 'чизма', тур. *ċizme*; *ġejvã* (Basmе), покрај *ġiŝve*, *ġezve* (Miha), 'бакарен сад за варење кафе, фезве', тур. *cezve*;

z : ez

biliczie (Pascu), покрај *bilizicã* (Miha), *biliġucã* (Basmе) и др. форми, 'белегзија, украсна алка', тур. *bilezik*.

z : c

ċicmacã, 'уличка без излез, кор-сокак', тур. *ċikmaz sokak*.

z : ŝ

ġiŝvé (Miha), покрај *ġejvã* (Basmе) и др. форми, 'бакарен сад за варење кафе', тур. *cezve*; *ŝinġir* (Basmе), покрај *zinġir* (Miha) и др. форми, 'синџир', тур. *zincir*.

z : s

aransıs (Крушево), 'одненадеж', тур. *aransız*; *cãscãne*, 'завист, љубомора', тур. *kizkanmak*, 'завидува'; *cãscãngi*, 'завидлив', тур. *kizkanci*; *domus*, 'свиња', тур. *domuz*; *pisivengu* (Miha), 'подведувач на својата жена, никаквец', тур. *pezevenk*; *pisivenglîke* (Miha), 'бескарактерност, никаквиштво' *sinġir* (Miha), покрај др. форми, 'синџир', тур. *zincir*, итн.

2.8. Вметнување / Додавање консонанти

h-

hat (Miha), 'коњ', тур. *at*; *hãlate*, 'алат, орудие', тур. *âlet*.

z-

znalċe (Крушево), покрај *nalċe* (Miha), 'потковица', тур. *nalċa*. Многу е поголем бројот на примери каде што консонантите се вметнуваат во средината.

-b-

damblã (Miha, Pascu), покрај *dãmlae* (Тахов), 'капка, Paralysis', тур. *damlã*; *diŝtimbel* (Weigand, Arom.), 'Taschentuch', покрај др. форми, тур. *destimal*; *ġimbri*, 'скржавец', тур. *cimri*; *yam burluke* (Nicolaidi), покрај *yamurluke* (Nicolaidi), и др. форми, 'наметка за дожд', тур. *yagmurluk*; *yimbruċe*, покрај др. форми, 'царина', тур. *gümrük*.

-f-

ŝfinduċe (Weigand, Arom., Basmе), покрај *sãnduċe* (Miha), *ŝfenduċe* (Pascu) и др. форми, 'ковчег, сандак', тур. *sanduk*; *ŝfinduċitsã*, дем. од *ŝfinduċ'e*.

-v-

cāvule (Basme), покрај *cīvule* (Basme), 'облог', тур. *kaul*.

-v̄-

sêravie (Cionescu), покрај *sāraye* (Basme), *sārae* (Miha, Pascu), 'дворец, сарај', тур. *saray*.

-m-

cumburā (Basme, Pascu), покрај *cumbure* (Pascu) и *cube* (Miha), 'пиштол, кубур', тур. *kubur*.

-t-

ağamitlîke (Крушево), покрај *ağamîlîke* (Miha), 'наивност, неискуство', тур. *acamîlik*; *mastrafe* (Крушево, Скопје), 'трошок, издаток', тур. *masraf*; *mâstrâpâ* (Miha, Pascu), 'бокал, пехар, чаша', тур. *maşraba*.

-d-

ğunduluke (Крушево), покрај *ğunluke* (Крушево), 'надница', тур. *günlük*; *haramidlîke* (Miha), 'ајдуштво, разбојништво', тур. *haramîlik*; *mizdrake* (Крушево), 'копје', тур. *mizrak*;

-c-

binecği (Крушево), 'добар јавач', тур. *binici*; *perdecşiz* (Крушево), 'безобразен', тур. *perdesiz*.

-g-

ianglâş (Miha), 'погрешно, грешка', тур. *yanlış*.

-y-(γ)

călăyuză (Pascu), покрај *cîliuz*, и др. форми, 'водач, коњ водач', тур. *ca(u)lauz*; *payie* (Nicolaidi), покрај *apae*, *pae*, и др. форми, 'дар, моминска руба', тур. *pay*; *sāraye* (Basme), покрај *sārae* (Miha), 'дворец, сарај', тур. *saray*; *tabyie* (Pascu), 'redoute', тур. *tabia*.

-n-

birbantu (Pascu), 'délabré, gâté', тур. *berbat*; *birbantlik*, 'délabrement', *salté*, тур. *berbatlik*; *bunluke*, покрај *buluke*, и др. форми, 'толпа, изобилство', тур. *büyük*; *cāvyanği* (Pascu), покрај *cāvğāği* (Miha), 'кавгација', тур. *kavgaci*; *ğunçe* (Miha), 'грижа, тешкотија', тур. *güç*; *ğumîndane* (Pascu), *ğimādane* (Nicolaidi), и др. форми, 'машка горна наметка', тур. *camadan*; *halvanği* (Pascu), покрај *hâlvâği*, 'фабрикант на алва', тур. *halvacı*; *mîngun* (Pascu), покрај *măğun* (Pascu), 'пекмез; слатко; лепак', тур. *macun*; *miñgilize* (Antologie), покрај др. форми, 'совет', тур. *meglis*; *tunğu* (tunču), 'бронза', тур. *tuç*, итн.

-î-

bamîe (Pascu), 'hibiscus esculentus', тур. *bamia*.

-r-

Според сведочењето и мислењето на писателите кои пишувале за најбројната ароманска населба Крушево, името *Крушево* е турска сложенка: *Cuș-ova*, со значење, 'cuibu di pul'i', (Calendarul, 142-146, Steriju Papa Sotir, *Ardeare a Crușovlei*); *Cuș-iuva*, 'cuibu de vulturi' (A. Hâciu, *Aromânii*, 179), т.е. 'птичјо гнездо, орловско гнездо'; денешната форма: *CRUȘUVA*. И навистина, Крушево посматрано од прилепското поле личи на едно огромно птичјо

гнездо (за вметнување -r, cf. во срхр. јазик, AslPh, XXXV 346, во забелешката); *mestra* (Pascu), покрај *meste* (Miha), 'папучи', тур. *mest*; *tăhâne* (Nicolaidi), 'таан'; тур. *tahan*; *turnă* (Pascu), 'brochet', тур. *tuna balîgi*;

-h-

hapîe (Крушево), покрај *hapă* (Nicolaidi, Pascu), 'пилула', тур. *hap*; *tahmake* (Miha), 'лакомост, алчност', тур. *tamah*.

2.9. Консонанти кои се додаваат на крајот на зборот

-xm

barem и *barim*, 'барем', тур. *bare*; *bilem*, покрај *bile*, тур. *bile*, 'дури, исто така'.

-t

ağamit (Miha), 'неискусен', тур. *acami*; *haramit*, покрај *haramid* (Miha), 'арамџа, разбојник', тур. *harami*.

-d

haramid (Miha), покрај *haramit* (Pascu), 'арамџа, разбојник', тур. *harami*.

-c

mățărac, покрај *matrac* (Pascu), 'coupe à boire de ferblanc', тур. *mathara*.

-n

ducmen (Weigand, Arom) (Охрид), 'Goldstück', тур. *dukme*.

-l

curmal (Pascu) 'урма', тур. *hurma*.

2.10. Испаѓање на консонанти

а) во почетокот на зборот:

eliakim (Miha) 'но, меѓутоа, сепак', тур. *veleakin*;

alban (Nicolaidi), покрај *nalban* (Nicolaidi, Miha, Pascu), *nalbant* (Nicolaidi), 'потковач, налбантин', тур. *nalbant*;

ambare 'житница, магацин за жито', тур. *hambar*.

arabate, 'трошен', тур. *haraba*; *asicmesă* (Miha), 'бел леб', тур. *has-ekmek*, итн.

б) во средина: (d, t)

culurisire (Pascu), покрај *curuldisire*, 'повлекува линија', тур. *kurdurmak*; *inaği* (Nicolaidi, Pascu), покрај *inaci* (Miha), 'тврдоглав, инаетчија', тур. *inatçı*; *inağilîke* (Pascu), 'инает', тур. *inatçılık*; *sağia* (Pascu), покрај *sahatği* (Miha), 'часовничар, саатчија', тур. *saatçi*; *simiği* (Basmе, Nicolaidi), покрај *simiči* (Pascu), 'продавач на симити', тур. *simitçi*;

-c-

cağia (Pascu), покрај *caicçi* (Miha, Pascu), 'лаѓар, кајакар', тур. *kayıkçı*; *kurçilîke* (Miha), 'кожарски, ќурчиски занает', тур. *kürkçilik*; *çirtisire* (Pascu), покрај

čicîrdisire (Pascu), 'побегнува; полудува', тур. *kaçırmak*; *tabule*, 'најдобро, на чело', тур. *makbul*, итн.

-g-

yîamă (Nicolaidi), покрај *yîamă* (Nicolaidi), *îagma* (Тахов), 'плен, пљачка, грабеж', тур. *yagma*; *yîamurluke* (Nicolaidi), покрај *yîamburluke*, 'наметка за дожд', тур. *yagmurluk*; *yîaurte* (Nicolaidi), покрај *îogurt* (Скопје), 'кисело млеко', тур. *yogurt*; *liene* (Pascu), *leene* (Nicolaidi, Pascu), покрај *liyene* и др. форми, 'bassin, cuvette, cruche pour conserver de l'huile', тур. *legen*; *tizahе* (Nicolaidi), 'излог', тур. *tezgîah*; *ursuz*, *ursuzlîke* (Miha), 'никаков, расипан, несреќен; несреќа', тур. *ugursuz*, *ugursuzlîk*, итн.

-ş-

čealtisire, *čildisire* (Miha), *čealhtësire* и др. форми, 'труди се, настојува', тур. *çalîşmak*;

-n-

čulec(g)ă (Pascu) *čulică* (Basmе, Pascu), покрај *čilengă* (Basmе) и др. форми, 'челенка', тур. *çelenk*; *işala* (Miha), 'ако Бог сака, ќе даде Бог', тур. *inşallah*, итн.

-l-

gădărmă (Мегарево), покрај *căldărmă* (Antologie), и др. форми 'плочник', тур. *kaldîrîm*; *taxidar* (Calendarul), покрај *taxlidar* (Pascu), 'порезник', тур. *tasildar*; *zuru* (Miha, Nicolaidi), *zurru* (Pascu), покрај др. форми 'бесен, луд', тур. *zorli*, итн.

-r-

aslanu, 'пари, 20 пари дин.', тур. *arşlan*; *cutursire* (Pascu) 'se débarrasser de qn.', тур. *kurtal(r)mak*.

-h-

baste 'облог', тур. *bahs*; *cabaete*, 'вина', тур. *kabahat*; *cabaetli*, 'виновен', тур. *kabahatli*; *dabeter*, 'уште полошо', тур. *daha beter*, итн.

Овде спаѓа и појавата на губење на *-h*, во сложенките: *ahčiane*, 'кујна', тур. *açihane*; *kulukane*, 'полициска станица', тур. *kulluk hane*, итн.

-î-

caîke (Pascu), покрај *caică* (Miha, Pascu), 'чамец', тур. *kayik*; *caicči* (Miha, Pascu), покрај *caigča* (Pascu), 'бродар', тур. *kayikçi*; *kafete* (Мегарево), 'фалење', тур. *kiyafet*; *mucaete* 'грижа', тур. *mukayet*, итн.

2.11. На крајот на зборот:

-t-

čif ma tec 'пар-непар', тур. *çift...tek*; *dulbene*, 'марама со која жените ја покриваат главата', тур. *tûlbent*; *nalban* (Nicolaidi, Miha, Pascu), покрај *alban* (Nicolaidi) и др. форми, 'потковач', тур. *nalbant*.

-k-

ibricçu, дем. од *ibrik*, 'мал бакарен сад за вода', тур. *ibrikçik*.

-s-

pela (Miha) 'дебела, груба материја од која се прават антерии', тур. *pelas*.

-n-

dumee (Miha) 'крма, управувач', тур. *dümen*.

-r-

čanfike (Weigand, Arom.) 'женско лично име', тур. *canfikir*.

-h-

H се губи секогаш во зборот *Alah*, 'Бог', било да се јавува зборот сам, било да е употребен во сложенка. Ова може да се објасни со тоа што и самите Турци ово *-h* така го изговараат во зборот *Allah*, речиси и да не се слуша.

3. Епентеза

Појавата на вметнување на одделни вокали (и консонанти) во некои турски заемки е многу честа.

Вокалот *-a* се вметнува:

saraoš, 'пијаница', тур. *sarhoš*; *saraošlike*, 'пијанчење', тур. *sarhošlik*; *višana*, покрај др. форми, 'вишна', тур. *višne*;

Полугласот *-ă* се вметнува:

cărăvane, покрај *cărvane*, 'караван', тур. *kervan*; *čicărică*, покрај *čicrică*, 'чекрек', тур. *čekrek*.

Вокалот *-i* се вметнува:

burğili, покрај др. форми, 'должник', тур. *borçli*; *filiğane*, покрај *filğane*, 'чаша, шолја за кафе', тур. *filcan*; *kiefe*, покрај *kefe(i)*, 'веселба, волја, кеф', тур. *kêif*; *miğilise*, покрај др. форми, 'совет', тур. *meclis*; *şalivâri*, покрај *şilvâri*, *şâlvâri*, 'шалвари, широки горни женски гаќи', тур. *şalvar*; *vişină*, покрај др. форми, 'вишна', тур. *višne*, итн.

Полугласот *-î* се вметнува:

Забележав само еден пример каде што се јавува оваа појава:

arsîlan, покрај *aslan*, *arşlan*, 'лав', тур. *arşlan*.

Вокалот *-u* се вметнува или се додава:

-ucnă, покрај др. форми, 'кана', тур. *kîna*; *ulalec*, *ulule*, *lelic* и др. форми, 'штрк', тур. *leylek*

-buburec, 'бубрег', тур. *bübrek*; *caramuză*, 'црномурест', тур. *karamsi*; *kulium*, покрај *kilime*, 'простирка, килим', тур. *kîlim*; *glubudan*, 'златни или сребрени жици', тур. *klabdan*; *pačavura*, 'крпа, нечиста крпа', тур. *pačavra*;

-На крајот на зборот: *cadru*, 'способен', тур. *kadîr*; *kungu*, 'олук', тур. *künk*; *cursu*, 'bruit', тур. *kurs*; *direcu*, 'столб', тур. *direk*; *dervişu*, 'дервиш', тур. *derviş*, итн.

За епентеза на консонантите в.: додавање консонанти, стр. 41.

4. Синкопа

Значителен е бројот на турски зборови во ароманскиот дијалект кај кои се јавува појавата на губење на одделни ненагласени вокали во средина-та на зборот, позната како синкопа.

Вокалот *-ă* се испушта во овие примери:

alže, покрај *alăže*, *alîdză*, 'ригеста свилена ткаенина', тур. *alaca*; *amnete*, покрај *amanete* и др. форми, 'завет, порака', тур. *(e)amanet*; *fraše*, покрај *făraše*, 'лопатка за собирање ѓубре', тур. *faraş*; *ģevģir*, 'construction en pierre', тур. *kêavgir*; *măscărlîke*, покрај *măscărlîke*, 'бесрамност', тур. *maskaralik*; *pră*, покрај *pără*, *pîră*, и др. форми, 'пари, пара', тур. *para*; *satră*, покрај *sătăre*, 'сатар, широк нож со две сечила', тур. *satır*; *tărpănă*, покрај *trăphănă*, 'ковачница за пари', тур. *taraphane*, итн.
bathava, покрај *batihava*, 'бадијала, бесплатно', тур. *badiyava*; *kamete*, 'бура, непогода', тур. *kiyamete*; *dînsire*, покрај *dănsire* и *dânisire*, 'поднесува, трпи', тур. *dayanmak*; *ģeme* (*Antologie*), покрај *ģieme*, 'брод, гемија', тур. *gemi*.

Вокалот *-e* се испушта:

fîrmingi, 'кројач кој шије "fermene"', тур. *fermeneci*; *hapsanģi*, 'чувар на затвор', тур. *hapsaneci*; *mihenģi*, покрај *mienģi*, 'меанџија', тур. *meyaneci*, *mienģilîke*, 'работата на меанџијата', тур. *meyanecilik*.

Полугласот *-î* се испушта:

agzote, 'потпрашок, фитил', тур. *agzotu*; *hasmu*, 'непријател, омразен човек', тур. *hasım*, *hatră*, покрај *hătîre*, 'милост, обсир, внимание', тур. *hatîr*; *glume*, покрај *ģălume* и др. форми, 'лагам, подземен канал', тур. *lagîm*; *tersne* покрај *tersene*, 'незгодно', тур. *tersîne*, итн.

Вокалот *-u* се губи:

bluķe, место *buluķe*, 'мнозинство, толпа', тур. *bülük*; *blugure*, покрај *bîlgur*, 'бунгур, пченица посебно мелена', тур. *bungur*; *scrum*, 'запечен, загорен', тур. *kurum*; *tfeķe*, покрај *tufeķe*, 'пушка', тур. *tüfek*, итн.

5. Афереза

Губењето на вокалите на почетокот на зборот во лингвистиката е познато како афереза. Во ароманскиот дијалект имаме незначителен број примери за афереза, а се однесува на вокалите *e* и *i*:

glindisire, 'забавува се, разговара', тур. *eglenmek*;
brasime, покрај *ibrišime*, 'fil de soie', тур. *ibrišim*; *kindie* (Nicolaidi), покрај *ikindie*, 'попладневна молитва на муслиманите, околу 4-5 h', тур. *ikindi*; *tiză*, покрај *ihitiză* и *ihitizae*, 'потреба, нужда', тур. *ihitiza*; *skimbeu*, 'утроба, дроб', тур. *iškembe*; *skimbar*, 'продавач на шкембиња', тур. *iškembeçi*; *spahi*, 'големопоседник, спахија', тур. *ispahi*; *spahilike*, 'спахилак', тур. *ispahilik*;
zingie, покрај *zîngie* и др. форми, 'стрепен, узенгија', тур. *üzengi*.

6. Апокопа

Отпаѓањето на вокалите на крајот на зборот се вика апокопа. Еве неколку примери:

at-pazar, 'коњски пазар', тур. *at-pazari*; *becteš* 'припадник на еден мистичен муслимански дервишки ред', тур. *bektaši*; *bimbaš*, 'виш офицер', тур. *bimbaši*;
fildiš 'слонова коска', тур. *fil-diši*; *guğabaš*, покрај *coğabaš*, и др. форми, 'селски кмет', тур. *kocabaši*; *ianitsar*, 'крвопиец, јаничар', тур. *yeniçeri*; *samsacîz*, покрај другите форми, 'смола', тур. *çamsakîzi*, *subaš*, 'administrateur', тур. *subaši*;
tartabic, *tahtabic*, 'тавтабита', тур. *tahta-bitî*.

7. Метатеза

Во заемките од турскиот јазик, метатезата посебно се јавува кога се во прашање ликвидите -l, -r. Имаме метатеза на еден или на повеќе слогови.

atârdisire, 'понудува, дава поголема цена', од тур. *artırmak*.

bârcaçe, покрај *burgaçe*, *brugaçe* (Miha, Pascu), 'котел, голем котел', од тур. *bakraç*;

biligică (Basme, Miha), покрај *biligucă* (Basme), *biligeke* (Pascu), *bilgeke* (Basme), *bizilică* (Miha, Pascu), *biliczie* (Pascu), 'гривна, белгзија', од тур. *bilezik*;

blugur (Capidan, *Aromâni*, 362), покрај *blugure*, *bilgur* (Pascu), 'мелена пченица, гриз', од тур. *bungur*;

buzgudană (Basme) покрај *buzdugană* (Basme, Miha, Pascu), 'боздоган', од тур. *bozdogan*.

crăcme, се употребува во множина *crăcmile* (Miha), 'шишки, коса што виси на челото', од тур. *kırkma*;

crimeze (Pascu), покрај *cîrmeze* (Pascu) 'црвена боја, крмаз, некој лек', од тур. *kîrmîz*.

çicardisire (Pascu), покрај *çirtisire* (Pascu), 'шекнува со паметот, побегнува', тур. *kairmak*.

filgan (Basme, Weigand, *Arom.*), покрај *filgan* (Basme, Miha, Pascu), 'чашка, шолја за кафе', од тур. *filcan*.

gâlăme (Miha), покрај *glăme*, *ylume* (Pascu), *lăgăme* (Basme, Miha, Pascu), *lăgume* (Basme, Pascu), 'подземен канал, лагам', од тур. *lagım*.

haimaliie (Weigand, *Arom.*), 'амајлија', од тур. *hamayli*; *hăriie* (Capidan, *Arom.* 363), наместо *hăire*, 'добивка, корист, среќа', од тур. *hair*;

hatră, *hatrăgi* (Miha), 'милост, љубов, обсир' и 'оној кој прави нешто од милост, обсир', тур. *hatîr* i *hatîrci*.

ileane (Capidan, *Arom.* 363), место *liene*, *ligene*, од тур. *legen*, 'леген, бакарен сад за миење, во кој се мие'.

lămnie (Pascu), покрај *hămlie* (Miha, Pascu), 'цевка од пушка', тур. *namli*;

păvrie (Miha, Pascu), 'страв', од тур. *perva*, покрај *perde*; *brădeauă* (Pascu), 'завеса', од тур. *perde*.

simaniki, 'Cassia senna', од тур. *sina-meki*.

șădrăvane, 'водоскок', од тур. *şadırvan*; *şandârmae* (Miha, Capidan *Arom.* 364) 'скелетот на некоја градба, граѓа', од тур. *şandroma*.

taibete, покрај *tabiate* (ArEnA), 'обичај, навика, табиет', од тур. *tabi'at*; *takslidar* (Pascu), покрај *taxidar* (Calendarul), 'даночник', тур. *tasildar*; *trăgăciică* (Basme), покрај *tărgăciică* (Miha, Pascu), *tăgărciică* (Basme, Miha, Pascu), 'кожна торба, мешина за производи во која се носат производи, храна', тур. *dagarcik*; *trăhănă* (Pascu), покрај *tărhănă* (Miha), 'Тарана, ситно исечкано и исушено тесто, кое потоа се вари и така се јаде', од тур. *tarana*; *tecardan*, 'повторно, одново' од тур. *tekradan*.

8. Хапнологија

Појава на хапнологија (испуштање на одделни слогови коишто се повторуваат еден по друг во зборовите, или испуштање на оние слогови со кои би се олеснил изговорот) забележав во следните примери:

bāldisire, 'малаксува, папса', тур. *bayılmak*;

bīsitā, (ArEnA), 'завршеток', покрај *bīsitā*, од тур. *bitirmek*;

bogġana, израз 'проклет да е, скапана му е душата', тур. *bokcanına*.

cafine, 'кафеана', од тур. *kave (kahvekhane)*;

čaltisire и *čildisire* (Miha), покрај *čilistisire* (Basme, Pascu), *čilāstisire* (Miha, Pascu), *čilihīsire* (Pascu), *čelahtisire* (Pascu), 'работи, труди се, настојува', од тур. *çalışmak*;

čildisirea (Miha) покрај *čilistisirea* (Basme), *čilāstisirea* (Miha), 'настојување'; *čišire* (Pascu), покрај *čistisire*, 'растројува се, растрои се (ментално)', тур. *çakmak*.

dabeter, adv. 'полошо, уште полошо', од тур. *daha-beter*;

dānisire (Basme), покрај *dīnsire* (Nicolaidi), *dīndisire* (Pascu), 'Издржува, трпи, истрајува', од тур. *dayanmak*;

dulie, 'некој вид трошарина за поправка на патишта', од тур. *duhulie*.

elicmila, 'како што сака Господ, Фала Богу', од тур. *elhukmulilla*.

ġum (Miha, Pascu) 'голем бакарен сад за вода', од тур. *gügüm*;

ġineme, 'пекол' (Miha), од тур. *cehenem*.

malibigi, 'продавач на малебии, еден вид слатки', од тур. *malebiyeci*.

olmaġac, 'неугледен, слаб, човек без влијание, човек од кого не може нешто многу да се очекува', од тур. *olmayacak*.

šišīsire, покрај *šišīrdisire*, 'збунува се, збркува се', од тур. *şaşirmek*.

tīzāhe (Nicolaidi) 'излог, тезга', од тур. *tezgāh*.

9. Акцент

Во странските зборови во ароманскиот дијалект акцентот обично не се менува⁷. Има отстапувања во странските зборови кои ароманскиот дијалект не ги примил директно од јазикот од којшто потекнуваат, туку ги примил со посредство на некој друг соседен јазик.

Во турските заемки, кои, главно, имаат акцент на последниот слог⁸, акцентот останал, во најголем број случаи, на истото место, ако се работи за зборови кои во ароманскиот дијалект влегле директно од турскиот. Ако станува, пак, збор за турски зборови коишто во ароманскиот дијалект влегле преку некој друг балкански јазик (најчесто преку словенските говори во Македонија), тогаш таквата турска заемка има акцент на местото каде што се наоѓа тој во јазикот од којшто дошла во ароманскиот дијалект.

Ова посебно добро може да се забележи кај оние турски зборови кои имаат повеќе форми. Тие форми го покажуваат патот по којшто соодветните турски зборови влегле во ароманскиот дијалект. Неколку такви зборови веќе беа разгледани. Покрај формата *odā* (дојдена преку словенското *oda*), имаме *udā*, 'соба', која е директна заемка тур. *odá*; покрај *čálfā* (слов. *kálfa*) имаме *čālfǎ*, 'помошник', од тур. *kalfá*; *čávaz*, покрај *gáváz*, 'телохрани-тел', тур. *kaváz*; покрај *čázmǎ* (Скопје), имаме *čǎzmǎ*, 'казма, дикел, мотика', тур. *kazmá* (во Скопје, слов. *kázma*); *kóše(ǎ)*, покрај *kušé*, 'агол', тур. *küšé*; *učǎ*, покрај *ócǎ*, 'ока', тур. *oká*; *pérde*, покрај *pirdé*, 'завеса', тур. *perde* (слов. *pérde*), итн.

⁷ Th. Capidan, *op. cit.* 371;

⁸ Romania, XXX 564.

10. Глаголи

Примајќи турски зборови, ароманскиот дијалект, меѓу другите зборови, примил и извесен број глаголи, преку седумдесет.

Од овие глаголи само четири спаѓаат во I конјугација на *-are*, а другите спаѓаат во IV конјугација на *-ire*.

1) *călpuzănare* (Miha), 'фалсификува', тур. *kalpazan; ngercare* (Pascu), 'couvrir d'une couverture de laine', тур. *çerga*, 'черга'; *dizbulitsare*, 'одвиткување, откривање на овошките и на цвеќињата (розите) во пролет', тур. *bula; scrumare*, покрај *nscrutare, ascrutare*, 'загорува'.

2) *acîzînsire* 'заработува', тур. *kazînmak; artirisire*, 'преостанува', тур. *artîrmak; aruždisire*, 'срами се', тур. *ruşt; astârusire*, 'става постава на облека', тур. *astarlamak; atârdisire*, 'понудува, дава поголема цена', тур. *artîrmak; azdisire*, 'осилува се, побеснува', тур. *azdîrmak; azgânipsire*, 'осили се', тур. *azgînlamak; bătârdisire*, покрај *bâdisire*, 'пропаѓа, тоне, удави се', тур. *batîrmak; bâcârîysire*, 'зарѓа', тур. *bakîr, baldisire*, 'папса, умори се', тур. *bayîlmak; bâstisire*, 'погази, изврши политички претрес', тур. *basmak; bindsire* 'допадна се', тур. *begênmek; bitisire*, покрај *bîtsire*, 'заврши, битиса', тур. *bitîrmek; bizîrsire* 'досадува', тур. *bezar etmek; burgilipsire* 'задуши се', тур. *borç; brâhtisi re*, 'напушти, остави', тур. *brakmak; buhtisire* 'досади', тур. *bogmak; buisire*, 'бои, фарба', тур. *boyamak; cabardisire*, 'набаври', тур. *kabarmak; câmburyisire*, 'погрби се', тур. *kanbur; cabulisire*, 'пристанува', тур. *kabul etmek; câçârdisire*, 'побегне; полуди', тур. *kaçîrmak; câipusire*, 'скрие се, исчезна', тур. *kayb olmak; calaisire*, 'калаиса', тур. *kalay; câldârmisire*, 'поплочи улица', тур. *kaldîrîm; candisire*, 'наговори', тур. *kanmak; câpâkisire*, 'покрие со капак', од тур. *kapak; câplâdisire, çîhtisire, çâhtisire, çîldîsire, çâstisire*, 'тепа; има вртоглавица, несвестица', тур. *çakmak; çîlicisire* 'se tremper, devenir plus vigoureux', тур. *çelik; cândisire*, 'persuader; пристане', тур. *kandîrmak; cundisire*, 'живее, престојува', тур. *konmak; curdisire*, 'навие сат; смести се некаде', тур. *kurmak; culursire*, покрај *curuldisire*, 'повлекува линија; возгордее се', тур. *kurdurmak; cutursire*, 'отарасува се од нешто', тур. *kurtarmak; dâmcusire*, 'труди се; валка се; печати' од тур. *damka; dîldâsire*, 'устреми се, напаѓа, навалува', тур. *dalmak; ducunisire*, 'штети, навредува', тур. *dokunmak; durdursire*, 'наполнува', тур. *doldurmak; fâfârire*, 'hâbler, jaser', од тур. *farvara; gîberdisire*, 'умре, цркне', тур. *gêbermek; glîndisire*, 'разговара, разонодува се', тур. *eglenmek; hârusire*, 'користи се', тур. *hayir; hîndîcusire*, 'сосем разруши, тур. *handak; lâfusire*, 'разговара', од тур. *laf; likisire*, 'tacher', тур. *lekelemek; mâscâripsire*, 'insulter, deshonorer une femme', тур. *maskara; miurisire*, 'печати', тур. *mühür; nişinipsire*, 'нишани' од тур. *nişan; ogradisire*, 'настрада, загази', тур. *ugramak; pasari(p)sire*, 'купува "пазари', тур. *azar; pişmanipsire*, 'кае се', од тур. *pişman; puştuire*, 's'embrasser'; *rizili(psi)re*,

‘засрами, резили се’, тур. *rezil*; *săcătipsire*, ‘сакати’, тур. *sakat*; *săcâldisire*, ‘јадосува се, грижи’, тур. *sikîlmak*; *săidisire*, ‘цени, почитува, сајдиса’, тур. *saymak*; *sărdisire*, ‘зароби’, тур. *sarmak*; *sictirisere*, ‘истера, тур. *sektîrmek*; *siftisire*, ‘сефтоса’, тур. *sefte*; *surdisire*, ‘натури, продаде; има пролив’, тур. *sürmek*; *suryünipsire*, ‘отера во прогонство’, тур. *sürgün*; *şıştisire*, ‘збуни се, помести се’, тур. *şaşîrmak*; *tăcînsire*, ‘кара се, тепа се’, тур. *takîlmak*; *t(d)ăvânusire*, ‘гради таваница’, тур. *tavan*; *uîdisire* ‘договори се, разбере се, среди’, тур. *uyumak*.

Извесен број од овие глаголи, како што се гледа, добиен е од именки и придавки (сите тие одат во прва конјугација). Тие не се познати како глаголи во турскиот јазик. Во ароманскиот дијалект влегле преку грчкиот јазик, што може да се заклучи од начинот на нивното образување, или настале по аналогија.

Најголем дел од овие глаголи “sont la plupart du temps tirés du prétérit turc en -d, et le thème verbal ainsi obtenu s’est combiné avec le -s de l’aoriste des verbes grecs: *sevmek* ‘aimer’, прѣтс *cvdim*; српср. *sevdísati...uyumak*, ‘convenir, s’adapter’, прѣт. *uydim*; бугар. *ujdisvam*, срхр. *ujdisati*, алб. *uidís*, аром. *uidisesc*“(треба *uidisescu*). Освен овие два примера, кои ги дава Сандфелд (*Ling. balkan.*, 90), ќе наведем уште неколку: *atardisire*, ‘дава поголема цена’, тур. *artîrmak*; *bătărdisire*, ‘удави се, пропадне’, тур. *batîrmak*;

Некои глаголи се земени од грчкиот јазик или се образувани по углед на грчкото образување, нпр: *băcăryisire* ‘зарѓа’, *azgînipsire*, ‘побесни, осили се’; *cămburyipsire*, ‘погрбави се (нгр. *kamburiázo*); *hîndîcusire*, ‘целосно разруши’, (нгр. *handakóno*), итн. (cf. за ова Geagea, *op. cit.* 48).

11. Суфикси

Примајќи турски лексички елементи, ароманскиот дијалект ги сочувал карактеристичните турски суфикси *-ci*, (*či*), *-li*, *-lik*; но покрај овие суфикси, турските заемки добиле и значителен број други суфикси. Тие суфикси се најчесто од странско потекло (словенски, грчки, и др).

-a (од *averb -a*, Capidan, *op. cit.* 512) : *castilea*, 'намерно', *hairlia*, 'среќно'.

-aču (дем. суф.) *gumaču*, 'бакарен мал сад за вода'.

-alea (лат. *alia-alium*, Capidan, *op. cit.* 513): *cabaetsalea*, 'вина', *gumertsala*, 'штедрост, дарежливост'.

-ame: *fucārame*, 'сиромаштија, бедотија'.

-ar: се јавува често како замена на суфиксот *-ci*, или како дублетна форма на зборовите со оваа наставка: *čergar* 'чергар, Циган', *čifligar*, 'земјоделец', *hāpsānar*, покрај *hāpsāngi*, 'затворски клучар, затворничар', *pāputsar*, покрај *pāpuḡi*, 'папуџија, чевлар', *zulumkar*, покрај *zulumgi*, 'насилник, зулумкар', итн.

-arcu (гр. *árikos*, Capidan, *op. cit.* 514): *duzinarcu* 'd'accord, gracieux', *nizearcu*, 'сарциеух', итн.

-are(a): *camburarea*, 'грбавест'.

-aryio (гр. *areió*, Capidan, *op. cit.* 513): *tabacaryio* 'tannerie'.

-at (лат. *atus*, Capidan, *op. cit.* 514): *satrazamat*, 'министерство, претседателство на влада', *terḡumanat*, 'канцеларии за преведувачи при пратеништвата', *čingilat*, 'игла со кука за женска рачна работа', итн.

-auā (лат. *ella*, Capidan, *op. cit.* 515): *bileauā*, 'несреќа, неволја', *bradeauā*, 'завеса', *mīzeauā*, 'козметичко средство за коса'.

-can: *čalāšcan*, 'вреден, трудољубив'.

-cu: *abrašcu*, 'непристоен, дрзок', *alcu*, 'црвен', *sīrbescu*, 'nerveux, vif, alerté', *zaiḡcu*, 'нерасположен', итн.

-če (дем. суф.): *donče*, 'гаќички'.

-či (Ова е всушност суф. *-ci*, кој од турските дијалекти преминал во аром. говори): *batakči*, 'лажго, измамник', *čibucči*: 'фабрикант за чибуци', итн.

-ču (дим. суф.): *korču*, 'слепец', *gumču*, 'мал бакарен сад за вода', *ibricču*, 'мал бакарен сад од кој се пие вода; се разликува малку од *gumču*, по обликот', *kelču*, 'келчо, брливко', *sanču*, 'мала бакарна чинија', итн.

-eatsā (лат. *itia*, Capidan, *op. cit.* 515): *bikireatsā*, 'момчештво, бекарлак', *kiskimeatsā*, 'чистотија', *zurleatsā*, 'лудост, брзина, бујност', *kibareatsā*, 'чистотија; гордост', итн.

-*ği*: овој турски суфикс (*ci*) останал кај многу конкретни именки кои означуваат професија. Освен турските зборови, суфиксот *-ği* го примиле и одделни други зборови кои инаку не се турски. Оваа појава се јавува во сите балкански јазици (цф. RIEB II 123-4 според Сандфелд, *Ling. balkan.* 92); за неа зборува Сенан (L. Sainéan, Romania XXXI 82), а Капидан, за ароманскиот дијалект, констатира дека оваа појава е многу ретка (*op. cit.* p. 516). За замената и паралелната употреба на зборовите со суфиксот *-ar*, односно *-ği*, в. кај суф. *-ar*. Даваме неколку примери за суф. *-ği*: *cafeği*, 'кафеџија', *arabaği*, "кочијаш", *băhčevanği*, "бафчанџија", итн. Зборовите кои не се турски, а имаат наставка *-ği*: *gelaği*, 'оној што приготвува јадење, гостилничар', *lambaği*, 'оној што пали фенери, лампи, по улиците', *măyerği*, 'готвач', *palavraği*, 'дрдорко', *pantaği*, 'коцкар, оној што сака да игра со *pantama*-карти', *policăği* (Мегарево), 'полицаец', *telegrafči* (Sandfeld, *Ling. balkan.* 92), итн.

-ğic: *ğabağic*, 'бесплатно'.

-ia: *mufluzia*, 'стечај, паѓање под стечај', *satrăzania*, 'претседателство на влада', итн.

-ic: *alic*, 'црвена, пурпурна боја', *calpic*, 'faux, falsifié'

-ică: *buryăčică*, дем. *burgăče*, 'котел'.

-iç(u): *dulumîç*, дем. од *dulumă*, *udiçu*, дем. *o-duă*, 'соба'.

-ie (гр. *ia*, Capidan, *op. cit.* 516): *călruzînie*, 'фалсификување', *nizîmie*, 'редовна војска', итн.

-ile (лат. *illia*, Capidan, *op. cit.* 516): *duşmanile*, 'непријателство', *măscărilie*, 'непристојност', итн.

-itsă (дем. суф.): *şfindukitsă*, 'ковчеже', *udăitsă* покрај *udiçu*, 'сопче'.

-yîar: *săhădyîar*, 'часовничар'.

-lac: *puturlac*, 'селџак, селанчиште', *tupurlac*, 'набиен кус човек'.

-li (претставува турски суфикс *li*, служи за образување адјективи): *hairli*, 'среќно, со среќа', *muabelli*, 'оној што умее и сака да зборува', *nişanlı*, 'означен, обележен', итн.

-like (тур. суф. *lık*): *abagilike*, 'професијата на абацијата', *bacalike*, 'професијата на бакалот', *murdarlike*, 'нечистотија', итн. Како и суфиксот *-ği*, така и овој суфикс го примиле многу зборови во ароманскиот дијалект, кои не се од турско потекло: *carbunarlike*, (од *carbune*, 'јаглен'), *huriatllike*, "простаклук", *varvarlike*, 'дивјаштво, варварство', итн.

-nitsă (слов. *nica*): *hăşăpnitsă*, "касапница".

-oañe (суф. служи за образување на супстантиви од женски род): *ahçoañe*, 'готвачка', *amiroañe*, 'царица, жена на императорот', *dilîñgoañe*, 'скитничка, сплеткарка, кога се работи за жена', итн.

-uşă (дем. суф.): *tingîruşa* од *tingere*, итн.

Многу турски зборови во ароманскиот дијалект (посебно именки и придавки) добиле некакви таканаречени паразитски додатоци (кои не се

продуктивни) по угледот на слични додатоци во другите аромански зборови. Според тие додатоци именките можат да се категоризираат по род и по видови, исто како и останатите аром. именки. Ова “ароманизирање на турските зборови е изведено со помош на овие додатоци: *-a*: *bāhčīša*, покрај *bāhčīše*, ‘дар, подарок’, *birunḡica*, покрај *birunḡicā*, итн.

-ā: *arzoalā*, ‘молба’, *bācālā*, ‘бакал’, *čumagā*, ‘ластегарка’, итн.

-e: *arabate*, ‘трошен’; *calupe*, ‘калап’, ова *-e* доследно се јавува после суфиксот *-lik*: *like*.

-ea: *cāldārimea*, ‘плочник’, *kitape*, ‘книга, список’, итн.

-ie(ie): *huriē*, ‘траба, олук’; *bitiviē*, ‘едноставен’, итн. Овој додаток доаѓа или под влијание на словенските јазици (cf. Rad 222, 134) или аналогно според други турски зборови (cf. Capidan, *op. cit.* 204);

-iū: *fārfāriū*, ‘порцелан’; *lulakū*, ‘индиго’, итн.

-ū: *anteriū*, ‘антерија’; *becriū*, ‘пијаница’.

-d(t): *haramid(t)*, ‘крадец, разбојник’.

-te: *baste*, ‘облог’, *hiliēte*, ‘лукавост’, итн.

12. Аромански презимиња настанати од турски зборови

Ароманските презимиња настануваат на тој начин што како презиме, се зема називот на местото, селото или градот од којшто потекнува односната личност (нпр. *ŠCODREANU-ŠCODRA*, 'Скадар'; *NIČA*-по селото Нича; *STAMBOLI-STAMBOL*, 'Цариград', и др.) или предците на таа личност; или презимето настанува од називот на работата, занаетот (нпр. *CAZANĀI*-'оној што прави казани'; *FESČI*, 'оној што прави фесови'; *BOĪĀĀI*, 'оној што продава боја и бојадисува', и др.) и најпосле, тоа може да настане од некаков прекар, кој, како карактеристична особина, духовна, или телесна, преминал во презиме на потомците на таа личност која го добила тој прекар (нпр. *KOSE*, 'Коце'; *CAMBUR*, 'Трбка' и др.).

Значителен број аромански презимиња, од втората и од третата категорија, се од турско потекло, како што е, впрочем, од истото потекло и голем дел од сите презимиња на Балканот кои се од втората и од третата категорија (според нашата поделба).

Еве ги ароманските презимиња, кои јас ги забележав: *ABAĀI* (според занимањето; за значењето на зборот види, понатаму, во Речникот) *ALTIPARMĀK* (покрај *PENDIFRANGA* - телесна мана, v. Weigand, *Arom.* II, 188, Hâciu A., *Aromâniî*, 193; спореди го и српското презиме Алтипармаковић, во Битола), *ĀMZA* (духовна особина, D. Popović, *O Cincarima*, Beograd 1937, 314) *BACMĀZ* (телесна мана, D. Popović, 322) *BACRAČĪLU* (според занимањето или според телесниот недостаток, D. Popović, 322), *BĀŠA* (D. Popović, 326) *BĀCĀLĀLU* (според занимањето, Hâciu, 183), *BENDERLĒ* (Hâciu, 192), *BERBERĪ* (според занимањето, Hâciu, 200), *BOĪĀĀI* (според занимањето, D. Popović, 331), *BOSTANĀI* (според занимањето, D. Popović, 332; во Скопје постои ароманско презиме *BAHČEVANĀI* според занимањето), *BUJDAR* (според занимањето, Hâciu, 198), *BULAMAČE*, покрај *BALAMACE* (Weigand, *Arom.* 188), *CAČANĪC* (D. Popović, 384; дали е од името на гратчето Качаник во Вардарската бановина, спореди го и српското презиме Качаниклић, во Скопска Црна Гора), *CA-LAIĀI* (според занимањето, D. Popović, 381), *CALINDĒR* (Hâciu, 214), *CALPACĀI* (според занимањето, Hâciu, 193), *CAMBERĪ* (Hâciu, 188), *CAMBUR* (телесна мана, Hâciu, 208); едно од многу честите презимиња е сложенката од турската придавка *kara*, 'црн', и лични имиња. И другите балкански народи ја имаат многу често оваа комбинација. Расправајќи за оваа сложенка, проф. Капидан напомува дека е таа особено честа во јужниот аромански говор (Th. Capidan, *op. cit.* p. 523). За односот на грчката придавка: *mavro* 'црн', спре-

ма турското *kara* 'црн', многу е зборувано. Се настојувало да се утврди дали турската придавка *kara* во респективните сложенки е превод на грчкото *mavro*, или обратно, т.е. дека грчкото *mavro* е превод на турското *kara* (Th. Capidan, *Ibid.* 523-524).

Капидан навел извесен број од овие сложенки, служејќи се, притоа, со материјалот кој го дал И. Караџани (I. Caragiani, *Studii istorice*, București, 1929), како и со списокот на имиња на ароманските колонисти, даден во *Peninsula Balcanică* (an V, t. 5-6, P95).

Еве неколку такви сложенки: *CARACÎČU*, *CARACOSTA*, *CARACUTSA* (Capidan), *CARACOTA* (Hâciu, 196), *CARADIMU*; *CARAIANI* (Capidan), *CARAGUN* (D. Popović, 470), *CARAGHORGU* (*Penin. Balcan.* V, I, 28), *CARAĖA* (*Ibid.*); *CARÀĖIANI* (Hâciu, 43), *CARAIŠCU* (*Penin. Balcan.* V. 5-6, 95), *CARA - JANKO* (D. Popović, 385), *CARAĖANI* (*Penin. Balcan.* 5-6, 95), *CARAMATOV* (D. Popović, 383), *CARÀMIČU* (*Penin. Balcan.* V. I, 28; D. Popović, 383), *CARAMIHA* (*Penin. Balcan.* V. 5-6, 95), *CARAMUZI* (*Penin. Balcan.* V. I, 28), *CARANAUM* (*Idem.*), *CARAMICA* (*Penin. Balcan.* V. 5-6, 95) *CARAPANA* (Hâciu, 214), *CARAPANĖIČ* (D. Popović, 383, спореди го и српското презиме Карапанџић), *CARASIMU* (*Penin. Balcan.* V. 5-6, 95), *CARASINU* (*Ibid.*), *CARASTAMU* (Capidan), *CARASTAMBU* (*Penin. Balcan.* V. 5-6, 95), *CARATAŠU* (Capidan), *CARAVIDE* (*Penin. Balcan.* V. 5-6, 95) итн. Тука се понатаму и презимиња: *CAZANĖI* (според занимањето, *Penin. Balcan.* V. I, 28; Hâciu, 185; D. Popović, 381), *CODŽAS* (D. Popović, 396 - Ова презиме ми е познато од Мегарево, само како GuĖaie), *CULUNĖI* (според занимањето D. Popović, 399; спореди го и српското презиме Кулунџић), *CURTE* (Hâciu 185), *ČACĖR* (телесна особина, Weigan, *Arom.* 188), *ČIČIŘDECU* (Hâciu, 203), *ČIZMEĖIĖA* (D. Popović, 474), *ČOHAĖI* (според занимањето, Hâciu, 215; спореди го српското презиме Чохаџић), *ČULAC* (телесна мана; спореди го срп. презиме Чолак-Антић), *DANABAŠI* (Hâciu, 194, 196).

Освен сложенките со *kara*, постои и сложенка со турската придавка *deli*, со значење 'puternic, viteaz, grozav, înspraimântător, aspru'; за ова *deli* уште не е утврдено, дали кај Ароманците дошло директно од турскиот јазик или преку Грците (Th. Capidan, *op. cit.* p. 524). И за ова сложенка Капидан утврдува дека е почеста во јужниот аромански говор, отколку во северниот (*Idem.*, 524), наведувајќи ги овие примери: *DELIGORGI*, *DELIĖANI*, *DELIMINA*, *DELISĖRU*, *DELINUŠU*, *DELIMARCU*, *DELIHRISTU*; *DELIĖORGU*, *DELIVAN* (*Penin. Balcan.* V. I, 28) итн.

Понатаму ги имаме овие презимиња: *DOGRAMAĖI* (според занимањето, во Скопје), *DĖRVENĖI* (според занимањето, во Скопје), *ECMECĖIĖA* (според занимањето, D. Popović, 367), *EĖIĖM* (според занимањето, Hâciu, 193), *FESCĖLU* (според занимањето, *Ibid.* 193), *GROŠAR* (во Крушево), *ĖOZE* (во Крушево - прекар, првиот дел од тур. збор *Ėüz-boyaci*, 'комедијант'), *ĖUZĖLI* (телесна особина, Hâciu, 208).

Трета, многу честа сложенка во ароманските презимиња, односно имиња, е таа со турскиот збор *haci*, 'поклоник, посетител на светата земја'.

Капидан ги наведува следниве имиња: *HAĀĪĀNI*, *HAĀISIMU*, *HAĀIPAVLU*, *HAĀINIKOLA*, *HAĀIMIŠOTA*, *HAĀĪĀPRAĀĀI*, *HAĀIBEALU*; тука се потоа *HAĀICU*, *PAPAHAĀĀI*, *HAĀIGOGU* (Сите три примери во *Penin. Balcan. V. I. 28*); останатите аромански презимиња, настанати од турски зборови, се овие: *HASAN* (во Крушево), *ĀEBEĀĀĀ* (според занимањето, D. Popović, 461), *ĀIRISTIĀĀĀ* (според занимањето, Hâciu, 196), *ĀOSE* (телесна особина, во Крушево; спореди срп. презиме Čosić), *ĀURĀĀĀ* (според занимањето, Hâciu, 215; D. Popović, 461), *MISIRLIĀĀ* ('Мисир'-Египет, D. Popović, 409), *NALBĀNTI* (според занимањето Hâciu, 193), *NĀLĀĀ* ('потковица', во Битола), *NERĀNDZA* (Hâciu, 189; спор. го срп. презиме Неранџић), *OĀACLĀĀ* (Во Скопје; спор. го и српското презиме Оџаклић, во Скопје), *PAPASOGLU* (Грчко-турска сложенка, 'попов син', тј. *Popović*, Hâciu, 193), *PAPUĀĀIA* (според занимањето, D. Popović, 427), *PETMEZA* (*Penin. Balcan. V. 5-6, 95*), *SAMARĀĀĀ* (според занимањето, *Penin. Balcan. V. I. 28*; спор. го познатото презиме во Сандак), *SĀRAFLU*, покрај *SĀRAPLU*, *SARAPĀĀĀ* (по занимање, Hâciu, 199; *Penin. Balcan. IV. 3. 75*), *SERSEMI* (покрај *SERŠEMI*), патолошка особина, (*Penin. Balcan. V. 5-6, 95*), *STAMBULI* i *STAMBULIĀĀ* (според местото Стамбол, 'Цариград', D. Popović, 451), *ŠAĀĀĀĀĀĀĀ* (според занимањето, Hâciu, 192), *TELĀESCU* (литературен облик, од *tel*, 'жица', во Крушево), *TEPELANI* (според местото Тепелени, во Албанија, од каде што потекнува познатиот по злодела Али-паша Јанински, којшто го разрушил Москополе, D. Popović, 456), *TINIĀĀĀĀĀĀĀ* (според занимањето, во Крушево), *TOPUZ* (сега Топузовић, во Крушево и Белград), *UZĀN* (според телесните особини, *Penin. Balcan. V. I, 29*; спореди го и српско презиме Узуновић), *ZERDE* (во Крушево); освен овие презимиња забележав и две женски имиња: *SULTĀNA* (*Penin. Balcan. IV. 3. 94-95*), *Šana* (PapaĀagi, *Antologie*, 319, 16), и двете презимиња се чести во целата Вардарска бановина.

13. Изрази, изреки, пословици

Напоредно со навлегувањето на турските зборови, во ароманскиот дијалект влегувале и цели изрази, мудри изреки, пословици, *ayet*, како што веќе кажавме, дека се викаат во арапскиот јазик.

Тие или се преведени (Sandfeld, *op. cit.* 92), и тоа буквално или слободно или останале непроменети, односно непреведени, со извесни, незначителни, фонетски промени, во ароманските говори, како, впрочем, и во другите балкански јазици.

Овде, според сугестиите на професорот П. Скок, дадени во неговата статија во божиќниот број на белградска Правда (1935), ќе се обидеме, во рамките на нашиов труд, да го изнесеме односот меѓу ароманската, односно повардарската паремиологија од една страна и турската паремиологија од друга страна.

Најпрво ќе ги наведеме непреведените изрази, а потоа и оние кои се преведени⁹.

I

1) *ÁCSĀM-SURÁTE*, 'се вели за човек со налутено, намрштено лице', од тур. *akşam*, 'вечер' и *surat*, 'лице, образ'; сличен израз имаат и Турците (кои, инаку, го немаат овој "аромански" израз): *ekşi-surat* ('кисело, бајато'); во Скопје: *akšám-súrat*.

2) *ÁLA BIN BERIKÁT VÉRSÎN*, 'Бог да му даде илјада добрини', од тур. *Allah bin berekâtversîn*; не ми е познато дали Словените на Југот го употребуваат овој израз.

3) *ALÁ KÉRIM* 'Бог е милостив, Бог е добар', од тур. *Allah kêrim*; во Повардарјето *Alácerim*, 'има Господ'.

4) *ALÁICIN*, 'За име Божје, за љубов Божја', од тур. *Allah ičin*.

⁹ Ароманските пословици и изрази ги собрав сам од текстовите со кои се служев при изработка на овој труд и, посебно, од живиот говор. Инаку, П. Папахаци дава *Sammlung aromunischer Sprichwörter und Rätzel*, во Вајгандовата *Jahresbericht* (во II 147-192); трудот ми е познат само по слушање. Вајганд дал неколку *Sprichwörter* во својот труд *Die Sprache der Olimpo-Walachen*, 135-136; М. Ринета објави во *Peninsula Balcanică IV*, кн. 1-3, pp. 6-10, 48-51, стотина пословици од Самарина.

Пословиците од Повардарие исто така ги собрав сам, најголемиот дел од живиот говор, притоа обилно служејќи се со збирката: *Hadži Todor Dimitrijević, Vranjske poslovice*, I deo, Beograd, 1935.

- 5) *ALAMÁN-BÉGIRI*, 'се вели за човек, тежок и неподвижен', од тур. *Alaman*, 'Германец, германски' и *begîr*, 'коњ'; во Повардарјето *Aláman-bégiri*.
- 6) *ÁLA SÉLAMET VÉRSÍN*, од тур. *Allah selamet versin*, 'Господ да му помогне, Бог помош да му даде, помози Бог'.
- 7) *ALAVÁR*, 'според душата, според правдината; има Господ', од тур. *Allah var*.
- 8) *ALÁVERSÍN*, 'Дај Боже', од тур. *Allah versin*, 'Да даде Господ'.
- 9) *ALÍŠ-VERIŠ*, 'пазар, работа, купопродажба', од тур. *ališ-veriš* во Повардарјето *Aláš-veriš*.
- 10) *ANASÍNA*, i *ANASÍNA SÍTIM*, 'мајка му и мајка му да му ..., пцоста', од тур. *Anasini siktigim*.
- 11) *ANASÍNA VRÁDÎNA*, 'пцоста', од тур. *Anasinin avradini*, 'од мајкина му честа, чесноста'.
- 12) *ASLÍKELAM*, 'навистина, очигледно, јавно', од тур. *Asli kelam*, 'кажува вистина'; Во Повардарјето, на одделни места, *Aslikelam* (Скопје, Гостивар).
- 13) *ASLI-ÏOC*, 'ѓоа', од тур. *asli-yok*, 'нема вистина'; Во Скопје: *asli-jok*.
- 14) *ÁTER-BÉLASI*, се употребува со значење 'не од сакање, туку за да се спаси од беда', од тур. *hatir belasi*, со исто значење и акцент; овој израз се употребува и во Повардарјето.
- 15) *AT-PÁZAR*, 'пазар каде што се продаваат коњи', од тур. *at pazar*; во Скопје постои таков локалитет.
- 16) *BÉLADA CÚRTULMAC*, 'за да се спаси од беда, од напаст (спореди го број. 14), од тур. *beladan kurtulmak*, 'спаси се од беда'.
- 17) *BERIKÁVIS*, 'Фала Богу, дал Господ', од тур. *berekêt versin* (спореди го бр. 2).
- 18) *BÍZ-BIZÉ*, 'во четири очи, доверливо, меѓу нас', од тур. *biz-bize*, 'меѓу нас'.
- 19) *BÓC-SÓÏI-BOC*, 'гомно од гомна', од тур. *bok soyi bok*.
- 20) *BÓGĜANA*, се употребува како интерј., во смисла 'ѓавол да го носи', од тур. *bok canina*, 'гомно има место душа'.
- 21) *BU DUŃÁ ÍÁLAN DUŃÁ*, 'овој свет (век, живот) лажовен, лажен', од тур. *Bu dunya yalan dunya dir*; во Повардарјето *jalan dunja*.
- 22) *CAFÉ-PÁRASI*, 'џепарлак' од тур. *kave-paresi*.
- 23) *KÉSE-BAŠI*, 'благајник во една фамилија, задруга', од тур. *kêse*, 'кесе, торба' и *Baši*, 'глава'; оваа сложенка са вакво значење, како што е во ароманскиот, не е позната во скопскиот турски говор.
- 24) *ČACÍR-KÉFE*, 'полунапиен, весел', од тур. *cakir kêif*.
- 25) *ČÁT-PAT*, 'по малку, по нешто, ретко, само нешто', од тур. *cat-pat*; во Повардарјето *čát-pat*.
- 26) *ČI-MA-TÉC*, 'пар или непар, пар-непар, една детска игра', од тур. *cift-tek*; во Повардарјето *čif-tek*.
- 27) *DÁRMAR*, 'распад, неред', од тур. *dar-mar*.
- 28) *DUR BAKALÎM* (s-videm) 'чекај да видиме', од тур. *dur* (императив од *durmak*) 'чекај', *ibakalîm* (футур од *bakmak*) 'ќе видиме'.
- 29) *DÚZTABANLI*, 'со рамни стапала', од тур. *düz-taban*; во Повардарјето *duztabanlija*.

- 30) *ECSÍC-OLSÚN*, 'да го нема, и без него нека сум', тур. *eksik olsın*, 'нека биде помалку'.
- 31) *ÉCSIC-ZİİADE*, 'помалку-повеќе', од тур. *eksik-ziyade*.
- 32) *ELİCMILA*, 'Кога е од Бога, Фала Богу', од тур. *Elhukmuli-lla*, 'се што е од Бога, е добродојдено'.
- 33) *EM CABATLÍ, EM TOPUZLÍ*, 'ем виновен ем наострен', скопскиот турски говор не ја познава оваа изрека, инаку е составена од тур. (*em*) *hem*, 'и', и *cabatli*, 'виновен', *topuzli*, 'наострен, со топузот во рака'.
- 34) *EM GOL, EM ZOL*, 'се вели за човек кој не е имашен, моќен, а се сили; ем шуто ем боде' (спор. Glasnik Sk. Naučn. др. XIII 150: *em gol, em zol*, во Велес), *em kus, em se ĩrchi*, велат во Врање. Во скопскиот турски говор постои сличен израз: *Em k el, em fundul*, 'ем ќелав ем горд'.
- 35) * EPISI BIR*, 'сеедно', од тур. *episi bir*; во Скопје *episibir*.
- 36) *GU AB AŐ*, 'селски кмет, претседател на селска општина', од тур. *koca-baŐi* стара глава, старец'; во Охрид *kodŐabaŐ*.
- 37) *ŐAN-ŐIN*, 'никој, ни жива душа', од тур. *can-cin*.
- 38) *HAŐI-PIŐM N*, 'оној кој ќе се покае, ќе се одлучи за нешто, па ќе се откаже од тоа, од тур. *haci i piŐman*, 'кој се кае; во цела Јужна Србија: *piŐman*.
- 39) * L-AL *, 'Бог да чува', од тур. *il-Allah*.
- 40) *IANITSAR*, 'јаничар, крвопиец, неранимајко', од тур. *yeniceri*, 'јаничар, нова војска'.
- 41) *IAŐAŐIN*, 'да живее', од тур. *yaŐasın*.
- 42) *IORG N- OŐUGI*, 'мекушко, слабак', од тур. *yorgan cocugi*, 'дете од јорган, од под јорган, слабак': во Скопје: *jorgan  odŐugi*.
- 43) *LAF-M UABET*, 'разговор, зборување', од тур. *laf-muhabet*.
- 44) *MAZ LA*, 'чувај Боже', тур. *mazallah*.
- 45) *ŐŐ-BEŐ*, 'како си', од тур. *hoŐ-beŐ*.
- 46) *PAPANDI-CAPANDI*, 'сложенка од називот на празникот Сретение на аромански и од турското *kapandı*, 'затвори се' т.е. со празникот Сретение се затвораат сите празници до Велигден.
- 47) *PARABU  KE*, 'на мало, продавање на мало', од тур. *parabu uk*.
- 48) *P RE P ŐIN, B CTUR  ŐIN*, 'пари однапред, работа никаде (гомно)', (Врање), од тур. *pare peŐin boktur iŐin*.
- 49) *SAD -CAF *, 'чисто кафе', од тур. *sade-cave*; во Скопје *sade-kafe*.
- 50) *SICTERS N-GITS N*, 'нека оди по ѓволите, нека го нема', од тур. *sicters n-gits n*; во Скопје само *sikter*.
- 51) *TAVAN-TAB R*, 'воен бегалец', од тур. збор *tavan*, 'таван' и *tabur*, 'војска, табор', т.е. војска што бега, што се скрива на таван; Турците го немаат овој израз.
- 52) *TOS-P RASI*, 'ситнеж, ситни пари', од тур. *tos-paresi*.
- 53) *T RA- AZI*, 'детска игра со пари, круна или број', во цело Повардарје: *tura-jazija*, од тур. *yazi-tura*.

II

- 1) *AHĀTU-Ī TALE MÍNTEA*, 'толко му сече паметот' (во Гостивар), или 'толко му стиза памет' (во Врање), од тур. *okadar akli keser*, 'толку паметот му сече'; и во албанскиот јазик постои овој израз: *čaç i pret mendja*.
- 2) *ALVAĞILU TI BOZAĞILU*, 'алвација за бозација', од тур. *alvacı bozacıya şait* ('сведок'). Истата изрека е позната во цела Јужна Србија, покрај уште една друга *salepçija za bozadžiju*.
- 3) *APA DOARME, DUŞMANLU NU DOARME*, 'водата спие, а душманот не спие' (Скопје), од тур. *Su yus, duşman uyurmas*; оваа изрека ја забележав кај П. Папахаци, *Vasme* 61 (9).
- 4) *APROPE DI MINTE*, 'блиску до паметот' (Скопје), од тур. *akila yakîn bir şey*.
- 5) *ARUCĀ OCLU*, 'фрлил око' (Скопје), 'фрлил око на...', од тур. *güz atmiş*.
- 6) *ARUPITS CAPLU*, 'крши си главата' (Скопје), инаку буквално значи: 'искини си ја главата', од тур. *başını parala*.
- 7) *ASPARDZUL PRĀLU*, 'расипи ја лирата, банката' (во Скопје), т.е. раситни пари, од тур. *boz bu lira*, 'расипи ја (раситни) ја оваа лира'.
- 8) *BATE-L FIÇORLU PÎNĀ NU-TS FRÎMSE ULÇORLU* (P. Papanagi, *Vasme*, 230), 'тепај го детето пред да ти ја скрши стомната', потсетува на познатата Насрадинова анегдота за детето што тој го тепал пред да го прати со стомната по вода.
- 9) *BĀRUTEA ŞI FOCLU NU L-ADUŃĀ*, 'барут и ватру не састављај' (Врање), од тур. *A te şle barut bir yerde durmas*, барутот и огнот не стојат на едно место'.
- 10) *BOATSEA NU-Ī SI AVDE*, 'глас не му се чује' (Куманово, Врање), од тур. *Sesi işidulmes*.
- 11) *BUNEATSA NU S-ACUMPRĀ CU PRADZĀ*, 'доброта се с паре не докупује' (Врање), одговара на турската пословица *Eylük pareyle alınmas*.
- 11a) *BUNEATSA CU TSIVA NU S-PĀLTEAŞTE*, 'добрината со ништо не се плаќа', слична е на предходната и доаѓа од наведената турска пословица.
- 12) *CA ŞĀUA PI GUMAR*, 'као на магаре седло' (Скопје, Врање и др.), од тур. *Yakışmış eşegê egêr gibi*.
- 13) *CAĪ FURĀ, UNĀ AMĀRTIİE, CAĪ KĀRE UNĀ NĪLE*, 'кој украде има један грех, а коме се украде хиљаду' (во Врање-сто), од тур. *Calınınbir, calınanin bin günahi var*.
- 14) *CAĪ MEASTICĀ TU NĀRE Ş-LINDZE DZEADZITLĒ*, 'Кој брка (меша) у мед, он лиже прсти' (Врање), од тур. *Bali kariştırma, parmagını yalar*, со буквално значење како горното. Како продолжеток на оваа изрека, постои во ароманскиот дијалект, друга пословица, која гласи: *DI MULTĀ LINDZEARE NEAREA, Ş-MUŞĀ Ş' DZEADZITLĒ* (Мегарево) 'од многу лижење мед, си ги гризна и прстите', се вели за некој што го фатиле во кражба, проневера.
- 15) *CAĪ S-UPURI DI LAPTE, Ş-TU DALĀ SUFLĀ*, (*Penin. Balcan. IV, 1, 6*) 'кој се изгорел со млеко, дува и на маштеница' или 'кој се од чорбу изгореја и у кисело млеко дува', како што во Врање ја превеле турската пословица: *Çorbadan yanan, yogurda üfürür*.

- 16) *CAMA ĞINE S-TSÁ ĪASĀ OCLI DI CĀT NUMĀ LAĪE*, 'боље очи да ти искочив, него лошо име (Врање), одговара на тур. пословица *Da isla cani neteki adin* (*čiksin*) 'подобро душата отколку името' (да ти излезе).
- 17) *CARA S-NU ARUTS DI NĪPOĪ N-QAFI DI NINTE*, 'Ако не фрлиш зад себе (назад, зад грбот) не ќе најдеш пред себе (напред) 'во својата основа е пре-работена турската пословица: *Ver bir al on*, 'дај еден, земи десет', или 'дури не фрлиш девет не можеш да земеш десет', или 'докле не фрлиш рипче, не можеш шаранче' (во Врање, грапче, м. шаранче во Скопје, Охрид).
- 18) *CASA ARE MULTE GUVE*, 'Куќата има многу дупки', (дупке - во Врање), од тур. *Evin bir çok deligi var*, 'Една куќа има многу дупки'.
- 19) *CATHA PAREA Š'CĀNTICLU (ĞOCLU)*, 'според друштвото и песната (играта)', составена е, веројатно, според тур. пословица *Kimin arabasına binersen onun türkisini nakir*, 'во чијашто кола ќе се качиш, негова песна пеј', или како што велат во Врање, 'у какво се коло уфатиш такој ќе играш'; слична пословица имаат и Ароманците: *MA TI ACĀTSAŠ ĪN CORU VA S-ĞOTS*, 'штом си се фатил на оро, ќе играш'.
- 20) *CATHI DZUĀ PAŠCE NU ĪASTE*, 'свак дан неје Велик ден' (Врање), одговара на тур. *Her gün Bayram olmas*, 'секој ден не е Бајрам'.
- 21) *CATHI LUGURIE ARE MARDZINE*, 'Секое нешто има крај', според тур. *Her şeyin bir zevali var*.
- 22) *CATHI UN ŠČĪĪE A-LUĪ*, 'свак си своје знаје' (Врање), од тур. *Erkês kēndi şeyini biler*.
- 23) *CĀT TI ADETE*, 'колку за адет' (Скопје), од тур. *Adet için*, 'заради обичајот'.
- 24) *CU CSENU PRĀ NU ACUMPRĀ...* 'с туђе паре не купуј...' (во Врање), од турског *Başksinîn paresile işe girişme*, 'со туѓи пари не се впуштај во работа'.
- 25) *CU OMLU A-TĀU S-NU AĪ DARE-LQARE*, 'со свој човек да си немаш работа', одговара тур. *Kēnde-insaninle ye, iç alış-veriş yapama*, 'сас својега једи (и пи), ама алџ-верџш не прави' (Врање).
- 26) *CU UNĀ OAĪE STANE NU S-FATSE*, 'с једном овцом бачила не бива' (Врање) многу е слична по смисла на турската *Bir çiçeke yas olmaz*, 'Едно цвеќе не прави лето', што одговара на нашата 'Една ластовичка не прави пролет', како и на албанската *Me ni lule nuk del vera*.
- 27) *CUM LU AĪ ATLU, AHTARE U AĪ ŠĀHATEA* (ретко се употребува) 'Какав ти је хат, такав ти је сат' (Врање), од тур. *Nasal at öyle saat*; албански: *Si onšt ati, çastu onšt saati*.
- 28) *CUM Š-U DIŃICĀ, AŠĪ VA S-U MĀCĀ*, 'како је дробија, тако ќе и да куса' (Врање), според турската пословица *Ne ekersin oni biçersin*, 'што ќе посееш, тоа и ќе жнееш'.
- 29) *CU TSEARA Š-U CAFTA*, 'со свеќа си го тражи белај...' (Скопје), тур. *Mumle belayı arar*, 'со свеќа си ја бара бељата'.
- 30) *CUM VA-TS ŠUIRĀ AŠĪ VA-S ĞOTS*, 'како ќе ти свират, така ќе играш' (во Скопје), според турската пословица *Nasol çalarse üyle oyna*.

- 31) *DAO BUNETS T-UN LOCU NU S-ADUNĂ*, 'два добра на једно место не стојив' (Врање), според тур. *Her eylegi Allah vermes*, 'сите добра Бог не ги дава'.
- 32) *DI ATSELU TSI TATSE DUMNIDZĂ S'TI ASCAPĂ*, 'Бог да те чува од оној што молчи', според тур. *Yere bakan can yakar*, 'оној што гледа надолу душата ја пали'.
- 33) *DI CĂNE TSI ALATRĂ S-NU TSA HIBĂ FRICĂ*, 'од куче што лае да не се плашиш', можеби е онаа латинската *Canis qui...*, но можеби е и од турската пословица *Havlayan küpek işimas*, 'куче што лаје не апе' (Врање).
- 34) *DI DUMNIDZĂ S-TSU AFLI*, 'од Господ да си го најдеш' (Скопје), е турска пословица *Allahdan bulasın* 'да си го најдеш од Бога'.
- 35) *DI MASTUR MA MASTUR ARE*, 'над мајсторот мајстор има', според тур. *Ustanın-ustası var*.
- 36) *DI MĂNA A OMLUI TSIVA NU ARE ASCĂPATĂ*, 'од човечју руку ништо се неје отело' (Врање), од тур. пословица *İnsanın elende birşey kurtulmas*.
- 37) *DI NAREA A-LUÎ MA ÎN CLO NU VEADE*, 'не гледа подалеку од својот нос', тур. *Burnunda üteyesini gürmes*.
- 38) *DIN GURĂ AMALUMĂ SCOATE*, 'од уста ву бисер (*amalumă*-злато) иде' (Врање), тур. *Agzında bal akar*, 'од устата мед му тече'.
- 39) *DI PI KALU PI GUMARU*, 'с ата на магаре' (Врање), 'од коњ на магаре' од тур. *Atan eşegî*.
- 40) *DOI HUMUNITS SUM UN BRATS NU S-POARTĂ*, 'две лубењци под една мишка не се носат' (Гостивар), од тур. *Bir kaltukta iki karpus taşınmas*.
- 41) *DRACLU NI ARĂ NI SAPĂ*, 'ѓаволот ни ора ни копа' (Скопје), можеби според тур. *Şeytanın işi yoktur*, 'ѓаволот нема работа'.
- 42) *FĂRĂ CUSURE OM NU ARE*, 'нема човек без мана, недостаток', тур. *Cusurus adam olmas*.
- 43) *FEATA-Î TI CASĂ CSEANĂ*, 'девојката (женската челад) е за туѓа куќа', или како што велат во Врање 'девојка је туѓа стреја', од тур. *Ciz evlad el kapisidîr*, 'девојката е за туѓа врата'.
- 44) *FIÇORLU CU MULTE DADE AĞUN ARMĂNE*, 'дете со многу мајки гладно останува', од тур. *İki anali evlad yanlayak kalar*, 'дете со две мајки останува босоного'; со истото значење постојат уште две аромански пословици: *VACA CU MULTSĂ NICUKİR ARMĂNE AĞUNĂ* (Мегарево), 'крава со многу господари, останува гладна' и *FIÇORLU CU MULTSĂ TATAŃ ARMĂNE FĂRĂ FESE* (Крушево), 'дете со многу татковци останува без капа, фес'.
- 45) *FRICA AVEAGLE A VÎNA*, 'страх чува лојзе' (Врање), 'стравот го чува лозјето' тур. *Korki baglari bekler*.
- 46) *GORTSUL A-TSELU BUNLU PORTSIL LU MĂCĂ*, 'добрите круши свињите ги јадат', од тур. *Armudan eysini domuz yer*, 'најбољу крушку свиња изеде' (Врање). Во врска со оваа пословица постои една анегдота од Мегарево. Се собрале неколку домашни животни под една круша, па разговараат за тоа како ќе роди крушата оваа година. На крајот на тој разговор свињата рекла

“оваа година крушата добро ќе роди”. На прашањето од каде таа го знае тоа, свињата одговорила: *MULTU NI SI MĂCĂ GORTSĂ*, ‘многу ми се јадат круши’.

47) *GORTSUL SUM GORTSU CADE*, ‘крушата под круша паѓа’, од тур. *Armut altına düşer*.

48) *GUMARLU HĂRDZITU TU DINTSĂ NU S-MUTREAȘTE*, ‘на подарено магаре во забите не му се гледа’, од тур. *Hediye atın dişlerine bakılmaz*, на поклоњена коња зуби се не гледав’ (Врање).

49) *GURĂ ARE ZBORU (LIMBĂ) N’QARE*, ‘уста има реч (језик) нема’ (Врање), од тур. *Agzi var, dili yok*, ‘уста има јазик нема’.

50) *GINE VINIȘ, GINE T-AFLAI*, ‘добро си дошол, добро сум те нашол’, или *OȘ GELDÎN OȘ BULDÎN*, како што се употребува непреведен овој израз во ароманските говори, од тур. *Oş gêldîn, oş buldîn*, ‘добро дојде, добро те најдоф’ (Во Скопје).

51) *ĬARBĂ NU PASCU*, ‘траву не пасем’ (Врање), според тур. *Ot atlamayım*.

52) *ĬU ARE ACLO DA DUMNIDZĂ*, ‘каде што има таму дава Господ (Бог)’, тур. *Nerde var oraya akar*, ‘где има тамо тече’ (Врање).

53) *IU CALCĂ FOCU SCOATE KĂTRA CREAPĂ*, ‘Каде што ќе стапне (истура оган) камен пука’, тур. *Nerde gêçer, ateş saçar*, ‘Каде што поминува оган истура’, или како што велат во Врање ‘Жив ог’њ куде прође’.

54) *ĬU CURĂ VA-S CURĂ (Basmе 28, 29)*, ‘кајшто течело пак ќе тече’, од тур. *Su nerden akmiş gene akar*, ‘куд је вода текла па ќе тећи’ (Врање).

55) *ĬU NU-L SEAMINĂ, FITURĂ*, ‘кајшто не го сееш таму ќе никне’, тур. *Nerde ekmesin orda biter*, ‘куд га не сејеш, туј ница’ (Врање).

56) *LIMBA QASI NU ARE, QASI FRĂNDZI (Penin. Balc. III, 9, p. 215)*, ‘језик коски нема, коски крши’ (Гостивар), од тур. *Dilin gênigi yoktur*, ‘јазикот коски нема...’.

57) *LIMBA ZIGĂ NU ARE*, ‘јазикот терезија нема’, од тур. *Agzini terezisi yoktur*, ‘устата терезија нема’.

58) *LUPLU PERLU ALĂCSEAȘTE TABĬETEA NU ALĂCSEAȘTE*, ‘волкот влакното го менува, ама табиеот не го менува’, можеби тоа е старата латинска пословица “Lupus ...”, но да напоменам дека ваква пословица постои и кај Турците, во Скопје, на пример, *Kurt tüyünden gêçer huýundan gêçmes*, ‘волкот влакното го напушта, табиеот не...’.

59) *MA AĬ MAȘE CĂTSE S-TS ARDZĬ MĂÑLE*, ‘Кога имаш маша зошто да ги гориш рацете’, од тур. *Maşa variken eleni yakma*, ‘к’д има машу, што да гори руке’ (Врање).

60) *MA BUNĂ DI SĂNĂTATE NU ARE TSIVA*, ‘од здравје подобро ништо нема’, тур. *Sagliktan daha ey hiç bir şey yoktur*, ‘од здравље ништо по слатко нема’ (Врање); во врска со оваа изрека постои во ароманскиот дијалект и израз: *MA BUNĂ SĂNĂTATE*, ‘подобро-здравје’, т.е. подобро од сè е здравјето.

61) *MA MULTU ASCULTĂ DI CĂT ZBURA*, ‘повеќе слушај, отколку што зборуваш’, тур. *Çok düşün, as süyle*, ‘многу мисли малку зборувај’.

- 62) *MĀNA NU ARE TIRIZIĪE*, 'раката нема терезија', од турската пословица *Elen terezisi yoktur*, 'рука неје терезија' (во Врање).
- 63) *MĀÑLE SI-L' SI HRISUSEASCĀ*, 'рацете да му се позлатат', од тур. *Elleri var olsun*, 'руке да му се позлатив' (Врање).
- 64) *MĀRESCU FIĆORLI, MĀRESCU GAĪLEĪLE*, 'растат децата, растат грижите', или 'голема деца, голема и брига' (Врање), тур. *Küçük evladın gaylesi da küçük tir*, 'мали деца и мали гајлиња'.
- 65) *MĀRGĀRITĀRI SCOATE DI 'N GURĀ*, 'од уста ву бисер иде' (Врање), тур. *Agzîni bal akar*, 'од уста мед му тече' (спор. бр. 38).
- 66) *MİNTEA CU PRADZ NU S-ACUMPRĀ*, 'памет се с паре не докупује' (Врање), 'памето со пари не се купува' од тур. *Acil pareyle satın olmas*.
- 67) *NU ACATSĀ CUSURE*, 'не му фаќај кусур' (Скопје), 'не замерувај му', тур. *Kusura bakma*, 'не гледај недостатоци'.
- 68) *NU ARE ACU İU S-ARUTSI* (Спор. и Geagea, *op. cit.* 74), 'нема игла каде да фрлиш' (-фрљиш, во Врање), тур. *İgne atacak yer yok*, 'нема место каде игла да фрлиш'.
- 69) *NU-İ SI AVDE BOATSEA*, 'глас не му се чује' (Врање) 'глас не му се слуша', тур. *Sesi isîdîlmes* (спор. бр.10)
- 70) *NU-İ SOARE S-TI 'NGĀLDZASCĀ* (Мегарево), 'неје слунце да те огрее' (Врање), 'не е сонце, па да те огрее' тур. *Güneş dil ki isîtsun*.
- 71) *NU POTS S-LI (NCLIDZ) ACATS GURĀLE A DUÑĀĪLOR*, 'не можеш да му ја (затвориш) фатиш устата на светот', според тур. *Alemîn agzîni kapayamasîn*.
- 72) *NU S-ŞEADE PI DAO CARECLE (SCAMNE)*, 'на две столице не може да се седи' (Врање), 'на две столицы не се седи' тур. *İki sandaliyede oturulmas*.
- 73) *ÑELU A-TSELU BUNLU DI MULTE DADE SUDZE*, 'кроткото јагне од многу мајки цица', според тур. *Uslu kuzi ikî anadan süt emer*, 'кротко јагне од две мајке млеко сише' (Врање).
- 74) *OCL'I İNTR-OCLI TI ARĀDE*, 'очи в очи ќе те излаже', според тур. *Güzün üniinde çalar*, 'ќе ти украде пред очи'.
- 75) *OCL'I TSI NU S-VEDU AGOÑA S-AGRŞESCU*, 'очите што не се гледаат брзо се забораваат', според тур. *Güzdân irak, günülden irak*, 'далеку од очите, далеку од срцето'.
- 76) *OMLU DI ZBOR, CALU DI CĀPESTRU (S-LEAGĀ)*, 'човекот за зборот, а коњот за оглавот (се врзува)', од тур. *Adam(însan) dilinden ükiis boynuzîndan tutulur*, 'човекот се фаќа за јазик, а коњот за оглав', или 'мјагаре се врзује за оглав, а човек за језик' (Врање).
- 77) *OMLU-İ CA ĞAMEA*, 'човекот е како стакло', според тур. *İnsan srçadan daha terder*, 'човекот е од стакло послаб (покршлив)' или 'човек је од јајце послаб' (Врање)
- 78) *OMLU MA SANĀTOSU İASTE Ş-DI KĀTRĀ*, 'човекот е појак и од камен', според тур. *İnsan çelikten daha kuvetli dir*, 'човекот е појак и од челик'.
- 79) *PAN S-NU BATĀ CĀTSAUA COADA, CĀÑLE NU U AVINĀ*, 'додека кучката не мрдне со опашката, кучето не оди по неа', тур. *Kuçka kuyrugîni kaldîrmadan*,

- küpek koşmas*; во врска со овој израз постои уште еден друг: *Ī BATE COADA* се вели за жена која предизвикува, бара, дразни, 'и мрда опашката' (Гостивар).
- 80) *PĀN S-NU PLĀNGĀ ĆICLU, MĀSA NU-Ī DA S-SUGĀ*, 'додека детето не заплаче мајка му не му дава да цица', според тур. *Çocuk aglmadan anası sezinmez*, 'ако детето не заплаче мајката нема да се сети'.
- 81) *PESCUŁ DI LA CAPU-AMPUTE*, 'рибата смрди од главата', тур. *Balıg baştan kokar*.
- 82) *PEŠTILI TU AMARE Š-TIGANEA PRI FOC* (*Penin. Balc. III. 9. стр. 215*), 'рибите в море, тавата на оган', според тур. *Balıg denisdeikên pazarlık olmaz*, 'не може да има спогодба за риба која е в море'.
- 83) *PRĀ ALBU TI DZUĀ LAĪE*, 'бели пари за црни денови (дни)', според тур. *Ak akçe kara gün içindir*.
- 84) *PRĀLU PRĀ ADUTSE*, 'парата со пара се дотерува', според тур. *Para parayı çekêr*. покрај *Akçe akçeile kazanılır*.
- 85) *PI NIGĀ USCATLU Š-VEARDILE ARDE*, 'покрај суво и сирово гори' (Гостивар), според тур. *Kuri yanında yašta yanar*.
- 86) *PIPER PISTI PILAFE*, 'бибер преку пилавот', покрај *PISTI TUTE ĆELE MIRUDIĪE*, 'Во (преку) секоја манџа миродија (зачин; пипер)', се вели за човек кој се меша секаде, во секоја работа, од тур. израз: *Er şeye karabiber*, 'во секое нешто (секоја работа) црн бибер'.
- 87) *PIŠMANE ĪASTE TSI-Ī FAPTU*, 'се покајав што се родив', тур. *Dogdigîna pişman*, 'се кае што се родил'.
- 88) *S-ARUCUTI TINGĒREA Š-AFLĀ CĀPAĶEA* (*Penin. Balc. III, 9, p. 213*) 'се стркала тенџерчето и го најде поклопчето', т.е. 'го нашло тенџерето капачето', според турската пословица *Tencere tekîrlenmiş kapagini bulmiş*; ароманската пословица е буквален превод на турската пословица.
- 89) *S-CAFTĀ NU VA-S AFLĀ*, 'да се бараа немаше да се најдат', тур. *Arasaydın bulamazdın*.
- 90) *Š-CUCOTLU I POARTĀ OAUĀ*, 'и петелот мунесе јајца', тур. *İkbalinîn horozı bile yumurtlar*, 'на среќниот човек дури и петелот мунесе јајца'.
- 91) *Š-MINE NU ADUN GORTSĀ*, 'и јас не берам круши', според тур. *Elerim armut devşirme*, 'со раце круши не бере'.
- 92) *Š-STIZMA ARE URECLI*, 'и сидовите имаат уши', според турската пословица *Diwarında kulagi var*.
- 93) *TI BATE Š-NU TSĀ DA S-PLĀNDZI*, 'тепа те а да плачеш ти не дава' (Врање), тур. *Em düger, em brakmas aglayasın*, 'ем те тепа ем не ти дава да плачеш'.
- 94) *TI DIDEŠ PI UVĀRDĀLĀĶE*, 'си се дал во трошење (штедрост, дарежливост)', е буквален превод на турскиот израз *Verıldin ovardalıga*.
- 95) *TI SCRĪĀŠ TU ĶELEŠ TEFTER*, 'писаја се у ћелеш тефтер' (т.е. си се оженил, Врање), тур. *Keleş defterine yazlımıš*.
- 96) *TRAPSE MĀNA*, 'покрај *SCULĀ MĀNA*, 'дигнал рака', т.е. се откажал од некоја работа, тур. *Eleni kaldırmiš*.

- 97) *TU AISTĀ DUŃAĪE TSU-L DAU (ALASU) TU ALANTĀ TSU-L CAFTU*, 'на овој свет ти го давам, на оној ќе ти го барам', тур. *Dunyade verîrîm, ahrete ararîm*.
- 98) *TU NIOR LU SCOALĀ*, 'в облаци (небо) го дига', тур. *Güklere çekari*.
- 99) *TUTE CU ARADĀ*, 'сè редум, сè со ред', тур. *Er şeyin bir sîrasi var*, 'сите работи имаат еден ред'.
- 100) *TUTE BUNETS DUMNIDZĀLU NU LI DA TU UN LOCU*, 'сите добра Бог не ги дава на едно место', према тур. *Her eylegi Allah bir yerde vermes* (Спор. бр. 31).
- 101) *TUT UNĀ*, 'сè едно', тур. *Episi bir*.
- 102) *TSĀRUHILE DI TU ĆIĆOR TSĀ LI FURĀ*, 'опинците од нога ќе ти ги украде', тур. *Ćarîgîni ayagîndan çalar*.
- 103) *TSĀ-ARĀDE OCL'UL*, 'ти се смее окото', тур. *Güzîn-aydi*, 'светло ти око' (Врање).
- 104) *TSI ARE TSI NU ARE*, 'што има, што нема', тур. *Ne var ne yok*. Ова е прв, конвенционален поздрав при средба, општо познат во Јужна Србија, употребен во јазиците на одделните етнички групи.
- 105) *TSI AZBOIRĀ NU S-MĀCĀ*, 'сè што лета не се јаде', тур. *Her uçan kuş yenîlmes*, 'секоја птица што лета не се јаде'.
- 106) *TSI ĆĀFTAŞ ATSEA AFLAŞ*, покрај: *TSI Ş-ĆĀFTAŞ Ş-AFLĀ*, 'што си барал, тоа си нашол', тур. *Neyi ararsîn oni bulursîn*, 'какво се тражи, такво се најде' (Врање).
- 107) *TSI-Ī SCRĪĀTĀ VA S-FACĀ* (Basmе, 391-, 17), 'што ти е пишано ќе си врви, ќе си дојде'. Оваа пословица не можев да ја најдам кај Турците, а и г. М. Сулејмановиќ ми кажа дека слична пословица не постои кај Турците во Скопје, но, со оглед на нејзиното фаталистичко значење, е во несомнена зависност од турскиот фатализам, верувањето во судбина, што на турскиот народ му го дал исламот, а од каде што тоа верување во судбината го примиле и Балканците (V. Skarić, *Knjiga o Balkanu* II 140-141). Ова верување во судбината многу е раширено и во Јужна Србија. Во расказите и во романот *Trajan* од јужносрпскиот раскажувач Ангелко Крстиќ, на многу места е истакнато тоа верување, како кај Турците, муслимани, исто така и кај православните, и тоа во реченицата 'така е пишано' (Спор. за тоа во нашиот труд *Jug* од *Ангелко Крстиќ*, во списанието *Luč*, God I. кн. 6-7, стр. 264-265). Во врска со овој израз, кај Ароманците многу често се употребуваат и овие изрази: *PUSTĀ SCRĪĀTĀ TSI FU*, 'нека е проклето тоа што е пишано', и *AŞI-Ī SCRĪĀTĀ*, 'така е пишано'.
- 108) *TSI NU LU 'NGL'ITĀ LOCLU*, 'што не го проголта земја, според турскиот израз: *Açil yer (batayim)*, 'зини земља да пропадне' (Врање, Скопје). често во ароманските говори се употребува изразот: *DI ARŞINE MI 'NGL'ITĀ LOCLU*, 'од срам ме проголта земјата'.
- 109) *TSI-Ş IRA, TS NU-ŞIRA*, 'што било, што не било'. Со овој израз почнуваат најголемиот дел од ароманските приказни. Со истиот израз почнуваат и турските приказни: *Ne var imiş ne yok imiş*, 'што било, што не било'. Ова е несомнено очигледно влијание на турскиот јазик врз ароманскиот дијалект,

и тоа директно влијание; затоа што приказните на другите балкански народи обично почнуваат со некој друг израз: *'bio jedan car'*, или *'bili muž i žena'*, почнуваат српскохрватските; *'Kakon e džit kakon'*, 'било што било', почнуваат албанските приказни; *'Mia forá, k'ëna keró'*, 'еднаш и некаде', почнуваат грчките народни приказни (како што почнуваат, впрочем и многу аромански приказни, посебно оние кои настанале под влијание на грчките нар. приказни, тие кои се забележани во јужните аромански говори. И тие почнуваат со: *ERA UNĀ OARĀ Š-UN KIRÒ*, 'било еднаш и некаде'). Бугарските пак приказни почнуваат, главно, како и нашите, српскохрватските. Значи, почетокот на најголемиот број аромански народни приказни е ист со почетокот на турските приказни.

110) *TSI VA-S DAĪ, ATSEA VA-S L'AI*, 'што ќе дадеш тоа ќе земеш', според тур. *Ne verîrsîn oni alîrsîn*.

111) *TSI VA-S SEAMINĪ ATSEA VA-S FITRUSEASCĀ*, 'што ќе посадиш, тоа ќе ти никне', или 'какву семку садиш, таква ти и ница' (Врање), според тур. *Ne ekêrsîn oni biçersîn*.

112) *U MĀCAĪ ATSEA PUPARĀ*, 'таа попара сум ја сркал', тур. *Onunn dadîni tatmišîm*, 'кусаја сам туј чорбу' (Врање).

113) *UN CĀCAT TSI AMPUTE... (NU CĀRTEA)*, 'не дирај говно што смрди' (Врање), тур. *Kênefi karšîrma kokar*, 'Не мешај во нужникот, смрди'.

114) *UNĀ MINTE, TI VEARA, MA TI ĪARNA*, 'еден памет, дали за лето, дали за зима', тур. *Bir akîl kiş içinmi, yaz içinmi*.

115) *VA-S AFLĀ (FACĀ) ČĀRĒ*, 'ќе најде (ќе направи) излез' (средство, решение), тур. *Er kêş kêndi çaresini bulur*, 'сваки своје чаре ќе си нађе' (Врање).

116) *VĀRNU NU ARE MURITĀ DI FOAME*, 'нико од глад неје умреја' (Врање), според тур. *Kimse acliktan ülmemiştir*.

117) *VĀRNU NU ŠČIĪE TSI ARE S-TREACĀ, PISTI CAPU*, според тур. *Kimse başîndan geçeceğini bilmes'*, 'никој не знаје што ќе му пређе преко главу' (Врање).

118) *VREĪ NU VREĪ*, 'сакал не сакал', 'Volens-nolens', 'сакаш не сакаш' (Гостивар), тур. *Ister-istemes*.

Додаток I а:

1) *HAĪ-HUĪ*, 'ветрогон, ветерничав човек', од тур. *Hay-huy*.

2) *AĪLAZ KŌPEC*, 'мрза', буквално, 'мрзливо пциште', тур. *Aylaz küpek*.

3) *ĀLA BĒLANI VERSĀŅ*, 'Бог му дал несреќа', тур. *Allah belani versin*.

4) *BĀCTI ŠĀCADA, BĀCMADI TŌRBADA*, 'ако се забележи, е шегга, ако не се забележи в торба (да го украдеш). Ова го употребуваат во Јужна Србија Ароманците и другите етнички групи. Можеби на ова му соодветствува турската изрека (која многу ретко се употребува) *Bakti šakadîr, bakmadî torbada*.

5) *ĜĒMĪŠOLA*, 'нека е со помин, само нека помине', израз кој се употребува кога ќе се сретне пријател што боледувал, а не му се направила посета, од тур. *Ĝêmiš-ola*.

14. Семантички промени

Многу зборови преминувајќи од еден јазик во друг, покрај гласовните промени, претрпеле понекогаш и промени во значењето. Тоа оддалечување од основното значење кое го има односниот збор може да биде незначително, но често тоа може да се измени од основа. Оваа промена на значењето на зборот настанува од различни причини. На прво место тоа доаѓа од еволуцијата на јазикот, потоа, од недоволното познавање на јазикот (односно на зборот) од кој се позајмуваат зборовите, и уште, промената на значењето на одделните зборови доаѓа под влијание на соседните јазици.

Значителен број турски зборови, влегувајќи во ароманскиот дијалект, се оддалечил од своето основно значење; во најголем број случаи проширено е, збогатено е основното значење на зборот, и тоа во фигуративна смисла (истата појава ја забележал Sainéan во романскиот јазик, *Romania*, XXXI 88).

Овде давам само неколку примери каде што се променило (или проширило) значењето на зборот:

-*abrašču*, 'impertinent', тур. abraš- 'cheval tacheté de blanc et de noir, gris pommelé' (cf. *Romania*, XXXI 88);

-*agă*, покрај значењето, 'господар' има значење, 'мрзливко, безработник';

-*agalake*, покрај 'господство' го проширило значењето со 'безделничење', затоа што обично агите безделничеле;

-*ahure*, покрај основното значење, 'коњушница', во Мегарево значи и, 'ходник, поплочен ходник во кој се поминува најголемиот дел од летото';

-интересна е промената на значењето на зборот *aruždie*, 'плашливост, срамежливост', во тур. *rüşt*, 'âge de puberté';

-*aslan*, покрај значењето, 'лав; храбар', во ароманскиот значи и 'метална пара од 20 пари дин., според грбот со лавот кој е втиснат на таа пара';

-*bătrake*, покрај значењето, 'знаме', има проширено значење, 'јавно', 'бесрамно';

-*bărute*, 'барут', 'прав од пушка', има значење и 'сув';

-*buză, boză*, покрај значењето, 'боза, еден вид напиток', има проширено значење во изразот: *îu feçi boză*, 'се засрамив, ја загазив'; во истото значење се употребува овој израз во целата Вардарска бановина: *zō naiṛajif boza*, 'го засрамив'.

-*čingie*, покрај основното значење, 'пејачка', значењето го проширил со, 'јавна женска';

-*čirec*, '¼', покрај тоа значење има и значење, 'леб од ¼ гр.';

-*cuuṣmae*, 'познанство', во тур. 'entretien, conversation';

-*hăbare*, покрај значењето, 'глас, новост', го проширил значењето со 'поим, знаење', и тоа во изразот: *ni are hăbare*, 'нема смисла, нема поим';

-*huzmete*, покрај значењето, 'работата на слугата', има и значење, 'услуга, љубезност';
-*janitsar*, 'јаничар', значи само 'насилник, злосторник';
-*kileš*, 'ќелеш', го проширил значењето со 'збркан човек'; ист е случај со зборот *korči*, 'слепчо';
-*kivure*, покрај основното значење 'гроб', има и значење, 'мртвечки сандак';
-*pirde*, 'завеса', го проширил значењето со 'образ, чест, чесност';

Речник

А

1. **ABANÓSU** sb. m. (Miha. Nicolaidi. Pascu) 'абонос'; од тур. *abanus* (арап.; cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 27) ром. *abanos* (L. Şăineanu, *Romania*, XXXI 558, од 1669 год.); нгр. *abanós, abanósi*; алб. *abanos*; срхр. *abonos*; бугар. *abanos*.
2. **ABĀ** sb. m. pl. *abadži* (Miha. Pascu) 'сукно'; 'drap de Turquie'; Од тур. (арап.) *aba*, 1. 'drap, étoffe grossière. 2. manteau fait de cette étoffe, feutre'; ром. *aba* (Sainéan, *Romania*, XXXI 558, 1738); нгр. *abas*; алб. *abe, aba*; срхр. *aba*; бугар. *aba*.
3. **ABAGÍŪ** sb. m. pl. *abağadzī* (Miha. Pascu) 'абација, кројач што прави сукнени алишта'. Од тур. (арап.) *abaci*; ром. *abagiú*; срхр. *abadžija*; бугар. *abadžija*.
4. **ABAĜERÍE** sb. f. (Miha.) 'абациска работа'. Се работи за литературно настанување, образувано со помош на суф. *-rie, -ria*.
5. **ABAĜILÍKE** sb. f. 'работата на абацијата, абацилак'. Зборот е познат во живиот говор, но не е забележан во речниците: *băneadză di abağilike*, 'живее од абацилак, од работата која ја обавува како абација' (Давам примери само кај зборовите, кои не се забележени во речниците). Од тур. (арап.) *abacilik*; срхр. *abadžiluk*; бугар. *abadžäläk*.
6. **ABDÁL** sb. m. adj. 'глуп; будала; абдал'. Зборот е познат во живиот говор (Крушево, Битола и др.), ама не е забележан во речниците: *vedzlu abdalü a necluŭ*, 'види го, абдал еден'. Од тур. *abdal*; алб. *abdall*; срхр. *ábdal* (Скопје); бугар. *abdalin*.
7. **ABDÉSE** sb. f. pl. *abdesuri* 'миење (кај Турците) пред молитвата'. Зборот е познат во живиот говор, а го нема во речниците: *lo abdese*, 'зеде авдес, се изми'. Од тур. (перс.) *âbdest*, 'миење пред молитва'; *abdes*, 'нужда на страна'; алб. *âbdes, abdest, avdes*; срхр. *âvdes*; бугар. *abdes, abdest, abdestlák*.
8. **ABRÁŠ** adj. според (Weigand, *Arom.* II 122), тоа се луѓе 'mit gelblich-weisser Hut eu. ebensolchen Haaren u. Augenwimpern'. Од тур. (арап.) *ebraš, abraš*, 'коњ ишаран со бели и со црни дамки'; ром. *abraš* (*Romania*, XXXI 558, XVIII st.); алб. *abrash*; срхр. *abrašljiv*.
9. **ABRÁŠCU** adj. (Nicolaidi, Pascu) 'impertinent'. Од тур. (арап.) *abrašcu*, 'Cheval tacheté de blanc et de noir, gris pommelé'; ром. *abraš*; алб. *abrash*.

10. **ACĪĻ** sb. m. 'памет, ум, мозок'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *nās nu are multu acile* 'тој нема многу памет' (Скопје). Од тур. (арап.) *akil*. Ќе додадеме: *acili* adj. 'паметен, мудар, разборит'; од тур. (арап.) *akili*; *acilsis*, adj. 'неразборит, налудничав, без памет', од тур. (арап.) *akilsiz*.
11. **ACARĒTE** sb. f. (Miha) 'недвижен имот'. од тур. (арап.) *akaret*; ром. *acarēt* (Romania, XXXI 558, XVII st.).
12. **ACĂZĂNSIRE** vb. IV. (Basmе) 'заработува, добива'. од тур. *kazanmak*; срхр. *kazandisati*.
13. **ACĪBĒT** adv. 1. 'можеби'; 'ќе биде нешто, како последица'; 2. 'последица'; 3. 'најпосле'. Зборот постои во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *acibet cā va-s vinā* 'белки ќе дојде'. Од тур. (арап.) *akibet*; алб. *akibēt*, 'можеби, може да се случи'; бугар. *akabet*, 'најпосле'.
14. **ACRĒPE** sb. f. pl. *acrepurī* 'скорпија, акреп, и посебно во фигуративна смисла за слаб човек'. Зборот постои во живиот говор (Крушево), го нема во речниците: *ca acrepe iaste* 'како акреп е'. Од тур. (арап.) *akrep*; алб. *akrep*; срхр. *akrep*; бугар. *akrap*.
15. **ACŠĀME** sb. f. 'вечер', 'нок'. Зборот постои во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *cātri tu acšame yine* 'дојде пред вечер'. Од тур. *akšam*, 'вечер, четврта молитва на мухамеданците, заоѓање на сонцето'; алб. *akšam*; срхр. бугар. *akšam*.
16. **AČĪK** adv. 'јавно, отворено'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ačic tsā spune cā nu tsā da* 'отворено ти кажува дека не ти дава', Од тур. *ačik*; алб. *ačik*; срхр. бугар. *ačik*.
17. **ADĀ** sb. f. pl. *adurī* 'остров'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *pi adālu băneadză multsă oamiñ* 'на островот живеат многу луѓе'. Од тур. *ada*; алб. *ada*; срхр. *ada*; бугар. *adā*.
18. **ADALĒTE** sb. f. 1. 'правда'; 2. 'чудо', 'скандал'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *s-featse adalete* 'се случи чудо'. Од тур. (арап.) *adālet*; срхр. *adalet*; алб. *adalet*.
19. **ADĒTE** sb. f. pl. *adetsī* i *adeturī* (Miha. Nicolaidi. Basmе.) 'обичај, навика'. Од тур. (арап.) *adet*; ром. *adet*; алб. *adet*; нгр. *adēti*; срхр. бугар. *adet*.
20. **AFĒRIM** interj. (Miha. Pascu) 'bravo; très bièn; aferim'. Од тур. (перс.) *âferim*; ром. *aferim*; алб. *aferim*; срхр. бугар. *aferim*.
21. **AFIÓNE** sb. f. (Pascu), *afhionū* (Miha.) 'афион', 'опиум'. Од тур. *afion* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 27; Barić, 1281, Elezović, 231); ром. *afion* (Romania, XXXI 558, XVII st.); нгр. *afiōni*; алб. *afion*; срхр. *afijon*; бугар. *afion*.
22. **AGĀ** sb. m. pl. *agadzī* и многу почесто *agalarī* 1. 'ага', 'господин', 2. 'господар'; 3. 'неук', 'неписмен'; 'мрзливец' (Miha. Basmе.). Од тур. *agā*; ром. *agă*; нгр. *agās* (Thumb); алб. срхр. бугар. *aga*.
23. **AGALĪKE** sb. f. 'агување', 'безделничење'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *nāsu-ī 'nvitsatu pi agalīke* 'тој е научен на

безделничење'. Од тур. *agalik*; алб. *agallëk*; срхр. *agaluk*; бугар. *agaläk*.

AGEMI (Antologie) v. *gëme*

24. *AGĀĪP* adv. i *ağaipe* (Miha.) 'необично; необичен'. Од тур. (арап.) *accaip*.
25. *AGĀME* sb. f. pl. *ağëñ* i *ağëmurĩ*; *ĜAME* (Basmë, Antologie, Miha, ArEnA, Pascu), 'стакло, прозорец'. Од тур. (перс.) *cam*; ром. *geam* (Romania, XXXI 564, XVIII st.); алб. *xham*; нгр. *tzámi*; срхр. *džam*; бугар. *džam*.
26. *AGĀMÍ* sb. m. pl. *ağamitsĩ*, (Nicolaidi, Pascu) 'новак', неук', 'неискусен'. Од тур. (арап.) *acami*; ром. *agëamiu* (Romania XXXI 558, XVIII st.); алб. *axhami*; нгр. *atsamĩs*; *adžamija*; бугар. *adžamija*. Овде можат да се додадат уште и *ağamút*, adj. (Basmë, Miha, Pascu), *ağimút* (Miha, Pascu), 'неискусен'; *ağamíe*, f. (ArEnA), 'неука, неискусна'; *ağamitescu*, adv. (Pascu).
27. *AGĀMILĪKE* sb. f. pl. *AGĀMILĪKĪ*, (Miha), *AGĀMITLĪKĪ* (Крушево), 'работата, постапките на неискусен човек'; 'несериозност', 'детинштина, ацамилак'. Од тур. (арап.) *acamilik*; алб. *axhamillëk*; срхр. *adžamiluk*; бугар. *adžemäläk*.
- AGĪ* v. *haği*.
- AGĪALĪKE* v. *hağilike*.
28. *AGĪBÁ* adv. 'можеби, белки; дали'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ağiba šca năsu ta-s ducă aclo* 'а дали тој знаел дека оди таму'. Од тур. *aceba*, 'нели, можеби'; алб. *axhebá*; бугар. *adžeba*.
29. *AGĪLEĪE* sb. f. i adv. 'брзање; брзо, итно'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *nu-ĩ ahătă ağıleie* 'не е толку итно'. Од тур. (арап.) *acele*; алб. *axhele*.
30. *AGZÓTE* sb. f. (Miha, Nicolaidi, Pascu), *AVZOTE* (Nicolaidi) 'каписла'; 'фитил'. Од тур. *agızotu*; алб. *agăzoti*; нгр. *agizoti* и др. форми.
31. *AHČĪ* sb. m. pl. *ahčadzĩ*, (Miha, Pascu), *ahtsi* (Nicolaidi), 'готвач, афчија'. Од тур. (арап.) *ahçi*; алб. *ahçi*; срхр. *aščija*; бугар. *ahčija*. Додаток: *ahčoañe* (Miha, Pascu), 'готвачка'.
32. *AHČIÁNE* sb. f. pl. *ahčieñ* (Miha) 'кујна'. Зборот во оваа форма не се употребува, барем не во Крушево и во Скопје. Наместо оваа форма се употребува формата: *ahčilnitsá*. Од тур. (арап., перс.) *ahčihane*; алб. *akshihane*; срхр. бугар. *aščinica*, *aščilnica*.
33. *AHČILĪKE* sb. f. (Miha, Pascu) 'работата, занаетот на готвачот'. Од тур. *ahčilik*; алб. *aksillek*; срхр. *aščiluk*.
34. *AHMÁK* adj. (Pascu) 'sot', 'idiot', 'imbécile'. Од тур. (арап.) *ahmak*; нгр. *ahmákis*; срхр. бугар. *ahmak*; алб. *ahmak*.
35. *AHMACLĪKE* sb. f. pl. *ahmaclĩkĩ* (Pascu) 'будалаштина', 'глупост', 'лудост'. Од тур. (арап.) *ahmaklik*; бугар. *ahmakläk*.

36. *AHÚRE* sb. f. *ahurī* (Nicolaidi, Basmе) 'штала, коњушница'; во Мегарево значи ходник, поплочен ходник во кој се поминува најголемиот дел од денот, посебно во лето. Од тур. (перс.) *ahîr*. (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 45; Geagea, 98); нгр. *ahûri*; алб. *ahûr*; срхр. *ahar*; бугар. *ahâr*.
37. *AĪĀRE* sb. f. (Nicolaidi, Pascu), *AERE* (Pascu) 'verification d'une balance'. Од тур. (арап.) *ayar etmek*, 'мери'; ром. *aîar*; алб. *ajar*, *-i*, *-e*; нгр. *agiâri*; бугар. *ajar*.
38. *AĪDAMÁCU* sb. m. pl. *aĭdamatsĭ* (Крушево, Скопје), 'мрза', 'мрзлив, безделник'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *tsĭva nu lucredz, ca vârnĭ aĭdamacu* 'ништо не работиш, како некој безделник'. Од тур. *haydamak*; ром. *haĭdamac*; срхр. *hajdamak*, 'ластегарка'; бугар. (*h*)*ajdamak*.
39. *AĪDAMACLĪKE* sb. f. pl. *aĭdamaclĭkĭ* 'безделничење, мрза'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *ti aĭdamaclĭkĭ, efcula ĭaste*, 'за безделничење, лесно е'. Од тур. *haydamaklık* (многу ретко се употребува).
40. *AĪĻĪKE* sb. f. pl. *aĭĭkĭ*, покрај *aĭĭcurĭ* 'месечна плата'. Зборот постои во живиот говор, но го нема во речниците: *câtâ u aĭ aĭĭkea* 'колкава ти е месечната плата'. Од тур. *aylık*, 'месец дена, оттаму и платата или утврденото примање за тоа време'; алб. *ajllek*, *-u*, *-eqe*; срхр. *ajluk*; бугар. *ajlâk*.
41. *AĪĻÁZ* sb. m. i adj. pl. *aĭĭaj* 'мрзлив, мрза'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *mare aĭĭazu ĭaste* 'голема мрза е'. Од тур. *haylaz*; срхр. *hajlaz*; бугар. *hajlazin*; алб. *hajlaz*.
42. *AĪLAZĻĪKE* sb. f. 'мрзливост'. Зборот, како и претходниот, постои во живиот говор, но го нема во речниците: *aĭlazĭka nu-ĭ bunâ*, 'мрзливоста не е убава (добра)'. Од тур. *haylazlık*; бугар. *ajljazlık*.
43. *AĪVÁNE* sb. f. 'стока', 'домашно животно, ајван'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *ti fats ca aĭvane* 'се правиш како животно'. Од тур. (арап.) *hayvan*; алб. *hajvan*; срхр. *hajvan*.
44. *ALÁ-ALÁ* interj. 'Боже, Боже мој, Боже мој'. Изразот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ala-ala, tsi om ĭaste* 'Боже мој, каков е тој човек'. Од тур. *Allah-Allah*; алб. *Allah-Allah*.
45. *ALA BIN BERĪKAT VERSĪN* израз, 'Бог многу (илјада) добрини да му даде'. Израз многу чест во живиот говор, не е забележен во речниците. Од тур. *Allah bin berekât versĭn*.
46. *ALÁE* sb. f. pl. *alâĭ* (Pascu) 'pompe, cortège'. Од тур. (арап.) *alay*; ром. *alâiĭ* (Romania, XXXI 558, XVII st.); нгр. *alaj*; алб. *alaj*; срхр. бугар. *alaj* i др.
47. *ALÁ-ĪĀIN* израз 'за Божје име, за Бога, жити Господ'. Од тур. *Allah ĭĭin*. Израз познат во живиот говор, го нема во речниците: *ala-ĭĭin, s-ti dutsâ la nâsu* 'жити Господ, оди кај него'.
48. *ALÁ-ĶERIM* израз познат во живиот говор и забележен единствено кај (Miha) 'Бог е добар, Бог е милослив'. Од тур. *Allah kĕrim*; алб. *Allah-gerim*.

49. *ALÁ SELAMET* i *ALA SELAMÉT VERSÎN* израз, познат е во живиот говор, го нема во речниците: *Allah selamet versîn*, тур. Изразот во ароманскиот дијалект значи 'Бог (Господ) нека го спаси, Бог (Господ) нека му е на помош'.
50. *ALA-VAR* izraz (Miha) 'има Бог (Господ); од душа, зборувајќи вистина'. Од тур. *Allah var*.
51. *ALÁ-VERSÎN* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'нека даде Бог (Господ), да даде Бог (Господ) да...' *alá-versîn s-aibă ș 'năsu, mi hărisescu* 'да даде Бог (Господ) и тој да има, ќе се радувам' (т.е. би се радувал кога би дал Бог и тој да има). Од тур. *Allah versîn*.
52. *ALĂĖ* sb. f. pl. *alağadzî* (Miha, Pascu), *ALÎDZĂ* (Nicolaidi), *ALĖĖ* (Pascu), 1. 'étouffe de soie rayée; 2. cheval pie'. Од тур. *alaca*, 'самрак; шарен' во Скопје само со првото значење; ром. *alagea*; нгр. *alatzâs*; алб. *alláxhe, -hja*; срхр. бугар. *aladža*.
53. *ALCU* adj. (Pascu), *ALIC* (Pascu) 'écarlate'; тур. *al*; нгр. *álikos*; алб. *all*; срхр. *al, alev*; бугар. *alen, alest*.
54. *ALČÁC* adj. 'лош, подлец, нечесен'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *alčac iaste, more* 'неранимајко, нечесен е, море'. Од тур. *alčak*; алб. срхр. бугар. *alčak*.
55. *ALČACLÍKE* sb. f. pl. *alčaclíki*, 'никаквиштво, нечесност'. Зборот се употребува во живиот говор, го нема во речниците: *tsi alčaclíke fitseš* 'што направи нечесноста'. Од тур. *alčaklık*; срхр. *ačaklık* (Скопје).
56. *ÁLČIE* sb. f. (Miha) 'гипс'. Од тур. *alči*; алб. *alçi*; бугар. *alčija*.
57. *ALÍL-HISAP* sb. f. (Pascu) 'главно, според општата сметка'. Од тур. *al-lehesap*.
58. *ALÍŠVERÍŠE* sb. f. pl. *ališveriși*, (Nicolaidi) 'купопродажба, пазар'. Од тур. *alış-veriş*; ром. *alış-veriş* (Romania, XXXI 558, 1776g.); нгр. *alısverıs*; алб. *allishverish*; срхр. *alış-veriş*; бугар. *aláš-veriš*.
59. *ALTILÍC* sb. m. pl. *altilicuri*, *altilitsi*, 'турска пара со вредност од шест гроша'. Зборот бил во употреба во живиот говор, додека постоеле тие пари. Од тур. *altılık*; алб. бугар. и др.
60. *ALTIPARMÁC* sb. m. 'Der Sechsfingerige' (Weigand, *Arom.* II 188); Од тур. *altiparmak*; срхр. Алтипармаковић (презиме во Битола).
61. *ALTIPATLÁC* sb. m. *altipatlacuri* i *altipatlatsi*, 'револвер со 6 куршуми'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *rap-ñu avea un mare altipatlac* 'мојот дедо имаше еден голем револвер'. Од тур. *altipatlak*; алб. *alltı patllak*; срхр. *altıpátlak* (Скопје).
62. *AMÁN* interj. (Nicolaidi, Basmе, Miha, Weigand, *Arom.*, Pascu), 'аман', 'простете'. Од тур. *aman*; ром. *aman*; алб. бугар. итн., срхр. *aman*.
63. *AMANÉTE* sb. f. pl. *amaneturi* i *amanets*; *AMINETE* (Basmе, Miha), 'завет; пратка, порака, аманет'. Од тур. (арап.) *amanet*, ром. *amanét* (Romania, XXXI 558, 1715g.); нгр. (*a*)*maneti*; алб. *amanét*; срхр. *amanet*; бугар. *amanét*.

64. **AMBÁRE** sb. f. pl. *ambãri*, 'амбар' (Basme, Antologie, Weigand, *Arom.*, Pascu). Од тур. (перс.) *hambar*; ром. *ambar* (Romania, XXXI 565, XVII st.); нгр. *ambãri*; алб. (*h*)*ambar*; срхр. бугар. *hambar*, итн. Додаток: *ambãrusire*, vb. IV. (Pascu) 'engranger', стави во амбар.
65. **AMIRÁ** sb. m. pl. *amiradzî*, *amiratsî*, *amirãradzî*, *amirãladzî* (Miha, Basme, Pascu), **AMIRÁU** (Basme), **AMIRE** (Boiagi) 'император, владетел, крал'. Од тур. (арап.) *amir*; нгр. *amirã* (cf. Geagea, *op. cit.* p. 101); срхр. *amir*; бугар. *emir*.
66. **AMIROAÑE** (Basme, Miha, Pascu), **AMIRÎROAÑE** (Nicolaidi). **AMIRĂROAÑE** (Basme), **AMIRAROÑE** (Pascu), **AMIREROÑE** (Pascu) 'императорка, кралица';
67. **AMIRĂRILE** (Basme, Pascu), **AMIRÎRILE** (Pascu), **AMIRĂRIE** (Pascu) 'империја, царство';
68. **AMIRĂRESCU** (Basme, Pascu), **AMIRÎRESCU** (Pascu), 'императорски';
69. **AMIRĂLÎKE** (Miha) i **AMIRILE** (Weigand. *Arom.*) 'империја, царство'.
AMÎNETE v. *amanete*.
AMNETE v. *amanete*.
70. **ANÁSANA-SITIM** израз (пцоста) познат во говорот, посебно како изрека, која одговара на нашата: 'Мајката (му)...'eh, *anasana sitim, agrši* 'ех, мајката, заборавив'. Овој израз не е забележен во речниците. Од тур. *anasîni siktigim* (през. од *sikermek*).
71. **ANÁSÎNA-VRĂDÎNA** израз (пцоста) познат во живиот говор, го нема во речниците: 'честа му мајчина, сè она што кај жените се смета како чест'. Од тур. *anasînîn avradîni*.
72. **ANĂGORE** adv. (Miha) 'исто така'. Од тур. *ona göre* 'според него, слично нему'; алб. срхр. (Скопје) *anadjore*.
73. **ANĜĂC** adv. (Miha), 'толку така, баш така'. Од тур. *ancak*; алб. *anxhákã*; срхр. (Скопје) *andžák*; бугар. *andžak*.
74. **ANTIRÎU** sb. m. pl. *antiradzî*, *antiriî* (Miha), **ANTERÎU** (Nicolaidi), **ANDIRÎ** (Pascu), **ANTIRE**, pl. *antiredzî* (Nicolaidi) 'машка, горна, долга наметка, со долги ракави'. Од тур. *anteri*; ром. *anteriî*; алб. (*a*)*enteri*, *-ja*; нгр. *anterî*; срхр. *anterija*; бугар. *anterija*.
75. **APĂLĂ** sb. f. pl. *apãl*, (Basme, Pascu) 'меч', 'пала???'. Од тур. *pala*; ром. *palã*; нгр. *pãla*; алб. *pallë*; срхр. *pala*.
76. **APANSÎS** adj. 'одненадеж', 'ненадејно, апансаз'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *Dol'i vinirã apansãs* 'обајцата дојдоа ненадејно'. Од тур. *apansîs*; алб. *apansës*, срхр. *apansãs* (Скопје).
77. **ARĂFĂ** sb. f. pl. *arafe*, *arãfi*, *arãfuri* (ArEnA, Nicolaidi, Pascu) 'полица, полица за посатки'. Од тур. *raf*; ром. *raft* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); алб. *raft*; нгр. *rafîs* (Thumb); срхр. *raf*; бугар. *raft*.
78. **ARABĂTE** adj. 'трошен, дотраен', 'готов за паѓање' (Pascu). Од тур. (арап.) *harabat*; алб. *harabat*; срхр. *harab, harabat* (Скопје).

79. *ÁRASTE* sb. f. pl. *arāstī* (Nicolaidi, Basme, Pascu) 'прилика, згода, згоден момент'. Од тур. (перс.) *raz gēlmek*; албан. *rast*; срхр. *razgele* (Скопје);
80. *ARĀBĀ* sb. f. pl. *arābadzī* (Pascu), *ARĪBĪ* (Antologie) 'кола, обично воловска кола'. Од тур. (арап.) *araba*; ром. *haraba*; нгр. *arabās*; алб. *araba*, *-ja*; срхр. *araba*; бугар. *arabá*.
81. *ARABAGĪ* sb. m. pl. *arabağadzī*, 'кочијаш, арабација' (Pascu). Од тур. (арап.) *arabaci*; ром. *harabagiü*; нгр. *arabatzīs*; срхр. *arabadžija*; алб. *arabaxhi*; бугар. *arabadžija*.
82. *ARABAGĪLĪKE* sb. f. 'работата, занаетот на кочијашот'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *s-hārmeaște cu arabağilīkea* 'храни се (издржува се) од кочијашкиот занает'. Од тур. (арап.) *arabacılık*; ром. *harabagilic*; алб. *arabaxhillëk*; срхр. *rabadžiluk*; бугар. *arabadžiläk*.
ARĀBĀTĪE (Pascu) v. *hārape*
83. *ARABISTĀNE* sb. f. 'Арабија'. Од тур. (арап., перс.) *Arabistan*; 'арапска земја'; алб. *Arabistan*; срхр. *Arabistân, Arabija*.
84. *ARĀKĪE* sb. f. (Basme, Pascu), *RĀKĪE* (Pascu), *RIKĪE* (Miha), *ARIKĪE* (Крушево), 'ракија'. Од тур. (арап.) *rakī*; ром. *rachiu* (Romania XXXI 569, 1792g.); нгр. алб. *rakī*; срхр. *rākija*; бугар. *rakija*.
85. *ARĀE* sb. f. pl. *arāiadzī* (Nicolaidi, Pascu), *ARIE* (Nico) 'раја'. Од тур. (арап.) *raya*; нгр. *rajas*; алб. *rajë*; срхр. бугар. *raja*.
ARĀHATE v. *rihate*.
86. *ARĀLĪKE* sb. f. pl. *arālīki*, *arālācurī* 'процеп, меѓупростор'. Зборот постои во говорот, го нема во речниците: *are arālīke mare* 'има голем процеп'. Од тур. *aralık*; срхр. *araluk*; алб. *arallëk*; бугар. *araläk*.
87. *ARĀPU* sb. m. pl. *Araķi* 'Црнец, црн, Арап, Арапина' (Basme). Од тур. (арап.) *arap*; ром. *aráp, arap, harap* (Romania, XXXI 558, XVII st.); нгр. *arapis*, алб. *arap*; срхр. бугар. *arap, -in*.
88. *ARBĪE* sb. f. pl. *arbiurī* (Miha) 'шипка со железен врв, или само железна шипка, за набивање, односно за чистење на цевката од пушката'. Од тур. (арап.) *harbi* (cf. Наш језик, II, 2; 49-50; Barić I 281; Elezović 203); ром. *arbi*; алб. бугар. срхр. *arbija*.
89. *ARCĀĪE* sb. f. pl. *arcāiurī* 'заднина, грб, поддршка, арка'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *arca*; ром. *arca*; срхр. бугар. *arka*.
90. *ARCALĪKE* sb. f. 'грб, поддршка'. Исто значење како кај претходниот збор; и овој збор го нема во речниците: *are mare arcalīke* 'има голема поддршка'. Од тур. *arkalık*.
ARDZUHALE v. *arğuhale*.
91. *AREŪ* sb. heter. pl. *areurī* (Nicolaidi, Pascu), *reuri*, pl. (Nicolaidi) 'начин, обичај'. Од тур. (арап.) *rey* 'opinion, avis, manière de voir'.
ARGAFAN v. *argāvan*.

92. ARGĀVÁN sb. m. (Pascu), ARGAVAN, ĠURĠUVAN (Pascu), ARGAFAN (Weigand, *Arom.*) 'Syringa vulgaris', 'јоргован'. Од тур. (перс.) *argavan*; ром. *argavan, ergavan, Ġorgovan*; нгр. *argaváni*; алб. *jorgovan*; срхр. *jorgovan*; бугар. *argavan*.
93. ARGĀVANLĪŪ adj. (Pascu), 'couleur lilas'. Од тур. (перс.) *argovani*; срхр. (Скопје) *argovanlija*.
94. ARGŪHÁLE sb. f. pl. *arġuhal'*; ARJOALĀ (Pascu), ARDZUHALE (Nicolaidi), ARZOALĀ (Miha) 'молба, претставка'. Од тур. (арап.) *arzu-hal*; нгр. *artsuhalis*; срхр. *arzuhal*.
ARĪKĪE v. *arākie*.
95. ARIFINÉ sb. m. pl. *arifinedzī* (Pascu). 'rique-rique'. Од тур. (перс.) *arifana* 'позната куќа; гозба', ром. *refenea*; нгр. *refenés*; бугар. *erefené*.
ARĪĜE v. *riġe*.
ARIHATE v. *rihate*.
96. ARIVÁNE sb. f. (Pascu), 'amble'. (Antologie), pl. *arivāni*. Од тур. (перс.) *ravan*; нгр. *rahvāni*; бугар. *rahvan*; Исто така *arvanliū* adj. (Nicolaidi), 'коњ што има 'рамен' од'.
ARIZILE v. *rizile*.
ARIZILĪKE v. *rizilīke*.
ARĪBĀ v. *arābā*.
ARJOALĀ v. *arġuhale*.
97. ARÓB sb. m. pl. *arógi*, (Pascu) 'caroubie', (*Erotonia Siliqua* L). Од тур. *harub*; нгр. *harūpi*; алб. *harup*.
98. ARŚĪZ adj. (Nicolaidi) 'бесрамен, безобразен'. Од тур. (арап.) *ársız*; ром. *arsız*; нгр. *arsızis*; алб. *arsëz*; бугар. *arsáz*.
ARSLĀNU sb. m. pl. *arslañi* 'пара, грош; лав' (Weigand, *Arom.*), v. *aslan*.
99. ARPAĜĪC sb. m. 'ситен кромид за садење, арпаџик'. Зборот е во употреба во живиот говор (иако ретко), го нема во речниците: *Arpaġic va-s seaminā* 'ќе засее арпаџик'. Од тур. *arpacik* (id. 2) 'јачменче на окоото'; ром. *arpagic*; срхр. *arpadžik* (Скопје, Куманово и др.); алб. *arпахik*.
100. ARŠĪN sb. m. pl. *aršinuri* 'мерка за должина, лакот, аршин'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *lipseašte cama multu di un aršinu* 'треба повеќе од еден лакот.' Од тур. *aršin*; ром. *aršin* (*Romania*, XXXI 558, XVII st.); алб. *arshin*; срхр. бугар. *aršin*.
101. ARTIRISIRE vb. IV. 'преостане, престигне, заштеди'. (Miha, Geagea, 112). Од тур. *artırmak*; ром. *artirisirosi*; *arturisi*, *artırdisi*; нгр. *artirizo*; бугар. *artisa*.
102. ARUGÁNE sb. f. pl. *arugāni* 'фина, танка кожа за чевли, лак'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *păputsă di arugane avea ġonle* 'младоженецот имаше лакирани чевли'. Од тур. (перс.) *rogan*; бугар. *rugan*.

103. *ARÚP* sb. m. pl. *aruki* (Basme, Pascu), *RUP* (Miha), *ARUPE* (Nicolaidi, Pascu). 'мерка за должина; ситни пари, 1/8 грош; 9. 1/2 см. Од тур. (арап.) *rub*; ром. *rup*; нгр. *rúpi*; срхр. *rub*; бугар. *rup*.
104. *ARUŽDÍE* sb. f. (Miha), 'страв, плашливост; срамежливост'. Од тур. (арап.) *rušt*.
Додаток: *arušdisire*, *aruždisire* vb. IV (Ind. pres. *aruždisescu*) 'засрами се'.
ARVALE v. *hârape*
ARZOALĂ v. *arguhale*
105. *ASKÉRE* sb. f. pl. *askerî*, *askerurî* (Nicolaidi, Basme, Weigand, *Arom.*, Miha, Pascu). 'војска, аскер'. Од тур. (арап.) *asker*; алб. *asker*; нгр. *askéri*; срхр. бугар. *asker*.
106. *ASKÍRLÍ* sb. m. pl. *askirladzî*. *ASCIRLI* (Basme, Antologie) 'војник'. Од тур. (арап.) *asker*; ром. *ascerliû*.
107. *ASKÍRLÍKE*, покрај *ASKERLÍKE* (Pascu) 'воена служба, служба во војска, отслужување војска, воен рок'. Од тур. (арап.) *askerlik*; алб. *asqerllëk*; бугар. *askerlák*.
108. *ASICMÉCĂ* sb. f. (Miha), 'бел леб'. Од тур. (арап.) *has ekmek*.
109. *ASÍRE* i *ISÍRE* sb. f. 'ропство; роб'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *tu kiroûlu di polim iram asire* 'за време на војната бев роб (заробен)'. Од тур. (арап.) *esir* (asir.); алб. *jezir*.
110. *ASLÁN* sb. m. pl. *aslanîi*, (Nicolaidi, Weigand, *Arom.*, Basme, Miha, ArEnA, Pascu), *ARSÍLÁN* (Nicolaidi). '1) лав; 2) јунак; 3) метални пари на кои е втиснат лик на лав, грош'. Од тур. *arlan*; ром. *aslan*; алб. *asllan*; бугар. *a(r)slan*, *rastlan*; срхр. *arlan*. Исто така *aslană* (Nicolaidi, Basme, Pascu) 'лавица, јунакиња'.
111. *ASLÍ* adv. 'навистина; точно; целосно'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците; се употребува посебно во сложеници: *asli-kelam*. Од тур. (арап.) *asli*; алб. срхр. *asli*; бугар. *aslâ*.
112. *ASLÍ-KÉLAM* adv. (Miha) 'барем; навистина; очигледно'. Од тур. (арап.), *asli kèlam*, 'кажува вистина'; бугар. *asli kelam*.
113. *ASLÍ-ÏOC* adv. 'божем'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *asli-ïoc tsă deade* 'божем ти дал'. Од тур. *asli-yok*, 'нема вистина'; *asli-jok* (Скопје).
114. *ASTÁRE* sb. f. pl. *astârî*, (Nicolaidi, Miha, Pascu) 'постава, подлога, астар'. Од тур. *astar*; ром. *astar*; нгр. *astâri*; алб. *astar*; срхр. бугар. *astar*.
Додаток: *astârusire* vb. IV. (Ind. pres. *astârusescu*) (Miha, Pascu) 'постави, стави постава'; *asterusirea* (Miha), sb. f.
115. *AŞĂŞU* sb. m. (Miha) 'афион, мак'. Од тур. (арап.) *haşaş*; срхр. *haşiş*; алб. *hashash*.
116. *AŞCÓLSUN* interj. 'браво'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *aşcolsun*, *bre*, *fiçoru* 'браво, бре, дете'. Од тур. (арап.) *aşkolsun olmak*; бугар. *aškolsun*.

117. *AŠÍC*, sb. m. i heter. pl. *ašitse* (Miha, Pascu) 'ашик, ковче за играње'. (cf. *Revue balkanique* I 214). Од тур. *ašik*; ром. *ašic* (Romania, XXXI 558, XVIII st.); алб. *ashik*; бугар. *ašik*.
118. *AŠÍKARÉ* adv. 'очигледно; јавно'. Зборот постои во живиот говор, но го нема во речниците: *ašikare s-veade, cã nãs lu featse atselu lucru* 'очигледно е (се гледа) дека тој ја направил таа работа'. Од тур. (перс.) *aši kãre*; алб. *ashiqare*; срхр. *ašičare*; бугар. *asikere*.
119. *AŠLAMÁE* sb. f. (Скопје) 'калемење, пресад'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *fitseš ašlamae gortsul* 'дали ја калеми крушата'. Од тур. (арап.) *hašlama*; срхр. *ašlãma*; бугар. *ašlamá*.
120. *AŠURÉ* sb. m. 'слатко варено жито, помешано со суво грозје, мед, ореви и др. зачини'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *mãcaš un bun ašure* 'јадев (изедов) едно добро ашуре'. Од тур. (арап.) *ašure*, '10. ден од Мухаремот, комеморација на маченичката смрт на Хасан и Хусеин; една врста храна (мешавина од 70 разни жита и мирудии), која се вари на тој ден (соопштение и толкување на г. Т. Окиќ); алб. *ashure*; срхр (Скопје) *ášure* - постои во Скопје и прекар Ашуре.
121. *AT* sb. m. pl. *atsi* (Miha, Antologie, Pascu) 'коњ, ат'. Од тур. (арап.) *át*; ром. *(h)at*; нгр. *áti* (Thumb) алб. *at, -i*; срхр. бугар. *(h)at*.
122. *ATÉR-BELÁSI* израз, 'за да се спаси од беља'. Изразот постои во живиот говор, го нема во речниците: *feču a-tselu lucru, ater-belasi* 'ја направив таа работа за да се спасам од беља'. Од тур. (арап.) *hatír belasi*.
123. *ATÎRDISÍRE* vb. IV. (Nicolaidi), (Ind. pres. *atîrdisescu*), 'понудува, дава поголема цена'. (cf. Geagea 112). Од тур. *artîrmak*; нгр. *artiriso*; срхр. *arterisati*.
124. *ATLÁZ* sb. f. pl. *atlãzuri, i atlazi* (Nicolaidi) 'една врста свилена ткаенина'. Од тур. (арап.) *atlas*; ром. *atlas* (Romania, XXXI 558, 1588g.); нгр. *atlázi*; срхр. бугар. *atlas(z)*.
AVIŠANE, v. *višná*.
AVZOTE v. *agzote*.
AZAPE v. *zapte*.
125. *AZÁ* sb. m. pl. *azadzí* (Nicolaidi, Pascu) 'член на совет, општински или околиски одборник, член на некое друштво'. Од тур. (арап.). *áza*, pl. od *uzv*; алб. *aza*; срхр. (Куманово) *áza*; бугар. *aazá*.
126. *AZDISIRE* vb. IV. (Ind. pres. *azdisescu*), (Pascu) 'devenir voluptueux, se débaucher'. Од тур. *azdîrmak*; алб. *azdisë*; срхр. *azdisati*; бугар. *azdisvam*.
127. *AZGÍN* adj. (Pascu) *AZGÁN* (Miha) 'бесен', 'насилен', 'избувлив'. Од тур. *azgîn*; алб. *azgan*; срхр. *azgãn*; бугар. *azgãn*. Додаток: *azgînpisire* vb. IV. (Ind. pres. *azgînpisescu*), (Pascu) 'devenir passionné pour les plaisirs charnels'.

128. *AZĠÍN-KOPÉC* израз i sb. m. 'неранимајко', 'бесно куче'; 'расипник, фиг.'. Зборот е познат во живиот говор, во речниците го нема'. Од тур. *azgın küpek*.
129. *AZĠINLÍK* sb. f. (Pascu) 'plaisirs charnels'. Од тур. *azgınlik*; алб. *azganllëk*; бугар. *azgãnlãk*.

B

130. *BABÁ* sb. m. (Pascu), *BABÁ* (Крушево) 'татко'. Од тур. *baba*; ром. *babacã* (cf. s. Puşcariu, *ZRPh*. XXXVII 105); нгр. *babas* (Thumb), *babãcas*; срхр. *babo* (вокатив); алб. бугар. *babá*.
131. *BABAĠÁN* adj. 'јуначен, јак, голем'. (Antologie). Од тур. (перс.), *babacan*; алб. *babaxhãn(e)*; срхр. (Куманово) *badadžan*, 'крупен, развиен'; бугар. *badadžan*.
132. *BÁCLÁ* sb. f. pl. *bacle* (Pascu) 'fève'. Од тур. (арап.) *bakla*; срхр. (Куманово) *bákla*; бугар. *baklá*.
133. *BACSÚZ* adj. 'несреќен', 'на кој не му оди работата од рака', 'малерозен'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *îaste multu mare bacsuz* 'голем несреќник е, многу е несреќен, малерозен'. Од тур. (перс.) *baksıs*; срхр. *baksuz*; алб. *baksuz*.
134. *BÁČU* sb. m. pl. *bači* (Basmе, Miha), *BAĠIŪ* (Basmе) 'бач', 'челник кај овците'. Од тур. (перс.) *bači*, 'старешина на овчарите'; во Тетово 'домаќинка' (информација од г. Сулејмановиќ М); алб. *baç*.
135. *BADÉME* sb. f. pl. *badeń*, покрај *bademuri*, (Miha) 'бадем, (*Prunus amygdalus*)'. Од тур. *badem*; алб. *badëm*; срхр. *badem*; бугар. *badém*.
136. *BAĪMÁCÁ* adj. 'трапав, којшто се клати, посебно за женска личност што се клати во одот'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *imñã ca vãrnã baĩmacã* 'оди како некоја клацкалка (како некој што се клати)'. Од тур. *baımak*, 'кој има криви нозе (за магаре)'.
 137. *BALAMÁČE* покрај (*BULAMAČE*), аром. презиме (*Weigand, Arom.*). Од тур. *bulamaç*, 'јадење направено од брашно, масло и сафт, каша'; срхр. *bulamaç*, 'некаков пекмез'; бугар. *bulamaç*, 'каша, збрка'.
 138. *BÁMÑE* sb. f. pl. *bamñi* (Pascu) 'бамја, (*Hibiscus esculentis*)'. Од тур. *bamia*; ром. *bãmie, bama, bambie* (Romania, XXXI 559, 1792g.); нгр. *bãmia*, алб. *bamje*; срхр. *bamñja*; бугар. *bamñja, bam(i)ja*.
 139. *BARABÁR* adv. 'напоредно, заедно; еднакво, барабар'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *noĩ doĩi him barabar* 'ние двајца сме еднакви'. Од тур. *barabar* (cf. M. L. Wagner, *ZRPh* XXXIX 100); алб. *barabar*; срхр. *baràbar*, бугар. *barabar, baraber*.
 140. *BARDÁC* sb. m. pl. *bardatse*, покрај *bardacuri*. 'стомна, бардак', 'земјен сад за вода'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *di tu bardac bea apã* 'од стомната (бардакот) пие вода'. Од тур.

- bardak*; ром. *bărdacă* (Romania, XXXI 559, XVIII st.); алб. *bardak*; срхр. (Скопје) *bardak*.
141. *BARÉM* adv. 'барем', 'само'. (Basmе, Miha), *BARIM* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu). Од тур. (перс.). *bare*; ром. *báre*; алб. *bare(m)*; срхр. *bàrem*; *bare(m)*.
BARIM, v. *barem*.
142. *BÁSTE* sb. f. (Basmе, Weigand, Arom, Pascu) 'облог'. Од тур. *bahs*; алб. *bast*; бугар. *bas*.
143. *BÁŠCA* adv. 'поинаку, различно. Зборот постоји во живиот говор, го нема во речниците: *atselu lucru iaste bašca lucru* 'таа работа е друго, различно нешто'. Од тур. *başka*; ром. *bašca*, *bašcă*; алб. *bashkë*; 'заедно', срхр. *bàška*; бугар. *bašká*.
144. *BAŠIBOZÚC* sb. m. pl. *bašibozutsi*, (Calendarul), 'турска нередовна војска'. Од тур. *bašibozuk*; ром. *başbuzuc*; алб. *bashibozuk*; срхр. бугар. *bašibozuk*.
145. *BATAČÍ* sb. m. pl. *batačadzi* (Miha) 'лажго, измамник, батакчија'. Од тур. *batakçi*; нгр. *batakçis*; алб. *batakçi*; срхр. (Скопје) *batákčija*; бугар. *batakčija*.
146. *BATACČILÍKE* sb. f. pl. *batačilíki*, (Miha), *BÁTÂHČILÍKE*, pl. (ArEnA). 'измама'. Од тур. *batakčilik*; нгр. *batačilíki*; алб. *batačillëk*; срхр. (Скопје) *batákčilák*; бугар. *batačälák*.
147. *BATÁKE* sb. f. 1. 'блато, кал, глиб; 2. неморал'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *čadzu tu bătáke* 'западнал во глиб, заглибил'. Од тур. *batak*; ром. *batac*; срхр. *bátak* (Скопје); бугар. *baták*.
148. *BATÁL* adj. 'сронат, трошлив, несигурен'. Зборот е познат во живиот говор, но го немаат речниците: *Batal om iaste* 'несигурен човек е'. Од тур. (арап.) *batal*; ром. *batal*; алб. id; срхр. *bâtâl*; бугар. *batál*; алб. *batall*.
149. *BATIÁVÁ* adv. (Miha, ArEnA, Pascu), *BATIHAVA*, *BATHAVA* (ArEnA) 'залудно; бесплатно'. Од тур. (арап., перс.) *badiyava*; алб. *badihava*; срхр. *badava*; бугар. *badi(h)avá*.
150. *BATIHAVAĜÍ* sb. m. pl. *batihavağadzi* (Крушево, Скопје) 'тој што сака муфте', 'бесплатно'; 'мрзливко'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *năsu iaste batihavaği* 'тој е легач, муфтеџија'. Од тур. (перс.) *badiyavaci*; алб. *badihavaci*; срхр. *badavadžija*; бугар. *badi(h)avadžija*.
151. *BĂCĂLĂ* sb. m. pl. *băcăladzi*, (Basmе, Miha, ArEnA) 'трговец со колонијална стока на мало'. Од тур. (арап.) *bâkal*; ром. *bacal*, *băcan* (Romania, XXXI 558, 1776g.); нгр. *bakalis*; алб. *bakál*; срхр. *bâkâl-in*; бугар. *bakal-in*. Додаток: *băcal* (Pascu), *băcăloaŃe* (ArEnA) 'бакалница'.

152. *BĂCALĂKÈ* sb. f. pl. *băcālîkî*, *BĂCĂLIKE* (Pascu), 'работата на бакалот, бакалак'. Од тур. (арап., перс.) *bakallîk*; ром. *băcâlîme*, *băcânîme*; *băcâlîe* (Cihac); алб. *bakallèk-*, *llèku*; бугар. *bakalstvo*.
153. *BĂCĂME* sb. f. (Miha, Pascu), 'варзило, бакам, црвена боја за боене на лицето, и ноктите, (*Sandalum album*)'. Од тур. *bakam*; ром. *băcân* (Romania, XXXI 559, 1761g.); нгр. *bakâmi*; алб. *bakâm*; срхр. *bâkam*; бугар. *bakâm*.
154. *BĂCÎRE* sb. f. (Pascu), *BĂCĂRE* (Basmе, Miha, Weigand. Arom.), *BÎCĂRE*, *BĂCĂRĂ* (Basmе). 'бакар, (Cuprum); бакарни пари во вредност од 2 пари'. Од тур. *bakîr*; нгр. *bakîri*, *bakrî*; алб. *bakër*; срхр. *bâkar*; бугар. *bakâr*. Додаток: *băcîryisire*, vb. IV. refl. (Ind. pres. *băcîryisescu* (Pascu). 'se couvrir de vert-de-gris'.
155. *BĂRCĂŢE* sb. f. pl. *bărcaŢi* (Miha), *BURGAŢE BRUGAŢE* (Pascu) 'котел, голем котел', 'казан'. (cf. P. Skok, *Glasnik*, II 312, претпоставува дека зборот влегол во ароманскиот дијалект, 'влашки', како што го вика тој, преку славизираниот турски облик *bakrač*). Од тур. *bakrač*; нгр. *bakrâci*; алб. *bakraç*, *bagraç*, *pragaç*; срхр. *bakrač*; бугар. *bakrače*.
156. *BĂCLĂVĂ* sb. m. pl. *băclăvadzi* (Pascu), *BĂCLĂVĂE* (Miha), sb. f. pl. *băclăvâi* 'една вид слатки, слатка пита'. Од тур. *baklava*; ром. *baclava*; нгр. *baklavas*; алб. *bakllavë*; срхр. *baklava*; бугар. *baklava*.
BADISIRE v. *batardisire*.
157. *BĂĖĖ* sb. m. pl. *băĖadzi* (Pascu), *BĂĖĖ* (Крушево), pl. *baĖuri* 'оцак, отвор на покривот на куќата, низ којшто излегува чадот, баџа'. Од тур. *baca*; ром. *bageacă*; нгр. *badzâ*; срхр. *bâdža*; бугар. *badža*.
BĂĖIANAC v. *băĖinac*.
158. *BĂĖINĂC* sb. m. pl. *băĖinatsi* (Pascu), *BĂĖIANAC* (Miha) 'баџанак'. Од тур. *bacanak*; алб. *baxhanak*; срхр. *bâdženâk*; бугар. *badženak* (cf. S. Mladenov, RES I 50).
159. *BĂHŢE* sb. m. pl. *bahŢadzi* (Miha, ArEnA, Pascu), *BAHŢE* (Weigand. Arom.) 'бавча, градина'. Од тур. (перс.), *ba(g)če*; нгр. *bahčes*; алб. *bahçe*; срхр. *bašča*; бугар. *bahč(ija)*.
160. *BĂHŢEVANGÏ* sb. m. pl. *băhŢevanĖadzi* (Скопје, Крушево) 'градинар, бавчанџија'; во Скопје постои аром. презиме *BAHŢEVANGÏ* (*JEVIĆ*). Од тур. (перс.) *bačevanci*; ром. *bacevan*; алб. *bahçevanxhî*; срхр. *baštovan*; бугар. *baščandžija*.
BĂHŢISE v. *băhŢiše*.
161. *BĂĪĪT* adj. 'застоен', 'стар', 'бајат'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *pănea îaste băiată*, 'лебот е бајат'. Од тур. (арап.). *bayat*; алб. *bajât*; срхр. *bajat*; бугар. *bajât*.

162. **BĂIRĂKE** sb. f. pl. *băirăcuri*, покрај *băirăki* (Pascu), *BĂIRACĂ* (Miha) 'знаме, баярак; (фиг.) 'познат' (Miha). Од тур. *bayrak*; ром. *baïrac*; нгр. *bajrăki*; алб. *barjak*; срхр. *bajrak, barjak*; бугар. *bajrjak*.
163. **BĂIRACTĂR** sb. m. (Miha), *BĂIRĂHTAR* (Nicolaidi), pl. *băirăctari*. 'знаменосец', 'баярактар'. Од тур. (перс.) *bayraktar*; ром. *baïractar*; нгр. *bajraktaris*; алб. *bairaktar*; срхр. *barjaktar*; бугар. *bajrjaktar*.
164. **BĂIRĂME** sb. f. (Weigand. Arom., Pascu) 'Баярам, мухамедански празник'. Од тур. *bayram*; ром. *baïram*; нгр. *bairămi*; срхр. *barjam*; бугар. *bajrjam*; алб. *Bajram*.
165. **BĂLDISIRE** vb. IV. (Ind. pres. *băldisescu*). Збор познат во живиот говор, го нема во речниците 'малакса, се умори, папса'; *nu potu cama, băldisi* 'не можам повеќе, се уморив (папсав)'. Од тур. *bayılmak*; алб. *bajalldis*; срхр. *bajăldisati* (cf. P. Skok, AslPh., XXXV 345); бугар. *baildis(u)vam*.
166. **BĂRUTĂNE** sb. f. pl. *bărutăni* 'склад, магацин за барут, барутана'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *dzatse inși u aveagle bărutanea* 'десет луѓе го чуваат магацинот со барут'. Од тур. *barutane*; ром. *barutană*; алб. *baruthane*; срхр. *barutà na*; бугар. *baruthana*.
167. **BĂRŪTE** sb. f. (Pascu, Antologie), *BĂROTE* (Miha), *BÎRŪTE* (Antologie) 'барут', 'прав од пушка'. Од тур. *barut*; ром. *barut*; нгр. *barúti*; алб. *barut*; срхр. *barút*; бугар. итн.
168. **BĂRUTĚI** sb. m. pl. *bărutădzî* 'оној што продава, односно прави барут'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *la un bărutġi acutpăraî bărute* 'кај еден барутчија купив барут'. Од тур. *barutġi*; срхр. *barugđzija*; бугар. *barutđzija*.
169. **BĂSCĂNE** sb. f. 'претрес (во куќа), посебно од политичка природа'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *căndu featsiră la mine băscăne* 'кога кај мене вршеа претрес'. Од тур. *bascın*, 'претрес', 'ненадеен воен поход'.
170. **BĂSTISIRE** vb. IV. (Ind. pres. *bastisescu*-Miha) 'претресува, прегазува, извршува политички претрес'. Од тур. *baskın etmek*; алб. *bastis*; срхр. *băstis ati*, бугар. *bastis(u)vam*, 'напаѓам на некогo ненадејно'.
171. **BĂSMĂ** sb. f. (m), pl. *băsmădzî*, (Miha, Pascu) 'платно', 'басма'. Од тур. *basma*, со повеќе значења; ром. *basma* (Romania, XXXI 559, 1792g.); алб. *basmë*; срхр. *băsmă*; бугар. *basmá*.
172. **BĂTĂRDISIRE** vb. IV. (Ind. pres. *bătărdisescu*) *BĂDĂSIRE* (Мегарево) 'удави се', 'потоне', 'изгуби'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *taha tsă bădăsiră ġemiurle* 'како да ти потонале сите лаѓи'. Од тур. *batırmak*; алб. *batis*; срхр. *baterisati* (cf. P. Skok, AslPh. XXXV 346, u naromeni); бугар. *batisovam*.

173. **BĀTĀLĀMĀ** sb. m. pl. *bātālāmadzī* (Nicolaidi), 'остатоци'. Од тур. (арап.) *batalama* (*batal-* 'неупотреблив'); ром. *batalama*; бугар. *batalama*, 'простување'.
174. **BECTEŠ** sb. m. pl. *bectešaŋ*, покрај *becteš*, 'припадник на еден дервишки ред', 'Бектеш-вели, еден ред на дервиши'. Од тур. *bektaši*, 'стражарски камен'; алб. *bektashi*; срхр. презиме *Бекџешевућ*.
175. **BEČ** sb. m. (Miha) 'Виена, престолнина на Австрија'. Од тур. *beč*; ром. *beci* (Romania, XXX 544); алб. срхр. *beč*.
176. **BEG** sb. m. pl. *begleraŋi*; **BEŪ**, pl. *beī*, (Antologie, ArEnA, Pascu) 'бег, турски господар, благородник'. Од тур. *beg, bey*; ром. *beiu*; нгр. *béis*; алб. *beg*; срхр. *beg*; бугар. *beg(j)*. Додаток: *béi-gibi*, 'како бег, беговски'. *beī-gibi va-s băneadză*, 'ке живее како бег'. Од тур. *beg gibi*; во Скопје се вели; *bejgibi*.
177. **BEILĪKE** sb. f. pl. *beilīki* (Pascu) 'имотот на еден бег'. Од тур. *beglik*; ром. *beilic*; срхр. *begluk*; бугар. *beglāk, bejlāk*; алб. *bejllēk*.
178. **BĒLĪKI** adv. 'можеби, веројатно, белки'. Зборот постои во живиот говор, го немаат речниците: *belki nāsu ščiŋe* 'можеби (белки) тој знае'. Од тур. (арап., перс.) *belkī*; алб. *belkī*; срхр. *belcim*; бугар. *bélci(m)*.
179. **BELEGIÉ** sb. f. pl. *belegiurī*, покрај *belegiū* 'точило, брус'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *dă-ŋ belegia s-lu întruģisescu cătsutlu* 'дај ми го точилото да го наострам ножот'. Од тур. *belegi*; срхр. *belēgija*; бугар. *bile(i)gija*.
180. **BEŠLĪC** sb. m. pl. *bešlīkī*, покрај *bešlīcurī* 'турска пара со вредност од 5 гроша (динар)'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *cu un bešlic puteai tu zîmanea turtsească multe lucre s-acumpli* 'со еден бешлик, за време на Турците, можеше многу работи да купиш'. Од тур. *bešlik*; ром. *bešlic*; алб. *bešllēk*; срхр. *bešluk, řetāk*; бугар. *bešlīk*.
181. **BETĒR** adv. 'полошо', 'уште полошо', v. *dabeter*. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *nāsu-i ma beter di tine* 'тој е полош од тебе'. Од тур. (перс.) *beter*; алб. *beter*; срхр. *bèter*; бугар. *betér*.
182. **BĒZ-BELI** adv. 'секако, така изгледа, безбели'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *bez-beli că-i are dzāsă* 'секако дека му кажал'. Од тур. *bezbelli*; бугар. *bezbéli*; срхр. *bèzbeli* (cf. P. Skok, *Južnosl. filol.* V 312, каде што се исправа мислењето на Т. Капидан изнесено во трудот *Elementul slav în dialectul aromân*-дека првиот дел на оваа сложенка *bez*-е словенски *bez* 'sans' всушност, "le premier élément de *bez-bele* répandu dans tout le Balkan n'a rien à faire avec *bez*, 'sans', c'est la forme intensive turque"); алб. *bezbeli*. Додаток: *bezbilé* (Miha), тур. *bes belli*.
183. **BEZISTÉNE** sb. f. pl. *bezisteŋi*, 'пазар', 'покриен пазар; место каде што се продава платно'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *bitule are mare bezistene* 'во Битола има голем безистен'. Од тур. (арап.) *bezzisten*; ром. *bezistén*, срхр. *bezista(e)n*; бугар. *beze(i)sten*.

184. **BIKÁR** sb. m. pl. *bikarī* (Miha, Pascu) 'неженето момче, ерген, бекар'. Од тур. (арап. перс.). *bekiar*; ром. *bechiar*; (Romania, XXXI 574); нгр. *bekiáris*; алб. *beqár*; срхр. *bècâr*; срхр. *bekjár-in*.
185. **BIKIRLÍKE** sb. f. (Pascu), 'ергенлак, бекарлак'. Од тур. (арап.) *bekiarlík*; ром. *bechierie*; алб. *beqari*; срхр. *bečaròvânje*; бугар. *bekjarlák, bekjarstvo*'. Додаток: *bikireatsă* (Miha, Pascu), итн.
186. **BICRIŪ** sb. m. pl. *bicriañ* (Miha) 'пијаница, бекрија'. Од тур. *bekri*; ром. *becriu*; нгр. *bekrís*; срхр. *bekri, -ja*; бугар. *bekrija*; алб. *bekrí*.
187. **BIČACĚÍ** sb. m. pl. *bičacčadzī* 'ножар, мајстор што прави ножеви'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *bičakči*; срхр. *bičakdžija*; бугар. *bičakčija*.
188. **BIČKÍE** sb. f. pl. *bičkiurī* 'чизмарски нож'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *va-s tá'la cu bičkíia* 'ќе го пресечеш со чизмарски нож'. Од тур. *bički*; 'пила; мерка за облека; срхр. *bičkija*.
189. **BIČÍME** sb. f. 'облик; крој; форма; начин'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *tsi bičime di strañe* 'каков крој на облеката'. Од тур. *bičim*; алб. *biçim*; бугар. *bičím*. Додаток: *bičimsís* (Крушево) 'без облик, крој'. Од тур. *bičimsís*.
190. **BIDÉLE** sb. f. 'замена, замена во војска'; во турската војска воената обврска можела да се исполни и на тој начин што воениот обврзник во војска праќал некое лице, на коешто му плаќал договорена сума, за извршената замена. (Antologie). Од тур. (арап.) *bedel*; алб. *bedël*. срхр. *bedelet* (A. Krstič, *Opštinski djubretar*).
191. **BIDÉME** sb. f. pl. *bidemurī* 'град, градски ѕид, бедем, преден дел (горен дел) од градскиот ѕид'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *caī poate s-alină pi bidetea aistă* 'кој може да се качи на овој бедем'. Од тур. *bedem* (арап.); ром. *bedén*; алб. *bedem*; срхр. *bedem*; бугар. *bedén*.
192. **BIDÉNE** sb. f. pl. *bideñ* (Miha, Pascu), 'градник'. Од тур. (арап.) *beden*; нгр. *bedéni*; алб. *beden*.
193. **BIDIVÍE**, sb. f. pl. *bidiviurī* 'кобила'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *multu fudze bidiviia a-luī iară'* многу бега (трча) неговата кобила'. Од тур. (арап.) *bedevi*, 'се вели за човек крупен и јак' (во Скопје); ром. *bidivii* (Romania, XXXI 559, 1620g.); алб. *bedevi*; срхр. *bedevija*.
194. **BILBILU** sb. m. pl. *bilbilī* (Miha, Pascu), *BIRBILU* (Antologie, Pascu), *BIRBIR* (ArEnA), *BILBIL* (Weigand. Arom.) 'славеј, билбиљ'. од тур. (арап.) *bülbül*; алб. *bilbil, birbil*; срхр. *bulbul*; бугар. *bjulbjul, bulbul*.
195. **BILÉ** adv. (Miha, Pascu), *bilem* (Крушево, Скопје) 'дури, дури и'. Од тур. *bile*; алб. *bilé*; (Тетово); бугар. *bile(n)*.
196. **BILEÁŪÁ** sb. f. pl. *biléi* (Basmе, Antologie, Pascu), *BILÁO* (Мегарево), *BILEÁE*, pl. *bilei* (Miha, Pascu), *BILA* (Pascu), *BILE* (Basmе, Pascu), pl. *bil'adzī, bilatsi*, *BEĽALA* (Шапкарев, *Сборник IX 513*) 'несреќа, неволја,

- тешкотија, беља'. Од тур. (арап.) *belā*; ром. *belea* (Romania, XXXI 559, XVII st), *belea* (Tictin); нгр. *belās, beliās*; алб. *belá*; срхр. *bèlāj, belá`jet* (L. Zore, во Дубровник); бугар. *belja*. Додаток: *beladán curtalmác* 'за да се спаси од беља'. Од тур. *beladan kurtulmak*.
197. **BILEAĜÍ** sb. m. pl. *bileāğadzı* (Pascu) 'qui fait des embarras'. Од тур. (арап.) *belaci*; алб. *belaxhí*; бугар. *beljalija*.
198. **BILIDÍE** sb. f. pl. *bilidiuri* 'општина, општински суд'. Зборот е познат во живиот говор (сега се заменува со нашиот 'општина'), го нема во речниците: *va ti ducá la bilidie* 'ќе те водат во општина'. Од тур. (арап.) *belediye*; алб. *beledije(a)*; срхр. (Куманово) *beledíja*; бугар. *beledie*.
199. **BILIGÍČÁ** sb. f. pl. *biligítse* (Miha, Pascu), **BILIGŪČÁ** (Basme), **BILIGÉKE** (Pascu), **BILĜÉKE** (Basme), **BIZILÍČÁ** (Miha, Pascu), **BILICZÍE** (Pascu) 'белегзија', 'гривна'. Од тур. *bilezik*; ром. *belezic*; алб. *bylyzyk*; срхр. *belenzuka, bilezuka* (cf. P. Skok, *Jugoslov. istoriski časopis* II. 1-4, str. 1-15); бугар. *belezik, belezija*.
200. **BIMBAŠ** sb. m. pl. *bimbašadzı, bimbašlar* 'виш офицер 'полковник'. Зборот постои во живиот говор (Крушево) (денес го истиснува нашиот збор, 'полковник') го нема во речниците. Од тур. *binbaşı*; ром. *bimbaša*; алб. *bimbash*; срхр. *bimbaša*; бугар. *bim(n)bašija*.
201. **BINÁE** sb. f. pl. *binái* (Miha, Pascu), **BINÁ**, m. pl. *binadz* (Nicolaidi), **BINÁÍE**, f. (Cionescu) 'зграда, градба'. Од тур. (арап.) *bina*; ром. *biná* (Romania, XXXI 559, XVIII st.); нгр. *binás*; алб. *biná*; срхр. *bína*; бугар. *biná*.
202. **BINDISÍRE** vb. IV. (Miha), **BINISIRE** (Miha), (Ind. pres. *bin(d)isescu*), 'допадне се, свиде се'. Од тур. (перс.) *begènmek*; ром. *bindisi*; нгр. *begendiso, begento*; алб. *begenís*; срхр. *begènisati*; бугар. *bendisvam*.
203. **BINÉC** sb. m. pl. *binetsı* (Miha, Antologie, Pascu) 'коњ, коњ за јаване'. Од тур. *binek*; ром. *binec*; алб. *bineq*; срхр. *binjak*; бугар. *binek*.
204. **BINECĜÍ** sb. m. 'јавач, добар јавач'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *binici*; срхр. *bindžija*; бугар. *binedžija*.
205. **BIRÁTE** sb. f. pl. *birátsı* (Nicolaidi, Pascu) 'царски брат, царски указ'. Од тур. (арап.) *berat*; ром. *berat*; алб. *berat*; срхр. *bérât*; бугар. *berat*.
206. **BIRBÁNTU** sb. m. (Pascu) 'délabré, gâté, corrompu, vicieux'. Од тур. (перс.) *berbat*; алб. бугар. *berbát*.
207. **BIRBANTLÍC** sb. m. (Pascu), **BIRBŤTLÍKE** (Pascu) 'délabrement, déréglement'. Од тур. (перс.) *berbatlık*; бугар. *berbatlák*; алб. *berbatllék*.
208. **BIRBÉR** sb. m. (Miha, Basme, Weigand. *Arom.*, Pascu) **BILBER** (Miha), **BERBÉR** (Pascu) 'бербер'. Од тур. (перс.) *berber* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 47); ром. *bărbier* (Cihac); нгр. *birbéris* (Thumb); алб. *berber*; срхр. *berber, -in*; бугар. *berbér, -in*.
209. **BIRIKÁVIS** izraz, 'Бог дал, дал Бог (Господ), фала Богу'. Изразот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *birikavis, avum di tute*

- ‘фала Богу, сè имавме’. Од тур. (арап.) *berekêt versîn*. алб. *bereqat versën*.
210. **BIRIKÉTE** sb. f. pl. *birikets* (Miha, Weigand. *Arom.*, Pascu) ‘среќа, изобилство благосостојба, напредок; приход од (полски) работи, берикет’. Од тур. (арап.) *berekêt*; ром. *berechet, berichet* (Romania, XXXI 559, XVIII st.); нгр. *ber(e)ketí*; алб. *bereqet*; срхр. *beričet*; бугар. *berekét*.
211. **BIRINGĪ** adj. ‘прв, најдобар, најдобро’. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *aistă pǎrmătie iaste birinġi* ‘оваа стока е најдобра, првокласна’. Од тур. *birinci*; бугар. *birindži, -ja*.
212. **BIRLĪCU** sb. m. pl. *birlicurí* ‘кец, ас, единица во карти за играње’. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ai tine birlicu* ‘имаш ли ти кец’. Од тур. *birlík*; ром. *berlic*; алб. *birllék*, ‘единство, заедница’.
213. **BIRUNĜICĂ** sb. f. pl. *birunĝits* (Miha, Pascu), **BIRUNĜUCĂ** (Мегарево) ‘домашна свила, свилено платно’. Од тур. *bürüncik*; алб. *birinxhik*; бугар. *bjurjundžik*.
214. **BITISIRE** vb. IV. (Basmе, Miha, ArEnA, Weigand. *Arom.*, Cionescu, Pascu) ‘сврши, заврши, битиса’. Од тур. *bitirmek*; алб. *bitis*; срхр. *bitisati*; бугар. *bitis(u)vam*. Додаток: *bitisit, nibitisit* (Pascu), ‘свршен, несвршен’, *bitsită* (Basmе, ArEnA), ‘завршеток, крај’.
215. **BITIVĪE** adj. ‘едноставен, еднообразовен’. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *bitevi*; алб. id. срхр. *bitevija* (Скопје); бугар. *bitjavija*.
216. **BĪZ-BIZE** израз, ‘доверливо, интимно, во четири очи, меѓу нас’. Изразот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *noi zburăm biz-bize* ‘ние зборуваме доверливо, меѓу нас’. Од тур. *biz-bize*.
217. **BIZĪR** sb. m. (Pascu), f. (Nicolaidi) ‘huile de lin’. Од тур. *bezir*.
218. **BIZIRSIRE** vb. refl. (Basmе), (Ind. pres. *bizir sescu*) ‘досадува, досади’. Од тур. *bezar etmek*; нгр. *bezeríso*.
BLÚKĒ (Antologie) v. *bulúké*.
219. **BLUGŪRE** sb. f. (Pascu), **BĪLGUR**, m. (Pascu) ‘gruau’. Од тур. *bungur*; нгр. *blugúri*; срхр. *bungur*; бугар. *bulgur*, алб. *bungur*.
220. **BOC-SOĪ-BOC** израз ‘гомно од гомна, од гомно подолу’. Изразот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *bok soybok*.
221. **BÓE** sb. f. (Basmе, Miha) ‘раст’, ‘човечки раст, бој’. Од тур. *boy*; ром. *bóiŭ* (Romania, XXXI 559, XVIII st.); нгр. *boj, bóji*; алб. *bojë*; срхр. *bôj*; бугар. *boj, bojljija* ‘долгман’.
222. **BOGĜANĂ** израз ‘проклет да е’, ‘гомно има место душа, гомнар’. Изразот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *bok canîna*.
223. **BÓRĜE** sb. f. pl. *borĝurí* (Miha, ArEnA, Antologie, Pascu) ‘долг, должење, борч’. Од тур. *borç*; алб. *borxh*; нгр. *bórci*; бугар. *borč, bordž*.

224. *BURĜILÍ* sb. m. pl. *burgiladz* (Pascu), *BORĜILÁ* (Miha, ArEnA) 'должник, борчлија'. Од тур. *borçli*; алб. *bordžli*; срхр. *bórçlija* (Скопје, постои и зборот борч); бугар. *borçlija*. Додаток: *burgilipsire*, vb, IV. (Indic. pres. *burgilipsescu*), 'contracter des dettes'.
225. *BÓŠA* sb. f. pl. *boše* (Pascu), anat. 'flanc'. Од тур. *boş*; алб. *boš*. Додаток: *bošcu* (Pascu) 'indolent, négligent, нгр. *bósikos*, 'vide, vain, futil, inutil, superflu' (Thumb).
226. *BÓŠE* adv. 'празно, празен, залуден, залудно'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *boše lucru* 'празна (некорисна) работа'. Од тур. *boş*, 'празен'; алб. *bosh*, срхр. *boš*, буг. *boš*, итн.
BOZÁ i *BOZAGI* v. *buza*, -gi.
227. *BRÁHTISÍRE* vb. IV. (Ind. pres. *bráhtisescu*), (Miha, Pascu) 'остави, напушти'. Од тур. *brakmak*; алб. *braktís*.
BRÁSÍME (Antologie) v. *ibrišime*.
228. *BUBURÉC* sb. m. pl. *bubureatse*, *buburets* (Basmе, Nicolaidi, Pascu) 'бубрег'. Од тур. *bübrek*; алб. *bubrek*, *buburéké*; срхр. *bubreg*; ром. *bobric* (Pascu); бугар. *bubrek*, *bubreg*.
229. *BUCMÉÍE* sb. m. pl. *bucmeadzǐ* 'посебен конец исплетен од четири конца, како врвка, служи за везење елечи'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *bükme*; ром. *bucmea* (Romania, XXXI 574); срхр. *bukme* (A. Krstić, Kaleš Dimko, srmačeš, pripov.); *bikme* (Куманово).
230. *BUGÁZE* sb. f. pl. *bugǎzi* (Pascu) 'détroit', 'défilé'. Од тур. *bogaz*; нгр. *bogázi*; ром. *bôaz*; срхр. *bogaz*; бугар. *boáz*.
231. *BUGÁ* sb. m. pl. *bugadzǐ* (Pascu) 'taureau'. Од тур. *buga*; бугар. *bugá*.
232. *BUHÁR*, sb. het. pl. *buhǎri*, (Nicolaidi) 'кунк во каминот'. Од тур. (арап.) *buhar*, 'пареа'; алб. *buhári*. Додаток: *buharé*, m. pl. *buharedzǐ* (Pascu, Basmе), 'hotte de cheminée'.
233. *BUHAŠÍE* sb. f. pl. *buhasiǐ* (Pascu) 'sorte de toile colorée'. Од тур. *bogasi*; ром. *bogasiǐ*; нгр. *bogasi*; срхр. *bogazija*.
234. *BÚHČĚ* sb. m. pl. *buhčadzǐ* (Pascu), *BÓHČE* (Крушево), f. pl. *bohčuri*. 'скутина', 'крпа за врзоп, врзоп, бовча'. Од тур. (перс.) *bohča*; ром. *bocčea*, *bogčea*; алб. *bohce*; срхр. *bošča*; бугар. *bohčá*.
235. *BUHTISIRE* vb. IV. (Ind. pres. *buhtisire*), *BUTIRE* (Pascu). 's'ennuyer, se dégoûter'. Од тур. *bogmak*; нгр. *buhtiso*; алб. *buhtís*; бугар. *báhtisvam*.
236. *BUÍÁŪÁ* sb. f. pl. *bueǐ*, (Basmе, Pascu), *BOE*, pl. *boǐ* (Basmе, Miha, Weigand. *Arom.*, Pascu), *BOÍE* (Cionescu). 'боја', 'фарба'. Од тур. *boya*; ром. *boía* (Romania, XXXI 559, XVIII st.); нгр. *boiá*; алб. *bojë*; срхр. *bòja*; бугар. *boja*. Додаток: *buisire* (Indic. pres. *buisescu*), vb. IV. (Basmе, Miha, Pascu). 'бојадисува'. Од тур. *boyamak*; ром. *boiesc*; алб. *bojadis*; срхр. *boja(d)isati*; бугар. *bojadisvam*.

237. **BUĀĀĀ** sb. m. pl. *buāādzī*, (Miha, Pascu), **BOĀĀĀ** (Pascu) 'бојација'. Од тур. *boyacı*; ром. *boiangiū*; нгр. *bojatzis*; алб. *bojaxi*; срхр. *bojadžija*; бугар. *bojadžija*. Додаток: *boāāoāne* (Pascu) 'жената од бојацијата'.
238. **BUĀĀĀĀ** sb. f. pl. *buāāilāki* (Pascu) 'teinturerie'. Од тур. *boyacilik*; бугар. *bojadžilāk*.
239. **BUĀROM** interj. (Frasiſa I. sv. 8. str. 124), 'повелете'. Од тур. *buyrumak* (императив: *buyrum*); алб. *bujrūm*; срхр. *būjrum* (Скопје).
240. **BULĀ** sb. f. pl. *bule* 'жена', 'госпоѓа' (обично Турчинка). Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *tricu unā 'bulā* 'помина една була'. Од тур. *bula*, 'назив за Турчинка, ама Турците не го употребуваат овој збор'; алб. *bulë*; срхр. *būla*; бугар. *bulá*.
241. **BULŪĀ** sb. f. (Pascu, m.), (Miha, Antologie, Pascu) 'мноштво', 'толпа'; 'стадо', 'булук'. Од тур. *bülük*; ром. *buluk* (Romania, XXXI 559, XVII st.); нгр. *bulūki*; алб. *bylyk*; срхр. *būluk*, *bljuk*; бугар. *biljūk*.
242. **BURANĀ** sb. m. pl. *buranedžī* (Pascu) 'mets composés d'orties'. Од тур. *borani*; нгр. *buranés*; срхр. *boranija*; бугар. *boranija*; алб. *boranī*.
243. **BUREĀ** sb. f. (Miha), **BUREC** (Скопје), sb. m. 'пита со месо, или со јаболка и др., бурек'. Од тур. *bürek*; нгр. *buréki*; срхр. *burek*; бугар. *bjurék*; алб. *byrek*. Додаток: Во Крушево постои аром. презиме *Burec*.
244. **BUREĀĀ**, sb. m. pl. *burecadžī* 'оној што прави бурек', 'бурекчија'. Од тур. *bürekci*; срхр. *burekdžija*; алб. *byrekxhi*.
245. **BURĀĀ** sb. f. pl. *burgiū*, (Pascu) 'vrille'. Од тур. *burgü*; ром. *burghiū* (Romania, XXXI 574); алб. *burgji*; срхр. *būrgija*; бугар. *burgija*.
246. **BURMĀ** sb. m. pl. *burmadžī* 'винт, бурма'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ni pot s-lu šutsu burmālu* 'не можам да го свртам винтот'. Од тур. *burma*; алб. *būrmë*; срхр. *būrma*, бугар. *burmá*.
247. **BURĀĀ** sb. f. pl. *burī*, (Pascu) '1. 'tube', 'tuyau', 'conduit'; 2. 'trompette'. Од тур. *bori*; ром. *burīū* (Romania, XXXI 574, XVII st.); алб. *borī*; срхр. *bōrija*; бугар. *burija*.
248. **BURŪĀ** sb. f. (Miha), **BĀRUTE** (Miha), **BĀRNUTE** (Miha, Pascu), **BĀRNUTE** (Pascu) 'бурмут'. Од тур. *burun otu*; алб. *burnót*; срхр. *būrmut*; бугар. *burmut*, *burnot*.
249. **BURNUTĀ** sb. m. (Miha), **BĀRNUTĀ** (Pascu) 'продавач на бурмут'.
250. **BUSTĀNE** sb. f. pl. *bustān* (Nicolaidi, Pascu) 'бостан, градина каде што се садат лубеници'. Од тур. (перс.) *bostan*; ром. *bostānă*; нгр. *bostāni*; алб. *bostan*; срхр. *bōstan*; бугар. *bostán*.
251. **BUSTĀĀ** sb. m. pl. *bustanādzī* (Nicolaidi, Miha) 'бостанџија, градинар'. Од тур. (перс.) *bostanci*; ром. *bostangiū*; нгр. *bostantsis*; алб. *bostanxhi*; срхр. *bostāndžija*; бугар. *bostāndžija*.
252. **BŪĀ** sb. f. (Pascu, m.), pl. *butsī* (Nicolaidi) 'бут'. Од тур. *but*; ром. *but*; нгр. *būti*; алб. бугар. *but*; срхр. *but*, *-ina*.

253. *BŪTUR* sb. f. (Miha) 'болест, некоја болест кај коњите'. Од тур. *butur*; алб. *butur*, 'кијавица'; бугар. *butur*, 'кожна болест'.
254. *BUZÁ* sb. f. (Pascu), pl. *buzadzi*, *BÓZÁ* (Miha) '1. пијалок од пченкарно брашно и зашекерена вода' 2. кога некого ќе го засрамат се вели: *iu feču bozǎ* 'го засрамив'. Од тур. *boza*; ром. *bozai* (Синас); нгр. *bozās*; алб. *bozë*; срхр. *boza*, бугар. *boza*.
255. *BUZĂĪ* sb. m. pl. *buzăgadzi* (Pascu), *BOZĂĪ* (Miha) 'продавач на боза, бозација'. Од тур. *bozaci*; алб. *bozaxhi*; срхр. *bozadžija*; бугар. *bozadžija*.
256. *BUZDUGĂNĂ* sb. f. pl. *buzdugăni*, *buzdugane* (Pascu, Basmе, Miha), *TUPUZGĂNĂ* (Basmе) 'топуз, боздоган'. *BUZGUDĂNE* (Basmе), итн. Од тур. *bozdogan*; ром *buzdugan* (cf. ром. презиме *Buzdogan*), нгр. *buzdoganon*; алб. *buzdovan*; срхр. id; бугар. *buzdugan*, *-in*, *buzdovan*.

C

257. *CABADAHĪ* sb. m. pl. *cabadahii* 'прост војник, насилник, кабадаија'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ca vǎrni cabadahi iēšči* 'како некаков кабадаија, насилник'. Од тур. *kabadayi*; срхр. *kabadahija*; бугар. *kabadaija*; алб. *kapadai*.
258. *CABAĒTE* sb. f. (Miha), *CABAETSALE* (Miha) 'вина, грешка, кабает'. Од тур. (арап.) *kabaha*; бугар. *kabahāt*; *kabàjet*; алб. *kabaha*.
259. *CABAETLĪ* adj. i sb. m. pl. *cabaetladzi* 'виновен, виновник, кабаетлија'. Од тур. (арап.) *kabaha*; бугар. *kabaha*lija. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ma tatse sigura că iaste cabaetli* 'штом молчи сигурно е виновен'. Додаток: *cabaetloaie*, sb. f. виновник (женска личност); алб. *kabaha*li.
- CABAETSALEA* v. *cabaete*.
260. *CABARDISIRE* vb. IV. 'набаври, отече'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *vedz cătu cabardisi* 'види колку отече'. Од тур. *kabarmak*; срхр. *kabardisati*; бугар. *kabardis(u) vat*.
262. *CAĀC* sb. m. pl. *caāts* (Miha) 'бегалец'; разбојник; шверцер, качак'. Од тур. *kaçak*; алб. *kaçak*; срхр. *kaçak*; бугар. *kaçák*.
263. *CAĀCLĪKE* sb. f. 'разбојништво; шверцување, шверц'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ti caāclīke* 'за разбојништво'. Од тур. *kaçaklık*; бугар. *kaçaklik*.
264. *CAĀMÁC* sb. heter. pl. *caāmatse*, *caāmacurī* (Miha), *CAĀUMÁC* (Pascu). 'бакрдан, еден вид храна, варено пченкарно брашно'. Од тур. *kaçamak*; алб. *kaçamak*; срхр. *kaçamak*; бугар. *kaçamák*.
265. *CADAIFE* sb. f. pl. *cadaifuri* 'кадаиф, вид слатки'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ti an nău avum ună bună cadaife* 'за Нова година имавме (еден) добар кадаиф'. Од тур. (арап.) *kadaif*; ром. *cataif*; нгр. *kataifi*; срхр. *kadaif*; алб. *kadaif*.

266. *CADIFÉ* sb. f. pl. *cadifeurî* (Weigand. *Arom.*) 'сомот, велур'. Од тур. (арап.) *kadife*; ром. *catifea* (Romania, XXXI 560, 1579g.); нгр. *katifes*; алб. *kadife*; срхр. *kadif(v)a*.
267. *CADÍ* sb. m. pl. *cadîiañ*, *CATI*, m. pl. *catadzî* (Basmе, Miha, Pascu) 'судија, кадија'. Од тур. (арап.) *kadi*; ром. *cadîi*; нгр. *katîs*; алб. *kadî*; срхр. *kadija*; бугар. *kadija*.
268. *CADÎNĂ* sb. f. pl. *cadîn* (Miha, Pascu), *CADĂNĂ* (АрЕпА) 'жена, муслиманка'. Од тур. *kadîn*; ром. *cadînă*; алб. *kadëne*; бугар. *kada, kadăna*; срхр. *kaduna*.
269. *CĂDRU* adj. 'способен, кадар'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *nu îaste cadru ti tsiva* 'не е способен за ништо'. Од тур. *kadîr* (ретка употреба со ова значење); алб. *kadrî*; бугар. *kadâr*; срхр. *kadar*.
270. *CAFÉ* sb. f. pl. *cafedzî* (Pascu, Basmе, Miha), *cafeurî* (Крушево) 'кафе, (Coffea arabica)'. Од тур. (арап.) *kave*; ром. *cafea* (Romania, XXXI 560, XVII st.); нгр. *kafês*; алб. *kafé*; срхр. *kafa, kava*; бугар. *kave, kahve*.
271. *CAFËĞÎ* sb. m. pl. *cafîğadzî* (Pascu), *CAFIĞÎ* (Basmе, Miha), *CAFEGÏIA* (Pascu, Weigand. *Arom.*), *CAFEGÏIA* (Miha). Од тур. (арап.) *kavecî*; ром. *cafegiû*; нгр. *kafetzis*; срхр. *kafedzîja, kavedzîja*; бугар. *kahvedzîja*; алб. *kafexhî*.
Додаток: *Cafeğoañe* (Pascu), 'femme qui tient un café'.
272. *CAFÉ-PĂRASI* izraz (Miha) 'цепарлак'. Од тур. (арап., перс.) *kaveparesi*.
273. *CAFÎNE* sb. f. pl. *cafîneurî* (Pascu) m. pl. *cafînadzî* (Крушево) 'кафана'. Од тур. (арап., перс.): *kave*; (*kave hane*); ром. *cafenea*; нгр. *kafenês*; срхр. *kavana*; бугар. *kahvene*.
274. *CAFÎNIÛ* adj. (Miha) 'кафеав, боја на кафе'. Зборот е од литературно потекло. Не ми е познато дека е во употреба во живиот говор. Образуван е од тур. (арап.) *kafe* и аром. суф. *niû*.
275. *CAFIRINGÏU* покрај *CAFIRINGÏI*, adj. 'кафеав'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *straiñile li are cafiringî* 'има костум со кафеава боја'. Од тур. (арап.) *kaferengi*.
276. *CAÏLE*, *CĂILE* adj. 'спремен, готов е за нешто, каил'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *eşci caile s-lu fatsă atselu lucrû* 'дали си подготвен да ја направиш таа работа'. Од тур. (арап.) *kail*; алб. *qail*; срхр. *kàil, kael, kajel*; бугар. *kail*.
277. *CĂIDE* sb. f. (Basmе), *CAÏTE* (Miha) 'виза, потврда во пасош'. од тур. (арап.) *kayt*; ром. *kaid*; бугар. алб. итн.
CALAGROŞ (Weigand. *Arom.*) v. *caragroş*.
278. *CALÉÏE* sb. f. pl. *caleurî* 'град, тврдина, кале'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *va nă alinăm pi caleïe* 'ќе се качиме на кале (кај тврдината)'. Од тур. (арап.) *kalâa*; срхр. (Скопје) *kâle*; бугар. *kalé*; алб. *kale*.

279. *CALÉME* sb. f. pl. *calemuri*, *CALEM* m. (Pascu) 'молив', 'калем'. Од тур. (арап.) *kalem*; ром. *calem*; нгр. *kalémi*; срхр. *kàlem*; бугар. *kalém*; алб. *kalém*.
280. *CALEMGI* sb. m. pl. *calemğadzı* (Miha) 'писар'. Од тур. (арап.) *kalemci*; ром. *calemgiu*.
281. *CÁLFA* sb. m. (Pascu, f.), *CÁLFA* (Pascu), pl. *călfadzı*; *călfats* (Pascu, ArEnA, Weigand. *Arom.*) 'помошник, калфа'. Од тур. (арап.) *kalfa*; ром. *călfă* (Romania XXXI 560, XVII st); нгр. *kalfas*; алб. *kallfë*; срхр. *kalfa*; бугар. *kálfa*.
282. *CĂLFĂLÎKE* sb. f. (Pascu) 'état de calfa'. Од тур. (арап.) *kalfalîk*.
283. *CALINDÉRI* sb. m. лично име кај Ароманците, во Скопје. Зборот, инаку, значи: 'сиромашен дервиш'; од тур. *kalender*, 'pauvre derviche, fakir ergant' (cf. Dj. Popović, *Turske...reči*, 113-114).
284. *CĂLPŪ* adj. (Nicolaidi, Miha, Vasme) 'лажен, лажлив, фалсификуван'. Од тур. (арап.) *kalp*; ром. *calpu* (Romania, XXXI 560, XVIII st.); нгр. *kălpikos*; срхр. *kalp*; бугар. *kalpav*. Додаток: *călpic* (Nicolaidi). итн.
285. *CALPUZĂN* adj. i sb. m. (Miha, Pascu) 'измамник, лажго, фалсификатор', Од тур. *kalpazan*; ром. *calpuzan*; нгр. *kalpuzănis*; срхр. *kalpazan*; бугар. *kalpazan*, -in; алб. *kallpazan*. Додаток: *călpuzănescu* 'фалсификаторски' (Miha), *călpuzănare* (Miha), vb. I. 'фалсификува', *călpuzănia* (Miha), 'фалсификување'. Последните два збора се настанати по литературен пат.
286. *CĂMĂ* sb. f. pl. *came* (Miha, Pascu) 'нож со две сечила, кама'. Од тур. *kama*; нгр. *kăma*; срхр. *kama*; бугар. *kamá*.
287. *CAMBŪR* adj. (Miha, Weigand. *Arom.*, Pascu) 'грбав, грбло'. Од тур. *kanbur*; нгр. *kambúris*; бугар. *kambúr*. Додаток: *camburá* f. (Pascu) 'bosse', нгр. *kamburá*; *camburgisire* vb. IV. (Idic. pres. *camburgisescu*-Pascu), 'devenir bossu'; *camburare* vb. I. (Ind. pres. *camburedzu*), id. (Miha); *camburatu* (Miha) 'подгрбавен'; *camburarea* sb. (Miha).
288. *CAMĚICĂ* sb. f. pl. *camğitse* (Miha), *camtsike* (Nicolaidi), *CAMĚICU* (Крушево). 'камшик'. Од тур. *katçik*; нгр. *katmstiki*; алб. *kamxhik*, *kamdžik*; срхр. *kam(n)džija*; бугар. *kamdž(č)ija*, *kamdž(š)ik*.
289. *CANAĈÍKE* sb. f. pl. *canaçiki* (Pascu) 'Impartiens balsamina'. Од тур. *kınaçiçegi* (во Куманово) срхр. *kănaçiçak*; бугар. *kînaçiçék*.
290. *CĂNGE* sb. f. pl. *căngi* (Miha, Pascu), *GANGĚ* (Pascu) 'кука', 'чакле'; 'falculae'. Од тур. *kanca* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 48); ром. *cange* (Romania XXXI 560, XVIII st); нгр. *kántzas*; срхр. *kandža*; бугар. *kandža*.
291. *CAPİĚÍKE* sb. f. pl. *capigiki*, *capigicuri* 'вратичка меѓу куките на соседите, капицик'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *fudzi pi tu capidzike* 'побегна низ капицик'. Од тур. *kapicik*; алб. *kapixhik*; срхр. *kapidžik*.

292. *CAPISÍZ* adj. 'скитница, неранимајко'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *capisíslu a neclui* 'неранимајко еден'. Од тур. *kapisís* 'безкуќник, без врата, кошто провалува туѓи врати' ром. *capisíz*; срхр. постои презиме во Скопје (*Кайисазовић*).
293. *CAPLÁN* sb. m (Basmе) 'тигар'. Од тур. *kaplan*; алб. *kaplán*, 'леопард'; срхр. *kaplan*; бугар. *kaplán*; алб. *kapllan*.
294. *CÁPSE* adv. (Miha) 'затвор, капс' (патол.); *fatsire cápse*, 'има', 'добива затвор'. Од тур. (арап.) *kabz olmak*; алб. *haps*.
295. *CÁRA* adj. 'црн'. Се јавува во многу сложенки, посебно во лични имиња и презимиња. Од тур. *kara*; итн. кај сите Балканци.
296. *CARABÁŠ* sb. m i adj. 'црноглав', обично име кое му се дава на куче. Од тур. *kara-baši* (назив за петел или овца); алб. *karabash*; срхр. *karabaš*; бугар. *karabáš*.
CARACOLA v. *cărăulă*.
297. *CARA-DÚD* sb. heter. 'црница', 'црна дудинка'; (*Morus nigra*). Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *măcaî multu cara-dud* 'многу јадев црници'. Од тур. *kara-dud*.
298. *CARAGÓZ* adj., sb. m. 'шеговит, шегација', палјачо' (Miha, Nicolaidi, Pascu). Од тур. *kara-güz*, 'црноок, главен шегација, лакрдијаш'; ром. *caraghioz* (Romania, XXXI 560, XVIII st.); бугар. *karadžoz*; срхр. *karadžoz* (cf. Barić I 275).
299. *CARAGOZLÍKE* sb. f. pl. *caragözliki* (Pascu) 'шега, лакрдија'. Од тур. *karagüzlük*; ром. *caraghioslic*.
300. *CARAGROŠ* sb. m. pl. *caragroši* (Крушево), *CALAGROŠ* (Weigand. Arom.) 'талир, еден вид турски пари, карагрош'. Од тур. *karagruš*, 'Spanischer Thaler'; ром. *caragroş*; алб. итн.
301. *CARÁĜA* sb. m. Се јавува како презиме. Од тур. *karaca* 'срна'; срхр. презиме *Караџић* (cf. P. Skok, *Glasnik* XVI 111); алб. *karaxhë*.
302. *CARAMÁN* sb. m. (Basmе) 'име кое обично му се дава на куче'. Од тур. *karaman*, 'јунак'; ром. *caraman*; срхр. *karaman*, презиме, и име кое му се дава на куче; алб. *karaman*.
303. *CARAMÚZÁ* adj. 'црномурест' (Weigand. Arom.). Од тур. *karamsi* 'црномурест, црноок'.
304. *CARDÁŠ* sb. m. pl. *cardaş*, *-aňi* 'брат, другар, пријател'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *iu hits, bre, cardaşli a ñei* 'каде сте, пријатели мои'. Од тур. *kardaş*; ром. *cardaşie*, 'другарство'; срхр. *kărdâş*; бугар. *kardaş*; алб. *kardash*.
305. *CARMÁ-CARÁŠÍ* adv. i sb. f. 'збрка, мешаница, забуна, карма- каша'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *s-featse ună carmacaraşi lugurie* 'се направи една забуна'. Од тур. *karnakarışik*, 'pele-mêle'; бугар. *karmakarašak*.
306. *CARŠÍ* adv. (Miha, Pascu), *CARŠI* (Weigand. Arom.) 'преку пат, каршија'. *CARŠI-CARŠI*, итн. Од тур. *karşı*; алб. *karshí*, итн.

307. *CARȘILÍKE* sb. f. pl. *carșilíki* (Pascu) 1. 'réponse; 2. somme destinée a une dépense. Од тур. *karşilik*; алб. *karshillëk*; срхр. *karşiluk*, 'средба, дочек, договор'; бугар. *karşäläk*.
308. *CARTÁL* sb. m. pl. *cartal* 'орел, орлиште, старо аро'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *vedzlu š-năsu cartalu a neclui, alagă dupu feate* 'види го ти старо аро и тој трчал по девојки'. Од тур. *kartal* 'орел'; бугар. *kartâl*; алб. *kartall*.
309. *CÁSTILEA* adv. (Pascu), *CÁSTILE* (Крушево, Скопје) 'avec intention, à dessein, exprès'; 'намерно, кастиле'. Од тур. *kast-ile*; алб. *kastile*; срхр. *kàstile, kaste, kastilice*.
310. *CATÍL* sb. m. pl. *catilañ*; (Antologie) 'крвник, целат, катил'. Од тур. (арап.) *katil*; алб. *katil*; срхр. *kàtil*; бугар. *katil, -in*.
311. *CATILÍKE* sb. f. (Miha) 'позив, покана, од судија', 'достоинството на судијата'. Од тур. (арап.) *kadilík*.
312. *CAVÁL* sb. m. pl. *caval* 'кавал, музички инструмент'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *bătea cu cavalu* 'свиреше на кавал'. Од тур. *kaval* (G. Meyer, *Türk. Stud.* I 61); ром. *cavál*; алб. *kavall* итн.; срхр. *kával*; бугар. *kavál*.
313. *CAVÁZ* sb. m. pl. *cavaji* (Pascu), *GÁVÁZ* (Miha) 'телохранител, чувар, гаваз'. Од тур. (арап.) *gavaz*; алб. *gaváz*; срхр. *kàvaz*; бугар. *gavaz, -in, kavaz*.
314. *CÁBÚLE* sb. m. pl. *cabul* (Miha, Nicolaidi, Basmе) 'согласност'. Од тур. (арап.) *kabul*; алб. *kabullë*. Додаток: *featsire căbule* (Basmе), 'согласи се', прими, признае'; тур. *kabul etmek; cabulisire*, vb. IV. 'согласува се'.
315. *CĂČĂRDISIRE* vb. IV. (Ind. pres. *căčărdisescu*) 'побегне, залута; фиг. 'полуди'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *căčărdisi di minte* 'полуде, се мрдна со паметот, шашардиса'. Од тур. *caçirmek*.
316. *CĂFĂSE* sb. f. pl. *căfăși* (Basmе, Miha, Pascu), *CAFAS*, m. pl. *cafași* (Pascu). 'кафез; решетка на прозорец'. Од тур. (арап.) *kafes*; ром. *cafás* (Romania, XXXI 560, XVIII st.); нгр. *kafási*; алб. *kafés; kafás*; срхр. *kàfëz*; бугар. *kaféz*. Додаток: *căfăzaru*, 'оној што гради кафези'. *căfăsire*, 'затвори во кафез', *căfăsirea*, sb. f. 'затворање во кафез' - сите три збора кај Миха – се од литературно потекло.
317. *CĂFTĂNE*, sb. f. pl. *căftăni* (Miha, Pascu, Nicolaidi), *CAFTĂNE* (Weigand. *Arom.*). 'долга, свечена наметка, кафтан' (Nicolaidi, Miha); 'марам за глава' (Pascu). Од тур. *kaftan*; ром. *caftan*; нгр. *kaftáni*; алб. *kaftán*; бугар. итн; срхр. *kàftan*.
318. *CĂHĂRE* sb. f. pl. *căhări* (Pascu), 'chagrin, tristesse, affliction'. Од тур. (арап.) *kahîr*; бугар. *kahăr*.
319. *CĂÍKE* sb. f. pl. *căiki* (Pascu), *CĂÍCĂ* (Miha, Pascu), pl. *căicuri*, 'чамец, кајак'. Од тур. *kayik*; ром. *caíac*, нгр. *kaiki*; срхр. *kàik*; бугар. *kaik*.

320. *CAICČÍ* sb. m. pl. *caicčadzi* (Miha, Pascu), *CAIGĬĬĀ*; pl. *caigiats* (Pascu), 'кајакар'. Од тур. *kayikči*; ром. *caiccii*; нгр. *kaičtsis*; срхр. *kàigdžija*; бугар. *kaikčija*.
321. *CAICČILĬKE* sb. f. (Miha), 'работата на кајакарот'. Збор од литературно потекло. Од тур. *kayikčilik*; бугар. *kaikčiläk*.
322. *CAĬMAC* sb. m. (Nicolaidi, Miha), *CAĬMAKE*, f. (Nicolaidi) 'кајмак, сè што е најубаво, најдобро'. Од тур. *kaymak*; ром. *caĩmac* (Romania XXXI 560); нгр. *kajmaki*; алб. *kajmák*; срхр. *kajmak*; бугар. *kajmak*.
323. *CAĬMACČÍ* sb. m. (Miha) 'продавач на кајмак'. Од тур. *kaymakči*. Додаток: *caĩmacăria* (Miha), 'продавница каде што се продава кајмак', зборот е од литературно потекло.
324. *CAĬMACAM* sb. m. pl. *CAĬMACAMAŃ* (Miha, Pascu), *CAĬMACAN* (Calendarul I), 'околиски началник, кајмакам'. Од тур. (арап.) *kaymakam*; ром. *caĩmacam*; нгр. *kajmakámis*; срхр. *kajmakam(n)*; бугар. *kajmakám, -in*; алб. *kajmekam*.
325. *CAĬMACANĬKE* sb. f. (Pascu), *CAĬMACĂMILA* (Miha) 'професијата, звањето, достоинството на околискиот началник (на кајмакамот)'. Од тур. (арап.) *kaymekamlík*; бугар. *kajmakamläk*.
326. *CAĬME* sb. f. pl. *căiñ* (Miha), 'пари, книжни пари'. Од тур. (арап.) *kaime*; ром. *caimea*; срхр. *kaime* (cf. Mikl. *Türk. Stud.* I 54); бугар. *kajme*.
327. *CAĬPE* adv. 'невидлив', 'исчезнат' (Pascu). Од тур. (арап.) *kayib* 'губење'; 's *featsire căipe*', 'disparaître', тур. *kayib etmek*, 'изгуби се'. Додаток: *căipusire*, (Ind. pres. *caipusescu*, Pascu), a) *cache*, b) refl. *disparaître*'.
328. *CAĬSIE* sb. f. pl. *căisiuri* (Мегарево), *caisile*, *CAISIU* (Miha) 'кајсија, (Prunus armenica)'. Од тур. *kaysi*; ром. *cais* (Romania, XXXI 560, XVIII st.); нгр. *kajsi*; срхр. *kajsija*; бугар. *kajstja*; алб. *kajsi*.
329. *CAĬŠE* sb. f. pl. *căišuri*, 'ремен, каиш'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *ni si arupse căișa* 'ми се скинал каишот'. Од тур. *kaiš*; алб. *kaish*; срхр. *kaiš*; бугар. *kaiš* (cf. Mikl. *Türk. El.* I 55).
330. *CĂLĂE* sb. m. (Miha, Pascu), 'калај'. Од тур. *kalay*; нгр. *kaláj*; срхр. *kalaj*; алб. *kallaj*; бугар. итн. Додаток: *călăisire* Ind. pres. *călăisescu* (Miha), 'калаиса'; нгр. *kalajdiso* (Pascu).
331. *CĂLĂBĂĬKE* sb. f. pl. *călăbăĬki*, (Miha, Pascu), *CĂLBĂĬKE* (Крушево). 'мноштво, толпа, калабалак; *bagage*'. Од тур. (арап.) *kalabalík*; ром. *calabalíc* (Romania, XXXI 560, XVII st.); нгр. *kalabaliki*; алб. *kallaballëk*; срхр. *kalabaluk*, (P. Skok, *Јужнослов. филолог*, IV 225, зборува за потеклото на ром. *calabalíc*); бугар. *kalabaläk*.
332. *CĂLĂUZ* sb. m. (Basmе), *GALAGÚZ* (Pascu), *CĬLĬÚZ* (Antologie) 'водач; мазга-водач'. Од тур. *ka(u)lauz*; ром. *călăuz, ă* (Romania, XXXI 560, XVIII st.); нгр. *kalaúzos*; алб. *kallauz*; срхр. *kalauz*; бугар. *kalauz, kalavuz*. Додаток: *călăuzlike* sb. f. (Basmе) 'водство; шпионажа'.

333. *CĀLIMĶĪĀRĀ* sb. f. 'шарена марама за врзување на главата' (Miha). Од тур. (арап. перс.) *kalem-kiari*.
334. *CĀLŪPE* sb. f. pl. *cāluki* (Basmе, Pascu), *CĀLĀĶE* (Miha), *CĀLĀPEA* (Miha). 'облик, модел, рамка; навлака, калап'. Од тур. (арап.) *kalıp*; ром. *calup* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 48); нгр. *kalúpi*; алб. *kallëp*; срхр. *kàlup*; бугар. *kalăp*.
335. *CĀLUPĶĪ* sb. m. pl. *călupčadzī* (Pascu), *CĀLĀPĶĪŪLU*, pl. *călăpčīli*, *călăpčadzī* (Miha) 'оној што лие калапи, леар'. Од тур. (арап.) *kalırcı*; бугар. *kalăpčija*.
336. *CĀLDĀRMĀ* sb. m. pl. *căldărmadzī*, *CĀLDARIMEA*, sb. f. (Miha), *CĀLDĀRĪME*, sb. f. pl. *căldăriñ*, (Miha), *CĀLDĀRMĀ*, sb. n. pl. *căldrămădz* (Antologie), *GĀDRMĀ* (Мегарево) 'калдрма, поплочена улица'. Од тур. *kaldırım* (cf. Наш језик, год. I, св. 7, стр. 203-4); ром. *caldarim* (Romania, XXXI 574, 1715); алб. *kalldrëm*; срхр. *kàdrma*; бугар. *kaldărăm*.
337. *CĀLDĀRMĀĶĪU* sb. m. (Miha) 'калдрмаџија, оној што прави, мести, набива калдрма. Од тур. *kaldırımci*; ром. *caldarîngiu*. Додаток: *căldărmisire*, vb. IV. (Pres. *căldărmisescu*) 'калдрмиса', калдрмисува.
CĀMĶICU v. *camģică*.
CĀMĶIE v. *camģică*.
CAMTSIĶE v. *camģică*.
338. *CĀNA* sb. f. 'кана, kna, lingustro, colore col quale si tingano le femmine i capelli e le unghie'. Од тур. (арап.) *kîna* (cf. P. Skok, *AslPh*, XXXV 346, во напомена); ром. *căneală* (Romania, XXXI 560, 1761g.); срхр. *k'na*; бугар. *k'na* итн.
339. *CĀNĀTĀ* sb. f. pl. *cănătsī* (Pascu), *CĀNĀTE* (Miha), *CĀNĀT*, heter. pl. *cănătsī* (Nicolaidi) 1. 'каната, крило од прозорец; 2. клатно'. Од тур. *kanat*; ром. *canat* (Romania, XXXI 560, XVIII st.); нгр. *kanáti*; алб. *kanat*; бугар. *kanat*.
340. *CĀNDISĪRE* vb. IV. (Calendarul) 'се согласи, наговори, кандиса'. Од тур. *konmak*; бугар. *kandis(u)vam*, *kand'rdis(u)vam*; алб. *kandis*.
341. *CĀNĪE* sb. f. pl. *căniuri* 'ножница, канија'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *scoatu cătsutlu dit' cănie* 'извади го ножот од ножница'. Од тур. *kâni*; срхр. *kânija*.
342. *CĀPĀĶE* sb. f. pl. *căpăki* (Miha, Basmе, Pascu) 'поклопец, капак'. Од тур. *kapak*; ром. *sapac* (Romania, XXXI 560, 1693); нгр. *kapăki*; алб. *kapak*; срхр. *kàpak*; бугар. *kapak* (cf. Mikl. *Türk. Elem.* I 57); Додаток: *căpăke di ocľu* (Pascu) 'очен капак'; *căpăkisire* vb. IV. (Ind. pres. *căpăkisescu*) 'покрие со поклопец, капак; поклопи'.
343. *CĀPLĀMĀ* (Miklosich A 18 /2, Daniel 27 A 66 /2; Pascu) 'vestis'. Од тур. *kaplama*, 'сорта леб'; 'покривач'; ром. *caplamă*; буг. итн., нгр. *kaplamâs*.

344. *CĂPLĂDISIRE* vb. IV. (Nicolaidi, Pascu). (Ind. pres. *căplădisescu*). *CĂPLĂSIRE*, (Ind. Pres. *căplăsescu*) 'постави, состави, соши, обично 'чаршав' на 'јорган''. Од тур. *kaplamak*; нгр. *kapladiso*; срхр. *kaplaisati*.
345. *CĂRĂRE* sb. f. (Basmе, Antologie, ArEnA), 'заклучок, решение, одговор; пат. Од тур. *karar*; срхр. *kârâr*; бугар. *karar*; алб. *karar*.
346. *CĂRĂŪLĂ* sb. f. pl. *cărăule* (Miha, Pascu), *cărăuli* (Antologie) 'стража, стражарница, караула'. Од тур. *karaula* (cf. Barić I 282, Elezović 208-9); ром. *caraul* (Romania, XXXI 560, XVII st.); нгр. *karauli*; алб. *karaulë*; срхр. *karaula*; бугар. *karaul*. Додаток. *cărăulsire* (Ind. pres. *caraulsescu*), (Pascu), 'être de garde'; *cărăulgi* (Pascu), 'sentinelle'.
347. *CĂRVĂNE*, sb. f. pl. *cărvăni* (Basmе, Miha, Antologie, Pascu), *CĂRĂVĂNE* (Nicolaidi) 'караван'. Од тур. (перс.) *kervan*; ром. *caravană* (Romania, XXXI 574). нгр. *karváni*; алб. *karvan*; срхр. *kârvan*; бугар. *karavan*, *karván*. Додаток: *cărvănár* (Basmе, Miha) *cîrvînár* (Antologie), 'водач на караван'.
348. *CĂSĂBĂ* sb. m. pl. *căsăbadzi* (Basmе, Miha), *CÎSÎBĂ* (Basmе, Pascu), *HĂSĂBĂ*, *HĂSĂPĂ* (Basmе), *HÎSÎBĂ* (Nicolaidi, Pascu), *CĂSĂBÓ* (Weigand. Arom.) 'варош, град, -че, касаба'. Од тур. (арап.) *kasaba*; ром. *casaba*; нгр. *hasapâs*; алб. *kasabá*; срхр. *kasaba*; бугар. *kasabá*. Додаток: *cîsîbúni* (Nicolaidi) 'граѓанец', *cîsîboáne* (Nicolaidi) 'граѓанка', *căsăbun* (Weigand. Arom.), 'граѓанец'.
349. *CĂSĂBĂLÍ* adj. i sb. m. 'градски; граѓанец'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *viniră căsăbăladz 'n hoară* 'дошле граѓаните в село'. Од тур. (арап.) *kasabali*.
350. *CĂSCĂNE* sb. f. i adj. 'љубомора, завист, љубоморен, завидлив'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *aluí 'iaste căscăne ti-atsea fatse ași* 'нему му е криво (тој е завидлив) затоа така прави'. (Крушево). Од тур. *kızkanmak* 'завиди'. алб. *kaskan*; бугар. *kăskănmak* (Mikl. Türk. El. I 63).
351. *CĂSCĂNGÎ* sb. m. pl. *căscăngadzî* 'завидлив, оној кој е завидлив, љубоморен'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците : *multu-î căscăngî* 'многу е завидлив'. Од тур. *kîskancı*; бугар. *kăskăndžîja*; алб. *kaskanxhi*.
352. *CĂSCĂNLÎKE* sb. f. 'завист, љубомора'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *va-s toară di căscănlăke* 'ќе умре од завист'. Од тур. *kîskanlık*; алб. *kaskanllëk*; бугар. *kăskanlăk*.
353. *CĂSMÊTE* sb. f. (Basmе, Antologie, Miha, Pascu, ArEnA), *ÎISMÊTE* (Miha). 'среќа, касмет'. Од тур. *kismet*; алб. *kësmet*; срхр. *kismet*; бугар. *kăsmet* (Mikl. Türk. El. I 63).
354. *CĂSMETLÍ* adj. 'среќен, касметлија' (Miha). Од тур. *kismetli*; бугар. *kăsmetlija*.

355. *CĂSNĂC* sb. het. pl. *căsnatse* (Pascu) 'cercle de bois ou de fer sur lequel on tend les linges, les habits'. Од тур. *kasnak*; алб. *kasnak*.
356. *CĂȘLĂ* sb. m. pl. *cășladzi* (Pascu), *CĂȘLĂE*, f. pl. *cășlăi* (Крушево, Скопје) 'војничка касарна', 'објект за презимување за овци'. Од тур. *kışla*; ром. *cășla* (Romania, XXXI 577, XVII st.); бугар. *kăšlă*; срхр. (cf. P. Skok, Glasnik II 307, AslPh XXXV, 316 во 1 напомена).
357. *CĂTRĂNE* sb. f. (Basmе, ArEnA, Antologie, Miha, Шапкарев, *Сборник XV*) 'катран, смола, подмачкувач; фиг. несреќа, несреќен, црн'. Од тур. (арап.) *katran*; ром. *catrân* (Romania, XXXI 560, XVIII); бугар. *katrán*; срхр. *kàtran*; алб. *katrán*.
358. *CĂVGA* sb. f. pl. *căvgădži* (Miha), *CĂVYĂ* (ArEnA, Pascu) 'караница, бука, врева, кавга'. Од тур. (арап.) *kavga* (cf. Barić I 280; Elezović, 200-201; Barić II 389); нгр. *kavgâs*; срхр. *kâvga*, бугар. *kavga*.
359. *CĂVGĂĀĀ* adj. (Miha) 'оној кој се кара, кавгација', *CĂVYĂŃĀĀ* (Pascu), итн. Од тур. (арап.) *kavgaci*; нгр. *kavgadzis*; срхр. *kâvgadžija*; бугар. *kavgadžija*; алб. *kavgaxhi*.
360. *CĂVŪLE* sb. f. pl. *căvul'* (Basmе), *CÎVŪLE* (Basmе), *CĂŪLE* (Крушево) 'облог, спогодба'. Од тур. (арап.) *kaul*; нгр. *kavûli*; алб. *kaull*; срхр. *kaul*; бугар. *kavûl*.
361. *CĂZĂE* sb. f. pl. *căzăi*, 'околија, каза'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *mine escu di tu căzăia di Crușiva* 'ја сум од крушевската околија'. Од тур. (арап.) *kaza*, 'несреќа'; 'околија'; срхр. *kaza*; алб. *kază*; бугар. *kaază* (cf. Mikl. *Türk. El.* I. 61).
362. *CĂZĂNE* sb. f. pl. *căzăni* 'котел, голем котел од бакар, казан'. (Miha, Pascu). Од тур. *kazan*; ром. *cazan* (Romania, XXXI 561, XVIII st.); нгр. *kazani*; алб. *kazan*; срхр. *kâzan*; бугар. *kazán*.
363. *CĂZĂŃĀĀ* sb. m. pl. *căzănğadzi* (Miha, Pascu) 'котлар, казанџија'. Од тур. *kazanci*; нгр. *kazandzîs*; алб. *kazânghi*; срхр. *kazandžija* (Скопје); бугар. *kazandžija*.
364. *CĂZMĂ* sb. m. pl. *căzmadzi* (Miha, Pascu) 'мотика, дикел, казма'. Од тур. *kazma*; ром. *cazmă* (Romania, XXXI 561, 1715g.); нгр. *kazmâs*; алб. *kazmë*; срхр. *kâzma*, бугар. *kazmá*.
365. *CĂZMÎR* sb. m. pl. *căjmiri* (Крушево), *CĂȘMÎRE* (Miha) 'casimir'. Од тур. *kazmir* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 55, Barić I 283-4, Elezović, 213-14).
366. *CÎNDĂRE* sb. f. pl. *cîndări* (Pascu), *CÎNTĂRU* (Скопје) 'кантар, вага, мера за тежина'. Од тур. (арап.) *kantar* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 65: *kantar*, Gewicht von vierundvierzig Oka; auch, Wage...arabisch aus gr. *kentinarion*; lat. *centonarium*); нгр. *kantári*; алб. *kandar*; ром. *cântăr*, *cântar*; срхр. *kantar*; бугар. *kantár*.
367. *CÎNDÎRĀĀ* sb. m. pl. *cîndîrğiadzi*, *cîndîrğidzi* (Nicolaidi, Pascu) 'мерач, оној кој мери'. Од тур. (арап.) *kantarci*; нгр. *kantaradzîs*; бугар. *kantardžija* (Кај Бугарите има и презиме Кантарџиев).

368. *CÎNDISIRE*, vb. IV. (Pascu) (ind. pres. *cîndisescu*) 'persuader, convaincre'. Од тур. *kandirmek*; алб. *kandís* 'tromper' (Pascu); бугар. *kandis(u)vam*.
369. *CÎRCME* sb. f. (Pascu), *CRÎCME* (Miha), *CÎRCÎM*, m. pl. *cîrcîmeań* (Pascu). 1) (Pascu) 'tresse de cheveux', 2) (Miha) breton. 3) (Pascu) *cîrcm* 'Rosse, haridelle'. Од тур. *kirkma*; срхр. (Куманово) *k'rkme*; бугар. *krákmi*.
370. *CÎREZE* sb. f. pl. *cîrezî* (Pascu) 'rancune, haine, malveillance'. Од тур. (арап.) *garaz*; срхр. (Куманово) *garáz* 'инает'; бугар. *karez*.
371. *CÎRGĂCU* sb. m. (Pascu) 'orme', 'брест'. Од тур. *kara-agaç*; нгр. *karagáci*; бугар. *kara-agaç*.
372. *CÎRMÉZE* sb. f. pl. *cîrmezî* (Nicolaidi), *CRIMÉZE* (Pascu) 'kermès'. Од тур. (арап.) *kîrmîz* (cf. Varić I 281, Elezović 202-203, Varić II 386-87); ром. *cârmîz* (Romania, XXXI 5 60, 1681); нгр. *kremézi*; срхр. *kârmáz* (Куманово) 'Во Куманово кога децата лежат од мали сипаници, ставаат крмуз во ракијата, која потоа децата ја пијат за што побрзо да избјат сипаниците'; бугар. *kârmáz*.
373. *COĖĂ* adj. 'стар, старец'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *koca*; нгр. *kodžamákos* (Thumb); срхр. *kodža*; бугар. *kodžá*; алб. *koxha*.
- COĖABAŠI* v. *guĖabaši*; алб. *koxhabash*.
374. *COLĖI*, sb. m. pl. *colĖadzi* 'стражар, инспектор за финансии, колџија'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *lu acâtsără colĖadzli* 'го фатиле инспекторите'. Од тур. *kolci*; ром. *colgiu*.
375. *COLÁNE* sb. f. pl. *colañ* (Nicolaidi), *CULÁNE* (Крушево) 'каиш, кожен појас, колан'. Од тур. *kolan*; ром. *colan* (Romania, XXXI 563, XVIIIst.); алб. *kollan*; нгр. *koláni*; бугар. *kolan*; срхр. *kòlan*.
376. *CÓPČU* sb. m. pl. *copčaiń*, 'турска пара во вредност од два гроша, четириесет пари динарски'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *cu un copču tsi pot s-acumpru* 'со една пара од два гроша што можам да купам'. Од тур. *korča*, 'копче; пара'; ром. *corciă* (Romania, XXXI 563, XVIIIst.); бугар. *korče*.
377. *CORCĂĖI*, sb. m. pl. *corcaĖadzi* 'кукавица, страшливец, плашливец, коркач. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *vedzlu corcaĖilu a-neclui* 'види го плашливец еден'. Од тур. *korkaç*.
- CUKIMATE* v. *hukimate*.
378. *CÚCLĂ* sb. f. pl. *cucle* (Nicolaidi) 'кукла'. Од тур. *kukla*; нгр. *kúkla*; срхр. (Куманово) *kúkla*; бугар. *kukla, kuklička*; алб. *kukull*.
379. *CUBÉĖE* sb. f. pl. *cubeuri* (Mikl. 20) 'кубе, свод'. Од тур. (арап.) *kube*; нгр. *kubes*; алб. *kubé*; срхр. *kube(a)*; бугар. *kubé*.
380. *CUČI* sb. f. pl. *cučii(uri)* (Basmé) 'кола, покриена кола што ја влечат коњи, кочија'. Од тур. *koçi*; ром. *cocie*; алб. *koçi*; срхр. *kočije*; бугар. *kočija*.
381. *CUDÓŠ* sb. m. (Pascu) 'entremetteur, proxénète'. Од тур. *kodoš*; ром. *codos*; алб. *kodosh*; бугар. *kodoš*; срхр. (Куманово) *kodóš* 'сводник; озборувач,

- кодош'. Додаток: *cudošă* (Pascu), *cudušoanie* 'сводник, озборувач'; бугар. *kodoška, kodošnica*.
382. *CODOŠLÍKE* sb. f. (Pascu) 'сводничење'. Од тур. *kodošlik*. срхр. (Куманово, Скопје), *kodošlák* 'озборување'.
383. *CUGAMÍTI* adj. (Basmе, Pascu), *GUGAMÍTI* (Basmе) 'голем, доста голем, огромен, коцамити'. Од тур. *kocamiti*; ром. *coğamite*; срхр. *kòdžamiti* (за суф. *-miti*, в. Rječnik Akad.); бугар. *koskodža, -miti*; алб. *guxhamit*.
384. *CUL* adj. (Pascu) 'roux', 'en parl. des animaux'. Од тур. (арап.) *kula*; нгр. *kúlas*; срхр. *kulaš*; бугар. *kúles*.
385. *CULAE* I. adj. (Miha) 'facile, aisé'; II. adv. (Miha), *COLÁĪ* (Pascu), *facilement, aisément*. II. sb. f. pl. *CULÁĪ* (Pascu), 'facilité'. Од тур. *kolay*; алб. *kollaj*; срхр. *kòláj*; бугар. *koláj*.
386. *CULÁĪLÁKE* sb. f. 'леснотија, колајлак'. Од тур. *kolaylık*; срхр. *koläjluk*; бугар. *kulajlák*; алб. *kollajllëk*.
387. *CULÁĪNA* adv. (Miha) 'facilement'. Од тур. *kolayını*.
388. *CÚLÁ* sb. f. pl. *cule* (Basmе, Miha, Pascu) 'кула, замок'. Од тур. (арап.) *kulle*; ром. *cúlă* (Romania, XXXI 563, XVII st.); алб. *kullë*; бугар. *kúla*; срхр. *kula*.
- CULÁUZÁ* v. *cälăuză*; алб. *kallauz*.
389. *CULUKÉ* sb. f. pl. *culuki* (Miha, Pascu; Крушево) 1. 'принудна работа, кулук'. 2. *corps de garde*. 3. *patrouille, sentinelle*'. Од тур. *kulluk*, 'corps de garde'; алб. *ku'uk*; бугар. срхр. *kuluk*.
390. *CULUKÁNE* sb. f. (Miha) 'полициска станица'. Од тур. (перс.) *kullük-hane*.
391. *CUMÁRÁ* sb. f. pl. *cumári* (Pascu) 'jeu aux cartes pour de l'argent'. Од тур. (арап.) *komar*; срхр. *kómar*; бугар. *komár*; алб. *komar*.
392. *CUMARGÍ* sb. m. pl. *cumargadzi* (Pascu) 'коцкар, комарџија'. Од тур. (арап.) *komarci*; срхр. *komárdžija* (Куманово, Скопје и на целиот Југ); бугар. *komardžija*; алб. *komarxhi*.
393. *CUMARGĪLÍKE* pl. *cumargilíki*. Зборот постои во живиот говор со значењето на зборот *komar*. Од тур. (арап.) *komarcilik*; бугар. *komardžilák*; алб. *komarxhillëk*.
394. *CUMÁS* sb. heter. pl. *cumasuri* (Pascu), *CUMÁSE*, f. pl. *cumaši* (Nicolaidi), *ĶUMÉZE* (Скопје) 'кокошарник; свињарник, кумез'. Од тур. *kümes*; нгр. *kumási*; алб. *qumes, kumats*; срхр. *ćúmez* (Скопје); бугар. *kjumez*. Додаток: *cutumas* 'свињарник' (Pascu) итн.
395. *CUMÁŠE* sb. f. pl. *cumaši* (Miha, Pascu) 'ткаенина'. Од тур. (арап.) *kumaš*; ром. *cumaš* (Romania, XXXI 563, XVII st.); нгр. *kumási*; алб. *kumash*; срхр. *kumaš*; бугар. *ku(o)maš*.
396. *CUMBÚRÁ* sb. f. pl. *cumbure* (Basmе, Pascu), *CUMBURE* (Pascu), *CUBURE* (Miha), *CUBURÁ* (Крушево) 'пиштол, кубур'. Од тур. *kubur*; ром. *cibur*; нгр. *kubúri(a)*; срхр. *cibur(a)*; алб. *kubure, kubura*; бугар. *kubúr*.

397. **CUBURĜÍ** sb. m. pl. *cuburĝadzi* (Miha) 'фабрикант за оружје, за пиштоли'. Од тур. *kuburci*.
398. **CUMŠÍ** sb. m. pl. *cumšadzi*. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *aseara vini cumšilu la noi* 'вчера дојде соседот (комшијата) кај нас'. Од тур. *komşu*; алб. *komshí*, срхр. *komšija*; (Cf. Kulier A. *Komšije i komšiluk*, kalendar Napredak, Sarajevo 1936, str. 83-86); бугар. *kómši*, *komšija*.
399. **CUMŠILÍKE** sb. f. 'соседство, комшилак'. Зборов, како и предходниот, е познат живиот говор, а го нема во речниците. Од тур. *komšilik*; срхр. *komšiluk* (cf. Kulier A. *op. cit.*); бугар. *komšuluk*; алб. *komshillëk*.
400. **CUNDISIRE** vb. IV. (Pascu) (Ind. pres. *cundisescu*) 'habiter, loger'. Од тур. *konmak*.
401. **CUNÁKE** sb. f. pl. *cunáki* (Basmе, Antologie, Weigand. *Arom.*, Miha, Тахов, Pascu) 'конак 1. дворец, 2. преноќиште, 3. затвор, 4. општина'. Од тур. *konak*; ром. *conac* (Romania, XXXI 563, XVIII st); нгр. *konáki* (Thumb); алб. *konák*; срхр. *konak*, *konačište* (во Загреб); бугар. *konák*.
402. **CUNACCÍ** sb. m. pl. *cunacčadzi* (Miha) 'amphitrion'. Од тур. *konakci*; бугар. *konakdžija*.
403. **CUNDÁKE** sb. f. pl. *cundáki*, *cundácuri* 'кундак (на пушка)'. Од тур. *kundak*; нгр. *kondaki* (G. Meyer, *Türk. Stud.* I 71-'von agr. *kontás Stange*'); алб. *kondák*; срхр. *kundak*; бугар. *kondak*.
404. **CUNÁC** sb. m. pl. *cuńatsi* 'боја; коњак'. Од тур. *koynak*. (cf. Th. Caridan, RES I).
405. **CUNUŠMÁE** sb. f. (Miha) 'разговор, познанство, дружење'. Од тур. *konuşma*; нгр. *kunustiso*; алб. *konoshtis*; бугар. *kunuštšvam*.
406. **CURÁN** sb. heter. pl. *curane* (Pascu) 'Коран'. Од тур. (арап.) *kuran*; нгр. *koránion*; алб. *Kuran*; срхр. *koran*, *kuran*; бугар. *koran*.
407. **CURASÁNE** sb. f. pl. *curásáni* (Pascu) 'цемент'. (Pascu), меѓутоа зборот значи освен ова значење и 'малтер'. Од тур. (перс.) *horasan*; ром. *corasan*; нгр. *kurasáni*, *korasáni*; бугар. *hora(o)san*.
408. **CURBÁNE** sb. f. i adj. (Basmе, Antologie, Miha, Nicolaidi, Pascu) 'sacrifice' (Pascu) 'освен со ова значење, се употребува и со други значења: 'беден, несреќен; гостољубив, услужлив' (Miha). Од тур. (арап.) *kurban*; ром. *curban*; нгр. *kurbáni*; алб. *kurban*; срхр. *kurban*; бугар. *kurbán*. Додаток. *curbán-baíram*, муслимански празник 'Kurban-Baурам'; ром. *curbei-baíram*; срхр. *Kurban-Bajram*; алб. *Kurban-Bajram*.
409. **CURBÊTE** покрај почестото **GURBÊTE**, sb. f. (Miha) 'печалба, гурбет'. Од тур. (арап.) *gurbet*; бугар. *gurbet*; алб. *kurbet*, *gurbet*.
410. **CURBÊT** покрај почестото **GURBETČÍ**, sb. m. 'mendant (Nicolaidi), Tzigane (Miha); печалбар, гурбетчија (во живиот говор)'. Од тур. (арап.) *gurbet-gureba*, 1. pl. *de garib*, *étrangers*; *voyageurs*; *pauvres*, *indigents*. 2. дем. *de gurbet* (Pascu). Додаток: *curbétá* (Basmе), 'циганка; во Скопје 'озборувач'.

411. *CURDISÍRE* (Miha, Pascu), *NCURDISÍRE* (Miha), *CURDUSIRE* (Basme). vb. IV. 'навие сат; навие, наштима некој музички инструмент, курдиса; рефл. намести се, смести се, курдиса се'. Од тур. *kurmak*; нгр. *ko(u)rdiso* (cf. Geagea, *op. cit.* 134); алб. *kurdís*; срхр. (Скопје, Куманово) *kurdísati*; бугар. *kurdís(u)vam*.
412. *CULURSIRE* vb. IV. (Pascu), *CURULDISIRE* (Miha) a) tr. 'repasser un linge; b) refl. (Pascu, Miha) 's'enorgueillir'. Од тур. *kurdurmak*; нгр. *kolarizo*.
413. *CURÍE* sb. f. pl. *curií* (Basme, ArEnA, Miha, Pascu) 'шумичка, корија'. Од тур. *kori*; нгр. *kurí*; алб. *kori*; срхр. *kórija*; бугар. *koríja*.
414. *CURMÁ* sb. m. pl. *curmadzǐ* (Nicolaidi), *HURMÁ* (Nicolaidi), *HURMÁE*, f. (Pascu). 'урма, плод од урма'. Од тур. *hurma*; ром. *curmale*; нгр. *kurmas*; алб. *hurmá*; срхр. *úrma*; бугар. *hurma*. Додаток: 1. *curmál* (Pascu) 'dattier', 2. *curma* pl. *curmale* 'datte'.
415. *CURŠÚME* sb. f. pl. *curšumuri* (Miha), *CURŠÚM* (Basme, Antologie) 'олово; куршум од пушка'. Од тур. *kuršum*; алб. *kurshum*; срхр. *küršum*; бугар. *ko(u)ršum, krušum*.
416. *CUSCÚNE* sb. f. pl. *cuscuní* (Basme, Pascu) 'croupière', 'kuskun'. Од тур. *kuskun*; нгр. *kuskúni*; алб. *kuskun*; бугар. *kuskun*.
417. *CUSÚRE* sb. f. pl. *cusuri* (Basme, Antologie, Miha, Pascu) 'кусур, остаток'; 'недостаток', 'мана'. Од тур. (арап.) *kusur*; ром. *cusur* (Romania, XXXI 563, XVII st.); нгр. *kusúri*; алб. *kusúr*; срхр. *kisúr*; бугар. *kusur*. Целиот додаток на овој збор, кој се наоѓа кај Паску нема врска со овој збор, туку со еден друг: *CUSOR* 'грбка'.
418. *CUSURLÍKE* sb. f. pl. *cusurlíkí* 'забелешка, префрлување'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *núí acatsǎ cusurlíke* 'немој да му забележуваш, буквално; немој да му фаќаш кусур'. Од тур. (арап.) *kusurlík*; срхр. *kusurluk*.
CUSÁFE v. *hušafe*.
419. *CUTÍE* sb. f. pl. *cutiuri* (Basme, ArEnA, Weigand. *Arom.*, Miha) 'кутија'. Од тур. (перс.) *kuti*; ром. *cutie* (Romania, XXXI 563, XVIII st.); нгр. *kúti*; алб. *kutí*; срхр. *kutija*; бугар. *kutija*.
420. *CUTURSIRE* vb. refl. (Pascu) (Ind. pres. *cutursescu*) 'se débarasser de qch.' Од тур. *kurtarmak* (u dij. *kurtalmak*). срхр. *kurtalisati*; бугар. *kurtulisvam*.
421. *CUVÉTE* sb. f. pl. *cuvetsí* (Miha) 'сила, моќ, кувет'. Од тур. (арап.) *cuvet*; алб. *kuvét*; бугар. *kovét*; срхр. *küvet*.
422. *CUVETLÍ* adj. 'силен, моќен, јак, куветлија'. Од тур. (арап.) *kuvetli*; бугар. *kuvetlija*; алб. *kuvetlí*.

Č

423. ČACÁL sb. m. pl. *čacal'* (Miha, Pascu) 'чакал'. Од тур. *çakal*; нгр. *čakáli*; алб. *çakall*; срхр. *šakal*; бугар. *čakal* (cf. Mikl. *Türk. El.* I 20); ром. *șacal*.
424. ČACÍR adj. (Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu) 'човек со шарени очи; разрок, чакарест'. Од тур. *čakîr*; ром. *cecâr* (Romania, XXXI 562, XVIII st.); срхр. *čakar*; бугар. *čakâr*.
425. ČACÁR-KEFE adj. (Miha, Pascu) 'полунапиен; шарен'. Од тур. (арап.) *čakîr-kef*; бугар. *čakîr-kef*.
426. ČACMÁC sb. m. pl. *čacmadži* (Miha), TSICMAC (Nicolaidi) 1. 'огнило, запалка, чакмак; 2. никлена, турска пара во вредност од 5 пари'. Од тур. *çakmak*; нгр. *tsakmáki*; алб. *çakmak*; срхр. *čakmak*; бугар. *čakmak*.
427. ČACŠÍRI (Miha, Pascu) sb. m. pl. 'чакшири, панталони, машка наметка од сукно'. Од тур. *čakšîr*; ром. *čácšîrî*; нгр. *tsahsîri*; срхр. *čâkšîre*; бугар. *čakšîri*.
428. ČACÍĚ sb. f. pl. *čacii*. 'нож, чакиче'. Од тур. *çaki*; срхр. *čekija* (Куманово); бугар. *čakija*; алб. *çakí*.
429. ČADÍRE sb. f. pl. *čadîri* (Miha, Pascu), ČADRÁ (Miha), ČIDÍRE (Antologie) 'шатор'. Од тур. *çadîr*; ром. *çedîr*; нгр. *tsadîri*; алб. *çadër*; срхр. *čadar*; бугар. *čadâr*.
430. ČÁE sb. f. pl. *čaiuri* (Nicolaidi, Pascu) 'чай (Thea chinensis)'. Од тур. *çay*; нгр. *tsaj*; срхр. бугар. *čaj*; алб. *çaj*.
431. ČÁIR познат збор само како топоним во Скопје. Зборот дошол директно од турски, и не е познат многу, освен во Скопје. Од тур. *çayir*; ром. *ceîr*; нгр. *tsaîri*; алб. *çair*; срхр. бугар. *čajir* (cf. Mikl. *Türk. El.* I 20).
432. ČALÁME sb. f. 'фала, фалење, силење'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *tsi spuñ ahâtâ čalâme* 'што се фалиш толку'. Од тур. *çalım*; бугар. *čalâm*; алб. *çallam*.
433. ČALÁMGĚ sb. m. 'фалбација, оној кој се сили, чаламџија'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *mare čalâmġi iaste* 'голем фалбација е'. Од тур. *çalamci*; бугар. *čalamdžija*; алб. *çallamxhí*.
434. ČALĚÍĚ sb. m. pl. *čalgîgadži* 'свирач, музикант, чалгација'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *multu bun čalgîġi iaste* 'многу добар свирач е'. Од тур. *çalgici*; алб. *çallgaxhí*; бугар. *čalgadžija*.
435. ČÁLMA sb. f. pl. *čalme* (Miha, Pascu) 'чалма, турбан'. Од тур. (cf. Наш језик II. 2. стр. 49) *çalma*; ром. *cealma*; нгр. *tsalmâs*; алб. *çallme*; срхр. *čâlma*; бугар. *čalmá*.
436. ČAM sb. m. 'бор, чам'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *çam*; ром. *cem*, *ceam* (Cihac); алб. *çam*; срхр. *čâm*; бугар. *čam*.
437. ČAMČACÁŽ sb. f. покрај SAMSACÁŽÁ (Pascu) 'смола', 'colophane'. Од тур. *çam-sakîzi*; *çamsakîz*; алб. *çamçakëz*, *sakëz*; бугар. *sakáz*.

438. ČÁMČĚ sb. m. dim. 'чаша за вода, обично од бакар'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *çarçak*; алб. *çatçe*.
439. ČÁNTÁ sb. f. pl. *čante* 'кожна торба, ташна, чанта'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *čanta tu mǎnǎ ș' seara-n Sărună* 'ташната в рака и навечер во Солун'. Ова е стих од една песна, која настанала кога првиот автомобил, пред повеќе од петнаесетина години, почнал да сообраќа меѓу Крушево и другите градови. Интересна е оваа песна, од која е извлечен цитираниот стих, по тоа што од неа се гледа дека во Крушево уште живее (во продуктивна смисла) народната ароманска песна. Наведениот стих значи, дека со помош на автомобил за еден ден (што се гледа од предходните стихови) може од Крушево да се стигне во Солун. Од тур. *čanta*; ром. *gîantă* (Romania, XXXI 564, 1790); алб. *çantië*; бугар. *čánta* (Mikl. *Türk. El.* I 20).
440. ČAPČÍN sb. m. (Miha, Pascu, Antologie) 'немирко, разуздан човек, никаквец'. Од тур. *çapkîn*; ром. *cepkîn*; срхр. *çap(v)kun'*, коњ кој оди ситно, но многу брзо'; бугар. *çarkân*, 'за коњ'; алб. *çapkën*.
441. ČAPČINLÍKE sb. f. (Pascu), ČAPČAMLÍKEA (Miha) 'ѓаволштина, неумереност'. Од тур. *çapkînlîk*; ром. *cepcânlîc*; бугар. *çapčânlâk*.
442. ČÁRCU sb. heter. pl. *čarcuri*, *čartse* (Basmе, Nicolaidi, Pascu) 'чкрапало на пушка; винт во машинерија; фиг. предизвикување, дразнење'. Од тур. (перс.) *čark*; *čá(e)rki*; алб. *çark*; бугар. *čark*.
443. ČARĚ sb. m. pl. *čaredži* (Basmе, Miha), CIRE (Basmе), ČARÉE, f. (Basmе, Pascu) 'излез, средство, начин, лек, чаре'. Од тур. (перс.) *čare*; срхр. *čare*; бугар. *čaré*; алб. *çare*.
444. ČAT-PAT adv. 'малку', 'по малку, чат-пат'. Израз познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *çat-pat*; ром. *ceat-pat*; бугар. *çat-pat* (Mikl. *Türk. El.* I 21).
445. ČATÁLE sb. f. 'вила, виљушка, чатал'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *çatal*; алб. *çatall*, итн.
446. ČATMÁE sb. f. 'плитар, чатма'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *čăsurle a-lor săntu cu čatmae fapte* 'нивните куќи се направени од плитар. Од тур. *çatma*; срхр. *çâtma*; бугар. *çatma* 'раб'.
447. ČEČRDĚC презиме во Велес. Кај Ароманците е познат овој збор само како презиме. (cf. dr. M. S. Filipović, *Cincari u Velesu*, Јужни преглед, мај 1936, стр. 79).
ČENGIŮ (Miha) v. *čingelu*.
448. ČEPCINGÍ sb. m. (Weigand. *Arom.*); Од тур. *çepkenci*, v. *çipcene*.
449. ČÉRGĀ sb. f. pl. *čerdze* (Basmе, Miha, Pascu) 'волнен покривач, шатор, черга'. Од тур. *çerga*; ром. *čérgă* (Romania, XXXI 561, 1558); нгр. *tserga* (Thumb); алб. *çergë*; срхр. *čêrga*; бугар. *čérga*. Додаток: *ngercare* (Ind. pres. *ngerkedz* - Pascu). *couvrir d'une couverture de laine*'.

450. *ČERGÁR* sb. m. pl. *čergarī* 'чергар, циган, кавгаџија, (фиг.) ' *fătsets ca čergarli* 'се однесувате како чергари', алб. *čergár*.
451. *ČEŠÍT* sb. m. (Nicolaidi) 'шпион'. Од тур. *čeşit*; алб. *çeshit*.
452. *ČEVTELÍE* sb. f. pl. *čevteliurī* 'праска'. Збор познат во живиот говор (Мегарево), го нема во речниците: *multu li am tu măcare čefteliurle* 'многу сакам да јадам праски'. Од тур. *şefteli*; во Скопје; *şeftélija*.
ČELÁSTISIRE vb. IV 'работи, труди се' (Тахов); v. *čilistisire*.
453. *ČIAÚŠ* (Miha, Pascu), покрај *ČAÚŠ* (во живиот говор) 'подофицер, понизок офицер, наредник, чауш'. Од тур. *çauş*; ром. *ceauş, céuş* (Romania, XXXI 562, XVII); нгр. *tsaúsis*; срхр. *çauş*; бугар. *çauş, çau(v)şin*; алб. *çaush*.
454. *CICĪRDISIRE* vb. refl. (Pascu), *CIRTISÍRE* (Pascu) 'побегне, полуди (фиг.)'. Од тур. *kaçırmak*. Додаток: *çicârdisit, â*, adj. 'avec l'esprit troublé' (Antologie).
455. *ČICMÁČÁ* sb. f. pl. *čicmatse* (Pascu) 'улица која е без излез, ќор-сокак'. Од тур. (перс.) *çikmazsokak*; срхр. *çikmak-sokak*; бугар. *çikmaz-sokak*.
456. *ČICMIGÉ* sb. m. pl. *čicmiğadzī* (Pascu) 'фиока, каде што се чуваат пари, чекмеџе'. Од тур. *çekmece*; ром. *cecmege* (Romania, XXXI 574); срхр. *çekmège*; бугар. *çekmedže*.
457. *ČICRÍČÁ* sb. f. pl. *čicrikī* (Basmе, Miha, Pascu), *ČICRÍČE* (Basmе, Antologie, Pascu) 'тркало, коло, чекрек, (фиг.) вреден, работлив'. Од тур. *çekrek*; ром. *cicaric*; нгр. *tsikarīki*; алб. *çekërk*; срхр. *čekrk*; бугар. *čekrāk*. Додаток: *cicricoañe* (Pascu) 'tourpie'.
458. *ČICRICARÍE* sb. f. 'работилница каде што се изработуваат тркала, чекреци'. Зборот е од литературно потекло (Miha).
459. *ČICRICÍ* sb. m. pl. *čicricčadzī* (Miha, Pascu) 'стругар, мајстор и продавач на тркала'. Од тур. *çekrīci*; бугар. *čekrakčija*.
460. *ČICTSÍRE* sb. f. pl. *čictsiri* (Nicolaidi) 'чакшири'. Од тур. *çakşir*; бугар. *çakşiri*; срхр. *çakşire*.
461. *ČIF MA TEC* покрај *ČIFTE I TECÁ* (Miha) игра: 'пар-непар, чифт - тек'. Од тур. *çift...tek*; бугар. *çift-tek*; алб. *çift-tek*.
462. *ČIFČÍ* sb. m. pl. *çifčadzī, çifčiañ*. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: 'земјоделец', 'чифчија', 'селанец кој се наоѓа на чифлик'. Од тур. *çifçi*; срхр. *çifçija*, v. *Çifligaru*; алб. *çifçi*.
463. *ČIFLÍKE* sb. f. pl. *çiflíki* (Basmе), *ČUFLÍKE* (Basmе, Pascu), *TSIFLÍKE* (Nicolaidi) 'имање, полски имот, чифлик'. Од тур. *çiflik*; ром. *çiflic*; нгр. *tsiflíki*; алб. *çiflik*; бугар. *çiflik*; срхр. *çifluk, çitluk*.
464. *ČIFTANÉIE* sb. f. pl. *çiftaneurī* 'пар птици, пар'. Збор познат во живиот говор (Мегарево), го нема во речниците: *am loatã dao çiftaneuri* 'зедов два пара птици'. Од тур. *çift-i-tane* 'пар'; алб. *çift*.
465. *ČIFTE* sb. f pl. *çifteurī* (Miha) 'пар, парен, чифт'. Од тур. *çift*; ром. *çift*; алб. *çift*; бугар. *çift*; срхр. *çift*.

466. *ČIFTÉ* sb. m. pl. *čiftezī* (Pascu) 'двоцевка, чифте'. Од тур. *çifte*; бугар. *čiftelija*; алб. *çifte*.
467. *ČIFTILÍKE* sb. f. (Miha) 'злоба'. Од тур. *čiftelik*.
468. *ČIFTILÍ* adj. (Miha) 'злобен'. Од тур. *čifteli*; срхр. (Куманово) *čiftelija*, 'лут'; алб. *çifteli*.
469. *ČIFŮT* sb. m. pl. *čifuts* 'Евреин, посебно како погрден назив за Евреин и воопшто како погрден назив, Чифутин'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ntregu čifutu iaste* 'прав Евреин е'. Од тур. *çifut*; ром. *ciŭt* (Romania, XXXI 575); срхр. *čifut*, *-in*; алб. *çifut*.
470. *ČIHTISIRE* vb. IV. (Miha, Pascu), *ČAHTISIRE* (Pascu), *ČAHTISIRE* (Miha, Pascu), *ČILDISIRE* (Pascu), *ČASTISIRE* (Miha). 1) tr. (Pascu) 'battere', 2) intr. (Pascu) 'se troubler, avoir le vertige', 3) refl. (Miha) 'изгуби се', (Pascu), 'devenir fou'. Од тур. *çakmak*;
471. *ČAHTISÍREA* sb. f. (Miha) 'забуна, збрка'. Зборот е настанат по литературен пат'.
472. *ČIL* sb. m (Miha) 'име на една птица'; adj. (Pascu) 'rouan'. Од тур. *çil*; срхр. *čilaš* (коњ); бугар. *čilok* (bot). 'vulpin de près', *člest*, 'gris mêlé ou pommelé'
473. *ČILÉIE* sb. f. pl. *čileurī*, *ČILÍA* (Miha) 'клопче (конец или префа)'. Од тур. *çile*, 'écheveau'; ром. *ciulea*; бугар. *čelé*.
474. *ČILÉNGÁ* sb. f. (Basmе), *ČULENGÁ* (Pascu), *ČULÉGÁ*, *ČULÉCÁ*, *ČULICÁ* (Basmе, Pascu) 'некаква шипка, пратче, petite baquette qu'on emploie dans certains jeux'; челенка, перче (Basmе). Од тур. *čelenk*, *čelenka*; нгр. *celega*; алб. *çelengë* 'знаме'; срхр. *čelenka*; бугар. *čelenk*.
475. *ČILIBÍ* sb. m. pl. *čilibiadzī* (Basmе), *TSELEPIU* (Nico) 'од благороднички род, благородник'. Од тур. *čelebi*; нгр. *tselebis*; срхр. *čelebija*; бугар. *čelebija*; алб. *çelebi*.
476. *ČILÍKE* sb. f. (Basmе, Miha, Pascu), *ČULÍKE* (Basmе, Antologie), *ČULEKE*, *ČULECÁ* (Pascu), *ČILÉKE* (Скопје, Крушево) 'челик'. Од тур. *çilik*; ром. *cilic* (Romania, XXXI 562, XVIII st.); нгр. *tseliki*; алб. *çelik*; срхр. *čelik*; бугар. *čelik*. Додаток: *čilcusire*, vb. refl. (Pascu) 'devenir plus vigoureux, se tremper'.
477. *ČILISTISIRE* vb. (Basmе, Pascu), *ČILASTISIRE* (Miha, Pascu), *ČILIHISIRE* (Pascu), *ČELAHTISIRE* (Pascu), *ČALAHTISIRE*, *ČALTISIRE*, *ČILDISIRE* (Miha), *ČILÁSTISIRE* (Cionescu) 'туди се, настојува, работи'. Од тур. *çalışmak*; бугар. *čalaštis(u)vam*. Додаток: *čilistisirea* (Basmе), *čilāhtisirea* (Pascu), *čildisirea* (Miha) 'настојување, труд'; *čelahtiseric* (Pascu), 'actif, appliqué, assidu'.
478. *ČIMBÉR* sb. heter. pl. *čimberī* (Pascu) 'mouchoir' (Pascu), железен обрач' (во живиот говор, Крушево, Скопје). Од тур. (перс.) *čember*; *cembéri*; ром. *cimber* (Romania, XXXI 574); алб. *çember*; бугар. *ča(e)mber*.

479. *ČINÁČÁ* sb. f. pl. *čináčuri* (Nicolaidi) 'земјен сад, чинија, чанак'. Од тур. *čanak*; ром. *ceanác, cenac*, нгр. *tsanáki*; алб. *čanak*; срхр. *čanak*, бугар. *čanak*.
480. *ČINÁR* sb. m. (Pascu) 'platane d'occident, d'orient'. Од тур. *činar*; алб. *činar*; бугар. *činar*.
481. *CINGĚLU* sb. heter. pl. *čingěle* (Basme, Miha, Pascu) 'кука, железна кука, ченгел'. Од тур. *čengel*; ром. *činghel*; нгр. *tsingéli*; алб. *çengel*; срхр. *čengel*; бугар. *čengél*. Додаток: *čingilác* (Pascu), 'crochette'; *čingilátu*, во живиот говор, 'плетачка игла, игла со кукачка, за женска рачна работа'.
482. *ČINGĚ*, sb. f. pl. *čingěi, -uri* (Miha) 'танчарка; јавна женска, ченгија'. Од тур. *čengi*; ром. *cinghie*; бугар. *čingija* (Mikl. *Türk. El.* I 22).
483. *ČINTENÉ*, sb. f. (Miha, Weigand. *Arom.*) 'широки, женски гаќи, чинтијани', 'unterhose'. Од тур. (перс.) *čintan*; срхр. *čiftijani*; бугар. *čintjani*.
484. *ČIPKÉNE* sb. f. (Miha) 'rever'. Од тур. *çerpen*; алб. *çerpen*.
485. *ČIPRÁZE* sb. f. (Miha) 'свилен гајтан, ширит, свилена панделка'. Од тур. (перс.) *čapraz*; алб. *çapraz*; ром. *ciapraz* (Romania, XXXI 562, XVII st.). Додаток: *čipražar* (Miha) 'продавач на čipraz'.
486. *ČIRÁC* sb. m. pl. *čiratsi* (Basme, Pascu), *CIREÁC* (Miha) 'помошник во работилница, чирак'. Од тур. *čirak*; ром. *cirac* (Romania, XXXI 562, XVII st.); нгр. *tsiráki*; алб. *çirak*; срхр. *čirák*; бугар. *čirák*.
487. *ČIRACLÍKE*, sb. f. (Pascu, Miha), *ČIRACLÍKE*, во живиот говор 'времето кое чиракот, помошникот го поминува на работа, занает, додека не постане *калфа*'. Од тур. *čiraclík*; бугар. *čiraklák*.
488. *ČIRČÁFE* sb. f. pl. *čirčehi* (Miha, Pascu), *ČIRŠAFE* (Pascu) 'простирка за кревет, маса, чаршаф, 'Bettuch'. Од тур. *çarşaf*; ром. *cearşaf* (Romania, XXXI 562, 1579); нгр. *tsartsáfi*; алб. *çarçaf, çarshaf*; срхр. *çarşaf*; бугар. *çarčav, čaršáv*.
489. *ČIRCIVÉ* sb. m. pl. *čirčivedzi* (Pascu), *ČARČÁVÉ* (Miha) 'рамка'. Од тур. *čerčive*; ром. *cearceaf* (Romania, XXXI 562); нгр. *tsertsevés*; алб. *çerçivë*; срхр. *čerčivo*; бугар. *čerčeve*.
490. *ČIRKEZ* sb. m. pl. *čirkej* (Antologie) 'brigands turcs ou albanais musulmanisés à cheval'. Од тур. *čerkez*; ром. *Cerchez*; срхр. *Čerkez*; алб. *Çerkez*.
491. *ČIRDÁKE* sb. f. pl. *čirdáki* (Pascu), *ČERDAKE* (Pascu), *ČARDAKE* (Miha) 'чардак, покриен, но отворен дел од куќата, на кој обично во лето се спие и живее'. Од тур. (перс.) *čardak*; ром. *čardac* (Romania, XXXI 562, XVII st.); бугар. *čardak*; нгр. *tsardaki*; алб. *çardak*; срхр. *čardak*.
492. *ČIRÉC* sb. heter. pl. *čiretse*. (Miha), *ČURÉC* (Basme), *TSEREKE*, *TSIREKE* (Nicolaidi), *ČIREACÁ* (Miha) 'четврт, четвртина, черек; леб од 1/4 кгр. (Miha). Од тур. (перс.) *čeirek* '1/4, 1/4 lire'; ром. *ciric*; алб. *çerek*; срхр. *čerek*; бугар. *čerek*.
493. *ČIRÍJA* sb. f. pl. *čirijuri* (Pascu), *CIRICE* (Miha), *ČIRIŠE*, во живиот говор (Крушево, Скопје, Мегарево) 'лепак што се прави од еден вид

- штирак'. Од тур. (перс.) *čiriš*; ром. *cir, ciriș* (Romania, XXXI 562, 1792); срхр. *čiriš, čiriz*; бугар. *čireš*.
ČIRSAFE v. *čirčeafe*.
494. *ČIRŠÍE* sb. f. pl. *čiršiuri, čiršiü* (Nicolaidi), *ČERŠÍE* (Weigand. *Arom.*, Тахов) 'плоштад, пазар, чаршија'. Од тур. *çarşı*; срхр. *čârșija*; бугар. *čaršija*; алб. *çarshí*.
495. *ČIŠÍTE* sb. f. (Miha, Pascu), pl. *čišituri* (Cionescu) 'сорта, образец, примерок, разновидност'. Од тур. (перс.) *češit*; ром. *čișit*; бугар. *češit*; алб. *česhit*.
 Додаток: *čišite-čišite*, 'разновидно', од тур. *češit-češit*.
496. *ČITÍE* sb. f. pl. *čitii, -uri* (Basme, Pascu), *ČATÍE* (Miha) 'покрив, покривна конструкција, чатија'. Од тур. *čati*; нгр. *tsatí*; алб. *çatí*; срхр. *čàtija* 'голема крпа со која се наметнуваат жените'.
497. *ČIVÍE* sb. f. pl. *čiviuri* 'клинец, чивија, затка; измама'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *tsă trapse ună čivie* 'те намести' (буквално, 'ти удри една чивија'). Од тур. *čivi*; алб. *çivi*; срхр. *čivija*; бугар. *čivija*.
498. *ČIVILÍKE* sb. f. pl. *čivilíki* 'закачалка за алишта'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *dă-n paltul di pi čivilíke* 'дај ми го палтото од закачалката'. Од тур. *čivilik*; срхр. *čiviluk*; алб. *çivillék*.
499. *ČIVREÍE* sb. f. pl. *čivreí* (Pascu, Мегарево) 'марама извезена од страните со срма'. Од тур. *čevre*; ром. *gevrea*; алб. *çevre*.
500. *ČIZGÍE* sb. f. pl. *čizgiuri* 'црта, линија'. Зборот постои во живиот говор (Крушево, Скопје), го нема во речниците: *tradze ună čizgie* 'повлечи една црта'. Од тур. *čizgi*; бугар. *čizija*.
501. *ČÍZMÁ* sb. f. pl. *čizme* (Pascu), *ČÍJMÁ* (Basme) 'високи кожни обувки, чизми'. Од тур. *čizme*; алб. *çizme*; срхр. *čizma*.
502. *ČOAHÁ* sb. f. (Pascu, Miha) 'pauvre', 'nécessiteux'. Од тур. *čoha* 'drag';
503. *ČOARÍC* sb. m. pl. *čoaritsi* (Basme, Miha, Pascu) 'опинок, доколенки, 'bičve, како што би рекол Марулик'. Од тур. *čarik*; нгр. *tsarúhi* (Н.Б. и во аром. дијалект постои форма: *TSARUHI*, 'опинци');
504. *ČOBANBAŠ* sb. m. (Weigand. *Arom.*) 'најстариот, старешината на овчарите'. Од тур. *čobanbaşı*; зборот го најдов во сите балкански јазици, само со значење, 'пастир, овчар', и тоа во формата: *чобан*.
505. *ČOC* adv. 'многу'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *čoc selam a-casă va-s dai* 'многу поздрави (в. *selame*), ќе дадеш дома, т.е. ќе ги поздравиш многу домашните'. Од тур. *çok*.
ČOLAC v. *Čulac*.
506. *ČÓLU* sb. heter. pl. *čoal'e* (Basme) 'партал, крпа'. Од тур. *čul*; нгр. *tsúli*; бугар. *čul*.
507. *ČÓRBÁ* sb. f. pl. *čorbe* (Miha, Pascu), *ČURBÁ* (Крушево) 'чорба, супа'. Од тур. (арап.) *čorba*; ром. *ciorbă* (Romania, XXXI 562, XVIII st.); алб. *çorbë*; срхр. *čôrba*; бугар. *čorba*.

508. *ČORBALÍKE* sb. f. 'остаток од јадење, чорба која останува од јадењето'. Од тур. (арап.) *čorbalik*, 'сад за чорба'.
509. *ČORBAGÍ* sb. m. pl. *čorbağadzı* (Cionescu, Miha, Antologie, Тахов, Pascu) 'богаташ, господин човек, газда, чорбаџија'. Од тур. *čorbaci*, 'готвач, редар во војска'; ром. *čiorbağiü* (Tiklin, 'Oberst', Cihac, 'maître, seigneur'); срхр. *čorbadžija*, бугар. *čorbadži*.
510. *ČORBAĞILÍKE* sb. f. (Miha) 'благородништво, чорбаџиство'. Од тур. *čorbacılık*, 'варење чорба, работата на готвачот'; во Скопје: *čorbádžiläk*.
511. *ČUBÚKE* sb. f. pl. *čubukí* (Basme, Pascu), *ČUBÚCÁ* (Basme, Weigand. *Arom.*, Miha, Тахов, Pascu) 'чибук, луле'. Од тур. *čubuk*; ром. *ciubic* (Romania, XXXI 562, XVII st.); нгр. *tsibuki*; алб. *çibuk*; срхр. *čibuk*; бугар. *čobuk*, *čibuk*.
512. *ČIBUCČÍ* sb. m. pl. *čibucčadzı* (Miha, Pascu) 'фабрикант на лулиња'. Од тур. *čibukçi* 'fabricant de pipes; domestique chargé de l'entretien et de la préparation des pipes' (Pascu); бугар. *čibukčija*.
513. *ČULÁC* adj. (Miha), 'човек без рака, нога, сакат човек, чолак'. Од тур. *čolak*; ром. *ciolac*; алб. *çollak*; срхр. *čolak*; бугар. *čolák*. (како презиме познато кај Ароманците, Југословените).
514. *ČUMÁG* sb. m. pl. *čumadze* (Miha, Pascu), *ČUMAGÁ* (Basme, Miha, Pascu) 'ластегарка, кратка ластегарка'. Од тур. *čomak* (во Скопје ретко се употребува овој збор); алб. *čomage*; бугар. *čomak*.
515. *ČUMAGÁRÁ* sb. f. 'безделник, неранимајко'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *čumagará a neclui* 'безделнику еден'. Од тур. *čomak*.
516. *ČUMLÉKE* sb. f. (Pascu), *ČUMLECÁ* (во живиот говор, Скопје, Крушево) 'ragoût de boeuf aux oignons, à l'ail'. Од тур. *čümlek*; алб. *xhumlek*; во Куманово: *čúmlek*.
517. *ČUNKÉ* conj. (Miha) 'оти, затоа што'. Од тур. (перс.) *čünki*; нгр. *tsigiki*, *tsugiki* (Thumb); бугар. *čunki*.
518. *ČUPRÁKE* sb. f. pl. *čupráki* (Weigand. *Arom.*, Antologie) 'копец, машки копец'. Од тур. *čuprak*, 'танка рибина коска; грмушка; збрка'.
519. *ČURÚKE* adv. 'расипано, чурук', 'сматок'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *čuruke lugurie* 'матна работа, слаба, расипана работа'. Од тур. *čürük*; ром. *ciuruc*; алб. *çuryk*, 'verderben'; бугар. *čurúk*.

D

520. *DÁBETER* adv. 'уште полошо, полошо'. Од тур. (перс.) *dahabeter*. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *năsu ăaste dabeter* 'тој е уште полош(о)'.
 521. *DAIŪ* adj. fem. *date* (Nicolaidi, Pascu) 'вообразен, надуен'. Од тур. (арап.) *dahi*, 'умешен, лукав, вешт'; нгр. *dagis*; алб. *dai*.
 522. *DAILÍKE* sb. f. (Nicolaidi, Pascu), 'вообразеност, надуеност'. Од тур. (арап.) *dahilík*; нгр. *dailíki*.
 523. *DÁIMA* adv. (Pascu) 'toujours, continuellement'. Од тур. (арап.) *daima*; алб. *daíma, dájma*.
 524. *DAIRÉ* sb. m. pl. *dairedzi* (Miha, Pascu) 'дајре, музички инструмент'. Од тур. (арап.) *dayre*; ром. *daírea*; нгр. *dairés*; алб. *dáire*; срхр. *da(h)ire*; бугар. *dahare, daire*.
 525. *DAIREĀÍ* sb. m. (Miha) 'оној што удира во дајре, музичар што удира во дајре'. Од тур. (арап.) *dayireci*.
 526. *DALÁČÁ* sb. f. pl. *dalatsi* (Pascu), *DĀLÁČÁ* (Nicolaidi), *DĀLÁČU* (во живиот говор, Крушево, Скопје) 'болест на слезината, (Carbunculus)'. Од тур. *dalak*; ром. *dalac* (Romania, XXXI 563, XVIII st.); алб. *dalagjás(ă)* 'црвен ветар; оток како тумор'; срхр. *dălak*; бугар. *dalák*.
 527. *DĀLGÁ* sb. f. pl. *dalge, daldzi* (Basmе, Nicolaidi, Miha, Pascu), *dălgurî* (Скопје, Крушево) 'бранови, бура, далга'. Од тур. *dalga*; алб. *dăllgë*; срхр. *dălga*; бугар. *dalgá*.
 528. *DĀMCÁ* sb. f. pl. *damtse* (Bas, Miha, Pascu) 'белег, печат, дамка'. Од тур. *damka*; ром. *danga*; алб. *dámk(ë)*; *dangă* (Lukaj); срхр. *danka* (Domanović), *damka* (Скопје); бугар. *damgá*. Додаток: *dămcusire* (Ind. pres. *dămcusescu*-Pascu), 'tacher, souiller'; запечати, стави печат (Miha); *dămcusírea, f.* (Miha), 'печатење'.
 529. *DĀRÁ* sb. f. pl. *dări* (Pascu) 'tare, déchet'. Од тур. (арап.) *dara*; ром. *dara*; нгр. *tára*; срхр. *dăra*; бугар. *dara*.
 530. *DĀRČIN* sb. m. 'канела, цимет', (*Laugus cinnamomum*). Од тур. (перс.) *darčîn*; срхр. *dărčîn*; бугар. *darčîn*.
 531. *DARMĀR* sb. m. 'растур, неред'. Збор, како и претходниот, познат во живиот говор, го нема во речниците: *s-featse darmar* 'се направи забуна'. Од тур. *tar-mar*; ром. *dîr-mîr*; срхр. *dăr-mâr*; бугар. *dărman*.
 532. *DĀĀĀKE* sb. f. pl. *dăăki, dăetsi* (Nicolaidi) 'потпирач, потпирка; ќотек (во живиот говор). Од тур. *dayak*; алб. *daják*; срхр. *dăjak*; бугар. *daják*.
 533. *DĀMĀR* sb. m. pl. *dămare* 'крвни садови - вени', 'дамар', 'пулс'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *damar*; алб. *damár*; бугар. *damár*; срхр. (Куманово) *damár*.
 534. *DĀMBLÁ* sb. m. pl. *dămbladzi* (Pascu), *DĀMLÁE*, sb. f. (Тахов) 'Paralysis'. Од тур. *damlá*; ром. *dam(b)la* (Romania, XXXI 563, XVII st.); алб. *dámlla*; Во Куманово: *dámlla*; бугар. *damlá*.

535. *DĀNDĀNĀ* sb. m. pl. *dāndānadzī* (Miha, Pascu), *DĀNDĀNĀE*, sb. f. pl. *dāndānāi* (во живиот говор, Скопје) 'бука, шум, врева'. Од тур. (арап.) *dandana*; ром. *dandana* (Romania, XXXI 563, XVIII st.); срхр. *dāndana* (Куманово); бугар. *dandaná, dandanija*.
536. *DĀNISIRE* vb. IV. (Basmе), *DĀNĀSIRE* (Antologie, Pascu), *DINISIRE* (Basmе), *DĪNSIRE* (Nicolaidi), *DĀNSIRE* (Pascu), *DĪNDĪSIRE* (Pascu), *DĪNĪSIRE* (Antologie), *DĀVRĀDISIRE* (Крушево) '1) tr. soutenir, appuyer; supporter, endurer, tolérer. 2) intr. durer, истрае'. Од тур. *dayanmak*; ром. *dăinuésc*; нгр. *dajantíso, dajanto*; бугар. *dajandísvam*. Додаток: *dinísit* (Pascu) 'appuyé, soutenu; patient'.
537. *DĀÚLE* sb. f. pl. *daule* (Basmе, Nicolaidi) pl. *dāul'i* (Antologie) 'тапан, музички инструмент'. Од тур. *daul*; ром. *daul*; нгр. *da(v)úli*; алб. *daulle*; срхр. *daùlbas*; бугар. *daúl, davul*.
538. *DĀVĪE* sb. f. pl. *dāvii* (Miha, Pascu) 'тужба', 'спор'. Од тур. (арап.) *dáva*; ром. *dava*; нгр. *davâs, daví*; срхр. *dāvija*; бугар. *davija*.
539. *DAVAGĪ* sb. m. pl. *davaġadzī* (Miha) 'кавгаџија'. Од тур. (арап.) *davaci*; ром. *davagiü*; алб. *davadzī*; нгр. *davadzís*; бугар. *davadžija*.
540. *DE* interj. (Miha, Pascu) 'добро, значи, но'. Од тур. *de*; нгр. *dé*.
541. *DEĠENĒC* sb. m. pl. *deġenecurī*, 'ластегарка, тепање, ќотек, посебно по табаните'. Збор, познат во живиот говор, го нема во речниците: *i trapse ună deġeneke* 'му удри еден ќотек, го истепа'. Од тур. *deġenek*; 'стап, прат'; срхр. *deġenek*.
542. *DEĪŪS* sb. m. 'никаквец'. Зборот постои во живиот говор, го нема во речниците: *deius a neclui* 'никаквцу еден'. Од тур. *deyus*.
543. *DELĪ* adj. често се јавува во именките како еден дел од сложенката. 'јунак, јуначен, храбар'. Од тур. *deli*, 'fou'; бугар. *deli*; срхр. *delija*.
544. *DEMBĒL* sb. m. pl. *dembel'i*; adj. 'мрза, мрзлив, дембел', *TIMBĒL* (Basmе, Pascu). Од тур. (перс.) *tembel*; ром. *tembél*; алб. *dem(b)el*; нгр. *dembelis*; срхр. *dembel* (cf. Barić I 280, Elezović 198); бугар. *dembél*.
545. *DEMBELĪKE* sb. f. 'мрзосување, дембелување'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *di dembelike vărni nu are vidzută hăire* 'од мрзосување никој не видел добивка (ќар), среќа'. (v. *hăire*); Од тур. (перс.) *tembelik*; алб. *dem(b)ellik*; срхр. *dembelisanje*; бугар. *dembelik*.
546. *DEMBELĀNA* sb. f. 'мрзливост, дембелана'. Зборот е познат во живиот говор (Крушево, Скопје), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *tembel-hane*; алб. *dem(b)elija*.
547. *DEMĒC* adv. (Miha) 'значи, односно, демек'. Од тур. *demek* 'значи'; алб. *demèk*; бугар. *demék*;
548. *DĒNGĀ* sb. f. pl. *dengī, -dengurī* (Miha, Pascu), *denġe* (Pascu) 'врзоп, бала, багаж, денк'. Од тур. *denk*; ром. *deanc, teanc* (Romania, XXXI 571, 1792); нгр. *tegi*; алб. *déng-u*; срхр. *denjak*; бугар. *denk*.

549. *DÉRTE* sb. f. pl. *derturī* (Basme), *DĀRT* (Miha) 'болка, љубовна болка'. Од тур. (перс.) *dert*; нгр. *derti*; алб. *dért-i*; срхр. *dèrt*; бугар. *dert*.
550. *DERTLÍ* adj. 'тажен, болен, нерасположен'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *multu ĩaste dertli* 'многу е тажен'. Од тур. (перс.) *dertli*; алб. *dertli*; срхр. *dèrtli*; бугар. *dertlija*.
551. *DEVRIĒ* sb. f. pl. *devriī*, 'ноќна стража, патрола'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *mi acātsā devria* 'ме фати ноќната стража (Мегарево). Од тур. *devriye*; во Куманово: *devrija*.
552. *DIBIDÚS* adv. 'сосем, потполно. дибидус'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *tine fuš dibidus glaru* 'ти си бил сосем луд'. Од тур. *dibidus*; бугар. *dibidjus*; срхр. *dibidus*. алб. *dibidús*.
553. *DICÁTE* adv.: *cu dicatē* 'внимателно, со дикат'. Збор познат во живиот говор (Крушево, Мегарево, Скопје), го нема во речниците. Од тур. (арап.) *dikat*; алб. *dikát, -i*; бугар. *dikát*.
554. *DICĀBÍLE* adj., adv. (Miha) 'способен, способно, е во состојба нешто да направи'. Од arom. pref. *di, i* тур. (арап.) *kabil. (v. cabule)*.
555. *DICĀÍLE* adj. (Basme, Miha) 'persuadé', 'convaincu' (Miha); 'possible'; à mēme, *carable* (Basme). Од arom. pref. *di, i* тур. (арап.) *kail*. Додаток: *nidicāle* (Miha), 'indécis'; *dicāilipsire* (Miha), 'убеди, победи'.
556. *DILINGĚÍ* sb. m. pl. *dilingadzī* (Miha) 'питач, пртен, сиромав; посебно за оној кој не е сиромав, а се однесува како питач'. Од тур. *dilenci*; алб. *dilinxhí, -ja*, 'сплеткар, нечесен'. Додаток: *dilingoáhe* 'скитничка, сплеткарка, за жена. Зборот е познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *dilingoáha a necluí* 'сплеткарка една'.
557. *DILINGĪLÍKE* sb. f. pl. *dilingilíki*, 'питање, просјачење, сплеткарење'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ti dilingilíke ĩaste faptu* 'роден е за сплеткарење'. Од тур. *dilencilík*, 'питање, просјачење'.
558. *DILMÍ* adv. 'нели, штом, кога, дилми'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *dilmi vine nāsu, tsi ašiptām* 'штом тој дојде, што чекаме'. Од тур. *dilmi*; бугар. *dilmi, dimi*.
559. *DÍNĀ* sb. f. (Miha) 'вера, религија'. Од тур. (арап.) *din*; срхр. *dina*.
560. *DIRĚC* sb. m. pl. *direatse, diretse, direcurī* (Basme, Pascu), *DURĚC* (Basme, Miha). 'столб, потпирач, дирек'. Од тур. *direk*; алб. *dirék, dyrek*; бугар. *derék, direk*; срхр. *dirék*.
570. *DIRIGĚ* sb. f. pl. *dirigeurī* 'состојба, положба, дереце'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *pi tsi dirige vine* 'на каква положба спадна (на какво дереце дојде), во каква состојба западна'. Од тур. (арап.) *derege*; бугар. *deredže*.
571. *DIRMĀNE* sb. f. (Miha, Тахов) 'лек, мир, слобода, спокојство'. Од тур. (перс.) *derman*; алб. *dermán*; бугар. *derman*.

572. *DIRVÉNE* sb. f. pl. *dirveñi*, (Antologie, Miha) 'клицура, премин'. Од тур. (перс.) *dervent*; алб. *dervén*; срхр. *Dèrvènta*; бугар. *dervént*.
573. *DIRVINĚÍ* sb. m. pl. *dirvingadží* (Antologie, Miha) 'чувар на клисурата, теснецот, чувар на преминот'. Од тур. (перс.) *derventci*; бугар. *dervendžija*. Додаток: Во Скопје постои аром. презиме *dàrvengadží* (pl.).
574. *DIRVIŠ* sb. m. pl. *dirvišani*, 'дервиш, муслимански калуѓер' (Basmе, Miha). Од тур. (перс.) *derviš*; ром. *derviš*; нгр. *dervisis*; алб. *dervish*; срхр. *dèrviš*; бугар. *derviš*.
575. *DISTIMÉLE* sb. f. pl. *distimel* (Miha, Pascu), *DISTIMÁLE*, pl. *distimāl* (Nicolaidi), *DESTEMEÁLE* (Pascu), *TISTIMÉLE* (Miha), *DIŠTIMBÉL* (Weigand. Arom.) 'taschentuch', крпа за лице, пешкир'. Од тур. (перс.) *destimal* (кај Турците во Јужна Србија овој збор слабо се употребува); ром. *estemal* (Romania, XXXI 572, XVIII). нгр. *testeméli*; алб. *testemél*; бугар. *testemél*.
576. *DIVÁNE* sb. f. pl. *divani* (Nicolaidi) 'совет', 'Consilium'. Од тур. (арап.) *divan*; ром. *diván* (Romania, XXXI 563, XVII st.); нгр. *diváni*; алб. *divan*, 'софа'; срхр. *divàn*; бугар. *diván*.
577. *DÎLDISIRE* vb. IV. (Basmе, Pascu) (Ind. pres. *dîldisescu*), *DÎLDÎSIRE* (Antologie). 'устреми се на некого, навали, осуди се, одлучи се'. Од тур. *dalmak*; нгр. *daltízo*; алб. *dalldís*, *daládís*; срхр. *daldisati*. Додаток. *dîldîsit* (Antologie) 'résolu, ferme, audacieux, téméraire'.
578. *DIZBULITSÁRE* vb. I. 'открие, отвори', обично за цвеќе и за дрвја, кога во рана пролет, се открива, се одгрнува, кога се отстранува она што тие растенија ги штитело од студ и мраз'. Зборот е познат во живиот говор, го нема во речниците: *li dizbulitsat leamnile?* 'дали ги одвиткавте, откривте дрвјата?'. Од аром. преф. *diz*, тур. *bula* и аром. глаголска наставка *-are*, за прва група.
579. *DIZĚÍNE* sb. f. pl. *dizgini* 'узди, дизгини'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *acařul calu di dizgine* 'го фати коњот за узда'. Од тур. *dizgin*; ром. *dezgiu*; алб. *dizg(j)in*; срхр. *dizgin*; бугар. *dizgin*.
580. *DOLDURMÁE* sb. f. 'сладолед'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *veara s-adarã doldurmae* 'во лето се прави сладолед'. Од тур. *dondurma*; алб. *dondurma*; срхр. *doldurma*; бугар. *dondurma*.
581. *DOLDURMAĚÍ* sb. m. pl. *doldurmağadží* 'продавач на сладолед'. Зборот е познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *tricu doldurmağilu* 'помина сладоледцијата'. Од тур. *dondurmaci*.
582. *DOMÚS* sb. m. pl. *domuzani* 'свиња, посебно во употреба во погрдна смисла'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *ca vărnu domuz* 'како некоја свиња, никаквец'. Од тур. *domuz*; ром. *domuz*; алб. *domúz*; срхр. *domuz*.

583. *DON* sb. heter. pl. *donurī* (Pascu) 'гаќи', 'caleçon'. Од тур. *don*. Додаток: дем. *dónce* (Pascu).
584. *DOSTLÚĀKE* sb. f. 'пријателство, другарство'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *avem dostlúke* 'во пријателство сме, другари сме'. Од тур. *dostlík*; алб. *dostllëk*; срхр. *dòstluk*; бугар. *dostlúk*.
585. *DUBARÁE* sb. f. pl. *dubarāi* (Miha) 'измама, дубара', 'шега, фарса'. Од тур. *dubara*; ром. *dubara*; бугар. *dubára*;
586. *DUBARAGĀĪ* sb. m. pl. *dubaraġadzī* 'оној кој мами, измамува'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *vedzlu dubaraġilu a neklui, ni feitse unā dubaraie* 'види го измамник, ми направи дубара, ме измами'. Од тур. *dubaraci*; бугар. *dubaradžija*.
587. *DUBARALĀKE* sb. f. (Miha) 'измама, шега'. Од тур. *dubaralík*.
588. *DUBÉC* sb. heter. pl. *dubetsī* (Nicolaidi, Miha), *DUBEĀKE* (Nicolaidi), *ĀUBÉC* (Miha) 'голем каменен сад во кој се толчи кафе, жито и сл.; толчник, аван, дибек'. Од тур. *dibek*; алб. *dybek*; бугар. *dibék*; *gjubek*.
589. *DUCMEN* pl. *ducmenladzī* (Weigand. Arom.) 'goldstück'. Од тур. *dukme*.
590. *DUCUNISIRE* vb. IV. 'навредува, навреди, погоди'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *nu zbura aši cá mi ducunisešti* 'не зборувај така зашто ме навредуваш'. Од тур. *dokunmak* 'навреди, погоди'; алб. *dokonís*; бугар. *dokondis(u)vam*.
591. *DUĀÁNE* sb. f. pl. *dukeii* (Basmе, Pascu). *DUCÁNE* (Nicolaidi), *DUGÁNE* (Мегарево) (Miha, Тахов, Pascu) 'работилница, продавница, дуќан'. Од тур. (арап.) *dükān*; ром. *dughianā*; алб. *duqan*; нгр. *dukáni*; срхр. *dùcān*; бугар. *du(ü)kján*, *dukan*. (Н.Б. Во Скопје постои српско презиме Дуќанџић).
592. *DUĀANGĀĪ* sb. m. pl. *dukaġadzī* 'трговец, дуќанџија; tabernarius'. Од тур. (арап.) *dukānci*, ром. *dughenġiū*; алб. *dugajxhi*, *duqanxhi*; срхр. *ducāndžija*; бугар. *djukjandžija*.
593. *DUDĀ* sb. f. pl. *dude* (Basmе) 'mûre'. Од тур. *dud*; ром. *dud* 'mûrier'; алб. *dudā*; срхр. *dud*, v. *cara-dud*.
594. *DUDŪC* sb. m. pl. *dudutsī*, 'свирче, и посебно во фигуративна смисла, 'глуп, глупак'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *e, duduc a neclui* - е, глуп еден...'. Од тур. *düdik*; алб. *duduc*, *dudük*; срхр. *düduk*, -án; ром. *dudúcă*.
595. *DUGRĀ* sb. m. pl. *dugrādžī* (Antologie) 'arme de chevalerie'. Од тур. (арап.) *tu(g)ra* 'грб, на пара, на оружје'. v. *tura*.
596. *DUGRAMĀE* sb. f. pl. *dugrāmāi* (Miha) 'граѓа, материјал за градење една зграда'. Од тур. *dograma*.
597. *DUGRAMAGĀĪ* sb. m. pl. *dugramaġadzī* (Miha) 'дрводелец, столар, продавач на штици'. Од тур. *dogramaci*; бугар. *dogramadžija*; срхр. *dogramadžija* ('Се занимавале со украсување на внатрешноста на отмените куќи',

Knjiga o Balkanu II 145). Додаток: Во Скопје постои аром. презиме: *Dogramagi*.

598. *DUGRAMAĜILĪKE* sb. f. (Miha) 'дрводелство, занаетот на дрводелецот'. Од тур. *dogramacilik*; бугар. *dogramadžilák*.
599. *DULÁPE* sb. f. pl. *duláki* (Basmе, Miha, Pascu) 'орман, орман во сидот, долап'; *dulápe di cafe*, 'мелница за кафе (Pascu); Од тур. (арап.) *dolap*; ром. *dulap* (Romania, XXXI 563, 1776); алб. *dollar*; нгр. *do(u)lápi* (Thumb); срхр. *dòlap*; бугар. *doláp*.
600. *DULBÉNE* sb. f. pl. *dulbeñ* (Weigand. *Arom.*, Miha) 'дулбен, марама со која жените ја покриваат главата'. Од тур. (перс.) *dülbent*; ром. *tulbent* (Romania, XXXI 572, XVII st.); алб. *dylben*; бугар. *djulbént, tulbén*.
601. *DULBÉR* sb. m. pl. *dulberañ*; adj. (Antologie, Miha) 'убавец, убав, дилбер'. Од тур. (перс.) *dilber*; алб. *dylber*; срхр. *dilber*; бугар. *dilbér*.
602. *DULBĪE* sb. f. pl. *dulbiñ* (Antologie, ArEnA, Pascu) 'двоглед, дурбин, дулбија'. Од тур. (перс.) *dürbin*; нгр. *durbini*; ром. *dulbun*; алб. *dulbi, dylbi*; срхр. *durbin*; бугар. *dulbija, djulbija*.
603. *DULĪE* sb. f. 'трошарина'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *duhulie*.
604. *DULUMÁ* sb. m. pl. *dulumadži* (Miha, Pascu) 'долама', 'tunique'. Од тур. *dolama*; ром. *dulámă* (Romania, XXXI 563, XVII st.); нгр. *dulamás; dolamás*; алб. *dollamë*; срхр. *dolama*; бугар. *dolama*. Додаток: *dim. dulmiču* (Pascu), *dulumiču* (Miha).
605. *DULÚME* sb. f. pl. *dulumuri* 'дел од нива помал од еден ден орање'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *dünüm*; срхр. *dulum*.
606. *DULĜER* sb. m. (Nicolaidi) 'сидар'. Од тур. *dülger*; алб. *dülger*; ром. *dulgher* (Romania, XXXI 563, XVIII st.); срхр. *dundjerin*; бугар. *djulđerin*.
607. *DUMÁNE* sb. f. (Miha) 'чад, прашина'. Од тур. *duman*; алб. *dumán*; бугар. *dumán*.
608. *DUMÉE*, sb. f. (Miha) 'крма (на брод), волан, управувач'. Од тур. *dümen* (cf. G. Meyer, *Türk, Stud.* I 75); алб. *dümen*; срхр. *dümen*, бугар. *djumen, dimen*.
609. *DUMIĜÍ* sb. m. pl. *dumiğadži* (Miha) 'крмар, кормилар'. Од тур. *dümençi*; бугар. *djumendžija*.
610. *DUMUZLÚKE* sb. f. (Pascu) 'race d'animaux'. Од тур. *tamazlık*; ром. *tamazlık*; алб. *damazllëk*; срхр. *domazluk*; бугар. *damazlák*.
611. *DUNÁE* sb. f. pl. *duñei* (Basmе, Miha, Pascu), *DUNÁŪÁ* (Basmе, ArEnA, Pascu) 'свет, живот, 'mundus'. Од тур. (арап.) *dunya*; нгр. *dunias*; алб. *dunjá*; срхр. *dunjàluk*; бугар. *dunjá*.
612. *DUNMÉÍ* sb. m. (Крушево, Скопје) 'потурчен Евреин'. Од тур. *dünme*, 'преобратен, смени вера'.

613. *DUR BACALĂM DE...* израз 'чекај, чекај да видиме, ќе видиме'. Изразот е познат во живиот говор, го нема во речниците. Интересна е употребата на овој израз; *dur bacălăm s-videm* 'чекај да видиме'; буквално: 'чекај да видиме, да видиме'. Од тур. импер. *dur* (од *durmak*), и *bakalım* (през. од *bakmak*).
614. *DURDABÁC* sb. m. погрден, потсмешлив назив, 'тиквар еден, смотко'. Од тур. *dur-da-bak*;
DURÁ (Pascu) v. *tura*.
615. *DURDURSIRE* vb. IV. (Ind. pres. *durdursescu*-Pascu). Od 'remplir', 'bourrer'.
DUREC v. *direc*.
616. *DURÍŪ* adj. sb. m. pl. *duriadz*, *duradz* (Miha, Antologie) 'коњ дорија, коњ со црвенокафеава боја. Од тур. *dori*; нгр. *дорис*; алб. *дорі*; срхр. *dorat*, *dorin*; бугар. *dorija*.
617. *DUŠÍC* sb. m. pl. *dušitse* (Pascu), *DUŠÉC*, pl. *dušetse* (Miha), pl. *dušecuri* (Тахов, Weigand. *Arom.*) 'душек', 'stragulum'. Од тур. *düşek*; алб. *dyshek*, *dyshe* 'k'; срхр. *düşek*; бугар. *djušek*.
618. *DUŠMÁN* sb. m. pl. *dušmañ* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu). Од тур. (перс.) *dušman*; ром. *duşman* (Romania, XXXI 564, XVII st.); нгр. *dusmanis* (cf. и познато грчко презиме *Dusmánis*); алб. *dushman*; срхр. *düşmân*; бугар. *dušman*, -in. Додаток. *dušmáni'le* (Basmе, Miha, Pascu) 'непријателство'; *dušmáňă*, f. 'душманка, непријателка'.
619. *DUŠUMÉĪE* sb. f. pl. *dušumadz* 'под, патос'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *multu iaste încărcată duşumeia* 'многу е извалкан подот'. Од тур. *düşeme* (cf. Varić I 208, Elezović 198); ром. *duşumea* (Romania, XXXI 564, XVIII st.); алб. *dysheme*; бугар. *dušeme*.
620. *DUVÁE* sb. f. pl. *duvái*, -urí (Basmе) 'молба; благодарност'. Од тур. (арап.) *dova*; ром. *dova*; алб. *duva*, *dovë*; срхр. *dova*; бугар. *dová*.
621. *DOVAĜÍ* sb. m. pl. *dovaĝadzí* 'молител; тужител'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *la mine viniră dovaĝadzí* 'кај мене дојдоа тужителите'. Од тур. (арап.) *duvacı*; алб. *duvaxhi*; бугар. *dovadži*. Додаток. *duvaĝoáňe* f. 'молителка'.
622. *DUVLÉTE* sb. f. (Antologie) 'État, royaume'. Од тур. (арап.) *devlet*.
623. *DŪZE* adv. 'рамен, рамно, прав, право'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *calea iaste duze* 'патот е рамен'. Од тур. *düz*; алб. *dyz*; бугар. *djuz*.
624. *DUZ-TABANLÍ* adj. m. sb. 'со рамни стапала, дустабанлија, lat. *pes planus*'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *nás nu va-l'la tu askere că iaste duz-tabanli* 'него нема да го земат во војска затоа што е дустабанлија'. Од тур. *düztaban*; алб. *dyz-taban*; срхр. *duztabanlija*.
625. *DUZÉNE* sb. f. pl. *duzeñ* (Pascu) 'accord'. Од тур. *düzen*; алб. *dyzen*; нгр. *duzení*. 'dressage'. Додаток: *duziñarcu* (Pascu) 'd'accord; gracieux'.
626. *DZÎPE* sb. f. (Pascu) 'sorte de maladie des brebis'. Од тур. (арап.) *zebha* (во Скопје не постои овој збор). fr. 'croup'.

E

627. *ECSÍKE* sb. f. pl. *ecsururi, ecsikí* 'кусок, недостаток'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ecsike ni dideš* 'ми даде помалку'. Од тур. *eksik*; алб. *eksík*; срхр. *èksik*; бугар. *eksík*.
628. *ECSÍC-OLSÚN* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'нека е помалку, да се витоса': *ecsic-olsun š-atsetu lucrú* 'витосај ја таквата работа'. Од тур. *eksik-olmasın*.
629. *ECSÍC-ZÍÁDE* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'помалку повеќе'. Од тур. (арап.) *eksik-ziyade*.
630. *EDIPSÍZ* adj. (Miha), *EDEPSÍZ* (Скопје, Крушево) 'безобразник, безобразен, нечесен, неморален'. Од тур. (арап.) *edepsíz*; срхр. (Скопје) *édepsiz*.
631. *EDEPSÍZLÍKE* sb. f. (Miha) 'безочност, безобразлук'. Од тур. (арап.) *edepsizlik*.
632. *EGÉIE* sb. f. pl. *egeuri*. 'пила, турпија, еге'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *egé*; срхр. *ège*; бугар. *egé*.
633. *EĪĪIDI* interj. 'ej, ej зар и ти, ејгиди': *eĳidi fičorlu a űeu* 'ејгиди, дете мое'. Од тур. *heygidi*.
634. *ÉLBETE* adv. (Miha) 'се разбира, секако, без сомнеж'. Од тур. (арап.) *elbete*; ром. *elbét, helbét*; алб. *helbête*; бугар. (*h*)*elbête*; срхр. *elbetena*.
635. *ELIÁKIM* conj. (Miha) 'но, меѓутоа, сепак'. Од тур. (арап.) *veleakin*; бугар. *veljákim*.
636. *EL-ÍCMILA* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'кога е веќе готово, нека биде, кога е веќе така...што да правам, така е речено'. Од тур. (арап.) *Elhukmulilla* 'се што е од Бога, добро дошло, како сака Бог (Господ)'.
 637. *ELMÁZ* sb. m. 'дијамант', 'справа за сечење стакло, на чијшто врв се наоѓа дијамант'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *elmazlu u taĳe aĳamea* 'дијамантот сече стакло'. Од тур. *elmas* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 36); ром. *almas*; алб. *elmaz*; срхр. *elmas* (cf. Наш језик, II. 2. стр. 47); бугар. *almáz, elmáz*.
638. *EM-EM* conj. 'И-И, ем - ем'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *em vreĳ em nu pots* 'ем сакаш ем не можеш'. Од тур. *em-em*; срхр. *hèm-hèm*; бугар. *em-em*; алб. *hem-hem*.
639. *EMÍŠE* sb. f. 'овошје, емиш'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *mine multu voĳ emiše* 'јас многу сакам овошје'. Од тур. *yemiš*; срхр. *jèmiš*.
640. *EMÍŠČĪ* sb. m. pl. *emiščadzĳ* 'продавач на овошје, оној што продава овошје и зеленчук'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *la emiščĳlu acumpraĳ pearine* 'кај продавачот купив диња'. Од тур. *yemišci*; срхр. *Emiščĳja*, 'машки прекар или име'.

641. *ENDĚCU* sb. m. pl. *endetse, endecurĭ* (Miha), *HĀNDĀ́KE* (посебно е во употреба во живиот говор) 'шанец, ров, ендек'. Од тур. (арап.) *hendek*; во Скопје: *éndek*.
642. *ENGASTĚN* adv. (Pascu) *engasten, castilea*. Од тур. (арап.) *an kastin*; алб. *enkas*; бугар. *enkást*.
643. *EPTĚN* adv. 'сосем, целосно, ептен'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *tine fuš epten glaru* 'ти си бил сосем луд, (ептен будала)'. Од тур. *epten*; во Скопје: *eptén*.
644. *ERBÁPE* adj. (Miha) 'вешт, способен, ербап'. Од тур. (арап.) *erbar*; алб. *erbáp(b)*; срхр. *erbáp, ervapan*; бугар. *erbáb*.
645. *ERGĚLĚ* sb. f. pl. *ergeleuřĭ* 'ергеле, стадо коњи и зградите во кои се чуваат коњите'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *hergele*; алб. *hergele*; срхр. *(h)ergèla*.
646. *ERĜĚ* sb. f. (Pascu) 'honneur'. Од тур. (арап.) *irz*; алб. *ers, iriç*.
647. *EŠĚC* sb. m 'магаре, посебно како погрден назив за човек': *ešec a-necluiř* 'магаре едно'. Од тур. *ešek*; срхр. *ešek*.
648. *EŠECLĪKE* sb. f. 'магарштина, магаречка работа, погрден израз'. Од тур. *ešeklik*; срхр. *ešekluk*.
649. *EVĚT* adv. 'така е, се разбира, секако'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *evet*; алб. *evèt*; бугар. *évet*.
650. *EVLĀD* sb. m. 'син, чедо, дете, деца'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. алб. *evlād*.

F

651. *FĀĪDE* sb. f. 'корист, добивка, фајде'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *caĭ are vidzută faĭde di năsu* 'кој видел од него корист (фајде)'. Од тур. *faýde*; алб. *fájde*; срхр. *fajda*.
652. *FĀRCĀ* sb. f. (Pascu) 'différence, distinction'. Од тур. (арап.) *ferk*; алб. *ferk*.
653. *FĀRSĪ* adj. adv. (Miha) 'совршено, целосно, сосем'. Од тур. (арап., перс.) *farsi*; нгр. *fársi*; во Куманово; *farsi-farsi*, 'подобро од подброто'.
654. *FĀRÁŠE* sb. f. pl. *fărăși* (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu), *FRÁŠE* 'лопата за собирање ѓубре'. Од тур. *farasř*; ром. *făraș*; нгр. *farási*; бугар. *farasř*.
655. *FĀRFĀRĀ* sb. m. pl. *fărfăradzĭ* (Miha, Nicolaidi, Pascu) 'фаленција, разуздан'. Од тур. (арап.) *farfara (ferfere)*; ром. *farfara*; нгр. *farfarâs*; бугар. *farfará*. Додаток: *FĀRFĀRĪRE* (Ind. pres. *fărfărescu* - Pascu) 'hâbler, jaser'.
656. *FĀRFĀRĪŪ* sb. m. (Nicolaidi) 'porcelaine'. Од тур. (арап.), *fagfur*; нгр. *farfurĭ*; алб. *farfurĭ*; бугар. *farfor*; ром. *farfurie* 'plat', 'assiette'.
657. *FĚSE* sb. f. pl. *fesuri* (Antologie, Weigand. *Arom.*), pl. *fesĭ* (Miha, Nicolaidi). 'фес, еден вид капа. Од тур. *fes*; ром. *fes*; нгр. *fěsi*; алб. *fes*; срхр. *fěs*; бугар. *fes*.

658. *FESFESÉ* adj. (Pascu) 'nerveux, qui s'irrite facilement. Од тур. (арап.) *vesvesse*; бугар. *fesfesé*.
659. *FIKÍRE* sb. f. (Miha) 'мисла, идеја, памет - глава'. Од тур. (арап.) *fikir*; алб. *fikir*.
660. *FIÍATE* sb. f. 'цена'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците : *tsi fiiate caftså ti aistå caså* 'која цена бараш за оваа куќа'. Од тур. *fiyat*; алб. *fiját*; ром. *fiat*.
661. *FIL* sb. m. pl. *fil* (Pascu), *FILU* (Miha) 'слон'. Од тур. (арап.) *fil*; ром. *fil*; алб. *fil*; бугар. *fil*.
662. *FILDÍŠ* sb. heter. pl. *fildišuri* (Basmе, Miha, Pascu), *SFILDÍČU* (во живиот говор во Крушево, Скопје) 'слонова коска'. Од тур. (арап.) *fil-diši*; ром. *fildiş* (Romania, XXXI 564, 1761); нгр. *fildisi*; алб. *fildish*; бугар. *fildiši*.
663. *FILEAH* sb. m. (Miha) 'селанец, египетски селанец'. Од тур.(арап.) *felah*.
664. *FILÁN* sb. m. (Miha) 'некој, извесна личност, фиљан'. Од тур. *filan*; алб. *filan*; срхр. *filan* (cf. RIEB I 26); бугар. *filan*.
665. *FILĜÁNE* sb. f. pl. *filĝeñ* (Basmе, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu), *FLIĜÁNE* (Basmе, Weigand. *Arom.*), *FILIDZÉN*, pl. (Weigand. *Arom.*, Miha) 'чавче, шолја за кафе, филџан'. Од тур. *filcan*; ром. *filigean*; нгр. *filidzani*, *fildzani*; алб. *filxhan*; бугар. *fildžan*, во Скопје: *fildžan*.
666. *FINÉRE* sb. f. pl. *finerī* (Miha), *FENERE* (Pascu) 'фенер'. Од тур. *fener* (cf. Meyer, *Türk. Stud.* I 76, Sandfeld K. *Ling. balk.* 22-23); алб. *fenér*; срхр. *fenjer*; бугар. *fener*, дем. *fenerče*.
667. *FINIRĜÍ*, sb. m. pl. *finirĝadz* (Miha) 'оној што ги пали и се грижи за фенерите, фенерџија'. Од тур. *fenerci*; бугар. *fenerdžija*.
668. *FIRAUN* sb. m. (Miha) 'никаквец, злобен, отпадник'. Од тур. (арап.) *firaun*; срхр. *firaun*; бугар. *firaón*.
669. *FIRAUNLÍKE* sb. f. (Miha) 'отпадништво'. Од тур. (арап.) *firaunlık*.
670. *FÍRÁ* sb. f. pl. *fire* 'отпадок, остаток, фира'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *armase multu firå* 'собра многу отпадоци'. Од тур. *fira*; алб. *firå, fira*; бугар. *firá*.
671. *FIRÉME* sb. f. 'горчина, болест'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *cripaí di fireme* 'пукнав од болести, пропаднав од грижи'. Од тур. (арап.) *verem* 'туберкулоза, болест'; бугар. *verém*.
672. *FIRIGÉ* sb. f. pl. *firiĝeuri* (Miha, Pascu) 'vêtement de dessus que les dames turques portent dehors'. Од тур. (арап.) *ferece*; ром. *ferege*; нгр. *feredzes*; алб. *ferexhe*; срхр. *feredža*; бугар. *feredže, feredža*. (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 52).
673. *FIRMÁNE* sb. f. pl. *firmāñ* (Basmе, Miha, Pascu), *FIRMÁNE* (Basmе, Pascu). 'прокламација која ја издал султанот, дозвола, одобрение, ферман'. Од тур. (перс.) *ferman*; ром. *firman*; нгр. *firmáni*; алб. *fermán*; срхр. *fěrmân, verman*; бугар. *ferman*.

674. *FIRMÉNE* sb. f. pl. *firmeń* (Miha) 'habit-veste soutaché par devant'. Од тур. *fermene*; нгр. *férmeli* (Pascu); срхр. *fermen*; ром. *fermenea* (Romania, XXXI 564, XVIII st.).
675. *FIRMINGÍ* sb. m. pl. *firingadz* (Miha) 'мајстор, кројач што прави фермене (горна шајачна или чоена облека без ракави)'. Од тур. *fermeneci*.
676. *FITEAÍ* sb. m. (Basmе, Pascu) 'adolescent, jeune garçon', име од аром. приказни'. Од тур. (арап.) *feta* (постои име *Fetah*).
677. *FITÍLU* sb. heter. pl. *fitil'* (Basmе, Pascu), *FTILU* (Pascu) 'фитил, ellychnium', се употребува во значење на средство за предизвикување кавга'. Од тур. *fitil*; ром. *fitil* (Romania, XXXI 575, XVIII st.); нгр. *fitíli, fitli*; алб. *fitil*; срхр. *fitilj*; бугар. *fitil*.
678. *FÓRTUMÁ* sb. f. pl. *fortuń* (Pascu) 'јаже, ортома'. О тур. *hortum*, 'tuяau de rompre', во Скопје, 'сурлата од слон', бугар. *ortuma*; во Гостивар: *ortoma*.
679. *FÓTÁ* sb. f. pl. *fote* (Pascu), *FUTÁ*, pl. *futadz* (Pascu) 1. 'étouffe rayée importée de l'Inde (2) 'tablier'. Од тур. *futa*; нгр. *foťas*; алб. *fuťa, fitë, futa*; бугар. *futa*.
680. *FRÉNG* sb. m. pl. *frencurí* (Miha) 'френк, брава, француски клуч, клучалка'. Од тур. (арап.) *frenk* 'катанец, Grk-Vizant'; во Скопје: *frenk*.
681. *FUCÁRÁ* adj. (Basmе, Antologie, Miha, Pascu) 'сиромав'. Од тур. (арап.) *fukara* (се употребува во множина, а со значење на еднина од *fakir*); нгр. *fukarás*; алб. *fukará, -ja*; срхр. *fukara*; бугар. *fukará*. Додаток: *fucároaňe* (Basmе) fem. *FUCÁRAME* (Pascu), 'сиромаштија'.
682. *FUCÁRLÍKE* sb. f. pl. *fucárlíki* (Pascu) 'сиромаштво'. Од тур. (арап.) *fukaralik*; бугар. *fukaralák*.
683. *FUDÚL* adj. (Basmе, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu) 'горд, надмен, фодул'. Од тур. (арап.) *fudul*; ром. *fudúl* (Romania, XXXI 564, XVIII st.); нгр. *fodúlus*; алб. *fodúll*; бугар. *fodúlin*; во Скопје: *fódul*. Додаток: *fudulie* (Basmе), *fuduleátsä* (Basmе, Pascu) 'гордост'; *fudulire* (Basmе, Pascu), vb. refl. (Ind. pres. *fudulescu*) 'воз-гордее се'.
684. *FUDULÍKE* sb. f. (Pascu) 'надменост, суета'. Од тур. (арап.) *fudulik*; ром. *fudulache, fudulie*.
685. *FUŠÉKE* sb. f. pl. *fušekí* (Basmе, Antologie, Weigand. *Arom.*, Pascu), *FIŠÍCU* (Miha) 'куршум од пушка, фишек'. Од тур. (перс.) *fišek*; ром. *fišic* (Romania, XXXI 564, 1715); нгр. *fišeki*; алб. *fyshek*; срхр. *fišek*; бугар. *fišek*. Додаток: *kor-fišec*, sb. heter. pl. *korfišetse* (Miha) 'празен куршум, кор-фишек'. Од тур. (перс.) *kör-fišek*; срхр. *ćorac*; бугар. *kjor-fišek*.
686. *FUŠICLÍKE* sb. f. pl. *fušiclíki* (Pascu) 'фишеклија, торба, кожна торба во која се чуваат куршуми (фишеци) од пушка'. Од тур. (перс.) *fišeklik*; нгр. *fišekliki*; срхр. *fišeklija*; бугар. *fišeklik*.

G

687. *GAFÍLE* adv. 'изненадувачка, исклучителна душевна состојба, мечтаење'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *mi aflai gafile* 'потонав во мечтаење, во некоја посебна душевна состојба'. Од тур. (арап.) *gafil*, 'летаргична состојба'; алб. *gafil*.
688. *GAILÉ* sb. m. pl. *gaileadzi* (Nicolaidi, Pascu), *GAILÉE*, f. pl. *gailei* (Basme, Miha, Pascu) 'грижа, мака'. Од тур. (арап.) *gayle*; алб. *gajle*; бугар. *gajle*.
689. *GÁIDÁ* sb. f. pl. *gáidzi* (Miha, Pascu) 'гајда, музички инструмент; преносно, 'плач, детски плач'. Од тур. *kayda*, 'арија'; ром. *gaiddá*; нгр. *gájda*; срхр. *gajde*; бугар. *gajda*; алб. *gajde*. Додаток: *caidé* (Крушево, Скопје) 'нарав, желба, забава'. *násu-š va caideurle a-lui* 'тој бара своја забава, свои желби'; алб. *kajde*.
690. *GÁIDÁĜÍ* sb. m. pl. *gáidăgadzî* (Pascu) 'joueur de cornemuse, cornemuseur'. Од тур. *gaydaci*; срхр. *gajdaš*; алб. *gajdexhi*.
691. *GALIBÁ* adv. 'изгледа, божем, веројатно, галиба'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *galiba vini násu* 'изгледа дојде тој'. Од тур. *galiba*; срхр. *galiba*; бугар. *gáliba*.
692. *GARAMÉTE* sb. f. (Miha) 'тешкотија, пречка, неприлика'. Од тур. (арап.) *garamet*; алб. *garamèt*. Додаток: *garamet*, adj. (Miha).
693. *GAZÉPE* sb. f. (Nicolaidi, Weigand. *Arom.*) 1. 'deshonneur, infamie'; 2. лутина, срдење, срдба'. Од тур. (арап.) *gazep*; нгр. *gazépi*; алб. *gazep*; бугар. *gazép*.
GÁDÁIFE v. *cadaipe*.
GÁDÁRMÁ v. *căldărmă*.
694. *GÁIRÉTE* sb. f. (Miha), *GÁERETE* (Basme), *GAIRÉE* (Miha) 'подршка, помош, издржливост, гајрет'. Од тур. (арап.) *gayret*; нгр. *gajréti*; алб. *gairét*; бугар. *g(k)ajret*; срхр. *gajret*, *gairét*.
695. *GAIRETLÍ* adj. (Miha) 'куражен, кој влева храброст; fr. *ardent*'. Од тур. (арап.) *gayretli*; бугар. *gajretlija*; алб. *gajretlí*.
GÁITAN v. *yaitan*.
GÁITANGÍ v. *yăitangi*.
GÁLÁME v. *lăgăme*.
696. *GÎRBÁĈE* sb. f. pl. *gîrbăci* (Pascu). *CÎRBATSÁ* (Nicolaidi) 'камшик, грбач'. Од тур. *gîrbac*; срхр. *korbač*; бугар. *gârbač*; алб. *kërbaç*.
697. *GLINDISIRE* vb. IV. refl. (Ind. pres. *glindisescu*) (Basme) 'забавува се, разонодува се'. Од тур. *eglenmek*; ром. *eglindisi*; нгр. *eglentiso*; срхр. *eglenisati*; бугар. *eglendisvam*; алб. *eglendisem*.
698. *GLUBUDÁN* sb. (Miha) 'златни или сребрени конци'; 'влакна'; 'жици'. Од тур. *klabdan*; срхр. *klabòdan*; бугар. *klabodan*, *kalabodan*; алб. *klapadan*.
699. *GUBÉ* sb. m. pl. *gubedzi* (Pascu), *CUBÉE*, f. (Miha, Pascu) 'свод, купола, кубе'. Од тур. (арап.) *kubbe*; нгр. *kubés*; срхр. *kube*; бугар. *kubé*; алб. *kube*.

700. *GUĜABÁŠ* sb. m. (Basmе, Antologie, Pascu), *GOĜABÁŠ* (Nicolaidi), *COĜABÁŠ* (Weigand. Arom.) 'селски кнез, кмет, претседател на општина'. Од тур. *koca baši*; нгр. *kudzábasis*; срхр. *kođža baš(a)*; бугар. *kođža-baši*, *kođžabašija*, алб. *koxhabash*.
- GUĜAMITI* (Мегарево) v. *çoĝamiti*.
GUNDULUĶE (Miha) v. *ĝunduluĳe*.
701. *GURABÍE* sb. f. pl. *gurabii* 'вид слатки, колачи, гурабии'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *a fiĉorlor acumpraí dao gurabii* 'на децата им купив две гурабии'. Од тур. *kurabiye*; алб. *gurabí-ja*; срхр. *gurábija*; бугар. *gurabíja*, *-ja*.
702. *GURBETČÍ* sb. m. pl. *gurbetĉadzí* 'печалбар, гурбетчија'. Збор познат во живиот говор, во оваа форма го нема во речниците. Од тур. (арап.) *gurbetĉi*; срхр. *gurbetâš*; бугар. *gurbetĉija*; алб. *gurbetxhi*, *gurbetli*.
703. *GURBETLÍĶE* sb. f. 'печалба'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *s-duse gurbetlíĳe* 'замина на печалба'. Од тур. (арап.) *gurbetlíĳ*; срхр. *gurbetluk*; бугар. *gurbetlák*, *gurbetúvanje*.
704. *YAĪTAN* sb. heter. pl. *yaitań* (Weigand. Arom., Nicolaidi, Pascu), *GAĪTAN* (Miha), *YAĪTANE* f. (Pascu), *GAĪTANE* (Antologie) 'многу танко ткаење, врвка, гајтан'. Од тур. *gaytan*; ром. *găitan* (Romania, XXXI 564, 1761); нгр. *gajtáni*; алб. *gajtán*; срхр. *gajtan*; бугар. *gajtán*.
705. *GAĪTANGĪ* sb. m. pl. *găitangadzí* 'фабрикант на гајтани'. Збор познат во живиот говор, како и претходниот. Од тур. *gaytanci*; бугар. *gajtandžija*; алб. *gajtanxhi*.
706. *YÉRA* sb. m. pl. *yeradzí*, *YÍRÁ* (Nicolaidi) 'рана, белег'. Од тур. (арап.) *yara*; бугар. *jará*.
707. *YĪAHNÉ* sb. m. pl. *yíahnedzí* (Pascu). *ĪAHNÍĪE*, f. (Крушево, Мегарево, Скопје). 'ragoût aux oignons'. Од тур. *yahni*; ром. *iahnie*; бугар. *jahníja*; алб. *jahní*.
708. *YÁMÁ* sb. f. pl. *yían* (Pascu, Nicolaidi), *YĪÁYMA*, pl. *yíagme* (Nicolaidi), *ĪÁGMA* (Тахов) 'плен, пљачка, грабеж, јагма'. Од тур. (перс.) *yagma*; ром. *îamă* (Cihac); *jagmá*; срхр. *jagma*.
709. *ĪAGMAGĪ* sb. m. pl. *íagmaĝadzí* 'готован, пљачкаш'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *năsu íaste íagmaĳi* 'тој е готован, мрзливец'. Од тур. (перс.) *yagmaci*; ром. *îamangîŷ* (Cihac).
710. *YÁMBULÁ* sb. f. pl. *yíambule* (Nicolaidi, Pascu), *YĪÁMULÁ* (Nicolaidi), *ĪÁMBOLA* (Магарево) 'покривач, покривач од козина, јамболија'. Од тур. *yamali*; алб. *jambulí*; бугар. *jambolíja*.
711. *YĪAMURLUĶE* sb. f. pl. *yíamurluĳi* (Nicolaidi), *YAMBURLUĶE* (Nicolaidi) 'наметка за дожд'. Од тур. *yagmurluk*; бугар. *jamurluk*.
712. *YĪANGÍNE* sb. f. pl. *yíangín* (Nicolaidi, Pascu), *ĪANGÍNE* (Крушево, Битола) 'пожар'. Од тур. *yangín*; ром. *iangín*; срхр. *jangíja*; бугар. *jangán*.

713. *YĪANĪTSAR* sb. m. (Pascu), *ĪANĪTSAR* (Antologie, Miha) 'јаничар, крвопиец, никаквец'. Од тур. *yani-çeri*; ром. *īanicer*; нгр. *janitsáris, janísaris*; алб. *jeniçer* (Pascu); срхр. *janičâr, janjičâr*; бугар. *eniçer, -in*.
714. *YĪASÁKE*, sb. f. pl. *yiasakī* (Nicolaidi), *ĪASÁKE* (Крушево, Скопје) 'забрана'. Од тур. *yasak*; ром. *iasac*; срхр. *jāsak*; бугар. *esák, jasák*.
715. *YĪATÁKE* sb. f. pl. *yiatákī* (Nicolaidi), *YĪATÁKE* (Pascu), *ĪATÁKE* (Pascu, Крушево, Скопје) 'преноќиште; постела; спална соба; јатак, доверител'. Од тур. *yatak*; ром. *īatac* (Romania, XXXI 566, XVIII st.); нгр. *yiatáki*; срхр. *jatak*; бугар. *jatak*; алб. *jatak*.
716. *YĪATÁYÁNE* sb. f. pl. *yiatayáñi* (Nicolaidi), *YĪTÁYÁNE* (Pascu), *ĪATAGAN*, m. (Antologie), *ĪUTÁGÁNE*, f. pl. *īutágáni* (Antologie), *ĪUTĪGÁNE*, sb. m. pl. *īutĭgáni* (Antologie), *IUTĪGÁNE*, f. (Antologie) 'меч, сабја, јатаган'. Од тур. *yatagan*; ром. *īatagan*; нгр. *jatagáni*; алб. *jatagán*; срхр. *jatagán*; бугар. *jatagán*.
717. *YĪÁURTE* sb. f. (Nicolaidi), *ĪOGÚRT* (Скопје) 'кисело млеко, "направено на посебен начин" јогурт'. Од тур. *yogurt*; ром. *iaúrt* (Romania, XXXI 566, XVIII st.); нгр. *jaúrti*; срхр. *jogurt*; алб. *jogurt*.
718. *IOGURTČÍ* sb. m. pl. *iogurtčadzi* 'продавач на јогурт'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *yogurtçi*; ром. *īaurgiu*; бугар. *jogurtčija*.
719. *YIUMBRÚKE* sb. f. pl. *yimbrukī* (Nicolaidi, Pascu), *ĠUMBRÚCÁ* (Miha), *ĪUMBRÚKE* (Крушево, Скопје) 'царина'. Од тур. *gümriük*; ром. *ghium(b)ruc*; нгр. *ko(u)mérkion* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 62, P. Skok, *Glasnik XVI* 103); алб. *xhymryk*; бугар. *gjumruk*.
720. *YUMBRUCČÍ* sb. m. pl. *yimbrucčiadzi* (Pascu), *GHĪUMBRUCČÍ* (Miha) 'цариник'. Од тур. *gümriükcü*; бугар. *gjumrukčija*; алб. *xhymrykxhí*.
721. *YĪURGÁNE* sb. f. pl. *yürgáñi* (Miha, Pascu), *ĪURGÁNE* (Miha), *ĪURGÁNU* (Pascu), *YURGÁN* (Weigand. *Arom.*) 'покривач, јорган'. Од тур. *yorgan*; ром. *īorgan*; алб. *jorgan*; бугар. *jorgán*; срхр. *jorgan*. Додаток: *īorgán-čóguǵi*, израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'мекуш, слабак'. Од тур. *yorgan-çocugü*.
722. *YĪURGANGÍ* sb. m. pl. *yürganǵadzi* (Pascu) 'фабрикант на јоргани, јорганџија'. Од тур. *yorgancı*; бугар. *jorgandžija*; алб. *jorganxhí*.

Ġ

723. *ĠAUR* sb. m. (Nicolaidi) 'неверник, безбожник'. Од тур. *gâur*; нгр. *giauris* (Thumb); срхр. *djaur-in*; бугар. *djaurin*, алб. *kaur*.
724. *ĠEĈMIŠOLA* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'му се вели на човек кога првпат ќе го видиме по некоја болест или жалост'. Само, и во овој израз имаме ист случај како и во изразот *dur bacalam*, каде што се додава ароманскиот глагол *s videm*, што всушност е само превод на тур. *bakalîm*; во изразот *geĉmiš-ola*, се додава глаголот *s hibă*, што повторно е само превод на тур. *ola*, 'да биде, нека биде', т.е. 'нека е со помин, нека е'. Употребата на овој тур. израз, како и на оној *Dur-bakalam*, со наведените аромански додатоци, сведочи дека Ароманците не го знаеле турскиот јазик, зашто да го знаеле во овие изрази не би го употребиле и ароманскиот збор *s videm*, односно *s hibă*, кои веќе се наоѓаат во турскиот израз. Од тур. *geĉmiš - ola*, 'нека е со помин, нека поминува'; во Скопје: *geĉmiš-ola*, алб. *gëshmisholla*.
725. *ĠEME* sb. f. pl. *ġeñ* (Nicolaidi), а *ġemi*, pl. *ageni* (Antologie) 'узда'. Од тур. (перс.) *ġem*; нгр. *gemi*; бугар. *gem*.
726. *ĠEVĠIRE* sb. f. pl. *ġevġiri* (Nicolaidi) 'construction en pierre'; *ĠIRĠIRU*, sb. m. pl. *ġirġiri* (Скопје, Крушево) 'решето'. Од тур. (перс.) *kêavgir*; ром. *gherghir*; срхр. *djèvdjir*; бугар. *gevgir*.
ĠANIĈERU (Miha) v. *Yanitsaru*.
727. *ĠIBERDISIRE* vb. IV. 'умре, цркне, пропадне'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *la-s' ġiberdisească* 'нека цркне, нека пропадне'. (Скопје). Од тур. *ġebermek*, 'цркне'; бугар. *giberdisvam*.
728. *ĠIDERE* sb. f. pl. *ġideri* (Basmе, ArEnA, Pascu) 'несреќа, маќа'. Од тур. (перс.) *kêder*; алб. *geder*; бугар. *keder*.
729. *ĠIDI* покрај *EĬ GIDI*, interj. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *eĬ ġidi Laku* 'еј, јаден, Нико'. Од тур. *ġidi*; ром. *ghidi*; алб. *ġidi*.
730. *ĠIFŠĖCU* adv. 'лесно, лабаво'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *multu ġivšec lu loaš lucurlu aistu* 'многу лесно си ја сфатил оваа работа'. од тур. *ġeššek* 'лабав'.
731. *ĠIMIE* sb. f. pl. *ġimiuri* (Miha), *ĠEMIE* (Pascu), *ĠEME* (Antologie) 'лаќа, гемија'. Од тур. *gemi*; ром. *ghemie*; алб. *ġemi*; срхр. *djemija*; бугар. *gemija*.
732. *ĠIMIĠI* sb. m. pl. *ġimiġadzi* (Miha) 'морнар, гемиџија'. Од тур. *gemicî*; ром. *ghimigiu*; алб. *ġémixhi*; бугар. *gemidžija*.
733. *ĠIRĠEFU* sb. m. pl. *ġirġefuri* (Miha) 'ѓерѓеф, рамка на која се распнува платното по кое ќе се везе'. Од тур. (перс.) *ġêrgef*; ром. *gherghef* (Romania, XXXI 564, XVIII); срхр. *djerdjef(v)*; бугар. *gergev*; алб. *ġjergjef*.

734. *ĠIRÍZ* sb. heter. pl. *ġirizurí* (Miha, Pascu) 'канал, ġериз, (fr.) cloaque'. Од тур. *ġêriz*; нгр. *ġerízi*; алб. *ġjertz*, *ġjiriz*; срхр. *djeriz*; бугар. *ġertz*.
735. *ĠIVÉĈE* sb. f. pl. *ġiveĉí* (Nicolaidi) 'casserole'. Од тур. *ġüveĉ*; нгр. *ġuvétsi*; алб. *ġjuveĉ*.
736. *ĠIVÉZ* adj. (Miha) 'темноцрвен, ġувез'. Од тур. *ġüvez*; алб. *ġüvëz*; во Куманово *ġüvez*; бугар. *ġjuvezen*.
737. *ĠIVRÉC* sb. m. pl. *ġivretsí*, *ĠUVRÉC* (Мегарево), 'печиво (тркалезно), ġеврек; слатка пита месена во форма на квадрат'. Од тур. *ġevrek*; срхр. *djevrek*; бугар. *ġevrek*; алб. *ġjevrek*.
738. *ĠIVRICĈÍ*, sb. m. pl. *ġivricĉadzí* 'пекар и продавач на ġевреци, ġеврекчија'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *tricu ġivrecĉilu ši acumpraí doí ġivretsí* 'помина ġеврекчијата и купив два ġеврека' (Скопје). Од тур. *ġêvrekci*; бугар. *ġevrekĉíja*; алб. *ġjevrekxhí*.
739. *ĠIZÁPE* sb. f. pl. *ġizákí* (Miha, Pascu) 'азотна киселина'. Од тур. (арап.) *ġêzap*, *tizap*; срхр. (Скопје) *djezap*.
740. *ĠIZÁ*, sb. m. pl. *ġizadzí* (Basme, Nicolaidi, Pascu), *ĠIZÁ* (Nicolaidi), *DZIZÁE*, f. (Nicolaidi), *ĠIZAÍE*, pl. *ġizáí* (Крушево) 'казна, парична казна'. Од тур. (арап.) *ceza*; алб. *xhezá*; бугар. *džezá*; срхр. *džezaj*.
741. *ĠOC* adj. (Pascu) 'gris, en parlant des chevaux'. Од тур. *ġük*; срхр. *djokat*; алб. *ġjak*.
742. *ĠOÍÁ* adv. (Basme) 'божем, како да..., ġоа'. *ĠÓÁ* (Крушево, Скопје). итн. Од тур. (перс.) *ġôya*; алб. *ġjoja*; срхр. *djoja*; бугар. *djoam*.
743. *ĠÓLE* sb. f. pl. *ġol*, *ġolurí* (Miha, Pascu) 'езеро, ġол'. Од тур. *ġül*; ром. *ġhiól*; алб. *ġjol*; бугар. *ġjol*.
744. *ĠON* sb. heter. pl. *ġonurí* (Pascu), *ĠÓNÁ*, f. (Miha), *ĠÓNE* (Pascu) 'долен дел на чевлите, ġон'. Од тур. *ġön*; срхр. *djòn*; бугар. *djon*; алб. *ġjon*.
745. *ĠOZBOÍÁĠÍ* sb. m. pl. *ġozboíġiadzí* 'факир, магионичар, шарлатан'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ġozboíġilu a necluí* 'шарлатан еден'. Од тур. *ġüzboyacı*, 'магионичар'; бугар. *ġjozbojadžíja*.
746. *ĠOZBOÍĠILÍKE* sb. f. 'работата на магионичарот, шарлатанство'. Зборот, како и претходниот, е познат во живиот говор, го нема во речниците: *faptu íaste ti ġozboíġilíke* 'роден е за шарлатанство'. Од тур. *ġüzboyacilík*; бугар. *ġjozbojadžilák*.
ĠUBEC v. *dubec*.
747. *ĠÚĈE* sb. f. i adj. 'грижа, тешкотија; тешко, мачно' (Pascu). Од тур. *ġüĉ*; алб. *ġüĉ*; бугар. *ġjuĉ*.
748. *ĠULÉ* sb. m. pl. *ġuladzí* (Nicolaidi, Miha, Pascu), *ĠULÉU*, pl. *ġuleí* (Nicolaidi) 'топовско зрно, ġуле'. Од тур. *ġülle*; ром. *ġhíulea*; алб. *ġjyle*; бугар. *ġjulé*; срхр. *djule*.
749. *ĠULÉAP* sb. f. (Miha) 'водичка од роза, мирис'. Од тур. (перс.) *ġüllap*;
750. *ĠULVARÁCÁ* sb. f. (Miha) 'вид слатки, пита со бадеми и со јаболка'. Од тур. *ġül i varak*.

751. *ĠÚME* sb. f. pl. *ġuñ, ġumuri* (Nicolaidi, Basmе, Pascu), *ĠUM*, heter. pl. *ġume* (Miha, Pascu) 'голем бакарен сад за вода, бакарен сад во кој се вари вода, ѓум; пир, свадба, pl. (Miha). Од тур. *gügüm*; ром. *ghium*; нгр. *giugúmi, giugiúm*; алб. *ġjumë*; срхр. *djùgum*; бугар. *ġjum*. Додаток: дем. *ġumáču*, pl. *ġumače*, dim. *ġúmču* (Крушево), алб. *ġjumash*.
752. *ĠUNLÚKE* sb. f. pl. *ġunluki*, покрај *ĠUNDULÚKE*, pl. *ġunduluki* 'надница'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *çat ti uná ġunduluke, va-s scotu* 'колку за една надница, ќе ја заработам (буквално: ќе ја извадам)'. Од тур. *günlük*; бугар. *ġjunluk, ġjundelik*.
753. *ĠUNLUCČÍ* sb. m. pl. *ġunlucčadzi* 'надничар'. Од тур. *gündelikçi* 'надничар'; бугар. *ġjundelikčija*.
754. *ĠURDÁNE* sb. f. pl. *ġurdán* (Antologie, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu) 'гердан'. Од тур. (перс.) *ġerdan*; ром. *ghirdán, ghiordan* (Romania, XXXI 564, 1669); нгр. *ġjortáni, ġiurdáni*; алб. *ġjerdan*; срхр. *djerdán*; бугар. *ġerdan*.
755. *ĠURULTIJE* sb. f. pl. *ġurultii, -uri*. 'кавга, ѓурултија' (Nicolaidi, Miha, Pascu): *featsiră ună mare ġurultiie* (Скопје) 'направија една голема ѓурултија'. Од тур. *ġürülti*; бугар. *ġjurultija*, алб. *ġjurultí*.
756. *ĠURULTAĠÍ* sb. m. pl. *-adzi* (Calendarul I) 'кавгација', Од тур. *ġürültaci*; бугар. *ġjurultadžija*.
757. *ĠUTLÚKE* sb. f. pl. *ġutluki* 'широк заден дел на панталоните, задниот дел на панталони'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *are mare ġutluke* 'има голем заден дел на панталоните'. Од тур. *ġütlük*.
758. *ĠUTURE* adv. 'едно на друго, одеднаш, ѓутуре'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *li loăi ġuture* 'ги зедев едно на друго, ѓутуре'. Од тур. *kutra (kötüre)*; ром. *ghiótură*, срхр. *djùture*; бугар. *ġiótуре*; алб. *ġjuturu*.
759. *ĠUZDÁNE* sb. f. pl. *ġuzdán* 'кожно кесе за пари'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *scoase dzatse dinar di tu ġuzdane* 'извади десет динари од кесето'. Од тур. *ciüzdan*; ром. *ghiozdan* (Romania, XXXI 564, XVIII); срхр. *džüzdan*; бугар. *džuzdán*.

Ġ

760. *ĠÁBA* adv. 'бесплатно; залудно; цабе' (Antologie, ArEnA, Pascu). Од тур. *caba*; ром. *geaba* (Romania, XXXI 564, XVIII st.); нгр. *dzába*; алб. *xhabe*; срхр. *džába*; бугар. *džaba*: Додаток: *ġabaġic* (Скопје, Крушево) 'бесплатно'.
761. *ĠABAGÍ* sb. m. pl. *ġabaġadzi* 'муфтеџија, мрзливец'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *cabaci*.
762. *ĠADÉ* sb. f. pl. *ġadei* (Antologie, Pascu) 'друм, пат, цаде'. Од тур. (арап.) *cadde*; алб. *xhade*; срхр. *džada*; бугар. *džadé*.

763. *ĜÁĪZE* adj. (Miha). sb. f. 'дозвола, допуштање; допуштено'. Од арап. *cayiz*.
ĜAM sb. heter. pl. *ĝamurī* v. *āgame*.
764. *ĜAMBÁZ* sb. m. pl. *ĝambaj*, *ĝambaš* 1. 'играч на јаже; 2. продавач на коњи; џамбаз'. (Miha, Pascu). Од тур. (перс.) *cambaz*; ром. *geambaš* (Romania, XXXI 564, XVIII st.); нгр. *dzambásis*; алб. *xhambaz*; срхр. *džambàs*; бугар. *džambáz*.
765. *ĜAMBAZLÁKE* sb. f. (Miha) 'тргување со коњи', 'фалење (спор. "циганот го фали својот коњ)". Од тур. (перс.) *cambazlik*; во Скопје: *džámbazlák*; алб. *xhambazllik*.
766. *ĜAMFÉS* sb. f. pl. *ĝamfesurī* (Miha, Pascu) 'многу танка свилена ткаенина, "џафт"'. Од тур. *canfes*; нгр. *camfési*; срхр. (Куманово) *džanfes*; бугар. *džanfes*.
767. *ĜAMĜÍ* sb. m. pl. *ĝamĝadzī* (Miha, Pascu) 'стаклар, џамџија'. Од тур. (перс.) *camci*; ром. *geamgiu*; нгр. *dzamdzís*; срхр. *džâmdžija*; бугар. *džamdžija*; алб. *xhamxhí*.
768. *ĜAMLÍKE* sb. f. pl. *ĝamláki* (Pascu) 'vitrage'. Од тур. (перс.) *camlik*; ром. *geamlík*; нгр. *dzamlíki*; срхр. *džamluk*; бугар. *džamlák*, алб. *xhamlikë*.
769. *ĜAMĜILÍKE* sb. f. (Miha) 'професијата на стакларот'. Од тур. (перс.) *camcilík*.
770. *ĜAN* sb. f. (Miha) 'душа, срце'. Од тур. (перс.) *can*; срхр. *džàn*; бугар. *džan*; алб. *xhan*.
771. *ĜANĀM* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: 'душо', 'душо моја', 'пријателе', 'другару мој' 'џанам': *aide*, *ĝanām*, *alasā te* 'ајде, пријателе, остави го тоа'. Од тур. (перс.) *canîm*; срхр. *džânum*; бугар. *džánām*; алб. *xhanë*, *xhanëm*.
772. *ĜAN-ĜÍN* 'никој, ни жива душа' (Pascu), *noavea ĝan- ĝin năfoară* 'никого немаше надвор'. Од тур. (перс.) *can-cin*, 'génie, esprit, démon'; бугар. *džan-džin*; алб. *xhan-xhin*.
773. *ĜANABÉT* sb. m. adv. 'расипан, развратен човек' (Miha); 'никаквец, злобен човек' (Pascu). Од тур. (арап.) *canabet*; ром. *ginabet*; нгр. *dzanabétis*; алб. *dženabét*; срхр. *dženábet*; бугар. *dženabét*.
774. *ĜANABETLÍKE* sb. f. (Miha) 'злоба, пакост'. Од тур. (арап.) *cenabezlik*; бугар. *dženabetlák*.
775. *ĜANFÍKE* (*ĜAMFÍKE*), sb. pron. (Weigand. Arom.) 'женско лично име'. Од тур. (арап.) *canfikir*, 'женско име'.
776. *ĜEMIÉT* sb. m. 'собрание', 'име на муслиманска политичка партија на Југот'. Од тур. (арап.) *camiyet* 'собрание, друштво'; срхр. *džemijet*; алб. *xhemijet*.

777. *ĜĚNGÁ* sb. f. pl. *ĝendzĭ* (Basmе, Miha) 'битка, војна, борба'. Од тур. (перс.) *cenk*; срхр. (Куманово) *dženк*; бугар. *dženg*.
778. *ĜĚPE* sb. f. pl. *ĝeki* (Nicolaidi, Basmе, ArEnA, Weigand. *Arom.*, Miha) 'џеб'. Од тур. (арап.) *cep*; нгр. *dzépi*; алб. *xhep*; срхр. *džep*; бугар. *džap*, *džep*.
779. *ĜĚZVĚ* sb. f. pl. *ĝezvi* (Miha), *ĜĚJVÁ* (Basmе), *ĜIŠVĚ* (Miha), *GIZVĚ*, sb. m. pl. *ĝizvadzĭ* 'сад за варење кафе, џезве'. Од тур. *cezve*; алб. *xhezve*; бугар. *džezvé*; срхр. *džezva*.
780. *ĜĪLÁ* sb. f. 'боја за чистење чевли'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *páputsile li dedu cu ĝilá* 'ги исчистив чевлите со џила (боја за чевли)', или како што велат во Скопје, 'ги удрих кондуриите со џила'. Од тур. *cila*, 'glanz'; Скопје: *džila*.
781. *ĜĪLÉP* sb. heter. pl. *ĝilepurĭ* (Pascu) 'impôt sur le bétail'. Од тур. (арап.) *celep*. Додаток: *ĝilepĉi*, sb. m. pl. *ĝilepĉiadzĭ* (Pascu) 'employé, chargé avec la perception de l'impôt sur les moutons'.
782. *ĜĪLÍT* sb. heter. pl. *ĝilite*, *ĝiliturĭ* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu), *ĈILÍSTRÁ* (Pascu) 'копје, цилит, (Basmе, Antologie, Miha), стрела (Pascu), сончев зрак (Pascu), страв, тресење од страв (Basmе). Од тур. (арап.) *cilit*; нгр. *dzirĭti*; алб. *xhylyt*; срхр. *džilit*, *džilet*, *džildit*, *džildet*.
783. *ĜĪLÁT* sb. m. pl. *ĝilats* (Pascu), *ĜĪLÁTU* (Basmе, Antologie, Pascu), *ĜĪLÉAT* (Miha) 'крвник, целат'. Од тур. (арап.) *celat*; ром. *gelat*; нгр. *dzelátis*; алб. *xhelat*; срхр. *džĕlát*; бугар. *dželát*, *-in*.
784. *ĜĪMBRĪ* adj. 'скржав, скржавец'. Збор познат во живиот говор (Крушево), го нема во речниците: *iaste multu ĝimbri* 'многу е скржав'. Од тур. (арап.) *cimri*, 'бујност; скржавец'; срхр. *džimrija*. Додаток: *ĝimbroáne*, 'скржавица' (жена).
785. *ĜĪMĪE* sb. f. pl. *ĝimiĭ* (Basmе, Antologie, Pascu) 'муслимански храм, џамија'. Од тур. (арап.) *camĭ*; ром. *geamĭe*; нгр. *dzamĭ*; алб. *xhamĭ*; срхр. *džamĭja*; бугар. *džamĭja*.
786. *ĜĪNDE* sb. f. pl. *ĝindzǎ* (Miha) 'лутина, беснило'. Од тур. (арап.) *cin* 'génie, démon'; алб. *exhin*. Додаток: *ĝindosu*, *-oasǎ*, adj. (Miha) 'бесен, лут'.
787. *ĜĪNĚME* sb. f. (Miha) 'пекол, џенем'. Од тур. (арап.) *cehennem*; алб. *xhehнем*; срхр. *džehнем*; бугар. *džejнем*.
788. *ĜĪRÁH* sb. m. (Nicolaidi) 'хирург, лекар'. Од тур. (арап.) *cerah*; алб. *džerrah*; бугар. *džerah*; во Куманово: *džerá*.
789. *ĜĪRIMĚ* sb. m. pl. *ĝirimedzĭ* (Basmе, Pascu), *ĜĪRIMĚE*, f. (Miha), *ĜĪREMĚ* (Weigand. *Arom.*) 'парична казна'. Од тур. (арап.) *cereme*; ром. *geremea*; нгр. *ceremés*; бугар. *džeremé*. Додаток: *ĝirimitsire* (Pascu), *ĝirimitsire* (Miha). 'Condamner à une amende'.

790. *ĜÚBE* sb. m. pl. *ĝubeadzi* (Pascu), *ĜÚPÁ*, f. pl. *ĝupi* 'еден вид горна наметка'. Од тур. (арап.) *cübe*; ром. *giubea* (Romania, XXXI 561, XVII st.); нгр. *dzubés*; алб. *xhubë, xhybë*; бугар. *džubé*; во Гостивар: *džúbe*.
791. *ĜŪĜĪE* sb. m. pl. *ĝuĝiañ* (Pascu) 'кепец, пигмеј, џуце'. Од тур. *ciuce*; нгр. *cucés*; бугар. *džudžé*; алб. *xhuxh*; во Куманово: *džúdze*.
792. *ĜUMBÚŠE* sb. f. pl. *ĝumbuši* (Miha, Pascu), *ĈIMBÚZE* (Basme) 'веселба, радост, врева, џумбуш'. Од тур. (перс.) *cümbüş*; ром. *giunbús*; нгр. *dzumbusi*; срхр. *džumbuš, džumbus*; бугар. *džumbúš, -bjuš*; алб. *xhymbysh*. Додаток: *ĝumbušli*, adj. 'весел човек, шегација, џумбушлија'. (Miha). Од тур. (перс.) *cümbüşli*; бугар. *džumbúšlija*; алб. *xhymbyshli*.
793. *ĜUMÉRTU* adj. (Miha, Pascu) 'дарежлив, расипник'. Од тур. (арап., перс.) *çimert*; нгр. *dzumértis*; алб. *ixhymert*; бугар. *džjumért*.
794. *ĜUMERTLÍKE* sb. f. (Miha) 'дарежливост'. Од тур. (арап., перс.) *cümertlik*; алб. *exhymert*. Додаток: *ĝumertsálía* (Miha) 'дарежливост'.
795. *ĜUMÍNDÁNE* sb. f. pl. *ĝumíndāñ* (Pascu), *ĜIMÁDÁN* (Nicolaidi), *ĜAMADÁNE* (Weigand. Arom.) 'горна машка облека, како елек, џамадан'. Од тур. (перс.) *camadan*; ром. *gimantan* (Romania, XXXI 564, XVIII st.); алб. *xhamadán*; срхр. *džamadan*; бугар. *džamadan, četodam*.
796. *ĜUPHANÉ* sb. m. pl. *ĝuphanedzi* (Pascu), *ĜIPANÉĪE*, f. (Крушево, Скопје). 'арсенал (Pascu), муниција (Крушево)'. Од тур. (перс.) *cepane*; ром. *gebhana*; алб. *xhephane, džerán*; срхр. *džebàna, džebahana, džephana*; бугар. *džepané*.
797. *ĜURĜÚNÁ* sb. f. pl. *ĝurĝune* (Pascu) 'tintamarre, tapage'. Од тур. (арап.) *cercina*; ром. *giurginǎ*; бугар. *džurdžúna*.
798. *ĜUVAÍRE* sb. f. pl. *ĝuvairi* (Pascu), *ĜUVAÍR*, heter. pl. *ĝuvaire* (Basme) 'скапоцен камен'. Од тур. (арап.) *cevahir*; ром. *ĝuvaer* (Romania, XXXI 565, 1693); нгр. *dzovaé(í)ri*; бугар. *dževaír*. Додаток: *ĝuvaricó, ĝivaricóu* (Basme), *ĝavarico* (Pascu), m. pl. *ĝuvaricale, ĝivaricale, ĝuvaricadzi, ĝivaricadzi*, 'скапоцености'.
799. *ĜUVAIRĜI*, sb. m. pl. *ĝuvairĝadzi* (Pascu) 'златар, продавач на скапоцености'. Од тур. (арап.) *cevahirci*; бугар. *dževairdžija*.
800. *ĜUVÁPE* sb. f. pl. *ĝuvákí* (Basme, Miha, Pascu), *ĜUÍÁPE* (Cionescu) 'одговор'. Од тур. (арап.) *cevar*; алб. *xheváp*; срхр. *džèvâp*; бугар. *dževáb*. Додаток: *ĝuvarplúu*, adj. (Miha) 'одговорен'. Од тур. (арап., перс.) *dževabli*.

H

801. *HÁKÉ* sb. f. pl. *háki* (Basme, Miha, Pascu) 'право, правдина': *viñu di háke* 'дојде некому до ак; истера правдина' (Basme). Од тур. (арап.) *hak*; ром. *hak* (Romania, XXXI 565, XVII st.); нгр. *háki*; алб. *hak*; срхр. *hàk*; бугар. *hak*.
802. *HAČĪ* sb. m. pl. *hăgadzi* (Basme, Antologie, Miha, Nicolaidi) 'поклоник кој ја посетил светата земја и исполнил определени услови, аџија'. (cf. *RIEB*, II, t. 3-4, p. 1 i dalje). Од тур. (арап.) *haci*; ром. *hăgiu* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); нгр. *hadzîs*; алб. *haxhî*; срхр. *hagi*, *-ja*; бугар. *hadžija*. Додаток: *hăgoaŋe*, sb. f. 'аџика' (не жена на аџијата, туку жена-аџија), алб. *haxhicë*.
803. *HAĞILĪKE* sb. f. (Basme, Antologie, Nicolaidi, Pascu), *AĞIALĪKE* (Miha). 'аџилак'. Од тур. (арап.) *hacilik*; ром. *hagealîc*; нгр. *hadzilîki*; алб. *haxhillak*; срхр. *hadžiluk*; бугар. *hadžilák*.
804. *HAĞĪPĪŠMAN* (Calendarul I), 'аџија кој се кае, кој се покајал, т.е. не сакал да ги исполни обврските врзани за добивање титула аџија'. Од тур. (арап.) *hacirîşman*, алб. *haxhipishman*.
805. *HAFŪZ* sb. m. pl. *hafuzaŋ*. Мухамеданец што го знае на памет цел Коран'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *multsă turtși săntu hafuzaŋ* - 'многу Турци се хафузи'. Од арап. *hafiz*; срхр. *hafiz*, *hafuz*, алб. *hafuz*.
806. *HAHĀM* sb. m. pl. *hahamaŋ* (Pascu) 'рабин'. Од тур. (арап.) *haham*; ром. *haham* (Romania, XXXI, 565, XVII st.); нгр. *hahâmis*;
807. *HĀĪDE* interj. (Basme, Pascu), *ĀĪDE* (Basme, Pascu) 'ајде'. Од тур. *hayde*; нгр. *ajde*; *hajde*; алб. *hajde*; бугар. срхр. *hajde* (cf. Mikl. *Türk. Stud.* I 40); ром. *hâide*. Додаток: *hâide-hâide* (Basme), adv. 'полека'.
808. *HAĪHŪĪ* sb. m. (Basme, Miha) 'лекомислен', 'непромислен'. Од тур. *hay-huy*; ром. *haihuiŋ*. Додаток: *haihûm*, sb. m. pl. *haihumeaŋ* (Pascu). алб. *hajhuj*.
809. *HAĪHUĪĪKE*, sb. f. 'некорисно лутање, губење време'. (Miha). Од тур. *hayhuylîk*.
810. *HAĪMĀLĪE* sb. f. pl. *hăimălii* (Weigand. *Arom.*) 'амаџија, (fr.) amulette'. Од тур. *hamayllî*; нгр. *hamallî*; срхр. *hamajlija*; бугар. *amalija*; алб. *hajmalî*.
811. *HAĪMANĒ* sb. m. pl. *hăimanadz* (Antologie) 'мрзливец, безработник'. Од тур. *haymané*, 'слободна паша за стока; *haymana-mandasi*, се вели за крупен и мрзлив човек'; ром. *hăimănă* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); бугар. *hajmena*.
812. *HĀĪVĀN*, sb. m. (Basme) 'животно, стока, ајван'. Од тур. (арап.) *hayvan*; нгр. *hajvani* (Thumb); алб. *haivan*; срхр. *hajvan*, *ajvan* (cf. Наш језик III, 26).
813. *HALĀNE*, *hălale*, I. sb. f. pl. *halăŋ*, *halăl'* (Nicolaidi, Miha), *halal*, *halale* (Antologie), 'дар, подарок (Miha), законско право (Nicolaidi); II. interj. (Basme, Antologie, Miha, Pascu) 'браво; нека му е простено што...,

- алал нека му е'. Од тур. (арап.) *halal*, 'допуштање, дозвола'; ром. *halal* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); нгр. *haláli*; алб. *hallall*; срхр. *hàlâl*; бугар. *halal*.
814. *HÁLÁ* sb. f. pl. *hăluri* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu), *HÁLE* f. pl. *hăl', hăluri* (Basmе, Nicolaidi, Pascu) 'лоша состојба, положба; излез, решение': *isi hală va-s facu* 'што ќе направам'. Од тур. (арап.) *hal*; ром. *hal* (Romania, XXXI 565, XVII st.); нгр. *háli*; алб. *hall*; срхр. *hât*; бугар. *hal*.
815. *HALÈ* sb. f. pl. *haleuri* (Nicolaidi, Miha, Pascu) 'нужник, кенев'. Од тур. (арап.) *hale* (во Турција, во македонските дијалекти *kênef*); нгр. *halés*; алб. *hale*; бугар. *halé*.
816. *HALIMÁNÁ* sb. f. (Pascu) 'позната збирка на арапски приказни *Илјада и една ноќ*'. Од тур. (арап.) *halim* 'doux, patient, bon (le surnom de la sultane qui raconte)'; нгр. *halimá*, алб. *Halim, Halime*.
817. *HÁNE* sb. f. pl. *hăn', -uri* (Basmе, Antologie, Miha, Nicolaidi, Pascu) 'гостилница', 'собиралиште, ан'. Од тур. *han*; ром. *han* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); нгр. *háni*; алб. бугар. *han*; срхр. *hân* (cf. Rad 222, 132 p.). Додаток: *hănáticu*, (Basmе), pl. *hănátitse* 'плата за преноќиште и за храна'.
818. *HĂNGÍ* sb. m. pl. *hăngadzî* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu) 'гостилничар, анџија'. Од тур. *hanci*; ром. *hangúu*; во Скопје: *handžija*; алб. *hanxhi*.
819. *HANÍMÁ* sb. f. pl. *hanăme* (Miha) 'госпоѓа, обично муслиманка, анама'. Од тур. *hanım*; ром. *hanim*; алб. *hanëm*; срхр. *hanıma*; бугар. *hanăma, -ka*.
820. *HÁPÁ* sb. f. pl. *hăpi* (Nicolaidi, Pascu), *HAPHE* f. pl. *hăplii* 'пилула, ап(че)'. Од тур. (арап.) *hap*; ром. *hap* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); нгр. *hăpi*; алб. бугар. *hap*.
821. *HÁPSE* sb. f. pl. *hăpsi* (Basmе, Weigand. Arom., Тахов, Pascu), *HÁPŚÁ* (Nicolaidi) 'затвор, зандана'. Од тур. (арап.) *haps*; нгр. *hăpsi*; алб. *haps*; срхр. *hăps*.
822. *HÁPSEÁNE* sb. f. (Basmе), *HAPSÁNE* (Weigand. Arom.), *HIPSÍNÁ* (Antologie), *HÁPŚANÁU* (Miha) 'затвор, зандана-зградата од занданата, апсана'. Од тур. (арап.) *hapsana*; алб. (*h*)*apsane*; срхр. *hăpsána*;
823. *HAPSÁNGÍ* sb. m. pl. *hăpsăngadzî*. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: 'апсанџија'. Од тур. (арап.) *hapsaneci*; алб. (*h*)*apsanxhi*; срхр. *hăpsăndžija*. Додаток: *hăpsănarı*, sb. m. (Miha), итн., зборот е од литературно потекло.
824. *HARÁME* sb. f. pl. *harăń* (Basmе, Miha, Pascu), *HĂRÁME* (Nicolaidi) 'недозволена, забранета, проколната работа, арам'. Од тур. (арап.) *haram*; ром. *haram* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); нгр. *harámi*; алб. *haram*; бугар. *haram*.
825. *HĂRĂMĞÍ* sb. m. pl. *hărămğadzî* (Pascu) 'qui prend des choses illicites'; 'неблагодарник'. Од тур. (арап.) *haramci*; ром. *haram*; бугар. *hará-medžija*, алб. *haramxhi*.

826. **HARAMÍ** sb. m. pl. *haramidzǐ* (Nicolaidi) 'разбојник, ајдук, арамија'. Од тур. (арап.) *harami*; срхр. *haramija*; бугар. *haramija*. Додаток: *hărămit* (Pascu), *hărămíd* (Miha), id.
827. **HARAMIDLÍKE** sb. f. pl. *haramidlíkǐ* (Miha) 'ајдуклак, арамилак'. Од тур. (арап.) *haramilík*.
828. **HARÉME** sb. f. pl. *haremurǐ* (Pascu), **HĂRÉME** (Nicolaidi) 'харем, одделот и жените од еден муслиман што живеат во тој оддел'. Од тур. *harem*; ром. *harem*; нгр. *harémi*; алб., бугар., срхр. *harem*.
829. **HĂRĜE** sb. f. pl. *hărgǐ* (Nicolaidi, Basmе, Miha, Pascu) 'трошок, издаток'. Од тур. (арап.) *harĉ*; ром. *hargilík*; алб. *harĉ*, *hardže*; срхр. *hărcĕnje*; бугар. *arĉlák*. Додаток: *hărgire* (Antologie, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu), *harĝuire* (Крушево, Скопје) 'троши, прави издатоци'; срхр. *hărciti*; алб. *harxhit*; *hărguitor* (Pascu) 'расипник'.
830. **HASÉ** sb. m. pl. *hasedzǐ* (Pascu, Miha), pl. *haseurǐ* (Крушево) 'просто памучно платно, асе'. Од тур. (арап.) *has*; ром. *hasá*; нгр. *hasés*; бугар. *hasé*.
831. **HĂSMU** sb. m. adj. (Miha) 'непријател; омразен'. Од тур. (арап.) *hasım*; алб. *hasëm*. Додаток: *hăsmusire*, vb. IV. (Ind. pres. *hăsmusescu*). 'мрзи некого'.
832. **HĂȘA** interj. adv. (Basmе, Miha) 'dieu garde, dieu ne plaise; non; jamais'. Од тур. (арап.) *hașa*.
HAT v. at.
833. **HĂVRĂ** sb. f. pl. *hăvri* (Nicolaidi, Pascu) 'синагога'. Од тур. (арап.) *havra*; бугар. *hávra*.
834. **HĂZE** sb. f. (Basmе, Miha) 'допаѓање, задоволство': *nu facu hăze* 'не сакам, не ми се допаѓа'. Од тур. (арап.) *haz*; ром. *haz*; нгр. *hăzi*.
835. **HĂBĂRE** sb. f. pl. *hăbări* (Basmе, Antologie, ArEnA, Weigand. *Arom.*, Тахов, Miha, Pascu). 1. 'новост, глас-вест, абер; 2. поим'. Од тур. (арап.) *haber*; ром. *habar* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); нгр. *habári*; *habéri*; алб. *haber*; срхр. *haber*, *habar*; бугар. *habár*, *habér*.
836. **HĂȚĂTE** sb. f. pl. *hățatsǐ* (Basmе, Nicolaidi, Pascu), **HAYĬĂTE** (Nicolaidi) 'ходник, ајат'. Од тур. (арап.) *hayat*, 'плевна'; нгр. *hayáti*; бугар. *haĭat*; алб. *hajat*.
837. **HĂÎN** sb. m (Nicolaidi, Pascu) 'faux bourdon; paresseux'. Од тур. (арап.) *hain*; ром. *hain* (Romania, XXXI 565, XVIII st.); алб. *hajn*.
838. **HĂINLÍKE** sb. f. (Nicolaidi, Pascu) 'мрзливост'. Од тур. (арап.) *hainlík*.
839. **HĂÍRE** sb. f. pl. *hăiri* (Basmе, Antologie, ArEnA, Miha, Pascu). 'аир, 1. добивка, корист, 2. среќа'. Од тур. (арап.) *hayır*; нгр. *haír*; алб. *hajr*, *hajár*; срхр. *hàir*; бугар. *haír*. Додаток: *hăirusire* (Pascu) 'користи, користи се'.
840. **HAIRLÍ** adj. (Miha) 'среќен, со среќа, аирлија'. Од тур. (арап.) *hayirli*; срхр. *hàirli*; бугар. *hairlĭja*; алб. *hajrli*. Додаток: *hairlia* (Miha) 'qu'il vous soit de bon augure'; *hăirlíticu*, *hairlític* (Basmе) adj. 'среќен'; *hăirlítica* (Miha) 'среќно'.

841. *HAIŘÍZ* adj. (Miha) 'некој што не му оди ништо од рака, несреќен'. Од тур. (арап.) *hayirsiz*; алб. *hajrsuz*; бугар. *hairsíz, -in*.
HÁLĀLE v. *halane*.
842. *HÁLÁČU* sb. m. pl. *hālačī* (Крушево, Скопје) 'дрндар, тој што дрнда'. Од тур. *halač*; срхр. *halač* (cf. Књига о Balkanu II 145), алб. *hallaç*.
843. *HÁLÁTE* sb. f. pl. *hālātsī* (Basme, Miha, Nicolaidi, Pascu) 'алат'. Од тур. (арап.) *aler*; ром. *halat* (Romania, XXXI 565, XVIII), алб. *allat, aler*; бугар. *(h)alát*; срхр. *halat*.
844. *HÁLCÁ*, sb. m. pl. *hālcadzī* (Nico) 'прстен, железно тркало, алка'. Од тур. (арап.) *halka*; ром. *halca*; нгр. *halkas*; алб. *hallkë*; срхр. *halka*; бугар. *halká*.
845. *HÁLVÁ*, sb. m. pl. *hālvadzī* (Nicolaidi, Miha, Pascu) 'алва, вид слатко јадење'. Од тур. (арап.) *halva* (во Скопје: *halva, alva* во Цариград: *helva*, во Тетово *huva*; тетовскиот турски говор претрпел значително влијание од тетовскиот словенски говор, за што подготвувам еден труд); ром. *(h)alvá* (Romania, XXXI 565, XVII st.); нгр. *halvâs*; алб. *(h)allvë*; срхр. *halva*; бугар. *halvá*.
846. *HÁLVĀĜĪ* sb. m. pl. *hālvāğadzī* (Крушево, Скопје), *HÁLVĀŃĜĪ* (Pascu) 'фабрикант и продавач на алва, алваџија'. Од тур. (арап.) *halvacı*; ром. *halvagiü*; нгр. *halvadžis*; алб. *(h)allvaxhi, -ja*; срхр. *halvadžija*; бугар. *halvadžija*.
847. *HĀMÁL* sb. m. pl. *hāmāl'* (Miha, Pascu) 'носач, амал'. Од тур. (арап.) *hamal*; ром. *hamal* (Romania, XXXI 565, 1730); нгр. *hamális*; алб. *(h)amáll*; срхр. *hamâl*; бугар. *hamál, -in*.
848. *HĀMĀLĪKE* sb. f. pl. *hāmāliki* (Miha, Nicolaidi) 'тешка, груба работа'. Од тур. (арап.) *hamallik*; нгр. *hamaliki*; бугар. *hamaläk*. Додаток. *hāmālikescu*, adj. тежок, амалски.
849. *HĀMĀME* sb. f. pl. *hāmāmi* (Miha, Nicolaidi) 'купатило, амам'. Од тур. (арап.) *hamam*; нгр. *hamāmi*; алб. *(h)amám*; срхр. *hāmâm*; бугар. *hamám*.
850. *HĀMĀMĜĪ* sb. m. pl. *hāmāmğadzī* (Miha) 'сопственик, закупец на купатило, амамџија'. Од тур. (арап.) *hamamci*; алб. *(h)amamxhik, -ja*; бугар. *hamamdžija*.
851. *HĀMĀMĜĪC* sb. m. pl. *hāmāmğits* 'мало, домашно купатило'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *mī scāldaī tu hāmāmğic* 'се искапив во купатилото'. Од тур. (арап.) *hamamcik*; алб. *(h)amamxhik*; срхр. *hamamdžik*.
HĀMBARE v. *ambare*, алб. *hambar*.
852. *HĀRÁČE* sb. f. pl. *hāračī* (Nicolaidi, Miha, Pascu) 'арач, данок'. Од тур. (арап.) *harač*; нгр. *harátsi*; срхр. *harač*; алб. *haraç*, бугар. итн.
853. *HĀRĀPE* sb. f. pl. *hārāki* (Pascu) 'руине'. Од тур. (арап.) *harāī*.

854. *HÁRVAL* adj. (Pascu), *ÁRVALE*, *ÚRVALE* (Miha), *HARVALÉ* '1. Станува, е трошен, склон на паѓање, куќа склона на паѓање; 2. врата ширум отворена (Крушево). Од тур. *harapolmak*.
855. *HĀRĀR* sb. heter. pl. *hārare* (Miha), *HĀRĀE* (Pascu), *HĀRĀYE* (Nicolaidi), 'голема волнена вреќа, голема волнена торба'. Од тур. (арап.) *harar*; нгр. *harári*; алб. *harar*; бугар. *harar*.
856. *HĀSĀP* sb. m. pl. *hāsaki* (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu), 'месар, касап'. Од тур. (арап.) *kasap*; ром. *căsap*; нгр. *hasápis*; алб. *kasap*; срхр. *kasap-in* (cf. презиме Касапиновић); бугар. *kasáp, -in*; алб. *kasap*. Додаток: *hāsapnitsă* (Basmе) 'месарница'. алб. *kasapnicë*.
857. *HĀTĀE* sb. f. pl. *hātāi* (Miha, Pascu) 'несреќа'; грешка'. Од тур. (арап.) *hata*; нгр. *hatās*; алб. *hatá, hāta*; бугар. *hatá*.
858. *HATALÍ* adj. (Miha) 'злокобен, штетник'. Од тур. (арап.) *hatali*; бугар. *hatalíja*.
859. *HĀTĪRE* sb. f. pl. *hātīri* (Basmе, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu), *HĀTRĀ* (Miha, Pascu) 'милост, љубов, обсир, атер'. Од тур. (арап.) *hatīr*; ром. *hatīr* (Romania, XXXI 565, XVII st.); нгр. *hatīri*; алб. *hatër*; срхр. *hāter*; бугар. *hatār*.
860. *HATĪRGĪ* sb. m. pl. *hatīrgadžī* (Miha, Pascu), *HATRAGĪ* (Miha) 'оној што е склон да прави нешто од љубов, од обсир, плашлив, атерџија'. Од тур. (арап.) *hatīrci*; бугар. *hatarđíja*; алб. *hatërxfhí*.
861. *HĀVĀNE* sb. f. pl. *hāvān* (Basmе, Nicolaidi, Miha, Pascu), *AVĀN* (Miha, Pascu). 'mortarium'. '1. сад во кој нешто се толчи додека не се срони, аван; 2. справа за толчење тутун'. Од тур. (перс.) *havan*; нгр. *hāvāni*; алб. *havan*; срхр. *havan*; бугар. *havan*. Додаток. *hāvangi* (Miha) 'оној што толчи тутун'; алб. *havanxfhí*.
862. *HĀVĀ* sb. m. pl. *hāvadžī* (Basmе, Nicolaidi), *HĀVĀE*, f. pl. *hāvāi* (Miha, Nicolaidi, Pascu), *AVĀE* (Pascu). 1. 'воздух, клима, ава; 2. мелодија (Miha). Од тур. (арап.) *hava*; ром. *havāiū*; нгр. *havās*; алб. *hava*; срхр. *hava*; бугар. *havá*.
863. *HĀVĀLĒ* sb. m. pl. *hāvāledzī* (Nicolaidi) 'ред на плаќање'. Од тур. (арап.) *havale*.
864. *HĀVŪZĀ* sb. f. pl. *hāvuzī* (Nicolaidi, Pascu), *AVŪZ*, heter. pl. *avuze* (Pascu) 'базен за вода, резервоар'. Од тур. (арап.) *havuz*; *hafūza*; нгр.; бугар. *havuz*.
865. *HĀZĪRE* adv. (Basmе, Miha, Nicolaidi), *HAZĪR* (Weigand. *Arom.*), *HĪZĪRE* (Antologie) 'готов, спремен, азер'. Од тур. (арап.) *hazīr*; нгр. *hazíri*; алб. *hazër*; срхр. *hazr, hazur*; бугар. *hazār*.
866. *HĀZĪRGĪ* sb. m. pl. *hāzārgadžī*, 'готован'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *nāsu ĩaste hāzārgi* 'тој е готован'. Од тур. (арап.) *hazīrci*; бугар. *hazardíja*; алб. *hazërxfhí*.
867. *HĀZĪNĀ* sb. m. pl. *hāznadžī* (Basmе, Miha, Pascu), *HAZNĒ*, m. pl. *haznedzī* (Nicolaidi) 'благајна; богатство, скапоцености, азно'. Од тур. (арап.)

- hazne*; ром. *hazná*; нгр. *haznés*; алб. *haznă, házină, haziné*; срхр. *hazna*; бугар. *hazna*.
868. **HÁZNÁTÁR** sb. m. (Miha) 'благајник'. Од тур. (арап.) *haznedar*; нгр. *hasnatáris*; алб. *aznadar*; бугар. *haznatar*.
869. **HEÁMÁ** sb. f. (Miha) 'confitures de moût'. Од тур. *ham*.
870. **HIC** adv. (Basmе, Miha, Nicolaidi), **ICĪ** (Basmе, Weigand. *Arom.*, Nicolaidi) 'воопшто, николку, ништо, ич'. Од тур. (перс.) *hič*; ром. *hičĭ*; алб. бугар. *hič*; алб. *hiç*.: Додаток *ič-tsiva* (Basmе) 'ништо'.
871. **HILIÉTE** sb. f. pl. *hiletsi* (Miha) 'лукавост, измама'. Од тур. (арап.) *hile*; бугар. *hille*; алб. *hile*.
872. **HÎNDÁKE** sb. f. pl. *hîndăki* (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu) 'шанец, ендек, окоп'. Од тур. (перс.) *handak*; ром. *hindac*; нгр. *handăki*; алб. *hendek*; срхр. *jendek, hendek*; бугар. *hendek*. Додаток: *hîndicusire* (Ind. pres. *hîndicusescu*-Pascu). 'détruire tout-à-fait, ruiner entièrement'.
873. **HÎNGÁR** sb. heter. pl. *hîngar* (Miha, Pascu), **HÂNGÁR** (ArEnA, Antologie), **ANGÁR** (Miha) 'анџар, голем нож'. Од тур. (перс.) *hancar*; ром. *handžer*; нгр. *handzári, hanciári*, алб. *hanxhar*; срхр. *hândžâr*; бугар. *handžar*.
874. **HÎŠTE** sb. f. pl. *hišti* (Pascu). '1. terme, époque à laquelle on doit effectuer un payement; 2. la somme due pour ce terme'. Од тур. (арап.) *kîš*; ром. *cîštiŭ*, 'Das Wort fehlt bei den anderen Balkansprachen' (Pascu).
875. **HÓGE**, покрај **HUGĚ** sb. m. pl. *hoğadzĭ, huğadzĭ* (Miha, Pascu) 'оца, муслимански свештеник'. Од тур. (перс.) *hoca*; нгр. *hocâs*; срхр. *haldža*; бугар. *hódža*; алб. *hoxhë*. Додаток: *huğoañie*, 'жената на оцата'.
876. **HUKÍMÁTE** sb. f. pl. *hukimáts* (Antologie, Nicolaidi, Pascu), **ĪUKÍMÁTE** (Miha), **ĪUKUMÉTE** (Basmе), **CUKÍMÁTE** (Basmе), **UKUMÁTE** (Крушево) 'суд, началство, укумат'. Од тур. (арап.) *hükümet*; во Куманово: *ükümát*; алб. *hуqumet*.
877. **HUE** sb. f. pl. *huiuri* (Nicolaidi, Pascu) 'лош обичај, навика'. Од тур. *huy*; нгр. *huj*; алб. *huj*.
878. **HUNÉRE** sb. f. pl. *hunerĭ* (Basmе, Miha, Pascu). 1. 'вештина, уметност; 2. шега, ѓаволштина, унер'. Од тур. (перс.) *hüner*; алб. *hüner*.
879. **HUNÍE** sb. f. pl. *huniĭ, huniuri* 'левак' Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *cu hunie s'toarnă vinu tu šišu* 'со левата (рака) се тура вино во шише'. Од тур. *huni*; ром. *hunie*; нгр. *hunĭ*; бугар. *funĭja*.
880. **HUŠÁFE** sb. f. (Pascu), **CUŠÁFE** (Pascu), **UŠÁFE** (Miha) 'варено суво овошје, суво овошје (обично сливи), ошав'. Од тур. (перс.) *hošaf*; ром. *ošam*; алб. *hoshaf, oshav*; срхр. *(h)ošaf*; бугар. *hošáf, ušáf*.
881. **HUZMÉTE** sb. f. pl. *huzmetĭ, huzmetsĭ* (Basmе, ArEnA, Cionescu, Pascu), **UZMÉTE** (Miha), **ĪUZMÉTE** (Miha) 'служба, измет'. Од тур. (арап.)

- hizmet*; нгр. *huzméti*; алб. *huzmet*; срхр. бугар. *hizmet*. Додаток: *huzmitipsire*, vb. IV. 'работи, слугува' (Pascu).
882. *HUZMIKÁR* покрај *HUZMETČÍ* sb. m. 'слуга, измеќар' (Basmе, Antologie, ArEnA, Cionescu, Pascu), *HIZMIKÁR* (Miha, Pascu), *IUZMIKÁR* (Miha, Pascu) 'слуга'. Од тур. (арап.) *hizmekîar*; алб. *huzmegar*; срхр. *hizmëçâr*; бугар. *izmekjar*, -in. Додаток: *huzmikarã* (Weigand. Arom.), *uzmikarã* (Pascu), *iuzmikarã* (Pascu) 'слугинка, измеќарка'.
883. *HUZMIKARLÍKE* sb. f. 'служба, слугување'. Од тур. (арап.) *hizmekîarlîk*; срхр. *hizmekarstvo*; бугар. *izmekjarlãk*; алб. *huzmegarllak*.
884. *HUZÚRE* sb. f. (Nicolaidi, Pascu) 'спокојство; спокоен, мирен живот'. Од тур. (арап.) *huzur*; нгр. *huzúri*.

I

885. *IBRÉTE* sb. f. (Basmе) 'пример (за терор, страв). Од тур. *ibret*; нгр. *ibréti*; срхр. *ibret*; алб. *ibret*.
886. *IBRÍC* sb. m. pl. *ibritse*, *ibricurî* (Basmе, Miha, Pascu), *IBRIKE* (Nicolaidi) 'бакарен сад за вода, ибрик'. Од тур. (перс.) *ibrik*; ром. *ibric* (Romania, XXXI 566, 1588); нгр. *ibrîki*, *ibrîkia*; алб. *ibrik*, *ibrig*; срхр. *ibrik* (Barić I 280, Elezović 197, Barić II 387-8); бугар. *ibrík* (cf. JArchiv, XXXVII 286-87).
887. *IBRÍCČU* dem. од *ibrik*. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. (перс.) *ibrikčik*;
888. *IBRIŠÍME* sb. heter. pl. *ibrišimurî*, *ibrišîn* (Antologie), *BRÍŠÍME*, *BRAŠÍME* (Antologie) 'свилен конец, испреден свилен конец, ибришим'. Од тур. (перс.) *ibrišîm*; ром. *ibrišim* (Romania, XXXI 566, 1669); нгр. *brisîm(i)*; срхр. *ibrišim* (cf. Наш језик, II. 2. p. 47); бугар. *ibrišîm*.
889. *ICBÁLÁNA* interj. 'на среќа'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *icbalâna va-s aruc*, *s'vedu* 'ке фрлам на среќа, да видам'. Од тур. (арап.) *ikbalînâ*; алб. *ikball*.
890. *IKÍNDÍE* sb. f. 'третата молитва кај муслиманите, попладневна молитва, предвечерна молитва: *strigã ikîndie* 'објавена е икиндија' (буквално: викна *ikindija*). Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. *ikindî*; ром. *chindie*; алб. *iqindî*; срхр. *icîndija*, *ikindija*; бугар. *ikindija*.
891. *ICMÉTE* sb. f. 'мудрост'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. (арап.) *hicmet*.
892. *IDARÉ* sb. f. Зборот се употребува единствено во изразот: *fatse idare* 'излегува на крај'. Од тур. *idare*; бугар. *idaré*; алб. *idare*.
893. *IHTIBÁRE* sb. f. pl. *ihtibârî* (Miha, Pascu) 'обсир, почитување, доверба; порез'. Од тур. (арап.) *itibar*; бугар. *ihtibar*, алб. *ihtibar*, *iftikbar*.

894. *IHTIZÁ* sb. f. pl. *ihizadzí* (Nicolaidi, Pascu), *HTIZÁ* (Nicolaidi, Pascu), *IHTIZÁE* (Miha, Cionescu, Pascu) 'потреба, барање, неволја, иктиза'. Од тур. (арап.) *iktiza*; алб. *itiza, idiza*; бугар. *ihizá*.
895. *IL-ALÁ* израз, познат во живиот говор, го нема во речниците: *il-ala di nãsu*, 'Бог да чува од него'. Од тур. (арап.) *il-alla*;
896. *ILEÁÇE* sb. f. (Basmе), *ILÁÇ* (Pascu) 'лек, иљач'. Од тур. (арап.) *ilaç*; алб. *iláč*; срхр. (Куманово) *iláč*; бугар. *iláč*.
897. *ILÉËE* sb. f. 'измама, лага, неправда, илје'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ñ featse ileie* 'ми направи неправда, ме излажа, ме измами'. Од тур. (арап.) *hile*; бугар. *hillé, ilje*; срхр. (Куманово) *il'e*; алб. *hilé, hile*.
898. *ILIGË* sb. m. pl. *iligadzí*, 'лажливец, оној што прави нешто неправилно, иледија'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *iligi iaste* 'неправичен е'. Од тур. (арап.) *hilaci*; срхр. (Куманово): *iledžija*; алб. *hilexhi*.
899. *ILEÁME* sb. f. pl. *il'en* (Miha, Pascu) 'одлука, судско решение, уверение', 'sentence' Од тур. (арап.) *ilâm*.
900. *ILEÁNE* sb. f. (Pascu), 'известување, соопштение, оглас'. Од тур. (арап.) *ilân*.
901. *ILÉKE* sb. f. pl. *ilekî* (Antologie, Miha) 'елек'. Од тур. *yelek*; ром. *ilic* (Romania, XXXI 566, XVIII); нгр. *yelëki*; алб. *jelék*; срхр. *jèlek* (cf. P. Skok, *Glasnik*, II 306); бугар. *elék*;
902. *IMÁM* sb. m. (Miha) 'имам, свештеник на една џамија'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. (арап.) *imam*; ром. *imat*; срхр. *imâm*; бугар. *imám*; алб. *imám*.
903. *IMÁNE* sb. f. (Miha) 'вера, религија'. Од тур. (арап.) *iman*; срхр. *imân*; бугар. *imán*; алб. *imán*.
904. *IMANSÍZ* adj. 'безверник; свиреп' (Miha). Од тур. (арап.) *imansíz*; алб. *ipaiman*.
905. *INÁTE* sb. f. pl. *inãtsi* (Basmе, Antologie, Тахов, Miha, Pascu), *YINATE* (Nicolaidi, Basmе, Pascu), *YNYTE* (Pascu) 'инает; лутина, гнев'. Од тур. (арап.) *inat*; ром. *inát*; нгр. *inãti*; алб. *inát*; срхр. *inât*; бугар. *inát, hinaet*.
906. *INAGË* sb. m. adj. pl. *inağadzí* (Nicolaidi, Pascu), *INACËI* (Miha) 'тврдоглав, инаетчија; што лесно се лути' (Miha). Од тур. (арап.) *inatci*; ром. *inacîu*; нгр. *inatsís*; срхр. *inádžija*; бугар. *inatčija*; алб. *inatxhi*.
907. *INAGËLÍKE* sb. f. (Pascu) 'тврдоглавост, инает'. Од тур. (арап.) *inacilik*; алб. *inatxhillëk, inatxhillak*.
908. *INKÁRE* sb. f. pl. *inkãri* (Miha) 'одбивање, порекнување, инкар'. Од тур. (арап.) *inkâr*; срхр. *inçâr*; бугар. *inkár*.
909. *INDÁTE* sb. f. (ArEnA) 'помош'. Од тур. (арап.) *indat*; срхр. *indat*.

910. *ÎNBULITSARE* vb. I. 'покрие, завитка; накалеми'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Спореди *disbulitsare*. Од аром. преф. *în*, тур. *bula*, и аром. наставка за глаголи од I група *are*.
911. *INGLIĜĚ* sb. f. pl. *ingliĝeuri* 'разговор, забава, разонода'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *află ingliĝe* 'најде разонода, забава'. Од тур. *eglençe*; ром. *engligéa*; нгр. *eglenizés*; срхр. *églendže* (Куманово); бугар. *englendže*. Спор. *GLINDISIRE*.
912. *INSÁFE* sb. m. 'правичност, правда, исаф'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *om fară insafe* 'човек без правичност'. Од тур. (арап.) *insaf*; алб. *insaf, isaf*; бугар. *insaf*.
913. *INSÁNE* sb. m. 'човек'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *tine nu ești insane* 'ти не си човек'. Од тур. *insan*; алб. *insan*; срхр. *insân*; бугар. *insán*.
914. *INSANLÍKE* sb. f. 'човечност'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. *insanlık*; бугар. *insanlık*; алб. *insanllëk*.
915. *IRADÉ* sb. m. pl. *iradadzî* (Nicolaidi), *IRÁDE* f. pl. *iradât* (Pascu) 'наредба, уредба, ираде'; 'iradé du Sultan'. Од тур. (арап.) *irade*; бугар. *iradé*.
916. *IRBÁP*, adj. (Pascu) 'способен, достоен, ербап'. Од тур. (арап.) *erbaп*; бугар. *erbaп*; алб. *erbaп*.
IRĜILE v. *erĝele*.
917. *IRMÍKE* sb. f. 'гриз'. Збор познат во живиот говор (Крушево, Скопје), го нема во речниците: *di irmike s-adară hălvă* 'од гриз се прави алва'. Од тур. *irmik*; бугар. *irmik*; во Куманово *armák, irmik*.
918. *ISÁPE* sb. f. pl. *isáki* (Nicolaidi, Miha, Antologie, Тахов, Pascu), *HISÁPE* (Antologie) 'сметка, пресметка, есап'. Од тур. (арап.) *hesap*; алб. *hesap*; срхр. *èsâb, hèsâb, hèsâp*; бугар. *(h)esâp*.
919. *ISAPČÍ* sb. m. pl. *isapčadzî*. 'сметкација, есапчија, човек што води сметки, што оди со сметка'. Збор познат во живиот говор (Скопје): *năsu îaste isapči* 'тој е сметкација'. Од тур. (арап.) *hesapçi*; алб. *hesapxhí*.
920. *ALIL-HISÁP* sb. heter. (Pascu) 'acompte'. Од тур. (арап.) *al-el-hesap*.
921. *ISMÉR* adj. (Miha) 'црномурен'. Од тур. (перс.) *esmer*; алб. *esmer*; бугар. *esmer*; во Куманово *esmér, esmer-djuzel*, 'црномурна убавина'.
922. *ISNÁFE* sb. f. pl. *isnâhî* (Antologie, ArEnA, Miha, Pascu), 'еснаф, здружение, Collegium'. Од тур. (арап.) *esnaf*; алб. *esnâf*; срхр. *esnaf* (cf. Barić 1283, Elezović 211); бугар. *esnâf, isnaf*.
923. *ISNAFČÍ* sb. m. pl. *isnafčadzî* (Miha, Pascu) 'занаетчија, член на еден еснаф'. Од тур. (арап.) *esnafçi*; бугар. *esnaflija*; алб. *esnafxhí*.
924. *ISPÁTE* sb. m. 'сведок, сведочење'. Збор познат во живиот говор (Крушево, Скопје), го нема во речниците: *mine escu ispate, că năsu nu are furatá* 'јас сум сведок дека тој не украде'. Од тур. *ispat*; алб. *ispat*; срхр. *ispat*; бугар. *ispát*.

925. *ISTÉR-ISTÉMES* израз, познат во живиот говор (Скопје, Битола), го нема во речниците: *featse a-tselu lucrú istér-istemés* 'ја направи таа работа сакал - неќел'. 'сакал- неќел'. Од тур. *ister - istemes*, 'volens - nolens'.
926. *ISTINDÁĶE* sb. f. pl. *istindăki* (Pascu) 'interrogatoire'. Од тур. (арап.) *istintak*, 'испитување на суд'.
927. *IŠALÁ* interj. (Miha). 'ако сака Бог (Господ), ќе даде Бог (Господ)'. Од тур. (арап.) *inšallah*; ром. *išala*; срхр. *inšâlâh*; бугар. *išella, išallah*; алб. *ishalla*.
928. *IŠARÉTE* sb. f. pl. *išaretsi* 'знак, сигнал, ишарет'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *căndu tritseam îi featse cu išaretea* 'кога поминував ми даде знак (ишарет)'. Од тур. (арап.) *išaret*; алб. *išaret*; срхр. *išâret*.
929. *IŠTÁFE* sb. f. *IŠTÁĶE* (Мегарево) 'волја за јадење, апетит, иштаф'. Зборот е познат во живиот говор (Скопје, Крушево, Мегарево), го нема во речниците: *no am ištafe, tsiva nu-ń si măcă* 'немам апетит, ништо не ми се јаде'. Од тур. *ištah, eštah*; алб. *eštáf*; срхр. *ištâh* (во Прилеп *ešča*); бугар. *ištâh*.
930. *ITÍN* sb. m. 'сираче' (Miha). Од тур. (арап.) *yetim*; алб. *jetim*.
931. *IZÁNE* sb. f. pl. *iziń* (Basmе, Miha), *IZÍNE* (Basmе, Antologie, ArEnA) 'дозвола, одобрение, изим'. Од тур. (арап.) *izn, izin*; алб. *izén, ize*; срхр. *izin*; бугар. *izim*; алб. *izë*.
932. *IZÉTE* sb. f. pl. *izetsi* 'мака, труд'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *tsi izete am traptă* 'колку маки имав'. Од тур. (арап.) *iziyet*; во Куманово: *izijét* 'неволја, немаштија'; бугар. *izét*.
933. *IZMÍRLI* sb. pronom. 'Измир'. Ова име Ароманците го примиле директно од Турците, затоа што зборовите кои почнуваат со консонантските групи *-sk, -st, -sp, -sb, -sm, -gr, -pt* (обично грчки), добиваат во турскиот јазик напред едно *-i* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 15). Од тур. *Izmir*.

Љ

934. *ЉАВАНЃИ* sb. m. pl. *iabanǵadzī* (Miha) 'странец, јабанџија'. Од тур. (перс.) *yabancı*; ром. *iabagiū*; алб. *jabanxhī*; срхр. *jabanac, jabànǵija*; бугар. *ebanec, ebandžija*.
935. *ЉАЦА* sb. f. pl. *iatse* (Miha, Pascu), *ЉАЦА* (Basmе, Pascu), *ЉАЦА*, m. pl. *yicadzī* (Pascu). 'крагна, јака'. Од тур. *yaka*; ром. *iacǎ*; нгр. *yiakǎs*; алб. *jakë*; срхр. *jǎka*; бугар. *jaká*.
936. *ЉАКИЕ* sb. f. pl. *iakiī* (Miha) 1. 'melem'; 2. 'plaster'. Од тур. *yakiī*; алб. *jakī*; бугар. *jakija*.
937. *ЉАДЕШ* sb. m. (Pascu), *ЉАДЕТС* (Miha) 'игра, облог, јадец', 'furcula'. Во Мегарево значи 1) игра, облог; 2) ако е некоја жена бремена, па ако се сака да се дознае дали ќе роди машко или женско дете, тогаш се зема ковче - *iadets, 'furcula'* (коешто при обложувањето се крши на два дела, што значи дека облогот е сторен), па се става на *-sprunǎ* а) правта што останува во вреќата, кога од неа ќе се истресе јагленот; б) кога ќе изгори жарта, разжарената пепел што останува. Ако краците се приближуваат кон својот внатрешен дел, тогаш жената ќе роди машко дете, ако пак краците се шират, се оддалечуваат еден од друг, тогаш се смета дека жената ќе роди женско дете. Во Куманово, на жар се става кокошкина или петлова слезина, па ако таа пукне тогаш, се верува, дека жената ќе роди машко, а ако слезината само се разлие, жената ќе роди женско дете. Од тур. (перс.) *yadets*, '1. секавање; 2. виљушка'; ром. *iadeš* (Romania, XXXI 566, XVIII st.); нгр. *yíades*; бугар. *jádec*; срхр. *jadac*, алб. *jadec*.
938. *ЉАХНИЕ* sb. f. pl. *iahniī* 'вид јадење', 'ragoūt'. Од тур. (перс.) *yahni*; ром. *iahni* (Romania, XXXI, 566, XVIII st.) во Скопје: *janija*; срхр. 'paprikaš'; алб. *jahní*.
939. *ЉАЛАНЕ* adv. (Miha) 'лажно, лажен, јалан'. Од тур. *yalan*; алб. *jallan*; срхр. *jalan*.
940. *ЈАЛАНЃИ* sb. m. pl. *ialanǵadzī* (Miha) 'лажливец'. Од тур. *yalanci*; срхр. *jalǎndžija*; бугар. *jalandžija*.
941. *ЈАМАЦА* sb. f. pl. *imatse* (Miha), *ЈАМАЦЕ* (дем.) (Крушево) 'мал сад обично бакарен, бакарна чаша, во која најчесто се чува маст - која се ваѓа постојано'. Од тур. *yamak*; бугар. *jamak* 'помош, помошник'.
942. *ЈАНГЛАША*, I adv. 'погрешно' (Miha). II sb. f. 'погрешка'. Од тур. *yanliš*; алб. *janglais*; срхр. *jǎnliš*; бугар. *janláš*.
943. *ЈАНКЕСЕЃИ* sb. m. 'никаквец, крадец, кесеџија'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *ca vǎrnu iankeseǵi iaste* 'како некаков никаквец е'. Од тур. *yankeseci*; во Куманово - *jánkesédžija*; бугар. *jankesedžija*.

944. *ĪANGĪC* sb. m. 'кожна торба, што се носи од страна'. Збор познат во живиот говор (Крушево), го нема во речниците: *scoase pānea di tu iangīcu* 'го извади лебот од козната торба'. Од тур. *yancik*; срхр. *jāndžik*; бугар. *endžik*; алб. *janxhik*.
945. *ĪAPĪE* sb. f. pl. *īapii*, - *urī* 'градба, зграда, јапија'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *are 'ngosu ună nao īapiie* 'има долу една нова зграда'. Од тур. *yapı*; алб. *japı*; срхр. *japija*; бугар. *japija*.
946. *ĪARAMĀZ* adj. sb. m. 'никаквец, неранимајко'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *īarmazlu a neclui* 'неранимајко еден'. Од тур. *yaramaz*; срхр. *jarāmaz*; бугар. *jaramaz*.
947. *ĪARĀN* sb. m. (Miha, Pascu), *YĪARĀM* (Miha) 'љубовник'. Од тур. (перс.) *yanan*; алб. *jaran*; срхр. *jaran*; бугар. *jaran*.
948. *ĪARANLĪKE* sb. f. (Miha) 'проституција'. Од тур. (перс.) *yananlık*;
949. *ĪASEMĪN* sb. m. (Pascu). 'јасмин', (*Jasminum officinale*). Од тур. (арап.) *yassemīn*; нгр. *yiasmī, jasemī, yiasumī*; алб. *jasemin*; срхр. *jasmin*.
950. *ĪAŠA-SĪN* interj. 'да живее'. Збор познат во живиот говор (Крушево), го нема во речниците. Од тур. *yašasīn*; алб. *jasha*.
951. *ĪATSĪE* sb. f. pl. *īatsi* 'петтата турска молитва'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. *yatsi*, 'легнување, спиење'; срхр. *jācija*; алб. *jacī*.
952. *ĪAVĀŠ* adv. 'лесно, полека, јаваш'. Од тур. *javaš*; алб. *javash*; срхр. *jāvāš*.
953. *ĪAVAŠLĪKE* sb. f. 'бавност во работата, јавашлак'. Збор познат, како и претходниот, во живиот говор, го нема во речниците: *multu ešči iavaš, cu iavašlīke nu pots s'fats isiva* 'многу си бавен, со бавност нема ништо да постигнеш'. Од тур. *yavaslık*; срхр. *javašluk*; алб. *javashllik*.
954. *ĪAZĪCĀ* interj. (Тахов, Weigand. *Arom.*, Miha) 'штета, срамота, тоа е штета, тоа е срамота, јазак'. Од тур. *yažik*; бугар. *jazāk*; алб. *jazëk, jazik*.
955. *ĪAZĪ* sb. m. (Miha) 'писмо', 'онаа страна на металната пара, на која е писмото', v. *tura-īaziia*. Од тур. *yazi*; ром. *jazija*; срхр. *jazija*; алб. *jazī*.
956. *ĪURNĒCĀ* sb. f. *īurnekī* (Pascu) 'углед, пример, мустра, урнек'. Од тур. (перс.) *ūrnek*; бугар. *jornëk*; срхр. *ūrnek*; алб. *urnek*.
957. *ĪURŪŠE* sb. f. pl. *īurušī* (Miha, Pascu), *ĪURŪŠE* (Nicolaidi, Pascu), *IRŪŠE* (Antologie) 'напад, јуриш'. Од тур. *yürüyüş*; ром. *īureș* (Romania, XXXI 566, XVII); нгр. *yīurúsi*; алб. *yrysh*; срхр. *jüriš*; бугар. *jurúš*.
958. *ĪUZBAŠĪ* sb. m. pl. *īuzbašadzi* 'капетан, управник на над 100 војници, луѓе, јузбашија'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *yüz-baši*; ром. *īuzbaša*; алб. *uzbash*; срхр. *juzbaša*; бугар. *juzbašija*.
959. *ĪUZLŪC* sb. m. pl. *īuzlukī, īuzlucurī* 'стопаре', 'пара од 50 пари дин.'. Од тур. *jüzlük*; ром. *īuzluc*; бугар. *juzluk*.

Ќ

960. *ЌAFÍR* sb. m. 'неверник, никаквец'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *kaḥfir a neclui* 'никаквцу ниеден'. Од тур. (арап.) *kâfir*; алб. *gafir*.
961. *ЌAMËTE* sb. f. pl. *kaḥmetsi* (Antologie, ArEnA) '1. бура, невреме, кијамет; 2. штета'. Од тур. *kiyamet*; нгр. *kiameti*; алб. *kijamet*; срхр. *kijámet*;
962. *ЌAIĚ* sb. m. pl. *kâi, keuri* 'на маст печено тесто'. Збор познат во живиот говор (Гостивар), го нема во речниците: *cathi tahina mācu căti dao keuri* 'секое утро јадам по две печива (ќаи)'. Од тур. (перс.) *kâi*; во Гостивар *ćaja*; срхр. (Вук) *ćaija*.
963. *ЌAIĚĚ* sb. m. pl. *kaïğadzî* 'продавач на ќаи'. Збор познат во живиот говор (Гостивар), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *kâyci*; срхр. (Вук) *ćaidžija, 'placentarius'*.
964. *ЌEĈË* sb. f. pl. *keči* (Miha) 'капа што ја носат, обично, Арнаутите, кече'. Од тур. *kêçe*; ром. *checéa*; нгр. *ketses*; во Скопје: *keçe*, алб. *keçe*.
965. *ЌËFE* sb. f. pl. *kehî* (Basmе, Miha, Pascu), *ЌËFI* (Antologie), *ЌIËFE, ЌIFË* (ArEnA) 'веселба, расположение, волја, желба, ќеф'. Од тур. (арап.) *keyif*; ром. *chéf, chief* (Romania, XXXI 561, XVII st.); нгр. *kefi*; срхр. *ćef, ćeif*; бугар. *kev, keif*; алб. *qeif*.
966. *ЌËFLÍ*, adj. (Miha) 'расположен, ќефлија'. Од тур. (арап.) *keifli*; ром. *cheḥliu*; нгр. *keflis*; бугар. *keflja*; алб. *qejflí, qeḥli*.
967. *ЌËFSÁS* adj. 'нерасположен, мрзоволен'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *tsi ešči ahātu keḥsás* 'што си толку нерасположен'. Од тур. (арап.) *keḥsís*; бугар. *keḥíz*;
968. *ЌËPAZE* adj. 'никаквец, бедник'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *nāsu ĩaste kepaḥe* 'тој е бедник, никаквец'. Од тур. *kêpaḥe*; бугар. *kepaḥe*.
969. *ЌËSÁ* sb. f. pl. *kesuri* (Miha) 'кеса, торба, кесе'. Од тур. *kese*; ром. *chisea* (Romania, XXXI 562, XVIII st.); срхр. *kesa*; алб. *qese, kese*.
970. *ЌËSE-BAŠÍ* sb. m. Збор познат единствено кај Ароманците (и нивна сложенка). 'благајник во фамилијата'. Од тур. *kêse-baši* (Оваа сложенка, со значење како кај Ароманците, не ја познава турскиот јазик);
971. *ЌËŠĖ* interj. (Miha) *ЌËŠĖ* (Крушево) 'камо да', 'нека биде'. Од тур. *kêške*; бугар. *kêški*.
972. *ЌÁRE* sb. f. (Miha, Pascu, Antologie) 'заработка, добивка, ќар'. Од тур. (перс.) *kâr*; ром. *chiar*; алб. *qar*; срхр. *ćâr*; бугар. *kjar*.
973. *ЌARLÍ* adj. 'оној што е во добивка, оној што добил, ќарлија'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ĳara nāsu inši karli* 'повторно тој е во добивка (ќар)'. Од тур. (перс.) *kârli*; срхр. *ćarlja* (Куманово); бугар. *kjarlja*; алб. *qarlí*.

974. *ĶAFĒTE* sb. f. pl. *Ķafetsī, Ķafeturī* (Miha) 'фалење'. Од тур. (арап.) *kiyafet, 'noŋja*;
975. *ĶIBĀPE* sb. f. pl. *Ķibāpurī* (Miha, Pascu) 'месо исечено и зачинето, па испечено; кебап'. Од тур. (арап.) *kēbar*; ром. *chebār* (Cіhas); нгр. *kebāri*; срхр. *čēvar*; бугар. *kebar*; алб. *qebap*.
976. *ĶIBAPČĪU* sb. m. pl. *Ķibapčadzī* (Miha, Pascu) 'кебапчија'. Од тур. (арап.) *kēvabci* (cf. Mikl. *Türk*, El. I 69); срхр. *čēvabdžija*; бугар. *kebarčija*; алб. *qebapxhi*.
977. *ĶIBĀRE* adj. (Miha) 'отмен, чист, кибар'. Од тур. (арап.) *kibar*; бугар. *kibár*; алб. *qibar*.
978. *ĶIBARLĪKE* рокгај *ĶIBAREATSĀ* (Miha), '1.чистотија; 2.благородност, отменост'. Од тур. (арап.) *kibarlık*.
979. *ĶIBĒĪE* sb. f. pl. *Ķibeurī* 'покривач, кебе'. Збор познат во живиот говор (Скопје): *nā amvālim cu kibeie* 'се покриваме со кебе'. Од тур. *kēbe*; ром. *chiebe, chebe, ghebe* (Romania, XXXI 561, XVIII st.); срхр. *čēbe*; бугар. *kēbe*; алб. *qebe*.
980. *ĶIBRĪTE* sb. f. pl. *Ķibritsī* (Miha) 'кибрит'. Од тур. (арап.) *kibrit*; ром. *chibrít* (Romania, XXXI 561, XVIII st.); алб. *qibrit*; срхр. *čibret, čibrit*; бугар. *kibrit*.
981. *ĶIDĒRE* sb. f. pl. *Ķiderī* (Miha, Pascu) 'тага, жалост, несреќа'. Од тур. (арап.) *kēder*; бугар. *keder*; алб. *qederr*.
982. *ĶIFĪLU* sb. m. (Miha, Pascu), *ĶIFĪLE* (Miha) '1. гарант, 2. гаранција'. Од тур. (арап.) *kēfil*; ром. *chefil*; нгр. *kefilis*; срхр. *čēfil*; бугар. *kefil*.
983. *ĶIFILĪME* sb. f. (Pascu), *ĶIFILĪKE* (Крушево, Скопје) 'гаранција'. Од тур. (арап.) *kefil-etmek, kefillik*; бугар. *kefilemé*.
984. *ĶIFTĒ* sb. m. pl. *Ķiftedzī* (Pascu), *ĶÓFTA*, f. pl. *Ķofte, -urī* (Pascu, Miha) 'ќофте, месо ситно исечкано, зачинето и пржено во маст'. Од тур. (перс.) *küfte*; ром. *chiftea* (Romania, XXXI 561, 1761); нгр. *kioftés, keftes*; срхр. *čūfte*; бугар. *kjofté*; алб. *qofte*.
985. *ĶIHĀĒ* sb. m. pl. *Ķihāadzī* (Miha, Pascu) 'управник, старешина и сопственик на големо стадо овци, ѓаја'. Од тур. (перс.) *kāhu*; ром. *chehaia*; нгр. *kehayiás*; алб. *qehaj*; срхр. *čehaja*; бугар. *kehajá*. Додаток: *kihāioaie* (Pascu), 'жена на еден ѓаја'; *parakihāé* (Pascu) 'chef des bergers'.
986. *ĶIHLIBĀRE* sb. f. pl. *Ķihlibārī* (Basmе, Miha, Pascu), *ĶEHRIBĀR* (Nicolaidi, Pascu) 'килибар, (Succinum)'. Од тур. (перс.) *kēlibar*; ром. *chihlimbar* (Romania, XXXI 561, 1792); нгр. *kehribāri, kehrebari*; алб. *qehlibar*; срхр. *čelibār, čilibar, čiribar*; бугар. *kehribár*.
987. *ĶILÉŠ* adj. (Miha), *ĶELEŠ* (Basmе) 'ќелавко; смотан, ќелеш'. Од тур. *kēleš*; ром. *cheleş*; срхр. *Čelešević*, презиме; бугар. *keléš* 'malān na rāstā, na boj'. Додаток: *kelču* (Крушево, Скопје) 'ќелавко, смотан'. бугар. *kelče* 'čelav, ničto i nikakov'; алб. *qel*.

988. *ĶILĪME* sb. f. pl. *kilin* (Basmе, Pascu, Antologie) 'простирка, килим'. Од тур. *kilim*; ром. *chilim* (Romania, XXXI 561, 1761); нгр. *kilimi*; алб. *qilim*; срхр. *ćilim*, *kilim*; бугар. *ke(i)lim*.
989. *ĶILIPŪRE* sb. f. pl. *kilipurī* (Basmе, Nicolaidi, Pascu) 'плен, добивка, да добиеш нешто бесплатно, муфте, келепур'. Од тур. *kelepir*; ром. *chilipir* (Romania, XXXI 561, XVIII st.); нгр. *kelepiri*; алб. *qilipur*; срхр. *ćelèpir*; бугар. *kelepir*.
990. *ĶILIPURĜĪ* sb. m. pl. *kilipurĝadzī*. Збор познат во живиот говор: *mare kilipurĝi iaste* 'голем муфтеџија е'. Од тур. *kelepirci*; ром. *chilipurĝii* (Cihac), *chilipirgi* (Tiktin); бугар. *kelepirđzija*.
991. *ĶILĪTSA* sb. f. (Pascu) 'tapis de laine'. Од тур. *halī*; нгр. *halī*.
992. *ĶIMANÉ* sb. f. pl. *ķimanadzi*, *ķimaneuri*, *ķimaneī* (Miha, Nicolaidi, Pascu) 'виолина, музички инструмент, кемане'. Од тур. (перс.) *keman*; ром. *cheman*; алб. *kemane*, *ķemendže*, срхр. *će(i)máne*; бугар. *kemané*, *kemené*.
993. *ĶIMÉ* sb. f. (Miha) 'омраза, лутина, кимка'. Од тур. *kin*.
994. *ĶIMÉRE* sb. f. pl. *ķimerī* (Pascu, AgEnA) кемемер, еден вид (кожно) кесе, како појас, во кое се чуваат пари'. Од тур. (перс.) *kemer*; ром. *chimer* (Romania, XXXI, 561, 1715); нгр. *ķeméři*; срхр. *ćèmer*; бугар. *kemer*.
995. *ĶINÁRE* sb. f. pl. *ķināri* (Basmе, Miha, Pascu) '1. раб; 2. раб на платно, штоф'. Од тур. (перс.) *kēnar*; алб. бугар. *kenar*.
ĶINDĪE (Nicolaidi) v. *Ķindie*.
996. *ĶINÉFE* sb. f. (Miha) 'нужник, клозет, кенев'. Од тур. (арап.) *kenef*; алб. *qenef*; бугар. *kenef*.
997. *ĶIPÉNGE* sb. f. pl. *ķipengī* (Basmе, Pascu), *ĶIPINÉCĀ* (Miha), *ĶĪPÉNE* (Скопје, Крушево), pl. *ķipeñ* 'кепенок, капак на прозорец, на работилница, продавница'. Од тур. (перс.) *kepenk*; ром. *ķepeng* (Romania, XXXI 574); нгр. *ķepéyi*; алб. *qepenķē*; срхр. *ćefenak*, *ćepenak*; бугар. *kepenek*, *kepenk* (cf. Mikl. *Türk. El.* I 70).
998. *ĶIRĪE* sb. f. pl. *ķiriī* (Pascu), *ĶĪRA*, *ĶĪRA*, m. pl. *ķeradzī* (Nicolaidi), *ĶĪRĀO*, f. pl. (Nicolaidi, Antologie, Pascu) 'наем, закуп, кирија'. Од тур. (арап.) *kira*; ром. *ķirie* (Romania, XXXI 562, 1650); нгр. *ķirá*; алб. *ķirá*; срхр. *ķirija* (cf. Naš jezik, I. 7. , 240), бугар. *ķiriĵa*.
999. *ĶIRAGĪ* sb. m. pl. *ķiraĝadzī*, *ķirĝadzī* (Antologie, Miha, Pascu), *ĶĪRĀĜĪ* (Weigand. *Arom.*, Nicolaidi) 'кираџија, возач, превозник'. Од тур. (арап.) *ķiraci*; ром. *ķirigū*, *ķirĝū* (Cihac); нгр. *ķiradzīs*; алб. *ķiraxhī*; срхр. *ćiridži-ja*; бугар. *ķiri(a)đzija*.
1000. *ĶIRAGĪLĪKE* sb. f. (Miha, Pascu) 'занимањето, професијата на кираџијата'. Од тур. (арап.) *ķiracılık*; ром. *ķirigelic*; срхр. *ćirijanje*; бугар. *ķiradžiläk*.
1001. *ĶIRANIĜĪ* sb. m. pl. *ķiraniĝadzī* 'никаквец, расипан човек'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ma mare ķiraniĝi di nāsu nu va saibā* 'не ќе се роди поголем никаквец од него'. Од тур. *ķēraneci* 'сопственик на јавни куќи, подведувач';

1002. *ĶIRĶINĒDZU* sb. m. топоним кај Крушево. Од тур. *kelkenes* 'една птица'; бугар. *kerkenéz, kerkenek*, '1.птица ветрушка, мал сокол, 2. ветрило'.
1003. *ĶIRISTĒ* sb. m. pl. *kiristedzi* (Pascu), *ĶERESTĒ* (Nicolaidi), *ĶIRISTĒA* (Miha), *ĶERESTĒĒ* (Pascu) 'градба, материјал за градба'. Од тур. (перс.) *kereste*; ром. *cherestea* (Romania, XXXI 561, XVIII st.); нгр. *kerestés*; срхр. *čeresta*; бугар. *keresté*.
1004. *ĶIRISTIĢĪ* sb. m. pl. *ķiristiġadzī* (Miha, Pascu) 'градител'. Од тур. (перс.) *keresteci*; ром. *cherestegiū*; бугар. *kerestedžija*.
1005. *ĶIRISTIĢĪĶĒ* sb. f. 'градежништво, професијата на градежникот, градителот. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *are hăire di ķiristiġilĳea* 'има корист од градежништвото, од градежниот занает'. Од тур. (перс.) *kerestecilik*; ром. *cherestegerie*.
1006. *ĶISĀTE* sb. f. pl. *ķisātsī, ķisāte* (Miha, Nicolaidi, Pascu), *ĶESATE* (Miha). 'manque de débit ou de chalands (Nicolaidi, Pascu); 'manque d'argent, "криза"'. Од тур. (арап.) *kesat*; ром. *chesat*; нгр. *kesāti*; бугар. *kesat, kesatlāk*; алб. *qesat*.
1007. *ĶISĶĪN* adj. adv. (Pascu), *ĶISĶĪME* (Miha) 'жив, бистар; чист'. Од тур. *keskin*; алб. *kiskin*; бугар. *keskin*; алб. *qeskin*. Додаток: *ķiskim(n)eātsā*, sb. f. (Miha, Pascu). 'интелигенција; чистотија'.
1008. *ĶISĢĪ* sb. m. pl. *ķisiġadzī* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu) 'разбојник, крадец, кесеција'. Од тур. *kesici*; ром. *chesāgiū*; срхр. *ć(k)esedžija, ćesendžija*; бугар. *kese(i)džija*.
1009. *ĶISĢĪĶĒ* sb. f. (Miha) 'кражба, разбојништво'. Од тур. *yan kēsecilik*.
1010. *ĶĪTAPĒA* sb. f. pl. *ķitāpurī* (Miha) 'книга, официјална книга, регистар, китаб'. Од тур. (арап.) *kitap*; срхр. *ćitar*.
1011. *ĶĪTAPĶĪ* sb. m. pl. *ķitapćadzī* (Miha) 'архивар, писар'. Од тур. (арап.) *kitabci*.
1012. *ĶĪTAPĶĪĶĒ* sb. f. 'професијата на - *кӣтабиџӣја̄ӣа* (*īusarouī*)'. Од тур. (арап.) *kitabçilik*.
1013. *ĶĪTĪB* sb. m. pl. *ķitibadzī* (Pascu), *ĶĪTĪP* (Nicolaidi) 'секретар, писар'. Од тур. (арап.) *kātib*: 'писател' (cf. Barić I 254, Elezović 215-16); ром. *chiatip*; срхр. *ćatip, ćata*; алб. *qatip*.
1014. *ĶOPĒC* sb. m. 'куче, пес, посебно пејоративно за човек'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *ķopес а-пеџӣ* 'куче едно'. Од тур. *köpek*;
1015. *ĶOPĒCLĶĒ* sb. f. 'никаквиштво'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *ahtare ķopēclĳe samo năsu poate s-u façă* 'такво никаквиштво само тој може да стори'. Од тур. *köpeklık*;
1016. *ĶOR* adj. (Miha, Pascu) 'слеп, кор'. Од тур. *kôr*; ром. *chior* (Romania, XXXI 562, XVIII st.); алб. *kor*; срхр. *ćorav* (спор. презиме *Ćorović*); бугар. *ķor*. Додаток: *ķorĳu* (Скопје, Крушево) 'слеп; смотан човек'.

1017. *ĶORLEMĒ* adv. (Miha, Pascu) 'на слепо, на брза рака нешто прави, ќорлемечки'. Од тур. *körleme*; бугар. *kjorleme*.
1018. *ĶORFIŠĒĶE* sb. f. (Скопје, Крушево) 'ќор фишек, фишек од пушка што не е убиствен'. *tu tufekea are korfišeki* 'во пушката има ќори фишеци'. Од тур. (перс.) *kōrfīšek*; бугар. *kjor-fišek*.
1019. *ĶÓŠE* adj. (Miha, Pascu) 'ќосе, ќос, ќосав'. Од тур. *kōse*; алб. *kose*; срхр. *ćosa*; бугар. *kjosé*.
1020. *ĶÓŠE* sb. f. pl. *košuri* (Basmе), *ĶĪÓŠĀ* (Pascu), *ĶÚŠE*, m. pl. *kušedži, kušatsi* (Basmе) 'агол, катче, ќош(е)'. Од тур. *kōše*; алб. *qosh*; срхр. *ćoša*; бугар. *kjoše*.
1021. *ĶÓŠCU* sb. heter. pl. *košcuri* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu) 'павилјон, киоск, кафеанче'. Од тур. *kōšk*; ром. *chiosc*; нгр. *kióski*; алб. *kiosk*; бугар. *kjošk*; срхр. *ćōšak*.
1022. *ĶOTĒCĀ* sb. f. pl. *kotetsi* (Pascu), *ĶUTĒĶE* (Крушево, Скопје) 'ќотек, тепање'. Од тур. *kütek*; бугар. *kjoték, kjuték, keték*; во Скопје: *ćutek*; алб. *qytek*.
1023. *ĶUMBĒTĀ* sb. f. pl. *kumbetsi*. 'печка, ќумбе'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *apindi kumbeta* 'запали ја печката (ќумбето) (запали го огнот). Од тур. (перс.) *künbet*; бугар. *kjumbe*.
1024. *ĶUMBETĀ* sb. m. pl. *kumbetčadzi* 'мајстор што гради печки, ќумбеџија'. Збор познат во живиот говор (Скопје): *kumbetčilu ni adră ună bună kumbetă* 'мајсторот за печки (ќумбеџијата) ми направи една добра печка (едно добро ќумбе)'. Од тур. (перс.) *künbetči*; во Гостивар: *kumbétčija*.
1025. *ĶUMÚRE* sb. f. (Miha) 'дрвен јаглен, ќумур'. Од тур. *kümür*; срхр. *ćumur*; алб. *qumyr*; бугар. *kümür*.
1026. *ĶUMĪURGĪ* sb. m. pl. *kumiurgadzi* (Miha) 'ќумурџија, јагленар'. Од тур. *kümürçi*; срхр. *ćumurdžija*; бугар. *kjumjurdžija*; алб. *qumyrxhi*.
1027. *ĶUMURĜIRĪA*, sb. f. (Miha) 'продавница каде што се продава јаглен'. Зборот е од литературно потекло.
1028. *ĶÚNGE* sb. f. pl. *kungi, kunguri* (Pascu), *ĶÚNGU*, m. pl. *kundzi* (Miha). '1. земјен ќунк; 2. лимен ќунк за печка; 3. олуќ на куќа; Од тур. *künk*; нгр. *kiŭki*; алб. *qynke, tšungu*; срхр. *ćunak* (cf. AslPh XXIX 622); бугар. *kjunk*.
1029. *ĶUP* sb. heter. (Basmе), *ĶÚPĀ* (Pascu) 'земјен сад, ќуп'. Од тур. *küp*; ром. *chîup*; алб. *qyp*; срхр. *ćup*; бугар. *kjup*.
1030. *ĶÚRCU* sb. heter. pl. *kurcuri* (Miho, Pascu) 'кожув, крзно, ќурќ'. Од тур. *kürk*; алб. *qyrk, tšürk*; срхр. *ćürak*; бугар. *kjurk*.
1031. *ĶURCĀ* sb. m. pl. *kurčadzi, kurčadzi* (Miha, Pascu) 'крзнар, ќурчија'. Од тур. *kürkci, kürkü* ром. *churci*; алб. *qyrkxhi*; срхр. *ćurčija* (cf. Rad. 222, 133-4); бугар. *kjurkčija*.

1032. *ĶURĶĻĪĶE* sb. f. pl. (Miha) 'кожарски, курчиски занает'. Од тур. *kürkçilik*, *kürkçülük*.
1033. *ĶUSĶĪE* sb. f. pl. *ķusķiurī* (Miha) 'лост, железно со чијашто помош се подига товар, ќускија'. Од тур. *küski*, *küskü*; алб. *qyskī*; срхр. *čūs(š)kija*; бугар. *ķjuskīja*.
1034. *ĶUSTĒĀ* sb. f. pl. *ķustetsī* (Antologie, Miha) 'синџирче на саатот, ќостек'. Од тур. *küstek*, 'синџирче на саатот; окови; ром. *chiostéc*; нгр. *kiostéki*; алб. *kōstek*; срхр. *čústek*, 'спона на нозете на коњите'; бугар. *ķjostek*.
1035. *ĶUTŪĶE* sb. f. pl. *ķutukī*. '1. пенушка, трупец, ќутук; 2. службена книга во која се наоѓаат податоци за тапиите, жителите и сл. 3. глупак'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ešči scriiatu tine tu kutukea* 'дали си ставен во списокот, пописот на жители'. Од тур. *kütük*; срхр. *čütuk*; бугар. *kitjuk*, *ķjutuk*; алб. *qytuk*.
1036. *ĶIVŪRE* sb. f. pl. *ķivurī* (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu) '1. мртвечки сандак; 2. гроб'. Од тур. (арап.) *kubur*, 'гроб покриен со штици или со камени плочи', pl. od *kabr*, 'tombeau'; алб. *qivur*.

L

1037. *LĀFE* sb. f. pl. *lāhī* (Basmе, Antologie, Miha, Nicolaidi, Pascu), *lavā*, pl. *lāvi* (Basmе, Pascu) '1. разговор, лаф, 2. шум, буква'. Од тур. (перс.) *laf*; ром. *laf*; алб. *llaf*; срхр. *laf*; нгр. *lāfi*; бугар. *laf*. Додаток: *lāfusire* (Ind. pres. *lāfusescu* - Miha). 'зборува, разговара'; *lavatūrā* (Pascu), *lāvātūrā* (Nico), 'crieur'.
1038. *LAFĀZĀN* adj. (Pascu), *LĀFĀZAN*, (Nicolaidi) 'bavard'. Од тур. (перс.) *lafazan*; алб. *llafazan*.
1039. *LĀLĀ* sb. m. pl. *lālīn* (Basmе, Miha, Pascu) 'стрико, вујко, тетин'. Од тур. *lala*, 'gouverneur d'un enfant'; нгр. *lalās*; алб. *lalē*; срхр. *lale* (pl). (cf. Capidan, *Raporturile albano-române*, 535).
1040. *LALĒE* sb. f. pl. *laleī* (Pascu) 'tulipe'. Од тур. (арап.) *lale*; нгр. *lalés*; ром. *lalea* (Romania, XXXI 566, XVIII st.); срхр. *lala*; бугар. *lale*; алб. *lale*.
1041. *LĀĶĀRDĪĪE* sb. f. pl. *lāčārdiurī* (Antologie, Weigand. *Arom.*) 'приказна, збор, шега, лакрдија'. Од тур. *lakirdi*; алб. *llakërdi*; срхр. *lakrdija*; бугар. *lakārdīja*.
1042. *ĀGĀME*, sb. f. pl. *lāgān* (Basmе, Miha), *LĀGŪME* (Basmе, Miha), *LUGŪME* (Antologie, Basmе), *LUYŪME* (Pascu), *GĀLĀME* (Miha), *GLĀME*, *YLUME* (Pascu) 'подземен канал, прокоп, лагам'. Од тур. *lagım*; ром. *lagum*; нгр. *layūmi*; алб. *lagam*, *lagām*; срхр. *lagum*; бугар. *lagām*, *lahām*.
1043. *LĀHŪRE* sb. f. pl. *lāhurī* (Nicolaidi) 'ceinture en laine'. Од тур. (перс.) *lahur*; нгр. *lahūri*, *lahurī*; бугар. *lahūr*; алб. *lahure*. Додаток: *leurie* (Miha). 'црвена крпа, марама'.

1044. *LĀPĀ* sb. m. pl. *lāpadzī* (Nicolaidi, Pascu) 'cataplasme'. Од тур. *lapa*; нгр. *lapās*; алб. *llapë*; бугар. *lapa*. Додаток: *lāvīle* (Pascu) 'souillure'; *lāvós* (Basmе, Miha, Pascu) 'нечист, валкан'; *lāvāšire* (Pascu), *lāvušire* (Miha), 'souiller'.
1045. *LELÍC* sb. m. pl. *lelitsi* (Basmе, Pascu), *LILÉC* (Nicolaidi), *LULÉC* (Nicolaidi), *ULÁLEC* (Basmе, Miha), *ULEALEC* (Miha), *ULULEC* (Nicolaidi), *ULULEC* (Pascu) 'штрк'. (cf. Caridan, *Raporturile albano-române*, 536). Од тур. *leylek*; нгр. *lelek*, *lejléki*, *lélekas*; алб. *lejlek*; бугар. *lélek*.
1046. *LÉŠĀ* sb. f. pl. *lešuri* (Pascu), *LÉŠE* (Basmе) 'леш, мртовец, мрша'. Од тур. *leş*; ром. *leş* (Romania, XXXI 566, XVIII st.); нгр. *lési*; алб. *lesh*; срхр. *leş*; бугар. *leş*.
1047. *LIBADÉ* sb. m. pl. *libadedzī* (Pascu) 'sorte de manteau de dame'. Од тур. (арап.) *lebade*; срхр. *libade*.
1048. *LIKÉ* sb. m. pl. *likedzī* (Nicolaidi, Pascu), *LIKEŪ*, pl. *likei* (Nicolaidi) 'флека'. Од тур. (перс.) *leke*; нгр. *lekés*; ром. *lichea* (Romania, XXXI); алб. *lekë*; бугар. *leké*. Додаток: *likisire*, vb. IV. (Ind. pres. *likisescu*) (Pascu) 'tacher', 'souiller'; *ALIKIRE* (во живиот говор, во Скопје, Крушево) 'залепи'.
1049. *LIYÉNE* sb. f. pl. *liyene* (Pascu), *LIGÉNE* (Pascu), *LÉÉNE* (Nicolaidi, Pascu), *LIÉNE* (Pascu), *LIYÍN* (Pascu) 'bassin, cuvette'; cruche pour conserver de l'huile (Pascu-*liyín*). Од тур. (перс.) *legen*; (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I. 50); ром. *lighian*; *leghian*, *legheñ*; нгр. *leyéni*, *liyéni*; алб. *legen*; срхр. *ledjen*; бугар. *legén*, *ligén*, *lién*, *lihén*.
1050. *LIMÁNE* sb. f. pl. *limāñ* (Nicolaidi, Miha, Pascu) 'пристаниште'. Од тур. *liman* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I. 80); ром. *liman* (Romania, XXXI 566, XVII st.); нгр. *limáni*; алб. *liman*; бугар. *liman*.
1051. *LINGÉR* sb. heter. pl. *lingere* (Basmе, Pascu) *lingér*, f. pl. *lingeri* (Nicolaidi). 'бакарен послужавник. Од тур. (перс.) *leger*; нгр. *liyékéri*; алб. *lenger*.
1052. *LIZÉTE* sb. f. (Miha) '1. вкус, 2. задоволство, лезет'. Од тур. (арап.) *lezzet*; алб. *lezét*; бугар. *lezét*.
1053. *LIZETLÍ* adj. (Miha) 'со вкус, вкусно'. Од тур. (арап.) *lezzetli*; бугар. *lezzetlĭja*; алб. *i lezetslēm* (m. r), *e lezetshne* (ž. r.)
1054. *LOCMÁE* sb. f. pl. (Basmе), *LUC(U)MÁ*, m. pl. *luc(u)madzī* (Nicolaidi) 'espèce de boulettes de pâte soufflées et sucrées'. Од тур. (арап.) *lokma*; ром. *locma*; нгр. *lokmās*, *lukumās*; алб. *lokme*.
1055. *LUCÚME* sb. f. pl. *lucuiñ* (Miha, Nicolaidi) 'локум, вид слатки'. Од тур. (арап.) *lokum*; ром. *lucum*; *rahatlucum*; срхр. *lökuma*, *rahatlokum*, *ratluk*; бугар. *lokum*; алб. *llokum*.
1056. *LULAKÍŪ* sb. heter. pl. *lulakīuri* (Pascu), adj. (во живиот говор, Скопје, Крушево) '1. син, синкав', 2. индиго (Pascu). Од тур. *leylak*; нгр. *luláki*; бугар. *ljulek*.
1057. *LULÉ* sb. m. pl. *luledzī* (Pascu), *LULÉĪ* (Nicolaidi) 'луле'. Од тур. *lule*; ром. *lulea* (Romania, XXXI 566, XVIII); нгр. *lulé(â)s*; алб. *llullë*; срхр. бугар. *lula*.

M

1058. *MABÚLE* adj. (Miha) 'најдобро, на чело, има првенство'. Од тур. (арап.) *makbul*; алб. *magbullë*; бугар. *makbul*.
1059. *MADÉ* sb. m. pl. *madedži* (Basmе, Nicolaidi) '1. материјал, предмет; 2. работа, конкретно нешто (ситница). Од тур. (арап.) *madde*.
1060. *MADÉME* sb. f. pl. *mademuri* (Miha, Pascu) '1. рудник; 2. руда'. Од тур. (арап.) *maden*; ром. *madem*; нгр. *madémi*; алб. *madém*; бугар. *madém*; во Куманово: *madém*.
1061. *MAHMUDIÉ* sb. f. pl. *māhmudiuri* (Крушево), m. pl. *mahmudedži* (Miha) 'златни пари од Султанот Махмуд (1730-1754)'. Од тур. (арап.) *mahmudiye*; ром. *mahmudea*; срхр. *mahmudija*; бугар. *mahmudija*, *matudija*.
1062. *MAHMÚR* adj. (Miha) 'оној што не се отрезнил од пијанство, полунапиен, мамурен'. Од тур. (арап.) *mahmur*; ром. *mahmur* (Romania, XXXI 567, 1620); нгр. *mah(k)múris*; срхр. *maturan*; бугар. *mahmurlíja*. Додаток. *mahmurlí* (Miha), *muhmurlí* (Pascu), итн.
1063. *MAHMURLÍKE* sb. f. (Miha), *MAHMURLÍKE* (Pascu) 'непријатност од пиее и од ненаспаност, мамурлак'. Од тур. (арап.) *mahmurlík*; ром. *mahmurie*; нгр. *mahmurlíki*; алб. *mahmurllek*; срхр. *mahmùrluk*; бугар. *mahmurlúk*.
1064. *MAĪÁSÍLE* sb. f. 'Hoemogroides'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево, Мегарево), го нема во речниците: *are maíasile* 'има хемороиди'. Од тур. (арап.) *mayasil* (cf. Varić I 283, Elezović 213); алб. *majasil*; срхр. *majàsil* (во Куманово: *majasil*); бугар. *majasäl*.
1065. *MAĪMÁR* sb. m. (Nicolaidi, Pascu), *MAMARE*, m. pl. *matári* 'архитект, градител', претпоставен, старешина'. Од тур. (арап.) *maymar*; нгр. *maymáris*.
1066. *MAĪMÚN* sb. m. (Weigand. Arom., Miha, Pascu), *MAĪMINÁ*, *MAĪMINA* (Pascu) 'мајмун'. Од тур. *maymun*; ром. *măimúná*, *măimúṅă*; нгр. *majmú*; алб. *majmun*; срхр. *majmun*; бугар. *maimúna*.
1067. *MAĪÓŠE* adj. 'полукисело, накиселува'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *īaste nihīam maīoše* 'малку накиселува'. Од тур. (перс.) *mayhoš*; бугар. *maihoš*.
1068. *MAĪTÁPE* sb. f. pl. *māitákí*, *māitápurí* 'потсмев, шега, мајтап'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *fats maítape cu mine* 'ми се потсмеваш, се мајтапиш со мене'. Од тур. (перс.) *maytap*; во Куманово: *majtáp*, во Скопје: *májtap*; бугар. *majtáp*.
1069. *MAĪTAPČÍ* sb. m. pl. *maítapčadzi* 'шегаџија, мајтапчија, оној кој се потсмева некому'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *īaste mare maítapči* 'голем шегаџија е'. Од тур. (перс.) *maytapči*; бугар. *majtapčija*; во Скопје: *majtápčija*.

1070. *MÁLÁ* sb. f. (ArEnA, Basmе, Pascu) 'посед, имање, имот'. Од тур. (арап.) *mal*; алб. *mall*; срхр. *mâl* (cf. Наш језик, III 25); бугар. *mal*.
1071. *MALIBÍE* sb. f. pl. *malibiurí* 'благо јадење од млеко, оризово брашно и шеќер'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *mácaí uná malibie* 'изедов една порција малебија'. Од тур. (арап.) *malebi*; во Скопје: *malébija*.
1072. *MALIBÍĀ* sb. m. pl. *malibiġadzi* 'мајстор кој прави и продава - малебија. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *mi turnaí la malibiġilu* 'свратив кај малебицијата'. Од тур. (арап.) *malebiyeci*; во Скопје: *malebíđzija*.
1073. *MANÉIE* sb. f. pl. *maneurí* 'музика, свирка, песна'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево, Мегарево), го нема во речниците: *dzáí uná mane(ie)* 'отпеј една песна' (буквално: Кажи му една песна). Од тур. *mane*; ром. *manea* во Скопје: *mâne*; бугар. *mané*.
MARIFETE (Miha) v. *murafete*.
MARIFETLÍKE v. *murafetlíke*.
MASANDRÁ (Miha) v. *misandrá*.
1074. *MAŠÁLÁ* interj. (Weigand. Arom., Pascu) 'браво, да живее, машала'. Од тур. (арап.) *mašallah*; ром. *mašala*; срхр. *mašalah*; бугар. *mašalá*; алб. *mashallah*.
1075. *MÁŠĀ* sb. f. pl. *mašurí* (Pascu), *MÁŠĀ*, m. pl. *māšadzi* (Pascu), *MÁŠE*, f. (Крушево, Скопје). 'маша'. Од тур. *maša*; нгр. *masiá*; алб. *mashë*; срхр. *maša*; бугар. *mašjá*.
1076. *MACSÚS*, adv. (Basmе, Miha, Pascu) 'посебно, намерно'. Од тур. (арап.) *mahsus*; нгр. *maksús*; срхр. *maksus*; бугар. *maksús*.
1077. *MAZÁLÁ*, interj. 'Бог да чува, да не даде Бог (Господ), мазала'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. *mazala di našu* 'Бог да чува од него'. Од тур. (арап.) *mazallah*; алб. *Mazallah*.
1078. *MÁCÁTE*, sb. f. pl. *măcătsi* (Nicolaidi) 'étoffe qui recouvre un sofa'. Од тур. *makat*; ром. *macat* (Romania, XXXI 566, XVII st.); нгр. *makati*; бугар. *makat*.
1079. *MĂCĂRĂ* sb. m. pl. *măcăradzi* (Miha, Nicolaidi, Pascu) 'калем, валјак на којшто е намотан конец, макара'. Од тур. *makara*; ром. *macara* (Romania, XXXI 566, XVIII st.); нгр. *makarás*; алб. *makare*; бугар. *makará*.
1080. *MĂĜĂZÍE* sb. f. pl. *măġaziurí* (Basmе, ArEnA, Weigand. Arom., Miha), *MAYĂZÍE* (Pascu), *MĂĜĂZĂ*, m. pl. *măġazadzi* (Pascu) 'продавница, голема продавница во која се чува стока, магацин'. Од тур. *magaza* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 62); ром. *magazá, magazie, magazin* (Romania, XXXI 566, 1776); алб. *magaze, magazin*; нгр. *magazí*; срхр. *magàza*; бугар. *maazá*. Додаток: *magázár* (Pascu), *măyázatór* (Pascu) 'boutiquier'.

1081. *MĂĠŪN* sb. heter. pl. *măġune* (Pascu), *MÎNGŪN* (Pascu) 'мармалад, слатко, маџун; лепак'. Од тур. (арап.) *macun*; ром. *magiun*; нгр. *madzúni*; срхр. *madžun*; бугар. *madžun*.
1082. *MĂHĂLĂ* sb. m. pl. *măhăladzi* (Weigand. *Arom.*, Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu) 'дел од градот, кварт, маало'. Од тур. (арап.) *male* (*mahalle*); ром. *mahala* (Romania, XXXI 567, XVII st.); нгр. *mahalâs*; алб. *mahallë*, *mëhallë*; срхр. *mahatâ*; бугар. *mahalá*, *máalo*.
1083. *MĂHĂNĂ* sb. m. pl. *măhănadzi* (Miha) 'грешка, забелешка, недостаток, мана'. Од тур. (арап.) *mana*; алб. *beháne*; срхр. *mána*, *mahana*; бугар. *mahaná*.
1084. *MĂHMŪZE* sb. f. pl. *măhmujǐ* (Basmе), *MUHMŪZĂ* (Pascu), *MÎHMUZÉA* (Antologie) 'мамузи'. Од тур. *mahmuz*; ром. *magmuză*; срхр. *tamuza*, *măhmuză*; бугар. *tamúz*, *mahmúz*.
1085. *MĂĪAUĂ* sb. f. pl. *măei* (Pascu), *MĂĪAO* (Miha) 'квасец, маја, ferment'. Од тур. (перс.) *mayá* (cf. Barić I 280, Elezović 197); ром. *maia*; нгр. *mayjá*, *maja*; срхр. *màja*; бугар. *majá*; алб. *majë*.
1086. *MÂNDÍLA* sb. f. pl. *mandilǐ* (Calendarul I) 'марама со која се обвиткува главата'. Од тур. (арап.) *mendil*; (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 46); во Скопје: *méndil*; алб. *mindil*.
1087. *MĂNGĂRE* sb. f. pl. *măngări* (Miha), *MÎNGĂR* (Basmе) 'ситни турски бакарни пари во вредност од две пари. 'Од тур. (арап.) *mangîr*; ром. *mangîr*; срхр. *mângura*; бугар. *mangăr*.
1088. *MĂRĂZE* sb. f. pl. *mărăzi* (Weigand. *Arom.*, Basmе, Miha, Pascu) 'болка, болест, страдање, душевно страдање'. Од тур. (арап.) *maraz*; ром. *măraz*; нгр. *marăzi* (Thumb); алб. *maraz*; срхр. *màraz*; бугар. *maráz*. Додаток: *mărăjár* (Pascu), *marajósu* (Pascu) 'malade'.
1089. *MARAZLÍ* adj. (Miha) 'оној што страда душевно, што има напади'. Од тур. (арап.) *marazli*.
1090. *MĂRCUȘ* sb. heter. pl. *mărcușe* (Miha) 'црево, гумено црево кај наргилето'. Од тур. *markuș*; нгр. *markusi*; бугар. *markúč*.
1091. *MĂRDĂ* sb. f. pl. *mărde* 'белег; недостаток'. Збор познат во живиот говор (Магарево), го нема во речниците: *armase cu mărđă* 'остана со недостаток, мана'. Од тур. *marda*; ром. *marda* (Romania, XXXI, 575, 1793).
1092. *MĂȘĂT* sb. heter. pl. *mășăți* (Pascu) 'fusil pour aguiser les couteaux'. Од тур. *masat*; ром. *masat*; нгр. *masát(k)i*; срхр. *masat*, 'огнило'.
1093. *MĂȘCĂRĂ* sb. m. pl. *măscăradzi* (Basmе, Miha, Pascu) 'шегација, лакрдијаш (Pascu); бесрамник, никаквец'. Од тур. (арап.) *mascara*; ром. *mascara* (Romania, XXXI 567, XVIII); нгр. *mascarâs*; алб. *maskarâ*, *mascarâ*; срхр. *măscàra*; бугар. *mascará*. Додаток: *măscărițe* (Pascu) 'gaudriole, obscénite'; *măscăripsire*, vb. IV. (Ind. pres. *măscăripsescu*) (Pascu) 'insulter, outrager; déshonorer une femme'; *măscăliđă* (Miha)

- ‘маскиран човек’; *măscăroáine* (Крушево, Скопје), f. ‘безобразница’.
ром. *mascaróană* (Cihac) ‘arlequinade, arlequine’.
1094. *MĂSCĂRLÍKE* sb. f. pl. *măscărlíki* (Miha, Pascu) ‘бесрамност, безобразлук’.
Од тур. (арап.) *maskaralik*; ром. *mascarlik*; нгр. *maskaraliki*; бугар.
maskarlák.
1095. *MĂSLÁTE* sb. f. pl. *măslătsi, măslături* (АрЕпА) ‘1. работа; 2. начин’. Од тур.
maslahat; алб. *masllahat*; бугар. *maslahat*.
1096. *MĂSTRÁFE* sb. f. pl. *măstrăhî* (Крушево) ‘издаток, трошок, мастраф’.
Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *tsi măstrafe*
avuş ‘каков трошок си имал’. Од тур. (арап.) *masraf*; бугар. *masráf*;
во Скопје: *mástraf*; алб. *mastraf*.
1097. *MĂSTRĂPĂ* sb. m. pl. *măstrăpadzi* (Miha, Pascu) ‘бокал што содржи нешто
помалку од II; пехар, чаша (Pascu). Од тур. (арап.) *maşraba*; нгр.
mastrabâs; алб. *mastrapá*; *mastrap*, *maştrap*.
1098. *MĂTĂRÁC* sb. heter. pl. *mătăratse* (Pascu), *MĂTRAC* (Pascu) ‘чутура,
матарка’, ‘gourde’. Од тур. (арап.) *mathara*; нгр. *matarâs*; алб. *matare*.
1099. *MĂKSÛLE* sb. f. (Miha, Pascu) ‘се она што се добива од овците (млеко,
млечни производи, волна и др.); Од тур. (арап.) *mahsul*; алб. *maksul*.
1100. *MĂŽÍE* sb. f. (Miha, Pascu), *MĂZEAÛĂ*, pl. *măzei* (Pascu) ‘црнило со кое се
мачкаат веѓите’. Од тур. *mazî*; алб. *mazî*;
1101. *MĂZGÁLÁ* sb. f. pl. *măzgăl'i* (Pascu), *MUZGÁLÁ*, pl. *muzgaladzi* (Miha) ‘мал
прозорец; пушкарница’. Од тур. *mazgal*; алб. *mazgalla*; срхр. *măzgal*;
бугар. *mazál*, *măzgal*.
1102. *MEKĚMĚ* sb. m. pl. *mekemedzi* (Nicolaidi) ‘tribunal, cour de justice’. Од тур.
(арап.) *mahkême*; алб. *mekeme*; бугар. *mehkemé*.
1103. *MERKĚZ-HOTĚL* ‘назив на еден хотел во Скопје, хотелот ‘централ’. Од
тур. *merkez*, ‘mittelpunkt’; ром. *merchez*.
1104. *MERABÁ* interj. ‘поздрав’. Збор познат во живиот говор (Скопје), го
нема во речниците. Од тур. (арап.) *merhaba*; срхр. *mer(h)aba*; алб.
merhaba.
1105. *MĚSTRÁ* sb. f. pl. *mestre* (Pascu), *MĚSTE*, pl. *mesti* (Miha) ‘папучи’. Од тур.
mest; ром. *mest*; нгр. *mésti*; алб. *meste*; срхр. *mestva* (cf. JArchiv, XXXII
383-388).
1106. *MICÁME* adv. sb. (Miha) ‘мекам, 1. меко, нежно, малодушно; 2. мелодија’.
Од тур. (арап.) *mekam*; бугар. *ma(e)kám*; алб. *mekam*.
1107. *MIKĚTE* sb. f. pl. (Miha) ‘мала џамија’. Од тур. (арап.) *mesçid*; нгр. *medziti*;
бугар. *meçit*.
1108. *MIKÁRE* sb. f. ‘војна комора’. Збор познат во живиот говор (Скопје), го
нема во речниците: *lu acătsară mikare* ‘го фатија *комораиџа*’. Од тур.
(перс.) *mekâr*, ‘препреден човек, интригант’.
1109. *MIDRĚSE* sb. f. ‘муслиманска теолошка школа, во ранг на средна школа,
медреса’. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во

- речниците. Од тур. (арап.) *medrese*; срхр. *medresa*; бугар. *medrese*. (cf. Barić 1284, Elezović 215-16); алб. *medrese*.
1110. *MIGDÁNE* sb. f. pl. *migdāñi* (ArEnA, Basmе, Miha), *MIYDÁNE* (Nicolaidi, Pascu), *MĀĪDÁNE* (Nicolaidi) 'мегдан, плоштад, јавно место, ширина'. Од тур. (арап.) *meydan*; ром. *maidan*; нгр. *meidiáni*; алб. *mejdán*; срхр. *mègdân*; бугар. *međán*, *mejdan*. Додаток: *dare tu migdane migdane* (Basmе, Miha, Pascu), 'mettre au jour; mettre en évidence'; *išire tu* (Basmе, Miha, Pascu), 'apparaître', 'se dévoiler, se faire connaître'.
1111. *MIGĪLÍSE* sb. f. (Pascu), *MEĜLISE* (Wegand. *Arom.*, Pascu), *MIJLISE* (Miha), *MIGĪLIZE* (Miha), *MINGILÍŠĀ* (Pascu), *MINGĪLIZE* (Antologie). Од тур. (арап.) *meclis*; срхр. *medžlis*; бугар. *medžlis*; алб. *mexhliz*.
1112. *MIGĪT* sb. m. (Basmе, Weigand. *Arom.*, Miha), *MIGĪDĪE*, f. (Miha) 'златна турска пара искована за време на султанот Абдул Меџид, меџидија'. Од тур. *meçidiye*; срхр. *međžidija*; бугар. *međžidijé*.
1113. *MIHLEME* sb. f. pl. *mihlemuri*, *MEYLEME* (Pascu) 'onguent'. Од тур. *melhem* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 42); ром. *mehlem*; алб. *meglem*; срхр. *mèhlem*; бугар. *mehlém*; алб. *mehlem*.
1114. *MIHĀNĀ* sb. m. pl. *mihānadzi*, *MIHENÉ* (Miha), *MIENÉ* (Miha) 'меана, крчма'. Од тур. (перс.) *meýane*; алб. *mehane*; срхр. *mehana*, *teana*, *mejhana*, *mejhana*; бугар. *mehana*.
1115. *MIHENĜÍ* sb. m. pl. *mihēngadzi* (Miha), *MIENĜÍ* (Miha) 'меанџија, крчмар'. Од тур. (перс.) *meýaneci*; алб. *mehanxhí*; срхр. *mehāndžija*; бугар. *mehandžija*. Додаток: *miēngioáñe* (Miha) 'меанџика, крчмарка'.
1116. *MIENĜILÍKE* sb. f. (Miha) 'работата на крчмарот'. Од тур. (перс.) *meýanecilik*; срхр. *mehadžiluk*; бугар. *mehandžilák*.
1117. *MIHÚRE* sb. f. pl. *mihuri*, *MIURE* (Miha) 'печат, мур'. Од тур. (арап.) *mühür*; ром. *muhur*; алб. *myhur*; срхр. *mühur*; бугар. *muhjur*. Додаток: *MIURISIRE* (Ind. pres. *miurusescu* - Miha). 'запечатува, запечати'.
1118. *MILÉTE* sb. f. pl. *miletsi* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu) 'народ, народност, милет'. Од тур. (арап.) *millet*; алб. *milét*; срхр. *milet*; бугар. *milét*.
1119. *MILÉZ* adj. 'мелез'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *nāsu iaste milezu* 'тој е мелез'. Од тур. (арап.) *melez*; ром. *melez*; алб. *meléz*; арпхр. *mèlez*; бугар. *melez*.
1120. *MINARÉE* sb. f. pl. *minareuri* (Antologie) 'кулата на џамијата, минаре'. Од тур. (арап.) *minaré*; ром. *minarea*; алб. *minare*; срхр. *minare*, *munara*; бугар. *minaré*, -t; нгр. *minares* (Thumb).
1121. *MINDÁN* sb. heter. pl. *mindane* (Pascu), *MINTANU* (Крушево) 'мек елек со ракави, што се преклопува на градите, минтан'. Од тур. (перс.) *mintan*; ром. *mîntean* (Romania, XXXI 567, 1787); срхр. *mintan*; бугар. *mintan*; алб. *mintan*.
1122. *MINDÉRE* sb. heter. pl. *mindere* (Miha, Pascu) 'миндер, 1. дрвен кревет, 2. вид дрвени клупи кои се наоѓаат во собите, покрај ѕидовите'. Од

- тур. *minder*; ром. *mindir* (Romania, XXXI 567, 1787); нгр. *mendéri*; алб. *minder*; бугар. *mindér*.
1123. *MINGINÉ* sb. m. pl. *minginedzi* (Pascu), *MINGIMÉ*, sb. f. pl. *mingimeuri* (Крушево). 'справа за пресување, преса'. Од тур. *mengène* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 48); ром. *minginea*; нгр. *mégenes*, *méggeni*; алб. *mengené*; бугар. *méngeme*.
1124. *MINGÚŠ* sb. heter. pl. *minguše* (Antologie, Pascu), *MĀNGÚŠE* (Pascu), *MINGÚŠĀ*, f. (Miha) '1. ушник, обетка, менгуша; 2. момина солза (бот)'. Од тур. (перс.) *mengûš*; срхр. *me(i)ndjuš(a)*; бугар. *menguš*, *mengiši*, *mengjuš*.
1125. *MINTIŠE* sb. m. pl. *mintišeadzī* (Крушево) 'винт, ментеш'. Од тур. (арап.) *menteše*.
1126. *MIRÁKE* sb. f. pl. *mirăki* (Basmе, Miha, Pascu), *MIRÁKE* (ArEnA, Antologie, Weigand. *Arom.*, Pascu) 'мерак, 1. желба, љубов; 2. вкус, задоволство'. Од тур. (арап.) *merak*; срхр. *merak*; бугар. *merak*; алб. *merak*, *marak*.
1127. *MIRACLÍ* adj. (Miha) sb. m. 'љубител на нешто, мераклија'. Од тур. (арап.) *merakli*; срхр. *meraklija*; бугар. *meraklija*.
1128. *MIRALÁJU* sb. m. pl. *miralaĭ* 'офицерски чин, полковник, повисок офицер'. Од тур. (арап.) *mir-alaj*; ром. *miralaú*; бугар. *miraláj*; во Куманово: *miraláj* 'мајор'.
1129. *MIRÁZE* sb. f. pl. *mirăzi* (Miha, Pascu) 'наследство, мираз којшто жената му го носи на мажот'. Од тур. (арап.) *miras*; ром. алб. *miraz*; нгр. *mirasis*; срхр. *mirâz*; бугар. *miráz*, *meráz*.
1130. *MÍRE* sb. m. (Pascu) 'pâturage', 'пасиште'. Од тур. (арап.) *mera*; бугар. *merá*.
1131. *MIRĜANE* sb. f. pl. *mirĝen* (Antologie, Miha, Pascu), *MILDZANĀ* (Weigand. *Arom.*) 'корал, мерџан'. Од тур. (арап.) *mercan*; ром. *mărgean* (Romania, XXXI 567, 1761); нгр. *mercáni*; алб. *merxhán*; срхр. *mèrdžân*; бугар. *merdžán*.
1132. *MIRÍE* sb. f. 'порез'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. (перс.) *miri*; ром. *mirie*; срхр. *mirija*; бугар. *mirija*.
1133. *MIRIMÉTE* sb. f. pl. *mirimetsi* (Miha, Pascu), *MERIMETE* (Nicolaidi) 'поправка, исправка'. Од тур. (арап.) *meramet*; ром. *meremet* (Romania, 31, 567, 1776); алб. *merahmet*; срхр. *meremet*; бугар. *meremét*. Додаток: *mirimitsire* (Pascu), *mirimitsire* (Miha) 'поправа'.
1134. *MIRMÉR* sb. m. (Miha) 'мермер'. Од тур. (арап.) *mermer* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 36, Geagea 169);
1135. *MISÁNDRĀ* sb. f. pl. *misándzri* (Nicolaidi, Pascu), *MĀSĀNDRĀ* (Miha) 'голем орман во сидот, мусандра'. Од тур. (арап.) *musandra*; нгр. *musántra*, *musántera*, *mesántra*, *mesántras*; бугар. *musándra*.
1136. *MÍSCU* sb. m. 'мирис, миск', *MUSCU* (Крушево), (Miha). Од тур. (арап.) *misk*; алб. бугар. *misk*.
1137. *MÍSCĀ* sb. f. pl. *mišči* 'мисирка, мисир', (Numida meleagris)'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *ti prîndzu avum miscă* 'за

- ручек имавме мисирка'. Од тур. (арап.) *missîr*; срхр. *misîrka*; бугар. *mîska*; алб. *misir, misirkë*.
1138. *MÎSUR* sb. m. (Miha, Pascu) 'пченка, мисирка царевка (*Zea mays*)'. Од тур. (арап.) *missir*; алб. *misër*; бугар. *misir*; срхр. (Наш језик, III 273, IV 8).
1139. *MISIRLÎ* adj. (Miha) 'египћанец'. Од тур. (арап.) *missirli*; ром. *misirliu*; бугар. *misirle*.
1140. *MÎȘÎNE* sb. f. (Basmе, Miha, Pascu), *MEȘÎNE* (Nicolaidi) 'танко направена (штавена) овча кожа, мешина'. Од тур. *meşin*; ром. *meşină* (Romania, XXXI 564, 1761); нгр. *mesîni*; бугар. *meşin*.
1141. *MITIRÎZE* sb. f. pl. *mitirizî* (Pascu) 'шанец, скривалиште, заседа'. Од тур. (арап.) *meteris*; ром. *meterez*; нгр. *meterizî* (Thumb), *meterîsi*; срхр. *meteriz*; бугар. *meteriz*.
1142. *MÎULEAZÎM* sb. m. pl. *mîuleazim* (Miha) 'поручник, офицер'. Од тур. (арап.) *mûlazim*; во Куманово: *milazîm* 'офицер', во Крушево постои оваа изрека: не *melazâm milazîm bidejci nefer* 'што ќе ми е да бидам офицер, кога можам да бидам прост војник', т.е. 'подобро е да сум прост војник, отколку офицер'.
1143. *MIZDRĂKE* sb. f. pl. *mizdrăki* (Крушево) 'копје'. Од тур. (арап.) *mizrak*; ром. *mizdrac*; алб. *mazdrak*; срхр. *mizdrak*; бугар. *ma(ă)zdrak, măzdrak*.
1144. *MIZË* sb. m. pl. *mizedzî* (Weigand. *Arom.*, Basmе, Miha, Pascu) 'она со што луѓето се залажуваат пред јадење, мезалак'. Од тур. (перс.) *meze*; ром. *mezea* (Romania, XXXI 567, XVII st.); нгр. *mezés*; алб. *meze*; срхр. *mèze*; бугар. *mezé*.
1145. *MEZELÎKE* sb. f. Збор познат во живиот говор, како и претходниот, со истото значење. Од тур. (перс.) *mezelik*; ром. *mezilik* (Romania, XXXI 567, XVIII st.); нгр. *mezelikî*; срхр. *mezeluk*; бугар. *mezelik*.
1146. *MÎNGĂL* sb. heter. pl. *mîngale* (Miha, Pascu) 'бакарна подвижна печка во облик на мијалник, мангал'. Од тур. (перс.) *mangal*; ром. *mangal* (Romania, XXXI 567, XVII st.); нгр. *maḡkăli*; срхр. *mangâl; mangala*; бугар. *mangal*; алб. *mangall*.
1147. *MUABËTE* sb. f. pl. *muabetsî* (Miha, Pascu), *MOABETE* (Nicolaidi), 'conversation', 'entretien amicale' (Nicolaidi, Pascu); разговор, муабет (Miha). Од тур. (арап.) *muhabbet*; срхр. *muhabet*; бугар. *muhabét*; алб. *muhabet*.
1148. *MUABETLÎ*, adj. (Miha), *MUABETÇÎ* (Скопје, Крушево) 'оној што умее и сака да зборува, муабетчија'. Од тур. (арап.) *muhabbetli*, 'şerh, aimé'; алб. *muhabetli*.
1149. *MUAFĂZĂE* sb. f. 'чување, внимание'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево, Мегарево), го нема во речниците: *mutrea s-lu fats lucurlu cu muafazea* 'гледај да ја завршиш работата внимателно'. Од тур. (арап.) *muhafaza*; срхр. *muhafeza*; бугар. *muhafazá*.
1150. *MUARÎF* sb. f. (Miha) 'наставнички совет'. Од тур. (арап.) *mu'arif*.
1151. *MUCAËTE* sb. f. (Miha, Pascu) 'внимание, труд, настојување, мукает': *fatsire mucaéte* 'труди се, потруди се'. Од тур. (арап.) *mukayet*; алб.

- mukajét*; бугар. *mukàet*; срхр. *mukajét* (cf. презиме Мукајетовић во Кавадар).
1152. *MUCĂVĂ* sb. m. pl. *mucăvadzi* (Pascu) 'картон, крута хартија'. Од тур. (арап.) *mukava*; ром. *mucava* (Romania, XXXI 568, XVIII st.); нгр. *mukavâs*; во Скопје: *múkava*; бугар. *mukavá*.
1153. *MUEZÍN* sb. m. (Miha) 'муезин, оца што пее на минаре'. Од тур. (арап.) *müezzin*; нгр. *muezinos*; срхр. *muezin*; бугар. *mjuezin*; алб. *muезin*.
1154. *MUFLŪZ* sb. m. pl. *mufluzai* (Pascu), *MUFLÛZ* (Miha) 'банкротиран, оној што паднал под стечај, муфлуз'. Од тур. (арап.) *müflüz*; ром. *mufluz* (Romania, XXXI 567, XVIII st.); нгр. *muflúzis*; бугар. *mjufluzin*. Додаток: *mufluzia* (Miha) 'банкротство', *mufluzire* (Miha), 'банкротира'. Двата збора се од литературно потекло.
1155. *MUFTÍ* sb. m. pl. *muftiañ* (Miha) 'судија, муфтија'. Од тур. (арап.) *müfti*; ром. *muftiu*; нгр. *muftí*; срхр. *muftija*; бугар. *muftija*; алб. *myfti*.
1156. *MUHAGÍR* sb. m. 'доселеник'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *vinirã 'ndoi muhagir* 'дојдоа неколку доселеници'. Од тур. (арап.) *muhacir* (во Скопје: *маџир*, оттаму и назив на еден дел од градот: *Маџир маало*); алб. *muhaxhír*.
1157. *MUHTÁR* sb. m. (Pascu) 'персертеур'. Од тур. (арап.) *muhtar*, 'кмет, маалски претставник'; бугар. *muhtar*; алб. *Miftar*.
1158. *MUHTARLÍKE* sb. f. pl. *muhtarlíki* (Pascu) 'perception'. Од тур. (арап.) *muhtarlık*.
1159. *MÚJDE* sb. m. pl. *mujdeduï* (Miha, Pascu). 'награда, посебно онаа награда која се дава на тој што носи добра вест'. Од тур. (перс.) *müžde*; ром. *mujdea*; нгр. *muzdes*; алб. *myzhde*; бугар. *mjužde*, *mjuždelik*.
1160. *MÚLKE* sb. f. pl. *mulki* (Pascu) 'богатство', 'имање'. Од тур. (арап.) *mülk*; нгр. *mülki*; бугар. *mjulk*.
1161. *MUNAFÍC* sb. m. pl. *munafitsi* (Miha) 'сплеткар'. Од тур. (арап.) *münafik*; алб. *mynafik*.
1162. *MUNAFICLÍKE* sb. f. pl. *munaficlíki*, *MUNUFLÍKE* (Pascu) 'сплетка'. Од тур. (арап.) *münafiklik*.
1163. *MUNASÍPE* adj. (Miha), *MUNASÎP* (Pascu) 'згодно, пристojно'. Од тур. (арап.) *münasip*; срхр. *munasib(p)*; бугар. *munasip*; алб. *munasip*.
1164. *MURAFÉTE* sb. f. (Basmе, Antologie, Pascu), pl. *murafetsi* 'вештина, итрина, марифет'. Од тур. (арап.) *marifet*; ром. *marafet* (Romania, XXXI 567, XVII st.); алб. *marifét*; срхр. *marifet*; бугар. *marifet*, *murafet*.
1165. *MURAVETLÍKE* sb. f. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците, со значење на претходниот збор. Од тур. (арап.) *marifetlik*; срхр. *marifetluk*; алб. *marifetllëk*, *marifetllik*.
1166. *MURAKÍPE* sb. f. 'мастило'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *fãrã murakipe cum va-s scrii* 'како ќе пишуваш без мастило'. Од тур. *mürekep*; алб. *myrekep*; срхр. *muraçip*; бугар. *murakeb*, *murakib*.

1167. *MURDÁR* adj. (Basmе, Pascu) 'нечист, валкан'. Од тур. (перс.) *murdar*; ром. *murdar* (Romania, XXXI 568, XVII); нгр. *murdáris*, fem. *murdára* (cf. и аром. *murdară*, f.); алб. *murdar*; срхр. *murdar*; бугар. *murdár*.
1168. *MURDARLÍKE* sb, f. pl. *murdarlíki* (Pascu) 'нечистотија, валканост'. Од тур. (перс.) *murdarlík*; ром. *murdarlíc*; нгр. *murdaría*; срхр. *murdarluk*.
1169. *MURTÁT* sb. m. 'отпадник, предавник'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *násu iaste murtat, nuǐ ti noi* 'тој е предавник, не е за нас'. Од тур. (арап.) *murtat*; нгр. *murtátis* (Thumb).
1170. *MUSAFÍR* sb. m. (Miha, Pascu) 'гостин'. Од тур. (арап.) *misafir*; ром. *musafir* (Romania, XXXI 567, XVIII), нгр. *musafiris*; алб. *mysafir*; срхр. *musafir*.
Додаток: *Musafirlíke*, sb. f. (Miha) 'гостопримство'.
1171. *MUŠÁMÁ* sb. m. pl. *mušámadzi* (Nicolaidi), *MUŠUMÁ* (Pascu), *MÍŠÁMÁ* (Nicolaidi), *MUŠÁMÁE* (Miha) 'платно премачкано со восок, мушама'. Од тур. (арап.) *mušama*; ром. *mušama* (Romania, XXXI 568, 1693); нгр. *musamás*; алб. *mushamë*, *müšmá*; срхр. *mušema*; бугар. *mušemá*.
1172. *MUŠTIRÍ* sb. m. pl. *muštíradzi* (Miha, Pascu) 'купувач, муштерија'. Од тур. (арап.) *müšterí*; ром. *mušteriu* (Romania, XXXI 568, XVIII st.) нгр. *musterís*; алб. *myshterí*, *mushterí*; срхр. *müšterija*; бугар. *mišturíja*, *mjušteríja*.
1173. *MUŠUR* sb. m. (Pascu) 'маршал'. Од тур. (арап.) *müšir*; бугар. *mjušir*.
1174. *MUTÁFE* sb. f. pl. *mutáhí*, *mutáfuri* (Basmе, Miha, Pascu) 'простирка од козина; покривач од козина, мутав (Miha). Од тур. (арап.) *mutaf*; алб. *mutáf*, 'кебе'; бугар. *mutáf* (cf. презиме *MUTAFDŽIJEV*).
1175. *MUTAFĜÍ* sb. m. pl. *mutafĉadzi* (Miha) 'фабрикант и продавач на муџави, мутавџија'. Од тур. (арап.) *mutafci*; бугар. *mutafdžíja*. Додаток: *mutaflíke* (Miha) 'работата при правењето муџави'.
1176. *MUTISARÍF* sb. m. (Miha) 'началник'. Од тур. (арап.) *mütessaríf*.
1177. *MUTISARIFLÍKE* sb. f. (Fratsi'a I. str. 72) 'округ, административна единица'. Од тур. (арап.) *mütessariflik*.
1178. *MUTLÁC* adv. (Miha) 'вистина', 'апсолутно'. Од тур. (арап.) *mutlak*; бугар. *mutlak*; алб. *mutllak*.
1179. *MUVLÉTE* sb. f. (Weigand. Arom., Тахов) 'дозвола, отсуство, рок'. Од тур. *mühlet*; во Скопје: *mívlet*.
1180. *MUZAVÍR* sb. m. (Nicolaidi), *MOZOVIR* (Nicolaidi) 'сплеткар, клеветник'. Од тур. (арап.) *müzevir*; ром. *mozavir*; нгр. *muzavíria*; срхр. *muzavir*, *muzuvijer*; бугар. *mjuzevir*, *-in*; алб. *mizevir*.
1181. *MUZAVIRLÍKE* sb. f. pl. *muzavírlíki* (Nicolaidi) 'клевета, сплеткарење'. Од тур. (арап.) *müzevirlík*; ром. *muzovirie*; бугар. *mjuzev(f)irlík*.
1182. *MUZMÚLA* sb. f. pl. *muzmule* (Pascu), *MUŠMULÁ* (bot) 'мушмула, (*Mespilus germanica*)'. Од тур. *mušmula* (cf. G. Meyer. *Türk. Stud.* I 33); ром. *mušmulá*; нгр. *músmulu*; алб. *mushmullë*; срхр. *mušmula*; бугар. *mušmula*.
Додаток: *muzmul'eš* (Pascu) 'néflier'.

N

1183. *NÁFILE* adv. 'залудно, бесцелно'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *nafile lucrú* 'залудна работа'. Од тур. (арап.) *nafile*; бугар. *nafile*; во Крушево: *náfile*; алб. *nafile*.
1184. *NÁHTE* sb. f. (Miha) 'чиста пара (добивка), готова пара'. Од тур. (арап.) *nakit*, 'пара'; ром. *naht* (Romania, XXXI 568, XVIII st.).
1185. *NALBÁN* sb. m. (Nicolaidi, Miha, Pascu), *NALBANT* (Nicolaidi), *ALBAN* (Nicolaidi) 'потковач, налбат'. Од тур. (перс.) (арап.) *nalbant*; ром. *nălbán* (Romania, XXXI 575, 1791); нгр. (*n*)*albántis*; алб. (*n*)*albán*; срхр. *nălbânta*; бугар. *nalbant*, *-in*, *lambatin*; алб. *nallban*.
1186. *NÁLČE* sb. f. pl. *nălčurî* (Miha), *ZNÁLČE* (Скопје) 'потковица' (cf. и аром. презиме: *Налча-* во Битола). Од тур. (арап.) *nálča*; срхр. *nălča* (Скопје); алб. *nallçe*.
1187. *NALÉTE* interj. 'проклет, анатема да го удри, налет'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *nalete s-hibă* 'ahtare lucrú' налет нека е таква работа'. Од тур. *na'let*; срхр. *nalet*; бугар. *nalét*; алб. *nalét*.
1188. *NALÍNE* sb. f. pl. *nalîn* (Miha), *NALUNE* (Pascu). Од тур. (арап.) *nalîn* 'налани, дрвени обувки'; срхр. *nanule*; бугар. *nalâni*; алб. *nallane*.
1189. *NAMKÓR* adj. 'неблагодарен, никаквец, намќор'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *năsu iaste namkôru* 'toj e namkôr'. Од тур. (перс.) *namkôr*; срхр. *namcor*.
1190. *NÁME* sb. f. pl. *nămî* (Basmе, Nicolaidi, Pascu), *NÁMÁ* (Miha, Nicolaidi, Pascu), *ANÁMÁ* (Nicolaidi, Pascu) 'слава, глас, углед'. Од тур. (перс.) *nam*; нгр. *nâmi*; алб. *nam*.
1191. *NÁNÁ* sb. f. (Pascu) 'menthe'. Од тур. (арап.) *nane*; бугар. *nané*; срхр. *nana*; алб. *nanë*, *nënë*.
1192. *NÁRKЕ* sb. f. pl. *nărkî* (Pascu) 'taxe, prix des denrées fixé officiellement'. Од тур. (перс.) *nark*; *narkj*; бугар. *nark*.
1193. *NARGÍLÉ* sb. m. pl. *nărgiledzî* (Miha, Pascu) 'nargile, pipe orientale, composé d'un flacon rempli d'eau, que la fumée traverse avant d'arriver à la bouche'. Од тур. (перс.) *nargile*; ром. *narghilea*; нгр. *nargilés*, срхр. *nargile*; бугар. *nargilé*.
1194. *NASIÉTE* sb. f. pl. *nasieturî* 'совет, опомена'. Збор познат во живиот говор, (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *tsă facu nasiete* 'те советувам'. Од тур. *nasihat*; алб. *nasihat*.
1195. *NAFÚZE* sb. f. (Miha) 'статистика, регистар, попис'. Од тур. (арап.) *nufuz* 'фамилијарен лист'; бугар. *nufúz*; алб. *nafuz*.
1196. *NÁHIÉ* sb. f. pl. *năhiurî*, 'област, нахија'. Од тур. (арап.) *nahiye*; ром. *nahiea*; алб. *nahie*; срхр. *năhija*; бугар. *nahija*.
1197. *NÁMLÍE* sb. f. pl. *nămlî* (Miha, Pascu), *LĂMNÍE* (Pascu) 'цевка од пушка'. Од тур. (перс.) *namlî*; нгр. *lamní*; алб. *namlí*, *lamní*.

1198. *NĀMŪZE* sb. f. (Antologie, ArEnA, Miha, Pascu), *NUMŪZE* (Pascu), *NĀMUSTRĀ* (Miha), *NĪMŪZE* (Antologie) 'чест, чесност'. Од тур. (арап.) *namus*; срхр. *namus*; бугар. *namús*; алб. *namuz*.
1199. *NĀMUZLÍ* adj. (Miha) 'чесен, човек од збор'. Од тур. (арап.) *namuzli*; алб. *namuzlí*.
1200. *NĀŽÍ* sb. f. pl. (Pascu) *nāji* (Basme) 'кокетирија, каприц'; 'caprices, simagrées'. Од тур. (перс.) *naz*; ром. *naz*; (Romania, XXXI 568, XVIII st.); нгр. *názi*. Додаток: *nizearcu* (Pascu) 'capricieux; (cheval) rétif'.
1201. *NĒFTE* sb. f. (Pascu) 'нафта'; 'naphte'. Од тур. (перс.) *neft*; бугар. *neft*.
1202. *NEÍSE* adv. (Antologie) 'нека, нека биде, ако'. Од тур. *neyse* 'што било'; во Скопје: *nejse*; алб. *nejse*.
1203. *NIBLIBÍE* sb. f. pl. *niblibii* (Miha), *BILBIČE* f. (Basme, Pascu), *BILBÍC* heter. pl. *bilbitse* (Nicolaidi) 'леблебија'. Од тур. *lelebi*; алб. *nelebi*, срхр. *leblëbija*; бугар. *lelebiĵa*.
1204. *NIBLIBÍĀ* sb. m. pl. *niblibigadzi* (Miha). Од тур. *lelebicici*; во Скопје: *lelebidžija*, *nelebidžija*; алб. *lelebiĥi*.
1205. *NIKĒZ* sb. m. adj. 'скржав, скржавец, скап'. (Miha). Од тур. (арап.) *nekes*; алб. *neqes*; бугар. *nekez*, *-in*.
1206. *NIĒTE* sb. f. pl. *nietsi* (Pascu), *NAĒETE* (Miha), *NĪETE* (Cionescu) 'намера, ниет'. Од тур. (арап.) *niyet*; алб. *njet*; срхр. *nijet*; бугар. *niét*.
1207. *NIFÉZE* sb. f. pl. *nifezuri* 'здив, дишење; воздух'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *ni are di iu s-la nifeze* 'нема од каде да земе воздух'. Од тур. (арап.) *nefez*, 'здив'; во Гостивар: *nefes*; бугар. *nefés*.
NIMUCAETE (Calendarul I) v. *mukaete*.
1208. *NIRÁŅĒ* sb. f. pl. *nirangi* (Pascu) 'orange'. Од тур. (перс.) *narec* (во Скопје не се употребува овој збор, туку: *ĥorĥoĥal*); нгр. *neranci*; алб. *naraxh*; срхр. *narandža* (cf. презиме Неранџић), *romorandža*. Додаток: *nirangiu*, *nirningeiu* (Pascu), m. 'oranger'.
1209. *NIŠÁNE* sb. f. pl. *nišan* (Basme, Miha, Nicolaidi, Pascu), *NIŠANI* (Antologie): 'нишан, 1. знак; 2. одликување (Antologie, Basme, Pascu); 3. цел (Basme, Pascu); 4. капар (Nicolaidi); 5. прстен, знак за свршувачка (Miha); 6. чудо (Basme, Pascu). Од тур. (перс.) *nišan*; ром. *nišan*; нгр. *nisánis*; алб. *nishan*; срхр. *nišan*; бугар. *nišan*. Додаток. *nišinipsire* vb. IV. (Pascu) срхр. *nišaniti*; алб. *nishanoj*.
1210. *NIŠANLÍ* adj. (Miha) 'означен, забележен, обележен'. Од тур. (перс.) *nišanli*; бугар. *nišanlĵa*. Додаток: *nišanleai* (Basme) 'habile à tirer au but' (Pascu).
1211. *NIŠANĀ* sb. m. pl. *nišanġadzi* (Pascu) 'стрелец, нишанџија'. Од тур. (перс.) *nišanġi*; ром. *nišanġiu*; срхр. *nišanġija*; бугар. *nišanġĵa*; алб. *nishanĥi*.
1212. *NIŠIDÍRE* sb. f. (Pascu) 'sel ammoniac'. Од тур. (арап.) *nišadîr*; ром. *nišadîr*; нгр. *nisadiri*; срхр. *nišadar* (cf. Barić I 281, Elezović 204); бугар. *nišadăr*.

1213. *NIŠISTÉ* sb. f. (Miha), *NIZISTÉ* (Pascu), *NEZEZTÉ* (Nicolaidi) 'штирак, скроб, нишесте'. Од тур. (перс.) *nišeste*; ром. *nišeste*; нгр. *nišestés*; алб. *nisheste*; срхр. *nišeste*; бугар. *nišeste*.
1214. *NIZÁMÍE* sb. f. (Miha) 'војска, редовна војска'. Од тур. (арап.) *assakîri-nizamie*. Додаток: *nizám*, sb. m. pl. *nizamañ* (Miha, Antologie) 'војник'. ром. *nizam*; алб. *nizám*; срхр. *nizam*; бугар. *nizám*.

O

1215. *ÓCÁ* sb. f. pl. *óke, ócã* (Basme, Miha, Pascu), *UCÁ*, m. pl. *ucadzĩ, ucats* (Basme, Antologie, Miha, Pascu) 'ока, тежина од 1282 gr.'. Од тур. (арап.) *oka* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 65); ром. *oca* (Romania, XXXI 568, XVII st.); нгр. *oká*; алб. *okë*; срхр. бугар. *oka*. Додаток: *ucarcu* (Pascu) 'qui pèse une ocque'.
1216. *ÓDÁ* sb. f. pl. *ode* (Basme, Antologie, Miha, ArEnA, Pascu), *ODÁE* (Nicolaidi), *UDÁE* (Weigand, *Arom.*, Basme, Antologie), f. pl. *odã, udã, ODÁ* (Nicolaidi), *UDÁ* (Basme, ArEnA, Nicolaidi, Pascu), pl. *udadzĩ* 'соба, одаја'. Од тур. *oda*; ром. *odae* (Romania, XXXI 568, XVII st.); нгр. *odas*; алб. *odë*; бугар. *odajã*; срхр. *odaja* (cf. Rad, 222, 134 - за наставката -ja). Додаток: дем. *udãitsã* (Basme), *udiçu* (Basme).
- OĜAC* (Miha) v. *uĝac*.
1217. *OGĀDISIRE* vb. IV. (Ind. pres. *ogrãdisescu* - Pascu) 'avoir une nouvelle mauvaise affaire sur les bras'. Од тур. *ugramak*; алб. *ogradís*; срхр. *nagrajísati*.
1218. *OĪMÉ* sb. f. (Miha) 'раб, линија'. Од тур. *oyma*.
1219. *OLMAĜÁC* adj. (Крушево, Скопје) 'за ништо, слаб, ситен, неугледен'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *un olmaĝac om* 'еден неугледен - слаб - човек'. Од тур. *olmayacak*, 'нема да биде'.
1220. *ONBAŠI* sb. m. pl. *onbašadzĩ* 'десетар, подофицер'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *cu nãsu avea un onbaši* 'со него беше еден десетар'. Од тур. *onbaši*; алб. *onbãsh*; бугар. *on(m)bašija*.
1221. *ORMÁNE* sb. f. (Крушево) 'шума, густа шума, орман'. Од тур. *orman*; срхр. *orman*; бугар. *ormán*.
- ORTAC* (ArEnA), v. *urtac*; алб. *ortak*.
1222. *OŠ-BEŠ* interj. 'здраво-живо', како си'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *hoš-beš* 'здраво-живо'.
- OVĀRDA, OVĀRDĀLĪKE* v. *uvãrdã, uvãrdãlĩke*.

Р

1223. *PADIŠÁH* sb. m. 'падишах, султан'. Збор познат во живиот говор (Крушево), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *padišah*; срхр. *padišah*; бугар. *padišáh*; алб. *padishah*.
1224. *PÁE* sb. f. pl. *pāiuri* (Basmе, Nicolaidi, Pascu), *PAŸŸE* (Nicolaidi), *APÁE* (Pascu) 'дар', 'моминска руба'; (Pascu) 'portion: 'mise, au jeu des osselets'. Од тур. (перс.) *pay*, 'удел'; алб. *pajë*; бугар. *paj*.
1225. *PÁFTA* sb. pl. *paftе* (Pascu) 'raie, rainure d'une chaussette'. Од тур. *pafta*; ром. *paftă* (Romania, XXXI 568, 1745); алб. *paftë*; бугар. *páfta*, *pófta*.
PAŠA-KOFTÉ v. *Kofte*.
1226. *PAIDÓS* sb. heter. 'одмор, починка'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *lă dedu a lucrătorlor paídos s-facă* 'им дадов на работниците да се одморат'. Од тур. *paydos*; ром. *paídos*; срхр. *pàjdos*; бугар. *pájdos*.
1227. *PÁNĜE* sb. f. pl. *pānguri* 'канџи', 'шепи, (Falculae)'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *câte li ai pangile* 'колкави шепи, канџи, нокти има'. Од тур. (перс.) *pençe*; срхр. *pandža*; бугар. *pándžja*.
1228. *PARČÉKE* sb. f. pl. *parčekuri* (Шапкарев) *parčeki* 'дел, парче'. Од тур. (перс.) *parče*; ром. *parcea*; срхр. *párče*; бугар. *parčjá*.
1229. *PÁČĚ* sb. m. pl. *páčadzi* (Miha, Pascu) 'посебно јадење направено од варени овчи, козји, или телешки нозе со оцет и со лук'. Од тур. (перс.) *pača*; ром. *pase*; нгр. *patsâs*; срхр. *pače* (cf. Наш језик II 2); алб. *pagë*; бугар. *pačja*.
1230. *PAČAGĪ* sb. m. pl. *pačağadzī* (Miha) 'готвач и продавач на *ūacha*'. Од тур. (перс.) *pačaci*. Додаток: *pačağilike* sb. f. (Miha) 'занаеот на *ūacha*циј^{ūa}' Од тур. (перс.) *pačacilik*; *pačağeria* (Miha) 'продавница каде што се продава *ūacha*'. Зборот е од литературно потекло.
1231. *PAČARĪZE* sb. f. 'штета, дефект, колеж, беља'. Збор познат во живиот говор (Крушево, Скопје), го нема во речниците: *featse pačarize* 'направи русвај'. О тур. *pačariz*; срхр. *pačariz*; алб. *pačariz*.
1232. *PAČAVŪRĀ* sb. f. pl. *pačavure(i)* (Pascu), *PAČÁVRĀ* (Крушево) 'lavette; bourre des armes à feu'. Од тур. *pačavra*; ром. *pačavură* (Romania, XXXI 568, XVIII); нгр. *patsavura*, *patsavra*; алб. *pačavër*; бугар. *pačavra*, *pačaura*, *pačjavra*.
1233. *PĀHĀ* sb. m. pl. *pāhadzi* (Basmе, Pascu) 'цена, ценкање, процена'. Од тур. (арап.) *paha*.
1234. *PĀPUTSĀ* sb. f. pl. *paputse* (Basmе, Miha, Pascu) 'чевли'. Од тур. (перс.) *papuc*; ром. *papuc* (Romania, XXXI 568, 1761); нгр. *paputsi*; срхр. *papuca*; алб. *papuce*; бугар. *papuc(č)i*. Додаток: *pāputsar* (Miha, Pascu) 'чевлар'.

1235. *PĀPUGĪ* sb. m. pl. *pāpugadzī* (Pascu) 'чевлар, папуџија'. Од тур. (перс.) *paručsi*; ром. *parugiu*; нгр. *parucis*; срхр. *parudžija*; бугар. *parukčija*, *parudžija*; алб. *paruçehí*.
1236. *PĀRĀ* sb. m. pl. *pāradzī*, *pāratsi* (Miha, Pascu), *PARĀ*, *PRĀ* (Basme, Antologie), *PĪRĀ*, pl. *pīrādzi* (Antologie) 'пара'. Од тур. (перс.) *para*; ром. *pará* (Romania, XXXI 568, XVII st.); нгр. *parás*; алб. *pará*, *pare*; срхр. *para*, pl. *pare*, 'пари', бугар. *pàra*.
1237. *PARALÍ* adj. (Мегарево, Крушево) 'оној што е при пари, парајлија'. Од тур. (перс.) *parali*; ром. *pārali*; срхр. *paralija*; алб. *parelí*.
1238. *CAFE-PĀRASI* sb. f. (Miha) 'џепарлак'. Од тур. (арап.) *kahve-paressi*, 'pourboire'.
1239. *PĀRMĀC* sb. m. pl. *pārmatsi* (Miha, Pascu), *PĀRMAĶE*, f. (Miha) 'решетка; ограда; колец (Nicolaidi); прст'. Од тур. *parmak*; ром. *parmac*, 'rouce' (Romania, XXXI 568, 1715); нгр. *parmáki*; алб. *parmák*; бугар. *parmak*; срхр. *parmak*.
1240. *PĀRMAČLĪKE* sb. f. pl. *pārmáčlīki* (Miha, Pascu) 'потпирач, ограда на чардаците'. Од тур. *parmaklık*; нгр. *parmaklikia*; бугар. *parmaklák*; срхр. *parmakluk* (Куманово).
1241. *PĀSTRĀMĀ* sb. m. pl. *pāstrāmadzī* (Basme, Miha, Pascu), *PĀSTĀRMĀ* (Крушево) 'сушено, посолено месо, пастрма'. Од тур. *pastırma* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 57); ром. *pastrama* (Romania, XXXI 568, 1761); нгр. *pasturmás*, *pastrumas*; алб. *pastërmá*, *pastrmák*; срхр. *pâstrma*; бугар. *pastármá*.
1242. *PĀŠĀ* sb. m. pl. *pāšadzī*, *pāšatsi* (Pascu), *-pāšálarī*, pl. (Miha, Pascu, Antologie), *PĀŠĒ* (ArEnA, Antologie), *PĪŠE* (Antologie) 'паша'. Од тур. *paša*; нгр. *pasiâ*, *pasâs*; алб. *pashá*; срхр. *paša*; бугар. *paš(j)á*, *pàša*. Додаток: *pāšoahé* (Pascu), *pāšáloahé* (Miha) 'жената од пашата'.
1243. *PĀŠĀLĪKE* sb. f. pl. *pāšálikī* (Miha, Pascu) 'пашалак, област над која владее паша'. Од тур. *pašalik*; ром. *pašalik*; нгр. *pasaliki*; срхр. *pašaluk*; бугар. *pašalák*; алб. *pashallëk*.
1244. *PĀTLĀĜĀNĀ* sb. f. pl. *pātlāgeñ* (Miha, Pascu) 'модар патлиџан'. Од тур. (арап.) *patlican*; ром. *patlăgea* (Romania, XXXI 568, XVIII st.); нгр. *patlidzáni*; срхр. *patlidžan* (cf. ZRPh XXX 177); бугар. *patlādžan*; алб. *patlixhan*.
1245. *PĀVRĪE* sb. f. (Miha, Pascu) 'страв'. Од тур. (перс.) *perva* (многу ретко се употребува во тур. јазик).
1246. *PĀZĀRE* sb. f. pl. *pāzārī* (Basme, Antologie, ArEnA, Pascu), *PĪZÀRE* (Antologie), *PAZARE* (Weigand. *Arom.*) 'пазар; 1. пазарен ден; 2. договарање продажба, односно купување; 3. град; 4. цена'. Од тур. (перс.) *paazar* (cf. Elezović 198-99); нгр. *pazári* (Thumb); алб. *pazár*; срхр. *paazar*; бугар. *paazar*. Додаток: *pāzāripsire* (Pascu), *pāzārisire* (Miha) 'пазари'.

1247. *PĀZĀRLĪĶE* sb. f. pl. *pāzārlīķī* (Pascu) 'погаѓање за време на купо-продажбата, пазарлак'. Од тур. (перс.) *azarlık*; ром. *azarlık*; срхр. *azarlu(ā)k*, бугар. *azarlāc*; алб. *azarllēk*.
1248. *PĀZVĀN* sb. m. pl. *pāzvañ* (Крушево), *PĀZVANĢĪ*, pl. *pāzvanģadzi* (Скопје). 'ноќен чувар, ноќна стража'. Од тур. (перс.) *pazvan*; ром. *pazvangiū*; срхр. (cf. Rad, 222, 133).
1249. *PĒĶĪ* adv. (Miha) 'добро, на драго срце, пеки'. Од тур. *pek iyi*, *peki*; бугар. *pēki*; алб. *peqe*.
1250. *PĒLĀ* sb. f. (Miha) 'груба дебела волнена ткаенина'. Од тур. (перс.) *pelas*.
1251. *PĒLTE* sb. m. pl. *peltedži* (Miha, Nicolaidi, Pascu) 'пелте, желе од различно овошје'. Од тур. (перс.) *pelte*; ром. *peltea* (Romania XXXI 569, XVIII st.); *p(b)eltēs*; срхр. *pelte*; бугар. *peltē*; алб. *pelte*.
1252. *PELTĒC* sb. m. (Pascu) 'пелтек, нем, оној што пелтечи'. Од тур. *peltek*; ром. *peltic* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); бугар. *peltek*.
1253. *PĒRĀCE* sb. f. (Basmе, Miha, Pascu) 'прцле, перче'. Од тур. *perčem*; ром. *perčinu*; нгр. *pertsēs*; алб. *perče*; срхр. *perčīn*; бугар. *perče*, *perčem*, *perčīn*.
1254. *PERDĒ* sb. m. pl. *perdedži* (Pascu), *PIRDE* (Miha), *BIRDĒ* (Nicolaidi), *BRĀDEĀŪĀ* f. pl. *brādeī* (Nicolaidi) 'перде, 1. 'завеса; навлака; 2. срам, срамота, образ; честност'. Од тур. (перс.) *perde*; ром. *perdea* (Romania, XXXI 569, 1693); нгр. *perdēs*; алб. *perde*; срхр. *perde*; бугар. *perde*. Додаток: *perdecšāz* (Скопје, Крушево), 'безобразен'; *fārā pirde* 'без образ, без честност'.
1255. *PEŠ* sb. heter. pl. *pešurī* (Pascu) 'скут, долниот дел од фустан'. Од тур. *peš*; срхр. бугар. *peš*.
1256. *PĒŠĪN* adv. 'прво, најпрво'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *pešin s-ni dai pradzl'i* 'прво да ми дадеш пари'. Од тур. *Pešin*; ром. *pešin*; бугар. *pešin*.
1257. *PIČ* sb. m. (Miha), 'дете; копице'. Од тур. *pič*, 'копиле'; бугар. *pič*.
1258. *PICMĒZĀ* sb. f. pl. *picmezurī* (Miha), *PITMĒZE* (Pascu) 'варен сок од овошје, пекмез'. Од тур. *petmez*; ром. *pe(i)gmez*, *pes(z)met*; алб. *pekmēz*; срхр. *pèkmez*; бугар. *pekmez*, *pètmez*.
1259. *PIHLIVĀN* sb. m. pl. *pihlivañī*, *pihlivanañī* (Miha, Pascu) 'акробат, борач, јунак, пеливан'. Од тур. (перс.) *pehlivan*; ром. *pehlivan* (Romania, XXXI 569, XVII st.); нгр. *pehlivānis*, *pehlevānis*, *behlevānis*; срхр. *pehlivan*, *pelivan* (Скопје); бугар. *pejlivan*, *pehlivan*; алб. *pehlivan*. Додаток.: *pehlivānescu*, *ā*, adj. (Miha) 'акробатски, борачки'.
1260. *PEHLIVANLĪĶE* sb. f. (Miha, Pascu) 'професијата на борачот'. Од тур. (перс.) *pehlivanlık*.
1261. *PILĀFE* sb. f. pl. *pilēhi*, *PILEĀF* (Miha), *PILEĀFE* (Miha), *PILĀFE* (Pascu), f. 'пилаф, ориз варен со млеко и зашеќерен'. Од тур. *pilav*; ром. *pilaf*; нгр. *pilāfi*; срхр. *pilav*; бугар. *pilaf*; алб. *pilaf*.

1262. *PIMBĚ*, adj. (Скопје, Крушево) 'розе, затворена розова боја, пембе'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *pimbe boje* 'розе боја'. Од тур. *rembe*; ром. *rembe*; срхр. *rembe*; бугар. *rembe*; алб. *rembe*.
1263. *PINGĚ* sb. heter. pl. *pinğadzī* 'подлога на чевли, пенче'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево, Мегарево), го нема во речниците: *ni si arupse pinğea* 'ми се скинало пенчето (на чевлите)'. Од тур. *pençe*; ром. *pingea* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); срхр. *pendže*; бугар. *penče*.
1264. *PINGĚRĚ* sb. f. pl. *pingeri* (Weigand. Arom., Pascu), *PINGŪRĀ* (Мегарево) 'прозорец, пенцере'. Од тур. (перс.) *pencer*; алб. *penxhere*; срхр. *pendžer*; бугар. *péndžer*, *péndžjar*.
1265. *PIRDÁHE* sb. f. pl. *pardāhi* (Pascu) 'action de raser à contre-poil; rossée'. Од тур. (перс.) *perdah*; ром. *perdaf* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); бугар. *perdah*.
1266. *PIRĚLE* sb. f. pl. *piręeli* 'шестар, што го употребувале чевларите'. Збор познат во живиот говор (Крушево), го нема во речниците. Од тур. *pergel*; ром. *pergehele*.
1267. *PIRĪZE* sb. f. (Miha) 'диета, пост, воздржување'. Од тур. (перс.) *periz*; алб. *periz*; бугар. *periz*.
1268. *PIRĪŠĀNĀ* sb. f. (Miha) 'сребрени односно златни пари нанижани во низа и носени на чело, како украс'. Од тур. *perişan*; ром. *peruzea*; нгр. *peruzi*; алб. *perishan*.
1269. *PIRVÁZE* sb. f. (Miha) 'прозорска рамка, перваз'. Од тур. (перс.) *pervaz*; ром. *pervaz*; нгр. *pervázi*, *prevázi*; алб. *perváz*; срхр. *pervaz*; бугар. *perváz*.
1270. *PISLĪKE* sb. f. 'нечистотија'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ti pislíkea a-lor iuva ni 'are* 'никаде ја нема нивната нечистотија'. Од тур. *pislik*; во Скопје: *pislák*; алб. *pisllëk*.
1271. *PISCŪLE* sb. f. pl. *pisculi* 'прцле на фесот, пискул'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. алб. *piskyl*.
1272. *PISKĚSE* sb. f. pl. *piskese* (Basme, Antologie, ArEnA, Pascu), *PIŠĚŠĚ* (Miha), *PIŠĚŠĀ* (Weigand. Arom., Pascu) 'дар, подарок'. Од тур. (перс.) *peškeş*; ром. *peşcheş*; нгр. *peškési*; алб. *peshqesh*; срхр. *peşkes*; бугар. *peškeš*.
Додаток: *piskisire* (*piskisescu*, ind. pres. Pascu) 'faire don'.
1273. *PISKĪRE* sb. f. pl. *piskiri* (Pascu), *PIŠĪRĚ* (Antologie, Miha) 'крпа за лице; пешкир, écharpe blanche que les vieilles femmes portaient à la tête'. Од тур. (перс.) *peşkir*; ром. *peşchir* (Romania, XXXI 569, 1588); алб. *peshkir*; срхр. *peşkir*; бугар. *peškír*.
1274. *PISTILE* sb. (Miha) 'roué de coups', rossée. Од тур. *pestil*; алб. *pestil*.

1275. *PISTIMÁLE* sb. f. pl. *pistimäl'* (Pascu), *PIŠTĀMÁLĀ* (Miha) 'долга памучна наметка, која служи за бришење, посебно во купатило, пештемал'. Од тур. (перс.) *peštemal*; ром. *peštiman*; нгр. *pestemáli*; алб. *peshtemall*; срхр. *peštëmâlĵ*; бугар. *peštemal*.
1276. *PIŠMĀN* adj. (Antologie, Pascu), *PIŠMĀNE* (Miha) 'тој што се кае, пишман'. Од тур. (перс.) *pišmán*; алб. *pishman*; срхр. *pišman*; бугар. *pišmán*. Додаток: *pišmānipsire* (Ind. pres. *pišmānipsescu* Pascu) 'кае се'; *PIŠMĀNIRE* (Miha). итн.
1277. *PIZIVÉNGU* sb. m. (Крушево, Скопје), *PISIVENGU* (Miha) 'подведувач на женскиот пол, подведувач на својата жена, никаквец, пезевенк'. Од тур. *pezevenk*; ром. *pezevenchiū* (Romania, XXXI 569, XVII st.); нгр. *pezevénis*; алб. *pizeven*; бугар. *pezevenk*; во Скопје: *pézevenk*.
1278. *PIZIVENGLĀKE* sb. f. (Крушево), *PISIVENGLĀKE* (Miha) 'никаквиштво, подведување'. Од тур. *pezevenklĵik*; ром. *pezevenclĵic*; нгр. *pezevevlĵiki*; во Скопје: *pezevénglĵak*.
1279. *PRĀNGĀ* sb. f. pl. *prange*, *prānguri* 'окови, ланец, пранги'. Збор познат во живиот говор (Крушево, Скопје), го нема во речниците: *lu băgară tu prange* 'му ставија пранги, го оковаа'. Од тур. *pranga*; бугар. *pranga*; алб. *pranga*.
1280. *PŪLĀ* sb. f. pl. *pul'e* (Pascu), *PŪLU*, sb. m. pl. *pul'uri* (Скопје, Крушево). 'поштенска марка'. Од тур. (перс.) *pul*; нгр. *fóla*; алб. *pullë*; срхр. *pi* 'lĵa, бугар. *pul* 'паричка од дваесет пари'.
1281. *PUŠĪE* sb. f. pl. *pusiĵ* (Miha, Pascu) 'заседа; клисура, теснец; позиција, пусија'. Од тур. (перс.) *pussi*; алб. *pusí*; срхр. *busija*; бугар. *pusija*.
1282. *PŪŠTU* sb. m. pl. *pušti*, *pušteañ* (Basmе, Miha, Pascu) 'débauché, libertin, jeune homme qui se livre à la prostitution'. Од тур. *pušt*; нгр. *pústis*; алб. *posht*. Додаток: *puštéan* (Basmе, Pascu), id.; *puštuire* (Pascu), vb. refl. 's'embrasser'; *pustucsire* (Miha), 'разруши, запусти'.
1283. *PUTŪRI* sb. m. (Miha, Pascu) 'сукнени панталони, чакшири'. Од тур. *potur*; ром. *potur* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); срхр. *potur*; бугар. *poturi*.
1284. *PUTURLĀC* sb. m. pl. *putulatsi* 'селанец, неизделкан човек, оној што носи чакшири'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците. Од тур. *poturi*, i агон. suf. *lac* (cf. RIEB II, t. 3-4, p. 236).

R

1285. *RAKĪĠĪ* sb. m. pl. *rakĵgadĵi* 'крчмар, ракиција'. Од тур. (арап.) *rakici*; ром. *rachigiu*; срхр. *rakidĵija*; бугар. *rakidĵĵa*; алб. *rakixhí*.
1286. *RĀMĀZĀNE* sb. f. (Miha) 'рамазан, мухамедански пост'. Од тур. (арап.) *ramazan*; ром. *ramazan*; срхр. *ramazan*; бугар. *ramazán*; алб. *Ramazan*.

1287. *RÁVÉNTE* sb. f. (Nicolaidi) 'корен од некоја билка (Rheum)'. Од тур. (перс.) *ravend* (се употребува само во песни); нгр. *ravénti, revénti*; алб. *ravençeni*; срхр. *raventa*; бугар. *revén*.
1288. *REDĪF* sb. m. (Nicolaidi), *RIDIF* (Miha) 'регрут'. Од тур. (арап.) *redif*; нгр. *redĭfis*; алб. *Radife*; бугар. *redif*, срхр. *redov*.
1289. *RÉNDÁ* sb. f. pl. *rende* (Miha, Pascu), *RINDÉAŪÁ*, f. pl. *rindeĭ* (Pascu) 'струг, ренде'. Од тур. (перс.) *rende*; ром. *rindea*; алб. *rende*; бугар. *rendé*; срхр. *erende*. Додаток. *arudisire* (Ind. pres. *arudisescu*-Nicolaidi) 'raboter, râper'.
1290. *RICÁME* sb. f. (Miha) 'сметка, пресметка'. Од тур. (арап.) *rekam*; бугар. *rakám*.
1291. *RIGĚ* sb. heter. pl. *riĝadzĭ* (Pascu), *ARIGĚ* (Basmе, Nicolaidi), *RIGEAE* (Basmе, Antologie, Miha), *ARIDZÁE* (Weigand. Arom.), *REGĚÁIE* (ArEnA) 'молба, рица'. Од тур. (арап.) *rica*; ром. *regeá*; нгр. *ridzâs*; алб. *rixhá*; бугар. *ridžá*. Додаток. *fatsire riĝae* (Basmе, ArEnA) 'моли'; тур. (арап.) *rica etmek; riĝuire* (Miha) 'служи'.
1292. *RIHÁTE* sb. f. pl. *rihâtsĭ* (Basmе, Antologie, Miha), *ARIHÁTE* (ArEnA, Weigand. Arom., Antologie, Cionescu, Pascu), *ARÁHÁTE* (Nicolaidi) 'одмор, мир, одморање, раат'. Од тур. (арап.) *rahat*; ром. *rahat*; нгр. *rahâti*; алб. *rahát*; срхр. *rahat*; бугар. *rahát*. Додаток. *arihâtipsire*, vb. intr. (Ind. pres. *arihâtipsescu* - Pascu) 'одмори се; *arihâtipsit, -ă*, adj. (Antologie).
1293. *RISĪTE* sb. f. (Miha), *RISĚTE*, *ARISĚTE* (Крушево, Скопје) 'отпишување, откажување, простување (обично на долг)'. Од тур. (перс.) *ressid*. Додаток: *s-ti fats risete* 'да пропаднеш да даде Бог (Господ)'.
1294. *RIVÁNĪE* sb. f. pl. *rivâniĭ* (Miha), 'вид слатки, реванија'. Од тур. (перс.) *revani*; нгр. *revanĭ*; срхр. *ravanija*; алб. *ravaní*.
1295. *RIZĚ* sb. m. pl. *rizedzi* (Pascu), *RĚZÁ*, f. (Pascu) 'резе, шарки, чеп на вратата'. Од тур. *reze*; нгр. *rezes*; срхр. *(e)reza*; бугар. *reza, reze*; алб. *reze, rezé*.
1296. *RIZĪLE* (Miha), *ARIZĪLE* (Крушево, Скопје, Мегарево), I. adj. 'нечесен, подол, бесрамник; II. sb. f. 'подлост, срамота, резил'. Од тур. (арап.) *rezil*; нгр. *rezilis*; алб. *rezil*; срхр. *rézil*; бугар. *rezíl*. Додаток. *rizilire, rizilipsire* (Miha, Nicolaidi), 'срами се'.
1297. *RIZILĪKE* sb. f. (Nicolaidi), *ARIZILĪKE* (Крушево, Битола, Скопје, Мегарево) 'срамота, подлост, резилак'. Од тур. (арап.) *rezillik*; ром. *rizilic*; бугар. *rezilák*; алб. *rezillëk*.
1298. *RUBĪE* sb. m. pl. *rubiedzĭ* (Pascu), *RUP* (Крушево, Битола), *ARUP* (Крушево, Битола). 'стари турски златни пари'. Од тур. (перс.) *rubīye*; ром. *rup*; бугар. *rubié*. *RUGANE* (Miha), v. *arugane*.
1299. *RUSVĚTE* sb. f. (Pascu), *RUŠFĚTE* (Miha, Tahov) 'мито, рушвет'. Од тур. (арап.) *rušvet*; ром. *rušvet*; нгр. *rusvéti*; алб. *ryshfét*; бугар. *rušvét*; во Скопје: *rúšvet*.

1300. *RUSFITČÍ* sb. m. pl. *rusfetčadzi* (Pascu), *RUŠVETČÍ* (Крушево, Скопје) 'оној што прима мито, подмитлив'. Од тур. (арап.) *rušvetci*; ром. *rušvetar*; бугар. *rušvetčija*; алб. *ryshfetxhi*.
1301. *RUSPÍE* sb. f. pl. *ruspií* (Miha), *ARUSPÍE* (Miha) 'курва, јавна женска, роспија'. Од тур. *orospí*; срхр. *orospíja*; бугар. (*o*)*rospíja*; алб. *rrospi*, *rrospi*.
1302. *RUSPILÍKE* sb. f. 'курварење, курварлак'. Од тур. *orospuluk*; алб. *rrospillëk*.

S

1303. *SACÍN* interj. (Miha) 'немој, внимавај, никако, сак'ан'. Од тур. *sakîn*; бугар. *sakân*.
1304. *SÁČU* sb. m. pl. *sačuri* (Крушево) 'сач', 'der metallen Deckel'. Од тур. *sač*; алб. срхр. бугар. *sač*.
1305. *SÁČMÁ* sb. m. pl. *sáčmadzi* 'сачма, оловни зрнца кои се наоѓаат во фишеците за ловечка пушка'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците Од тур. *sačma*; алб. *saçme*; срхр. *sáčma*; бугар. *sačma*.
1306. *SÁCSIÉ* sb. f. pl. *sácsiuri* 'саксија, земјен сад во кој се сади цвеќе'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците. Од тур. *sacsi*; ром. *sacsie*; алб. *saksí*; срхр. *sàksija*; бугар. *saksija*.
1307. *SADÉE* (Pascu), *SADÉ* (Basmе, Miha, Pascu), adj. чисто, неизмешано; *SÁDE*, adv. 'само, единствено'. Од тур. (перс.) *sade*; ром. *sade* (Romania, XXXI 569, 1715); алб. *sadé*; срхр. *sade*; бугар. *sadé*.
1308. *SAFÍRE* sb. f. pl. *safiri* (Pascu) 'сафир, скапоцен камен'. Од тур. (перс.) *safir*; нгр. *safiri*; срхр. *safir*; алб. *safir*.
1309. *SAGLÁME* adj. (Miha) 'сигурен, доверлив, саглам'. Од тур. *saglam*; алб. *sagllamë*; во Скопје (и на целиот Југ) *saglam*.
1310. *SANKÍ* adv. (Miha) 'божем, како да, санким'. Од тур. *sanki*; во Скопје: *sanki*; во Куманово: *sánkí*.
1311. *SARAÓŠ* adj. (Miha) 'пијаница'. Од тур. (перс.) *sarhoš*; во Скопје: *sáraoš*; алб. *sarhosh*.
1312. *SARAOŠLÍKE* sb. f. (Miha) 'пијанство, пијанчење'. Од тур. (перс.) *saraošlik*; во Скопје: *saraošlák*.
1313. *SATRAZÁM* sb. m. pl. *satrazamañ* (Basmе, Weigand. Arom., Miha, Nicolaidi, Pascu), *satrazan* (Miha) 1. 'голем везир, претседател на влада; 2. насилник, силеција'. Од тур. (арап.) *sadr'azam*; ром. *sadrazam*; бугар. *sadrazam*; алб. *sadrazem*. Додаток: *satrazamát* (Miha) 'власт', *sadrazama*; *satrazamia* (Miha) 'министерство'. Двата збора се од литературно потекло.

1314. *SĂCĂT* adj. (Miha, Pascu) 'сакат, куч'. Од тур. (арап.) *sakat*; нгр. *sakatis*; алб. *sakat*; срхр. *sàkat*; бугар. *sakat, sakaten*. Додаток: *săcătipsire*, vb. IV (Ind. pres. *săcătipsescu* - Pascu), 'сакати'.
1315. *SACATLÍKE* sb. f. pl. *sacatlíki* (Calendarul I), *SĂCĂTLÍKE* (Pascu) 'сакатлак, кучост; недостаток'. Од тур. (арап.) *sakatlík*; ром. *sacatlíc*; нгр. *sacatlíki*; срхр. *sàkačênje*; бугар. *sakatlāk*; алб. *sakate*.
1316. *SĂCĂLDISIRE* vb. IV. (Miha, Pascu), (Ind. pres. *săcăldisescu*) 'раздразни, налути, предизвика; вознемири; сакалдиса' (Крушево, Скопје). Од тур. *sikilmak*; бугар. *săkăldısvam*; во Скопје: *săkăldısuam*.
1317. *SĂCĂLMĂE* sb. f. pl. *săcălmăi*, *SĂCĂLDIA* (Miha) 'грижа, вознемиреност, сакалма'. Од тур. *sikilma*.
1318. *SĂCĂZE* sb. f. (Крушево, Скопје) 'смола'. Од тур. *sacız*; ром. *sacız*; алб. *sakëz*; бугар. *sakăz*.
1319. *SĂCĂZLÍ* adj. (Крушево) 'смолест'. Од тур. *sakızli*; во Скопје: *sakăzlija*.
1320. *SĂCLÉTE SICLÉTE* sb. f. 'мака, тежина, нервоза, саклет'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *mi acatsă căti vrnă-oară săcletea* 'понекогаш ме фаќа нервоза'. Од тур. *siklet*; алб. *siklet*; бугар. *săclét*.
1321. *SĂFÍRE* sb. f. (Miha) 'ништо, нула'. Од тур. *sifir*.
1322. *SĂFTIÂNĂ* sb. f. (Miha), *SĂFHIĂNE* (Pascu) 'фина кожа, сафтијан, maroquin'. Од тур. (арап.) *sahtıyan*; ром. *saftiani* (Romania, XXXI 569, 1761); нгр. *sahtiani*; алб. *saffjan*; бугар. *sahtijan*.
1323. *SĂHĂNE* sb. f. pl. *săhăn* (Pascu), *SĂHĂN* (Miha), *SAN* (Basmе) 'саан, чинија од бакар'. Од тур. (арап.) *sahan*; ром. *sahan* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); нгр. *sahani*; алб. *sahán*; срхр. *sahan*; бугар. *sahán*. Додаток: *sănču* dim. (Крушево, Скопје),
1324. *SĂHĂTE* sb. f. pl. *săhătsi* (Basmе, ArEnA, Weigand. Arom., Antologie, Miha, Pascu), *SĂATE*, *SĂTE*, *SĂTĂ* (Pascu), *SAHĂTE* (Weigand. Arom.), *SÎHĂTE* (Antologie) 'часовник, час, саат'. Од тур. (арап.) *saat*; нгр. *sahati* (Thumb); алб. бугар. срхр. *sahat*. Додаток: *săhădyăr* (Pascu), 'personne qui, quelques heures avant la noce, annonce à la fiancée l'arrivée du futur'.
1325. *SĂHĂTČÍ* sb. m. pl. *săhăčadzî* (Miha), *SAIGĬA* (Pascu), 'часовничар, саатчија'. Од тур. (арап.) *saatci*; срхр. *sajdzija*; бугар. *sahatdzija*; алб. *sahatxhi*. Додаток: *saiĝoañe* (Pascu), 'жената на часовничарот'.
1326. *SĂHĂTČILÍKE* sb. f. (Miha), 'занаеотот, работата на часовничарот'. Од тур. (арап.) *saatçilik*; u Скопје: *sajdzilak*.
1327. *SĂĬDISIRE* vb. IV. (Ind. pres. *săĭdisescu*) 'цени, почитува'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *nu mi săĭdiseaște ti tsiva* 'не ме смета за ништо, не ме цени'. Од тур. *saymak*; алб. *sajdis*; бугар. *saidis(u)vam*; во Скопје: *sajdısujam*.
1328. *SĂLCÍM* sb. m. pl. *sălcîn* (Pascu), 'грозд'. Од тур. *sakîm*; ром. *salcâm*, 'acacia' (Romania, XXXI 570, XVIII); бугар. *salkâm*.

1329. *SĀLÉPE* sb. heter. pl. *sālepuri* (Pascu), *SALÉP* (Miha), 'салеп'. Од тур. (арап.) *salep*; нгр. *salépi*; алб. *salep*; срхр. *sálep*; бугар. *salép*.
1330. *SĀLEPČÍ* sb. m. pl. *sālepčadzi* (Pascu), *SALIPČÍ* (Miha), 'продавач на салеп, салепчија'. Од тур. (арап.) *salepci*; нгр. *saleptsis*; ром. *salepciū*; срхр. *sālepčija*; бугар. *salebdžija*; алб. *salepxhi*.
1331. *SĀLIMÉTE* sb. f. pl. *sālimetsi* (Nicolaidi), *SILEAMÉTE* (Miha), *SELAMÉTE* (Скопје) 1. 'поздрав; 2. спас, ослободување'. Од тур. (арап.) *selamet*; ром. *selemer*; алб. *selamét*; срхр. *sèlâmet*; бугар. *selemét*.
1332. *SĀLTĀNÁTÁ* sb. f. pl. *sāltānātsi* (Pascu), *SĀLTĀNÁTE* (Miha, Antologie, ArEnA), *SĪLTĪNÁTE* (Antologie) 'раскош, свеченост, салтанат'. Од тур. (арап.) *saltanat*; ром. *saltanat*; срхр. *saltanet* (A. Krstić, *Opštinski djubretar*); бугар. *saltanat*; алб. *salltanat*.
1333. *SĀLTĀNATLÍ* adj. 'накитен, нагизден'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *multu ešči sālтанatli* 'многу си накитен'. Од тур. (арап.) *saltanatli*; бугар. *saltanatlija*; алб. *salltanatli*.
1334. *SĀMÚRE* sb. f. (Nicolaidi, Miha), *SAMÚRE* (Basme) 'самурлија, кожа од самур'. Од тур. (перс.) *samur*; ром. *samur* (Romania, XXXI 570, XVII st.); нгр. *samúri*; алб. *samur*; срхр. *samur*, *-ovina*.
1335. *SĀRÁČU* sb. m. pl. *sārači* 'седлар, сарач'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. *sarač*; ром. *saračiū*; срхр. *sârâč*; бугар. *saradžija*, *sarač*; алб. *saraç*.
1336. *SĀRÁF* sb. m. pl. *sārahī* 'менувач, менувач на пари, сараф'. (Pascu), *ZARÁF* (Miha), pl. *zarahī*, *zarafañ*. Од тур. (арап.) *saraf*; ром. *saraf*, *zaraf* (Romania, XXXI 573, XVII st.); нгр. *saráfi*; алб. *saraf*; бугар. *saráf*, *-in*. (cf. бугарско презиме: *Sarafov*).
1337. *SĀRÁFLÁE* sb. f. (Nicolaidi), *ZĀRÁFLÍKE* (Miha) 'професијата на менувачот (на сарафот)'. Од тур. (арап.) *saraflík*; ром. *saraflíc*; нгр. *sarafliki*; бугар. *saraflák*.
1338. *SĀRÁE* sb. f. pl. *sārāi* (Miha, Pascu), *SĀRAYE* (Basme), *SĒRAGĪE* (Cionescu). 'дворец, сарај; палата на правдата'. Од тур. (перс.) *saray*; ром. *sarañ*; нгр. *saraj*, *sarāyi*; срхр. *sârâj*; алб. *saraj*; бугар. *saraj*.
1339. *SĀRĀĜÁE* sb. f. (Miha), *SĀRGĀE* (Miha) 'скрофула; некој вид трева, 'scrophula'. Од тур. *sīraca*; во Куманово; *saradža*; бугар. *saradžaliv*.
1340. *SĀRDISIRE* vb. IV. *SĪRGISIRE* (Antologie) 'опколи, зароби, сардиса'. Од тур. *sarmak*, 'опколи'; бугар. *sardis(u)vam*; во Гостивар: *ne sardisaja* 'не заробија, не опколија, не сардиса'.
1341. *SĀRMÁ* sb. m. pl. *sārmadzī* (Pascu) 'исечкано месо, измешано со ориз, потоа завиткано во танок лозов лист и сварено, сарма'; 'често јадење на Југот'. Од тур. *sarma*; ром. *sarma* (Romania, XXXI 570, XVIII st.); нгр. *sarmas*; срхр. *sârma*; бугар. *sarmá*; алб. *sarmë*.

1342. *SĀTĪRE* sb. f. pl. *sātīri* (Miha, Pascu), *SĀTRĀ* (Miha), 'сатар, широк нож за сечкање месо, дрва и сл.'. Од тур. (арап.) *saṭīr*; ром. *saṭīr* (Romania, XXXI 570, XVII st.); алб. *saṭër*; бугар. *satâr*; во Куманово: *sâtâr*.
1343. *SCHÉLE* sb. f. (Miha) 1. 'скеле'; 2. 'пристаниште'. Од тур. *iskele* (cf. ZRPh XXXIX 96, Јужнослов. фил. III 203, G. Meyer, *Türk. Stud.* I 77); ром. *schelă* (Romania, XXXI 570, XVIII st.); алб. *skele*; срхр. *skëla*; бугар. *skelja*.
1344. *SKĪMBĒU* sb. m. pl. *skimbedži* (Nicolaidi), *SKĪMBĪŪ* (Nicolaidi), *ŠKEMBĒ* (Крушево, Скопје) 'шкембе, трбушка'. Од тур. (перс.) *iškembe*; нгр. *skembés*; срхр. *škembe*; бугар. *škembé*; алб. *shkembe*.
1345. *SKĪMBĀR* sb. m. pl. *skimbari* 'продавач на *шкембиња*'. Збор познат во живиот говор (Скопје). Од тур. (перс.) *iškembeci*; бугар. *škembar*.
1346. *SCRUM* sb. heter. pl. *scrumuri* (Miha, Pascu), *NSCRUM* (Miha) 'сѐ што е загорено, загорено'. Од тур. *kurum*; ром. *scrum* (Romania, XXXI 570, XVIII st.); нгр. *skrúmos*; алб. *skrumb*; бугар. *сром*. Додаток: *scrutare* (Basmе, Pascu), vb. I. *nscrutare* (Basmе, Miha) 'загорува, загори нешто'.
1347. *SEĪD* sb. m. pl. *seidži* (Miha) 'шпион, агент, таен пратеник'. Од тур. (арап.) *seyd*, 'принц, поглавица'.
1348. *SEIMĒN* sb. m. pl. *seimeñ* (Miha) 'чувар, телохранител, стражар'. Од тур. (перс.) *seymen*; алб. *sejmen*; срхр. *sejmen*; бугар. *sejmen*, *-in*.
1349. *SEĪZ* sb. m. (Nicolaidi), pl. *seizañ*, 'коњушар'. Од тур. *seyis*; ром. *seiz*; нгр. *sejzis*; срхр. *sèiz*; бугар. *seiz*, *-in*.
1350. *SELÁME* sb. f. 'поздрав, селам'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците. Од тур. (арап.) *selam*; срхр. *sèlâm*; бугар. *seljám*; алб. *selam*.
1351. *SÉMTE* sb. f. (Basmе), 'страна на светот, граница'. Од тур. (арап.) *semt*; бугар. *semt*.
1352. *SERASKĒR* sb. m. (Miha) 'врховен командант, чин во војска'. Од тур. (перс., арап.) *ser'asker*; срхр. бугар. *serasker*.
1353. *SĒRTU* adj. (Miha, Pascu), *NSĒRTU* (Miha), 'лут, жесток, серт'. Од тур. (перс.) *sert*; алб. *i sert*; бугар. *sert*. Додаток: *sertic* (Pascu) итн.
1354. *SERTLĪKE* sb. f. 'гнев, лутина'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *sertlik*; бугар. *sertlák*; алб. *sertllëk*.
1355. *SFILDÍČU* adj. (Крушево, Скопје) 'слонова коска, од слонова коска'. *kaptinle ĩaste di sfildiču* 'чешелот е од слонова коска'. Од тур. (арап.) *fil-diši*; нгр. *fildisi*; алб. *fildish*; срхр. *fidiš*; бугар. *fildiš*.
SFINDUKE v. *sinduke*.
1356. *SIBEPI* (Antologie, ArEnA) 1. себап, 'причина, повод; 2. доброделство, добро дело'. Од тур. (арап.) *seber*; алб. *seber*; срхр. *sevâp*; бугар. *sebéb*.
1357. *SICTISIRE* vb. IV. (Miha), *SICTĪRDISIRE* (Крушево) 'тера, истера'. Од тур. *sectirmek*; бугар. *sikter(d)isa*. Додаток: *siktér*, *interj.* 'оди!, марш!, сиктер'; алб. *sikter*.

1358. *SIDÉFE* sb. f. (Miha, Pascu), *SIDÉFI* (Мегарево) 'седеф, stratum maragaritifерum'. Од тур. (арап.) *sedef*; ром. *sidef*: (Romania, XXXI 570, 1792); нгр. *sedéfi*; срхр. *sèdef*; бугар. *sa(e)déf*; алб. *sedef*.
1359. *SIDEFLÍ* adj. 'седефест'. Збор познат во живиот говор (Скопје). Од тур. (арап.) *sedefli*; ром. *sedifliú*; срхр. *sedefli*; бугар. *sadefjanij*.
1360. *SIFÉRE* sb. f. pl. *siferi* (Basmе), 'војска'. Од тур. (арап.) *sefer*; нгр. *seféri*; алб. *sefer*; бугар. *sefer*.
1361. *SIFTÉ* sb. m. pl. *siftedzi* (Nicolaidi, Miha, Pascu) 'прв пазар, (продажба) во денот, сефте'. Од тур. (перс.) *sefte*; ром. *sefte* (Romania, XXXI 569, XVIII st.); нгр. *seftes*; срхр. *sefte*; бугар. *sefte, sevte*; алб. *sefte*. Додаток: *siftisire* vb. IV. 'почнува, прави прва купувачка, започнува'.
1362. *SIGADÉ* sb. f. pl. *sigadeuri* (Weigand. Arom.) 'волнена простирка, секаде'. Од тур. *secade*; ром. *segedea*; алб. *sexhade*; срхр. *sadžada, sidžada, serdžada*; бугар. *sedžade*.
1363. *SIGÍME* sb. f. pl. *sigiñ* (Miha, Pascu), *ŠIGÍME* (Antologie), 'јаже, коноп, врвка, сицим'. Од тур. *sicim*; алб. *sixhim*; бугар. *sidžim*; во Скопје: *sidžim, -ka*.
1364. *SILEÁHE* sb. f. pl. *sileahi* (Miha), *SILEÁFE* (Miha), *ŠILEÁHE, ČILEÁHE* (Basmе). 'појас за оружје'. Од тур. (арап.) *silah*, 'оружје', *silahlík*, 'porte-armes'; ром. *sileaf*; нгр. *siláhi*; алб. *siláh*; срхр. *silah, siláj*; бугар. *siljáh, siljahlák*.
1365. *SIMANIKÍ* sb. f. (Miha), 'сена, касија, Cassia senna'. Од тур. (арап.) *sinâmeki*; ром. *sinemiche*; нгр. *sinamikí*; бугар. *selemikija*; во Куманово: *sinamići*.
1366. *SIMÍTÁ* sb. f. pl. *simitsi* (Basmе, Miha, Pascu) 'колач, леб, од бело пченично брашно; симит'. Од тур. *simit, simid* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 58); ром. *simit* (Romania, XXXI 570, 1791); алб. *simit*; срхр. *šimit*; бугар. *semít(d)*.
1367. *SIMIČÍ* sb. m. pl. *simigadzi* (Basmе, Nicolaidi), *SIMIČÍ* (Miha) 'продавач на симити, симитчија'. Од тур. *simitci*; ром. *simigiu*; алб. *simitxhi*; срхр. *simidžija*; бугар. *semidžija*; во Скопје: *simítdžija*.
1368. *SINDÚKE* sb. f. pl. *sinduki* (Basmе, Weigand. Arom.), *SĀNDÚKE* (Miha), *SUNDÚKE* (Pascu), *SFINDÚKE* (Basmе, Weigand. Arom., Pascu), *SFENDÚKE* (Pascu) 'ковчег, сандак'. Од тур. (арап.) *sandík*; ром. *sānduc*; нгр. *sentúki*; алб. *sënduk, sanduk*; срхр. *sànduk*; бугар. *sandák*. Додаток: (dim.) *sfindíkítsă* (Pascu); *sindukisire* (Pascu) 'стави некого во ковчег'.
1369. *SINÉTE* sb. f. pl. *sinetsi* (Pascu), *SUNÉTE* (Miha) 'обрежување кај муслиманите, сунет'. Од тур. (арап.) *sünnet*; нгр. *sunéti*; алб. *synet*; срхр. *sùnet*; бугар. *sjunet*. Додаток: *featsire sunéte* 'обрежува, обреже', тур. *sünet etmek*.
1370. *SINÉTE* sb. f. pl. *sinetsi* (Pascu) 'уверение, диплома, писмо, акт'. Од тур. (арап.) *senet*; ром. *sinet* (Romania, XXXI 560, XVIII); бугар. *senet*.

1371. *SINĀĀKE* sb. f. pl. *sinġeki* (Pascu), *SANĀĀC* (Miha) 'санџак, област, административна единица'. Од тур. *sancak*; ром. *sangéac*; нгр. *sandzaki*; алб. *sanxhák*; срхр. *sàndžak*; бугар. *sandžák*.
1372. *SINĜĪR* sb. heter. pl. *sinġire* (Miha), *ŠINĜĪR* (Basmе), *ZINĜĪR* (Miha), *ZINĆIP* (Weigand. Arom.), *ŠINĜĪRE* (Basmе) 'синџир, верига'. Од тур. (перс.) *zincir*; ром. *singir*; алб. *zingjir, singjir*; срхр. *sindžir*; бугар. *sindžir, zindžir*.
1373. *SINĜIRLÍ* adj. (Miha) 'верижен'. Од тур. (перс.) *zincirli*; срхр. *sindžirli*; бугар. *sindžirlija, zindžirlija*.
1374. *SINÍE* sb. f. pl. *simiġ, -uri* (Weigand. Arom., Pascu) 'голем бакарен сад во кој се пече пита, леб и сл., синија'. Од тур. *sini*; ром. *sinie*; нгр. *siní*; срхр. *sinija*; бугар. *sinija*.
1375. *SIRBÉZ* adj. (Miha) 'горд, вообразен; слободен, смел, сербез'. Од тур. (перс.) *serbes*; срхр. *sèrbes*; бугар. *serbést, serbéz*; алб. *serbez*. Додаток: *sîrbescu* (Pascu), 'nerveux, vif, alerte'
1376. *ŠIRBISLÍKE* sb. f. (Pascu) 'вознемиреност, живост'. Од тур. (перс.) *serbeslik*.
1377. *SÍRE* sb. f. (Pascu), *SIÍRE* (Miha) 'посматрање, гледање, сеир'. Од тур. (арап.) *seyr*; ром. *seir*; алб. *sehír*; срхр. *seir, sehir*; бугар. *seír*. Додаток: *fatsire sire* (Miha) 'гледа, посматра со задоволство, гледа сеир'. Од тур. (арап.) *seyr etmek*.
1378. *SIREAÚÁ* sb. f. pl. *sireġ* (Pascu), *SÁRÁ*, pl. *säre* (Miha) 'ред, тек; имање, делокруг'. Од тур. *sîra*; алб. *sëra*; бугар. *sără*.
1379. *SIRIGÉ* sb. m. pl. *sirigedzġ* (Pascu) 'скрофули'. Од тур. *sîraca*; во Скопје: *sáradža*.
1380. *SIRĜÍE* sb. f. pl. *sirġiuri* 'тезга, излог, подвижен излог за стоката која се продава на панаѓур'. Од тур. *sergi*; алб. *sergí*; бугар. *sergija*; во Скопје: *sérgija*.
1381. *SIRMÁE* sb. m. pl. *sirmaedzġ* (Basmе, Pascu), *SIRMÉE* (Miha) 'имот (обично недвижна, стока); главнина од имотот, сермија'. Од тур. (перс.) *sermaye*; ром. *sermaia*; нгр. *sermajá, sermayés*; алб. *sermi*; срхр. *sèrmija* (cf. Наш језик, II, str. 48); бугар. *sermija*.
1382. *SIRSÉM* adj. (Basmе, Miha) 'лут, нервозен'. Од тур. (перс.) *sersem*; бугар. *sersem*; во Скопје: *sersem*; алб. *sersem*.
1383. *SIRSIMLÍKE* sb. f. (Basmе), *SIRSEMLÍKE* (Miha) 'нервоза, гнев'. Од тур. (перс.) *sersemlik*; алб. *sersemlike*.
1384. *SIRVÍLU* sb. m. (Pascu), *SILVÍŪ* (Nicolaidi) 'чемпрес, кипарис'. Од тур. (перс.) *selvi, servi*; алб. *selví*; бугар. *selvija*.
1385. *SIVDÁE* sb. f. pl. *sivdai* (Antologie, Miha, Pascu), *SEVDÁĪE* (Weigand. Arom.), *SIVDÁ* (Pascu), *SIVDÁ* (Basmе, Antologie, ArEnA), *SIVDÁĪE* (Antologie). 'љубов, желба, севда'. Од тур. (арап. перс.) *sevda*; ром. *sevda*; нгр. *sevtás*; срхр. *sevdah*; бугар. *sevda*; алб. *sevdá*.

1386. *SIVDĀLĀ* adj. (Pascu), *SIVDALÍ* (Miha) 'aimé, agréable; amateur'. Од тур. (арап.) *sevдали*; нгр. *sevдали, sevyali*; бугар. *sevdalija*; алб. *sevdali*.
1387. *SĪMSĀR* sb. m. (Miha, Pascu) 'посредник, трговски посредник'. Од тур. (перс.) *simsar*; ром. *samsar, sinsar*; срхр. *sàmsâr* (cf. P. Skok, JArchiv XXXI 476), во Куманово: *simsar*; бугар. *samsár, -in*.
1388. *SĪMSĀRLÍKE* sb. f. (Pascu), *SIMSĀRLÍKE* (Miha) 'посредништво'. Од тур. (перс.) *simsarlík*; бугар. *simsarlāk*.
1389. *SÓBĀ* sb. f. pl. *sobe* 'печка, соба'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *aprimseš soba?* 'дали ја запали печката?' Од тур. *soba*; ром. *sóbă*; бугар. *soba, 'odaja, s'pešt v' neja za toplenje*'; алб. *sobë*.
1390. *SÓE* sb. f. pl. *soiuri* (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu, Weigand. *Arom.*, Antologie, ArEnA), *SÓIE* (Ciopescu) 1. сој, 'раса, фамилија, род; 2. сорта, фела, потекло'. Од тур. *soy*; ром. *soiú* (Romania, XXXI 570, XVII st.); нгр. *soj*; алб. *soj*; срхр. *sôj*; бугар. *soj*. Додаток: *soi-di-soe* (Basmе), *soe-di-soe* (Antologie), 'различен, разнообразен': *alta soe* (Pascu) 'd'une autre manière; *tse soe* (Antologie) 'comment?' 'quelle espèce?'
1391. *SUILITÍCU* adj. (Pascu), *SOILÍ* (Крушево) 'од добра фамилија, од добра фела, раса, сој'. Од тур. *sojli*; алб. *sojli*; бугар. *sojlíja*.
1392. *SUISÍZ* adj. (Miha) 'од лоша раса, фамилија'. Од тур. *soysuz*; алб. *sejsuz*.
1393. *SÓNE* sb. f. (Antologie, Weigand. *Arom.*), *SONI* (Antologie, ArEnA) 'крај завршеток'. Од тур. *son*; во Скопје: *son*, алб. *son*.
1394. *SPAHÍ* sb. m. (Крушево) 'спахија, големопоседник'. Од тур. (арап.) *ispahi*; ром. *spahiú*; срхр. *spàhija*; бугар. *spahíja*; алб. *spahí*.
1395. *SPAHILÍKE* sb. f. 'спахилак'. Збор, како и претходниот, познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *are mare spahilíke* 'има големо имање'. Од тур. (арап.) *ispahilik*; срхр. *spahiluk*; бугар. *spahilāk*.
1396. *SUBÁŠ* sb. m. (Basmе) 'управник на полиција, старешина'. Од тур. *subaši*; ром. *subaša*; алб. *subash*; срхр. *sùbaša*; бугар. *subaš, subašija*.
1397. *SUCÁKE* sb. f. pl. *sucăki* (Basmе, Antologie, ArEnA) 'улица, сокак'. Од тур. (арап.) *sokak*; ром. *socac*; нгр. *sokáki* (Thumb), срхр. *sokak*; бугар. *sokák*; алб. *sokak*.
1398. *SUFÁE* sb. f. pl. *sufäi* (Miha), 'софа, диван, канабе'. Од тур. *soffa*; нгр. *sofâs*; алб. *sofa*; срхр. *sofa*; бугар. *sofá*.
1399. *SUFRA* sb. m. pl. *sufradzi* (Basmе, Pascu), *SÓFRĀ*, pl. *sofre* (Basmе, Miha, Pascu) 'трпеза, висока до 50 см., на која порано се јадело, софра'. Од тур. (арап.) *sofra*; ром. *sofra*; нгр. *sofrâs*; алб. *sofër, sofra*; срхр. *sofra, sovra*; бугар. *sofra*. Додаток: *sufärlíke*, sb. f. pl. *sufärlíki* (Miha) 'чаршав за маса'.

1400. *SUGŪC* sb. m. pl. *suġutsī, suġucurī* (Miha, Pascu) 1. 'колбас; 2. еден вид слатка која се прави во форма на колбас'. Од тур. *sucuk*; ром. *suġiuc*; алб. *suxhuk*; срхр. *sùdžuk*, бугар. *sudžúk*.
1401. *SUĪTARĪ* sb. m. pl. *suītaradzī* (Miha) 'комичар, лакрдијаш'. Од тур. *soytari*; ром. *suītar, soitar*; срхр. *sojtarija*; бугар. *sojtarīja, sojtara*.
1402. *SUĪTARLĪKE* sb. f. pl. *suītarilīkī* (Miha) 'лакрдија, шега, комедија'. Од тур. *soytarilik*; бугар. *sojtarlāk*.
1403. *SULĪŪCĀ* sb. f. pl. *sulīutse* (Miha) 'пијавица, крвопиец'. Од тур. *sülük*; алб. *sulluk*.
1404. *SULTĀN* sb. m. pl. *sultanañ* 'султан'. Од тур. (арап.) *sultan*; ром. *sultan*; idem и во другите балкански јазици. Додаток: *sultānā*, sb. f. 'лично име, женско'.
1405. *SUMŪNĀ* sb. f. pl. *sumuñ* (Pascu), *SOMŪNĀ* (Miha), *SĀMŪNĀ* (Тахов) 'леб, сомун'. Од тур. *somun*; срхр. *sòmûn*; алб. *somune*; бугар. *somún*. *SUNDUKĒ*, v. *sinduke*.
1406. *SURĀTE* sb. f. pl. *surātsī, SURĒTE* (Pascu) 'образ, лице, сурат'. Од тур. (арап.) *surat*; алб. *surat*; бугар. *surát*.
1407. *SURDISIRE* I. vb. (IV konj.) 1. trans. 'продаде, натура; 2. intr. има пролив' (Miha, Pascu). Од тур. *sürdürmek*; во Куманово: *surmek*, бугар. *sjurmek*. II. sb. f. 'пролив, diarrhéé' (Pascu). Додаток: *surdisire*, sb. f. (Pascu), 'diarrhéé'.
1408. *SURĜŪNE* sb. f. (Miha), *SĪURĜŪNE* (Miha), *SURYĪŪNE* (Pascu) 'прогонство, сургун'. Од тур. *sürgün*; ром. *surghiun* (Romania, XXXI 570, XVII st.); нгр. *surgúni*; алб. *syrgjyn, surjun*; срхр. *surgun*; бугар. *surgún, sjurgjun*. Додаток: *suryiunipsire* (Pascu), *nsurgünire* (Miha), 'протера'. *SURLĀ*, v. *zurlā*.
1409. *SURTŪC* sb. m. pl. *surtutsī* 'скитник, безработник'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *tī primñi dzua tutā ca vārnū surtuc* 'цел ден се шеташ како некој скитник'. Од тур. *sürtük*; нгр. *surtúkis*; бугар. *surtúk*; алб. *syrtuk*.
1410. *SURUGĪ* sb. m. pl. *suruġadzī* (Miha) 'поштенски службеник, тој што разнесува, носи пошта, кочијаш'. Од тур. *sürüci*, 'чобан, овчар'; ром. *surugiñ* (Romania, XXXI 570, XVIII st.); нгр. *surudzís*; во Куманово: *súrudzija*.
1411. *SURUGĪLĪKE* sb. f. (Miha), 'работата на поштенскиот службеник'. Од тур. *sürücülük*.
1412. *SUTLĪĪĀČ* sb. m. pl. *sutliiāčī* 'сутлијаш, ориз сварен во зашекерено млеко'. Од тур. *sutliyaş*; срхр. *sùtlijaš*, во Скопје: *sutlilač, sutlijač*; алб. *sutlijaç*.
1413. *SUVARĪ* sb. m. pl. *suvaradzī* (Miha, Pascu) 'војник, коњаник'. Од тур. *suvari*; бугар. *suvarí, suvarié*; во Скопје: *suvarija*.

Š

1414. ŠAH sb. m. (Antologie) 'шах, персиски владетел'. Од тур. (перс.) *šah*; ром. срхр. бугар. *šah*.
1415. ŠAÍN sb. m. pl. *šaiń* (Basmе, Antologie, ArEnA, Miha), SAÍN (Pascu) 1. 'сокол; 2. храбар човек, јунак'. Од тур. (перс.) *šahin*; нгр. *sańni, sańnis, sayńnis*; срхр. *šain*; бугар. *šahin*. Додаток: Во околината на Крушево постои топоним: *skinlu al šaiń* 'шаинов трн'.
1416. ŠAÍT adj. sb. m. 'сведок'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *mine escu šait năsu* 'јас сум сведок, гарант, за него'. Од тур. (перс.) *šahid*; алб. *šahid*; срхр. *šeit*; бугар. *šahit*.
1417. ŠAL sb. heter. pl. *šale* (Pascu) 'châle'. Од тур. *šal*; ром. *šal* (Romania, XXXI 571, 1761); нгр. *săli*; алб. *shall*; срхр. бугар. *šal*.
1418. ŠAMÍE sb. f. pl. *šamiř* (Basmе), ŠIMÍE (Miha, Antologie), ŠAMIE (Weigand. Arom.), SIMIE (Weigand. Arom. Samarina) 'марама, шамија, цепно шамиче, за врзување глава и воопшто шамија'. Од тур. (арап.) *šami*; срхр. *šamiја*; бугар. *šamiја*; алб. *shamí*.
1419. ŠAMIGÍ sb. m. pl. *šamiğadzí* 'оној што прави *шамии*'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *năsu řaste šamiğí* 'тој е *шамиица*'. Од тур. (арап.) *šamici*; во Скопје: *šamiđija*.
1420. ŠAPŠÁL sb. m. 1. шапшал 'негрижлив, неуредно облечен, немарен'; 2. 'несериозен, занесеник'. Збор познат во живиот говор, (ретко се употребува) го нема во речниците: *ca vărnu šapšal innă* 'оди како некој шапшал'. Од тур. *šapšal*; бугар. *šapšalá*; алб. *shapshall*.
1421. ŠADRÁVÁNE sb. f. pl. *šadrăvăni* 'водоскок, извор, шадрван'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *va-s nedzim măne la šadrăvane* 'утре ќе одиме кај Шедрванот' (топоним во околината на Крушево). Од тур. *šedřva*; бугар. *šadravan*; алб. *shaděrvan*.
1422. ŠEĪTÁN sb. m. pl. *šeitanań* 'ѓавол, неранимајко, немирко, шејтан'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *a, bre šeitán, cara s-te acatsu*, 'а, бре шејтан, ако те фатам'. Од тур. *šeytan*; алб. *shejtán*; бугар. итн.; во Куманово: итн.
1423. ŠÉU sb. m. 'шех, старешина на дервишите, дервиш'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *lu vidzuš šeulu* 'го виде ли шехот'. Од тур. (арап.) *šeh*; 'старешина на теќето'; алб. *sheh*.
1424. ŠAMÁTÁ sb. m. pl. *šamatadzí* (Miha, Pascu) 'бука, врева, викот'. Од тур. *šamata*; нгр. *samatâs*; алб. *shamatë*; бугар. *šamatá*; во Куманово: *šamota*.
1425. ŠÁNDÁRMÁE sb. f. (Miha) 'скелет на некоја зграда, градба'. Од тур. *šundrama*, 'кошара'; алб. *sundurma*.
1426. ŠÁRÁ sb. f. (Miha) 'лукавост, злоба'. Од тур. (арап.) *šerr*; алб. *sherr*. Додаток: *nširarë* (Miha) 'tromper'.

1427. *ŠIÁC* sb. m. pl. *šiatse* (Basmе, Pascu), *ŠĀĪAC* (Miha, Nicolaidi) 'шажак, груба ткаенина за облека'. Од тур. (арап.) *šayak*; ром. *šaiac* (Romania, XXXI 571, XVIII); срхр. *šǎjak*; бугар. *šáek*.
1428. *ŠIBĚC* sb. m. pl. *šibetsī, šibecurī, ŠUBĚC* (Miha), *JABĚC* (Antologie, Pascu). 'мајмун, немирко, шебек'. Од тур. (арап.) *šebek*; нгр. *sebēka*; бугар. *šebek*; алб. *shebek*.
1429. *ŠIBÓE* sb. f. (Miha, Pascu), *SEBÓE* (Pascu) 'шебој'. Од тур. (перс.) *šeboy*; алб. *shebojë*; срхр. *šeboj*; бугар. *še(i)boj*.
1430. *ŠICÁ* sb. m. pl. *šicadžī, šicatsī* (Basmе, Antologie, Pascu), *ŠICÁE* (Basmе, Antologie), *ŠACÁE* (Miha), f. pl. *šáčāi* 'шега'. Од тур. *šaka*; алб. *shaká*; бугар. *šaká, šjaká*; во Скопје: *šaka*.
1431. *ŠICĀĜĪ* sb. m. pl. *šicağadžī* (Pascu), *ŠACAGĪ* (Miha) 'шегаџија'. Од тур. *šakaci*; алб. *shakaxhī*; бугар. *šakadžija*; во Скопје: *šakádžija*.
1432. *ŠIKÉR* sb. m. (Miha) 'шекер'. Од тур. (арап.) *šeker*; срхр. *šecer*; бугар. алб. *sheqer*; во Куманово: *šikér*. Додаток: *nebét-šekér*, sb. m. (Miha) 'посебно направен шекер, небет-шекер'. Од тур. (арап.) *nebat-šekeri*; бугар. *nebet-šeker*; во Скопје: *nebét-šeker*.
1433. *ŠIKIRĜĪ* sb. m. pl. *šikirğadžī* (Miha) 'шекерџија, фабрикант и продавач на бонбони, локуми и др. шеќерни производи'. Од тур. (арап.) *šekêrci*; ром. *cichirgiu* (Tictin); срхр. *šecerđžija*; бугар. *šekerdžija*; алб. *sheqerxhī*.
1434. *ŠIKIRĜILĪKE* sb. f. 'работата, професијата на *шеќерџиџаџија*'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево, Битола), го нема во речниците: *lucreadzǎ šikirğilike* 'ја работи работата на *шеќерџиџаџија*'. Од тур. (арап.) *šekêrcilik*; во Скопје: *šecerđžilák*.
1435. *ŠILVĀRI* sb. f. (Antologie, Pascu), *ŠĀLVĀRĪ* (Miha), *ŠĀLIVĀRĪ* (Nicolaidi) 'шалвари, широки женски панталони, во облик на гаџи'. Од тур. (арап.) *šalvar*; ром. *šalavári*; нгр. *salvári, saravára*; алб. *shallvare*; срхр. *šalvare*; бугар. *šalvári*. Додаток: (dim.) *šilvārusá* (Pascu).
1436. *ŠIMŠĪR* sb. heter. pl. *šimšire* (Pascu) 'шимшир, зимзелено дрво, 'buis'. Од тур. (перс.) *šimšir*; нгр. *simsíri*; срхр. *šimšir*; бугар. *čimšir, šimšir*.
1437. *ŠINDÁNE* sb. f. pl. *šindane, šindān* (Miha, Pascu), *ŠĀNDAN* (Pascu) 'чирак, светилник'. Од тур. (арап. перс.) *šandan*; нгр. *sandáni*; алб. *šatan, šanan*; бугар. *šandán*.
1438. *ŠINÍC* sb. m. pl. *šinitse* (Pascu) 'boisseau'. Од тур. *šinik*; алб. *shinik*; срхр. *šinik*; бугар. *šinik*.
1439. *ŠIRBÉT* sb. heter. (Miha, Pascu), 'медовина, шербет'. Од тур. (арап.) *šerbet*; ром. *šerbét*; алб. *sherbét*; срхр. *šerbet*; бугар. *šerbét*.
1440. *ŠIRĚT* sb. adj. (Basmе, Miha, Pascu) 'лукав, вешт, лисица, шерет'. Од тур. (арап.) *šerret*; ром. *širet* (Romania, XXXI 571, XVIII st.); нгр. *serétis*; срхр. *šeret*; бугар. *šjrétin*.

1441. *ŠIRETLÍKE* sb. f. pl. *širetikí* (Pascu), *ŠIRITLÍKE* (Basme), *ŠIRITLÍKE* (Cionescu). 'лукавство, шеретлак'. Од тур. (арап.) *šerretlik*; срхр. *šereluk*; бугар. *šijretlák*.
1442. *ŠIRÍT* sb. m. pl. *širitsi* (Nicolaidi), 'панделка, ширит'. Од тур. *širit*; ром. *širit* (Romania, XXXI 571, 1693); алб. *shirit*; срхр. *še(i)rit*; бугар. *širit*.
1443. *ŠIŠ* sb. heter. pl. *šiše* (Basme, Miha) 'нож'. Од тур. (перс.) *šiš*, 'épee mince et pointue'; ром. *šiš*; бугар. *šiš*.
1444. *ŠIŠÁ* sb. f. pl. *šišá* (Miha), *ŠIŠE* (Basme) 'шише'. Од тур. *šiše*; алб. *shishe*; срхр. бугар. *šiše*.
1445. *ŠIŠANEÁ* sb. f. (Miha) 'кратка пушка, карабина'. Од тур. (перс.) *šešanè*; *shishhane*.
1446. *ŠIŠCU* adj. (Miha) 'дебел, дебелко'. Од тур. *šišman*; срхр. *šiškanv*; бугар. *šišman*, *šiško* (спор. и бугарско презиме: *Šišmanov*)
ŠIŠIRDISIRE v. *šišisire*.
ŠIŠIRMAE v. *šišisire*.
1447. *ŠIŠTISIRE* vb. refl. (Basme, Antologie, Miha, Pascu), *ŠIŠÍRDISIRE* (Крушево). 'збуни се, шаштиса'. Од тур. *šašîrmak*; нгр. *sastiso*; бугар. *šaštisvam*; алб. *shastis*; во Скопје: *se šaštisa*, 'се збуни, шаштиса'. Додаток: *šišîisit* (Antologie, Pascu). 'збунет, конфузен'; *šištimárá*, sb. f. pl. *šištimári* (Basme) 'чудење, забуна'. нгр. *sastismára*, *sástisma*.
1448. *ŠIŠÁRMÁE* sb. f. (Miha), pl. *šišármeïuri* 'забуна, вознемиреност'. Од тур. *šašîrma*; бугар. *šāšármá*, *šašarmá*.
1449. *ŠUBĚE* sb. f. pl. *šubeurí* (Basme, Miha), *ŠUBIE*, sb. m. pl. *šubiedzí* 'сомнеж, шубе'. Од тур. (арап.) *šûbe*, *šûbeh*; алб. *shybe*; бугар. *šjubé*; во Гостивар: *šûbe*.
1450. *ŠUBILÍ* adj. (Pascu) 'сомничав, шубелија'. Од тур. (арап.) *šûbheli*; бугар. *šjubelíja*; алб. *shybelike*. Додаток: *šuibelâtic* (Basme), итн.
1451. *ŠUKÛR* interj. 'фала, фала Богу (фала му на Господа), шукур'. (Miha). Од тур. (арап.) *šükür*; алб. *shyqyr*; бугар. *šjukur*; срхр. *šućur* (cf. српско презиме во Скопје: *Шућуровић*).
1452. *ŠURÛP* sb. m. (Miha) 'сируп, шуруп'. Од тур. (арап.) *šurup*; ром. *šurup*; во Скопје: *šurup*; алб. *sirup*, *shurup*.

Т

1453. *TABIÉTE* sb. f. pl. *tabiets, tabieturi* (Miha, Pascu), *TABIÁTE* (АрЕпА), *ТАЇВÉТЕ* (Крушево, Скопје) 'обичај, навика, табиет'. Од тур. (арап.) *tabiat*; ром. *tabiet* (Romania, XXXI 571, XVIII st.); алб. *tabiat*; бугар. *tabehet, tabiját*.
1454. *TABIETLÍ* adj. (Miha, Pascu) 'табиетлија'. Од тур. (арап.) *tabiatli*; ром. *tabietliú*; бугар. *tabehetlija*.
1455. *TABYÍE* sb. f. pl. *tabyií* (Pascu) 'окоп, копање, ископување'; 'redoute'. Од тур. (арап.) *tabija*; нгр. *tábia*; алб. *tabí*.
1456. *ТАНМА́КЕ* sb. f. (Miha) 'лакомост, алчност'. Од тур. (арап.) *tamah*; нгр. *tamahi*.
1457. *ТА́НМА́КА́Р* sb. m. pl. *táhmákari*, adj. (Miha) 'лаком, алчен човек, скржавец, тамакар'. Од тур. (арап.) *tamahkâr*; нгр. *tamahjári*; алб. *tamaqar*; бугар. *tamahkar*; во Гостивар: *támakar*.
1458. *ТА́НМА́КА́РЛÍКЕ* sb. f. 'лакомост, алчност'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ni am vidzutã ahãã táhmakãrlíkë* 'не сум видел таква лакомост'. Од тур. (арап. перс.) *tamahkãrlík*.
1459. *ТАНМÍНЕ* sb. f. (Basmе, Miha) 'на невидено, нагаѓање, претпоставка, тамина'. Од тур. (арап.) *tahmin*; ром. *tah(c)mín*; алб. *tahmin*; бугар. *tahmín*. Додаток: *cu tahmine* (Basmе) 'на невидено'; *di tahmine, pi tahmine* (Miha) 'отприлика', (тур. *tahmina*).
ТАНТАВÍС v. *tartabic*.
1460. *ТАЇ́ФÁ* sb. f. pl. *taífe* (Basmе, Miha, Antologie, Pascu), *ТАЇ́ФÁ*, pl. *tãífadzĩ* (Nicolaidi) 'толпа, група луѓе (организирана како караван, како дружина); друштво, тајфа; народ, партија. Од тур. (арап.) *taufa*; ром. *taífa*; нгр. *tajfãs*; алб. *tájfë*; бугар. *tajfá*.
TALIME v. *TILIMI*.
1461. *ТАМÁМ* adv. (Basmе, Antologie, Miha, Pascu), *TAMÁN* (Antologie) 'точно, таман, потполно точно'. Од тур. (арап.) *tamat, tamate*; ром. *taman*; нгр. *tamám*; алб. *tamat*; срхр. *tãmân*; бугар. *tamán*.
1462. *TARATÓRE* sb. f. (Pascu), *TARATÓR* (Miha), m. 'салата од лук, краставица, кисело млеко и зејтин; таратур'. Од тур. *taratur*; бугар. *tarátor*; алб. *tarator*.
1463. *TARTABÍС* sb. m. pl. *tartabitsĩ* (Miha, Nicolaidi, Pascu), *ТАНТАВÍС* (Weigand. *Arom.*, Nicolaidi) 'тавтабита', (*Cimex lectularius*). Од тур. (перс.) *tahtabiti*; алб. *tahtabite, tartabike, taftabik*; бугар. *tahtába, tahtábita, tahtabika*; во Куманово: *tatábit*.
1464. *TÁSE* sb. f. pl. *tãsí* (Nicolaidi), *TAS*, heter. pl. *tase* (Miha) 1. 'бакарен сад; 2. шега, фарса (Nicolaidi). Од тур. *tas*; ром. *tas, teas* (Romania, XXXI 571, XVIII st.); нгр. *tása(i)*; алб. *tas*; срхр. *tàs*; бугар. *tas*.
1465. *ТАУЃÁН* sb. проном. презиме во Крушево. Во Крушево постои и назив на една чешма: *Šopuľu al taušan*, 'таушанова чешма'. Од тур. *taušan*,

- tapšan*, 'зајак'; срхр. спор. презиме *Таушановић*, (Dj. Porović, Turske...207: 'Турците ги викаат Таушани Грците на островите од архипелагот, затоа што се итри и подвижни како зајаци').
1466. *TÁVĀ* sb. f. pl. *tave* (Antologie, Miha, Pascu), *TÁVĀ*, m. pl. *tāvadžī* (Крушево, Pascu) 1. тава, 'земјен сад во кој се пече, се вари јадење; 2. јадење зготвено во таков сад'. Од тур. *tava*; ром. *távă* (Romania, XXXI 571, XVIII st.); нгр. *tavâs*; алб. *tavë*; срхр. *táva*; бугар. *tavá*.
1467. *TAXLIDĀR* sb. m. (Pascu), *TAXIDĀR* (Calendarul I) 'порезник'. Од тур. (арап. перс.) *tasil-dar*; ром. *taxidar*; бугар. *taksildar*.
1468. *TAXIRĀTE* sb. f. (Basmе, Antologie, ArEnA, Miha) 'неволја, таксират'. Од тур. (арап.) *taksirat*; алб. *taksirat*; бугар. *taksirát*; во Скопје: *táksirat*.
1469. *TAXIRATLÍ* adj. 'несреќник, таксиратлија'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *multu iaste taxiratli* 'многу е несреќен, малерозен'. Од тур. (арап.) *taksiratli*; бугар. *taksiratlija*; во Скопје: *taksirátlija*; алб. *taksiratli*.
1470. *TAZĒU* adj. f. *tazee* (Nicolaidi, Pascu) 'пресен, тазе'. Од тур. (перс.) *taze*; нгр. *taze*; алб. *taze*; срхр. *táze*; бугар. *tazé*.
- TABANE* v. *tābac*.
1471. *TĀBĀC* sb. m. (Pascu), 'tanneur, соггоуеур'. Од тур. (арап.) *tabakk*; ром. *tabac* (Romania, XXXI 571, 1792); нгр. *tabákis*; алб. бугар. *tabak*. Додаток: *tabacaryió*, m. pl. *tabacaryiadži* (Pascu), 'фабрика за табаци, штавалница'; 'tannerie'.
1472. *TABĀNE* sb. f. (Miha), 'место, зграда каде што се чисти кожа'. Од тур. (арап. перс.) *tabane, tabakhane*; нгр. *tabainu*; бугар. *tabaná*.
1473. *TĀCĀTE* sb. f. (Miha) 'моќ, сила, снага, можност'. Од тур. (арап.) *takat*; алб. *takát*, u Skoplju: *takat*.
1474. *TĀCĪME* sb. f. pl. *tacîñ* (ArEnA, Miha, Pascu), *TĪCĪNE* (Antologie) 'облека, комплетна облека, комплетен прибор'. Од тур. *takîm*; ром. *tacîm* (Romania, XXXI 571, XVII st.); нгр. *takîmi*; алб. *takëm*; бугар. *takám*.
1475. *TĀCĪNSIRE* vb. refl. (Pascu, Ind. pres. *tăcînsescu*), 'кара се, тепа се'. Од тур. *takîlmak*, 'задева'.
1476. *TĀCRĪRE* sb. f. pl. *tăcriř* (Miha, Nicolaidi) 'позив, покана'. Од tr. (арап.) *takrir*.
1477. *TĀGĀRE* sb. f. pl. *tăgari* (Basmе) 'тагар, мера за жито; бакарен сад во кој стои жар (во Крушево)'. Од тур. *tagar*; нгр. *tayári*; бугар. *tagár, tagárec*; во Призрен: *tágar*; алб. *tagár*.
1478. *TĀGĀRČÍCĀ* sb. f. pl. *tăgărčitsi* (Basmе, Miha, Pascu), *TRĀGĀČÍCĀ* (Basmе), *TRĀYĀČÍCĀ* (Pascu), *TĀRGĀČÍCA* (Miha, Pascu) 'кожна торба за продукти, 'обична мешина од овча или козја кожа со отвор на едниот крај (Radovanović. V., Marijovci...51)'. Од тур. *dagarčik*; ром. *taghîrtsă*; нгр. *tayartsika, tayirtsika*; алб. *tarçik, tarçuk*; бугар. *taržik, tagardžik*; во Мариово, *tagarčik*.

1479. *TĀĤĪNE* sb. f. (Nicolaidi), *TĀRHÚNE* (Pascu), *TĀNE* (Скопје) 'таан, масло од сусам со помош на кое се прави познатиот десерт *īāan-алва*'. Од тур. (арап.) *tahan*; ром. *tahin* (Romania, XXXI 571, XVIII st.); нгр. *tahini*; бугар. *tahán*; во Скопје: *tān*.
1480. *TĀĪNE* sb. f. *taii* (Basmе, Pascu), *TĀĪME* (Basmе) 'оброк, следување, дневен војнички оброк'. Од тур. (арап.) *tayin*; ром. *taiin* (Romania, XXXI 571, XVII st.); нгр. *taín(m)i*; срхр. *tain*; бугар. *taín*.
1481. *TĀMBĀRĀ* sb. m. pl. *tāmbārafzī* (Miha, Pascu), *TAMBÚRĀ* (Miha) 'тамбура, музички инструмент'. Од тур. (арап.) *tanbur, tanbura*; нгр. *tamburās*; алб. *tambura*; срхр. *tambura*; бугар. *tambura*.
1482. *TĀPÁNGĚ* sb. f. pl. *tāpangī* (Pascu) 'пиштол, вид пиштол'. Од тур. *tabance, tabanca*; алб. *tabanxhë*.
1483. *TĀPĪE* sb. f. pl. *tāpiī* (Miha, Pascu) 'тапија, писмен документ за сопственоста на некој недвижен имот, земја и сл.'. Од тур. *tapi*; алб. *tapi*; срхр. *tapija*; бугар. *tapija*.
1484. *TĀPSĪE* sb. f. pl. *tāpsii* (Basmе, Pascu), *TIPSĪĀ* (Weigand. *Arom.*), *TĪPSĪE* (Antologie), *TIPSĪE* (Antologie) 'тепсија, широк и плиток бакарен сад во кој се пече леб, пита и др. Од тур. *tepsi*; ром. *tipsie*; нгр. *tapsi*; алб. *tepsi*; бугар. срхр. *tepsija*.
1485. *TĀRĀCĀ* sb. f. pl. *tārātsī* (Miha) 1. 'олук, ограда; 2. чешел, чепкало, гребло'. Од тур. *tarak*; нгр. *tarāki*; бугар. *tarak*; во Куманово: *tarāk*.
1486. *TĀRĀFE* sb. f. pl. *tārāli* (Miha, Pascu) 'дел, партија'. Од тур. (арап.) *taraf*; нгр. *tarāfi*; алб. *taraf*; бугар. *taraf*. Додаток: *taran-taran* 'на сите страни'. Израз познат во живиот говор, го нема во речниците: *lu căftai taran-taran* 'го барав на сите страни'. Од тур. *taraf-taraf*; во Куманово: *taraf-taraf*.
1487. *TĀRHĀNĀ* sb. m. pl. *tārhānadzī* (Miha), *TRĀHĀNĀ* (Pascu), 'тарана, ситно издробено тесто, изронето и исушено, кое се вари и се јаде'. Од тур. (перс.) *tarana*; ром. *trahana*; нгр. *trahanās*; бугар. *trahana, tarhana*; срхр. *tarāna*; алб. *trahan, tërhan*.
TĀRHUNE, v. *tāhine*.
TĀRPĀNĀ, v. *trāphānā*.
1488. *TĀTLĪE* sb. f. pl. *tatliuri* 'вид слатки, татлија'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *dultse ca tatliie* 'благо како татлија'. Од тур. *tatli*; бугар. *tatlja*; срхр. *tatlja*; алб. *tatli*.
1489. *TĀVĀNE* sb. f. pl. *tāvāi* (Basmе, Weigand. *Arom.*, Miha, Nicolaidi, Pascu), *DĀVĀNE* (Pascu) 'таван'. Од тур. *tavan*; ром. *tavan*; нгр. *t(d)avāni* (Thumb); алб. *tavān*; срхр. *tāvan*; бугар. *tavān*. Додаток: *tāvānusire, dāvānusire*, 'гради таван'; *tavān-tabūr* 'воен бегалец'.
1490. *TĒCĀ* adv. (Miha) 'непарен, тек'. Од тур. *tek*; алб. *tek* (покрај *tek a çift, v. çift a tek*); бугар. *tek*; во Скопје: *tek*.

1491. *TECARDÁN* adv. 'повторно, одново'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *tecardan vine* 'повторно дојде'. Од тур. (арап.) *tekradan*; во Куманово: *tvecradán*; алб. *tekrar*.
1492. *TECNEFÉS* sb. m. (Pascu) 'asthme des chevaux, pousse'. Од тур. (арап.) *teknefez*; ром. *tecnefes*; алб. *teknefes*; бугар. *teknefes*;
1493. *TÉLU* sb. heter. pl. *te'le* (Basmе, Miha), *TÉLE* (Nicolaidi) f. 1. 'жица, тел; телеграф; 2. 'fils d'or ou d'argent que la nouvelle mariée porte en guise de voile'. Од тур. *tel*; ром. *tel*; нгр. *téli*; алб. *tel*; бугар. *tel*; во Скопје: *tel*.
Додаток: Во Крушево постои презиме *Telésçu*.
1494. *TEMBÍHE* sb. f. pl. *tembihi* (Nicolaidi), *TIMBÍHE* (Крушево) 'ред, поредок, воспитување'. Од тур. (арап.) *tenbi*; алб. *terbí*.
1495. *TENĜĚ* sb. f. pl. *tenĝuri* (Pascu) 'quart de drachme'. Од тур. *tenk*, *denk*; ром. *tenghÿ*; нгр. *téyyi*; бугар. *denk*.
1496. *TERĜUMAN* sb. m (Miha) 'толкувач, обично преведувач во конзулатите, односно во пратеништвата'. Од тур. (арап.) *tercuman*; ром. *tergiuman*; бугар. *terdžimanin*; во Скопје: *térdžuman*.
1497. *TERĜUMANLÍKE* sb. f. (Miha) 'функцијата на толкувачот (преведувачот)'. Од тур. (арап.) *tercumanlık*; ром. *tergiumanlık*; бугар. *terdže(u)manlák*.
1498. *TÉRSU* (Miha), *TÉRSE* (Basmе), *TÉRSÁ* (Miha), adj. I. 'тврдоглав, opak човек; II. adv. наопаку, назадечки'. Од тур. (перс.) *ters*; алб. *ters*; во Гостивар: *ters*.
1499. *TERSENÉE* (Basmе), *TERSÁNÁ* (Miha), *TÉRSENE* (Скопје), adv. 'наопаку, назадечки, терсене'. Од тур. (перс.) *tersîne*; бугар. *tersené*; во Гостивар: *tersene*.
1500. *TIBIŠÍRE* sb. f. (Basmе, Miha, Pascu) 'креда'. Од тур. *tebešir*; ром. *tibišir*; нгр. *tebesíri*; алб. *tebeshir*; бугар. *tebešir*.
1501. *TIKÉ* sb. m. pl. *tikedzi* (Pascu), *TEKÉ* (Miha) 'муслимански манастир, теке'. Од тур. (арап.) *tekê*; алб. *teqe*; бугар. *teké*; срхр. *tekija*.
1502. *TICLÍFE* sb. f. (Basmе) 'притеснување, срамење'. Од тур. (арап.) *teklif*; ром. *teclif*; бугар. *ta(e)klif*; во Скопје: *bez téklif*, 'без притеснување'; алб. *teklif*.
1503. *TIFIRÍČE* sb. f. (Miha) 'прошетка, екскурзија, теферич'. Од тур. (арап.) *teferič*, *tefferiüç*; срхр. *teferič* (L. Zore, во Дубровник: 'забава надвор од дома со јадење и пиене'); бугар. *teferič*; алб. *teferik*.
1504. *TIFTÉRE* sb. f. pl. *tifteri* (Antologie, Basmе, Miha, Pascu), *LIFTERE* (Pascu). 'список, регистар, протокол, книга'. Од тур. (арап.) *tefter* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 39); нгр. *teftéri*; алб. *tefter*; срхр. *tefter*; бугар. *teftér*.
1505. *TIFTÍČÁ* sb. f. pl. *tiftitse* (Pascu) 'мал волнен покривач; простирка, дифтик'. Од тур. *diftik*, 'вид волна'; ром. *tiftic*; бугар. *teftík*, *tiftik*.
1506. *TILEÁC* sb. m. (Miha) 'помошник во купатило, масер'. Од тур. *tellak*; бугар. *tellak*; во Куманово: *te'ák*.

1507. *TILEÁL* sb. m. (Basmе, Miha), *TILÁN* (Pascu) 'гласник, телал, викач'. Од тур. (арап.) *tellal*; ром. *telál* (Romania, XXXI 571, 1715); нгр. *tellális* (Thumb) i dr.; алб. *telall*; срхр. *tèlâl*; бугар. *tel(j)ál, -in*.
1508. *TILEALÍKE* sb. f. (Miha) 'телалска служба'. Од тур. (арап.) *tellellik*.
1509. *TILÍME* sb. f. pl. *tilimurî* (Pascu), *TALÍME* (Miha) 'воена обука'. Од тур. (арап.) *tálim*; ром. *talím*; алб. *talém*; бугар. *talím*.
1510. *TIMÁRE* sb. f. pl. *timári* (Pascu). 'тимарење, нега на коњи'. Од тур. *timar*, 'нега која им се указува на заболени коњи или на домашни животни'; нгр. *timári*; срхр. *timarenje, timarit*; бугар. *timarijá, timar, timárenie*.
TIMBEL v. *dembel*.
TIMBILÍKE (Pascu) v. *dembelíke*.
1511. *TIMINÉE* sb. f. pl. *timineî* (Miha) 'поздрав'. Од тур. (арап.) *temena*; ром. *temenea*; нгр. *temená*; алб. *temená*; бугар. *temené*.
1512. *TINGÍRE* sb. f. pl. *tingirî* (Basmе, Pascu), *TINGERÉ* (Weigand. *Arom.*, Miha), *TENGĚRÉ* (Pascu), *TENGĪRÉ* (Basmе), *TINGĪR*, heter. (Basmе), *TINGĪRÉ*, f. pl. *tingiradzî* (Pascu) 'лонец, тенцере. Од тур. *tencer*; ром. *tingire* (Romania, XXXI 572, 1669); нгр. *tendzéri, téndzeris*; срхр. *tèndžera*; бугар. *tendžere(a), tendžura*; алб. *tenxhere*. Додаток. (дем.) *tingïrušă* (Miha),
1513. *TINIKÉE* sb. m. pl. *tinikadzî* (Basmе, Pascu), *TINIKĚE*, f. pl. *tinikeî* (Basmе, Miha). 'лим, тенеке'. Од тур. *tenekê*; ром. *tinichea* (Romania, XXXI 572, 1761); нгр. *tenekés*; срхр. *tenece* (cf. P. Skok, ZRPh XXXVI 649); бугар. *teneké, tenekíja*; алб. *teneqe*.
1514. *TINIKĪĜĪ* sb. m. pl. *tiniciğadzî* (Miha, Pascu) 'лимар, тенекеџија'. Од тур. *tenekêci*; ром. *tinichigiu*; нгр. *tenekidzís*; бугар. *tenekédžija*; во Гостивар: *tenećédžija*; алб. *teneqexhí*.
1515. *TIPÉE* sb. f. pl. *tipeurî* 'врв, шилец, тепе'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *s' alinã pân pi tipe* 'се качи на врвот'. Од тур. *tepe*; алб. *tepé*; бугар. *tepé*; срхр. *tèpe*.
TIPSIE v. *tápsie*
1516. *TIPTÍLE* adj. i adv. (Basmе, Pascu) 'преправен(о), прикриен(о). Од тур. (арап.) *tebdil*; ром. *tiptil* (Romania, XXXI 572, XVII st.); алб. *tevdil*; бугар. *tebdil*.
1517. *TIRIZÍE* sb. f. pl. *tirizii* 'терезија, справа за мерење'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците: *fără tiriziie om* 'човек без мера, непресметлив'. Од тур. *terzi, terazi*; ром. *terzie*; алб. *terezí*; срхр. *terazije, terezije*; бугар. *terezija*.
1518. *TIRTÍPE* sb. f. pl. *tirtiki* (ArEnA, Miha, Pascu), *TERTÍP* (Nicolaidi) 1.тертип 'вештина, умешност; 2. шега; 3. ред, систем'. Од тур. (арап.) *tertip*; ром. *tertip* (Romania, XXXI 571, 1783); нгр. *tertípi*; во Гостивар: *tértip*; алб. *tertip*. Додаток: *tirtipcí* (Miha, Pascu), 'шегација'.

1519. *TIRZÍ* sb. m. pl. *tirzadzí* 'кројач, терзија'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците (Скопје). Од тур. (перс.) *terzi*; ром. *terzi*; алб. *terzí*; бугар. *terzija*; срхр. *tèrzija* (cf. презиме: *Терзић*)
1520. *TIRZILÍKE* sb. f. 'работата на кројачот'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *terzilík*; срхр. *terziluk*; бугар. *terzilík*.
1521. *TISKIRÉ* sb. m. pl. *tiskiredzì* (Antologie, Pascu), *TISKIRÉE*, f. (Miha) 'патна исправа; покана, тескере'. Од тур. (арап.) *teskêre*, *tezkêre*; ром. *tešcherea*; нгр. *teskeres*; алб. *tesqeré*; бугар. *teskeré*.
1522. *TISLÍME* sb. f. pl. *tisliñ* (Miha, Cionescu, Pascu) 1. 'издавање, предавање; 2. досудување'. Од тур. (арап.) *teslim*; ром. *teslim*; алб. *teslim*; бугар. *teslím*. Додаток: *featsire tislime* (Miha) 'довери на чување'. Од тур. (арап.) *teslim etmek*.
1523. *TISTÉ* sb. m. pl. *tistedzì* (Nicolaidi) 'врзоп, 12 парчиња, 'дузина'. Од тур. (перс.) *teste*; ром. *teste* (Romania, XXXI 572, 1761); нгр. *testés*; срхр. *tèste*; алб. бугар. *testé*.
1524. *TITÍZ* adj. (Miha) 'скржав, скржавец, титиз'. Од тур. *titiz*; бугар. *titis*; во Скопје: *titiz* (постои и презиме *Титишовић*).
1525. *TITIZLÍKE* sb. f. (Miha) 'скржавост'. Од тур. *titizlik*.
1526. *TIZÁHE* sb. f. pl. *tizáhi* (Nicolaidi) 'тезга, излог во кој се изложува стока'. Од тур. (перс.) *tezgáh*; ром. *teyghea* (Romania, XXXI 572, 1793); нгр. *teziáhi*; *tezyjáhi*; алб. *tezgjáh*; срхр. *tèzga*; бугар. *tezgjáh*.
1527. *TÍRLÍKE* sb. f. pl. *tírlíkì* (Pascu), *TÁRLÍKE* (Miha) 1. 'chaussure légère en feutre; 2. капа од валана волна'. Од тур. *terlik*; алб. *terlík*; бугар. *terlik*.
1528. *TOAFČÍ*, sb. m. pl. *toafčadzí* 'трговец со галантериска стока'. Збор познат во живиот говор (Мегарево), го нема во речниците. Од тур. (арап.) *toafči*, 'галантерист'.
1529. *ТОСМАС* sb. m. pl. *tocmacurí* 'токмак, мал чекан; глупак, недоделкан како токмак'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *vedz-lu tocmacu a-necluí* 'види го токмак еден'. Од тур. (арап.) *tokmak*; ром. *tocmak*; срхр. *tokmak*; бугар. *tokmák*; алб. *tokmak*.
1530. *ТÓPÁ* sb. f. pl. *tokí*, *tope*, *toape*, *topurí* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu), *ТÓBÁ* (Miha, Pascu), *TOP*, heter. pl. *topurí* (Basmе, Miha) 1. 'сите предмети што се валчести, со топчеста форма; топка за играње; топка (од снег) за фрлање; 2. топка шеќер; 3. топ и топовско ѓуле; 4. врзоп, бала'. Од тур. *top*; ром. *top*; нгр. *tópi*; алб. бугар. *top*; срхр. *tòp*. Додаток: *topcá*, sb. f. pl. *topkí*, *topsi* (Basmе, Pascu) 'топка за игра' (cf. во Јужна Србија: *тiбiйка*).
1531. *TUPČÍ* sb. m. pl. *tupčadzí* (Miha, Pascu) 'топчија, артилерец'. Од тур. *topči*; ром. *topciú*; нгр. *topitsis*; срхр. *topdžija*; бугар. *topčija*; алб. *topxhí*.
1532. *ТОРНАНЕ* sb. f. (Miha): 'арсенал, топана'. Од тур. (перс.) *torane*; бугар. *torhaná*; (cf. во Скопје дел од градот: *тiоiана*).

1533. *TOPÁL* adj. (Weigand. *Arom.*, Nicolaidi), *TUPÁL* (Miha) 'куц, сакат'. Од тур. *topal*; алб. *topall*; срхр. *tòpâl*; бугар. *topál*.
1534. *TOZ(E)* adj. sb. f. 'во прав, прав'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *toz-šeker acumpraí* 'купив ситен шеќер (прав-шеќер)'. Од тур. *toz*; алб. *toz(s)*; бугар. *toz*; во Куманово: *tos*. Додаток: *tos-parasi*, 'ситница, цепарлак'. Од тур. *tozparesi*.
1535. *TRÁMBÁ* sb. f. pl. *trāngī* (Basmе, Antologie, Pascu), *TRÁMPÁ* (Скопје) 'замена, заменување, трампа'. Од тур. *trampa* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 62); ром. *trâmpă*; алб. *trampë*; бугар. *trámpa*. Додаток: *trâmpusire*, 'трампа (се)'.
1536. *TRÁPHĀNÁ* sb. m. pl. *trāphānadzī*, *TĀRPĀNÁ* (Крушево) тарапана, 1. 'ковачница за пари; 2. продавница во која има многу работа'. Од тур. (арап.) *taraphane*; ром. *tarapana* (Romania, XXXI 571, XVII st.); алб. *tarapáne*; бугар. *tarapaná*.
1537. *TUBÁC* sb. m. (Pascu) 'тутун; бурмут'. Од тур. (арап.) *tabak*; ром. *tabac*.
1538. *TUFÉKE* sb. f. pl. *tufekī* (Basmе, Antologie, Miha, Pascu), *TFEKE* (Antologie) 'пушка'. Од тур. (перс.) *tüfek*; ром. *tufec*; нгр. *tufeke* (Thumb), *tuféki*; алб. *dyfek*, *dufék*; срхр. *tüfek*; бугар. *tufek*, *tjufek*.
1539. *TUFICĀ* sb. m. pl. *tuficādzī*, *tuficātsī* (Basmе, Pascu). 'пушкар'. Од тур. *tüfekçi*; нгр. *tufektsis*; ром. *tufecciū*; срхр. *tufekdzija*; бугар. *tufekcija*.
1540. *TUĀR* sb. m. (Miha) 'трговец'. Од тур. (арап.) *tücar*; алб. *tuxhar*; бугар. *tudžar*, *-in*; во Куманово - *tudžár*.
1541. *TUĀRLĀKE* sb. f. (Miha) 'трговија'. Од тур. (арап.) *tücarlık*; бугар. *tudžarlák*; алб. *tuxharllék*.
1542. *TŪBE* interj. 'никако, никогаш'. Збор познат во живиот говор (Скопје), го нема во речниците. Од тур. (арап.) *tübye*, 'заклетва'; бугар. *tjujbé*; алб. *tybe*.
1543. *TULŪMBÁ* sb. f. pl. *tulumbe*, *tulunģi* (Miha, Pascu) 'пумпа; противпожарна пумпа'. Од тур. *tulumba*; ром. *tulumbă* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); нгр. *tulumpra*; бугар. *tulumbá*; во Скопје: *túlumba*.
1544. *TULUMBAGĀ* sb. m. pl. *tulumbağadzī* (Miha, Pascu) 'оној што прави и продава пумпи; пожарникар'. Од тур. *tulumbacı*; ром. *tulumbagiū*; нгр. *tulumbadzīs*; бугар. *tulumbadžija*.
1545. *TŪNA* sb. f. (Pascu) 'Дунав'. Од тур. *tuna*.
1546. *TŪNGE* sb. f. pl. *tungurī* (Pascu), *STRŪNGŪ* (Крушево, Скопје) 'bronze'. Од тур. *tunc*; нгр. *tündzis*; алб. *tunç*; бугар. *tunč*.
1547. *TŪČU* sb. heter. pl. *tučurī* (Miha) 'laiton'. Од тур. *tuc-tunc*; ром. *tuciū* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); бугар. срхр. *tuč*.
1548. *TUPTÁNE* adv. 'на големо, топтан', 'en gros' (Miha, Pascu). Од тур. *top-tan*; ром. *toptán*; бугар. *toptán*; во Скопје: *tóptan*, алб. *toptan*.

1549. *TUPTANĀĀ* sb. m. pl. *tuptanĀadzĭ* (Miha, Pascu) 'продавач, трговец на големо, гросист'. Од тур. *toptanci*; ром. *toptangĭu*; бугар. *toptandĭija*; во Скопје: *toptandĭija*; алб. *toptanxhĭ*.
1550. *TUPŪZE* sb. f. pl. *tupijĭ* 'топуз, боздоган'. Збор познат во живиот говор (Крушево), го нема во речниците. Од тур. *topuz*; ром. *topuz*; нгр. *to(u)rĭzi*; алб. *topuz*; срхр. *tòruz*; бугар. *topuz*. Додаток: во Крушево (и во Белград) постои презиме: *Тоѷузовић*.
1551. *TUPUZLĪ* adj. 'наоружен со топуз, наострен'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците. Од тур. *topuzli*; срхр. *topùzljĭa*, 'тој што носи топуз'. Додаток: постои израз: *em cabatli em topuzli*, 'ем кабаѳлија ем зортлија'.
1552. *TŪRA* sb. f. (Miha) 'онаа страна на металните пари на којашто е жигот'. Од тур. *tugra*; ром. *tura*; алб. *turá, tugrá*; алб. *tura*. Додаток: *túra-ĭaziĭa* 'еден вид игра, коцка; кога парата се фрла во воздухот и тогаш се погодува на која страна ќе падне: круна или глава'.
1553. *TŪRCU* sb. m. *TŪRCĀ* i *TŪRCIZĀ*, f. 'Турчин, Турчинка'. Во преносна смисла значи и 'крвник'. Од тур. *Türk* (cf. Caridan, *Aromāni* 180, забелешка). Додаток: *turķipsire* (*Antologie, Miha*), *nturķipsire* (Тахов), 'потурчува се', според грчкото: *turkepsō* (cf. Geagea, 213); алб. *turk, turke*. *Turtsescu* adj. (*Antologie, Weigand. Arom.*), 'турски'; *Turķiria* (Miha), *Turķia* (Крушево) 'Турција'.
1554. *TURFANDA* sb. f. (Pascu) 'prémices, primeurs, fruits précoces'. Од тур. *turfanda* (cf. G. Meyer, *Türk. Stud.* I 35); ром. *trufandă* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); нгр. *trufanto*; бугар. *turfanda*.
1555. *TURLĪE* sb. f. pl. *turlĭi* (Basmе, *Antologie, Cionescu, Miha, Pascu*) 'вид, разлика'. Од тур. *türli*; алб. *turli*; бугар. *turlija*. Додаток: *turlĭ-turlĭ* (ArEnA, Cionescu). 'различен, разновиден'. Од тур. *türli-türli*; бугар. *tjurlĭ-tjurlĭ* (cf. RES V 50; Sandfeld, *Ling. balk.*); *altă turlie* (Pascu) 'autrement, d'une autre manière'; *turlĭ-tavă*, 'Еден вид јадење, во кое има месо, разновиден зеленчук и зачини'. Во Скопје: *turlĭ-tavă*; алб. *turli-turli*.
1556. *TŪRNĀ* sb. f. pl. *turne* (Pascu) 'brochet'. Од тур. *tuna balĭgi*; нгр. *tårne*.
1557. *TURPĪE* sb. f. покрај *DULPIE, DURPIE* 'турпија'; 'die Holzfeile'. Од тур. *dürpi*; во Скопје: *türpija*; алб. *turpĭ*.
1558. *TURŠĪE* sb. f. pl. *turšĭi* (Miha) 'туршија, различен зеленчук -пиперки, краставици и др., конзервиран во оцет, за зима'. Од тур. *turşĭ*; нгр. *tursĭ*; срхр. *türşĭja*; бугар. *turşĭja, truşĭja*; алб. *turshĭ*.
1559. *TUTCĀLE* sb. f. pl. *tutĀlĭi* (Miha, Pascu) 'лепак, лепило, туткал'. Од тур. *tutkal*; нгр. *tutkĀli*; алб. *tutkĀll*; срхр. *tutkal*; бугар. *tutkĀl*.
1560. *TUTŪNE* sb. f. (Basmе, Pascu), *TUTUME* (Miha, Pascu) 'тутун, (Nicotiana tabacum)'. Од тур. *tütün*; ром. *tutún* (Romania, XXXI 572, XVII st.); нгр. *tutuni*; срхр. *tütun* (cf. презиме: *Туѷуновић*); бугар. *tjutjun*. Додаток: *beare tutune* (Miha) 'пуши', буквално, 'пие тутун', во Скопје: *rije tutum*, 'пуши'. Од тур. *tütün içmek*.

1561. *TUTUNĀ* sb. m. pl. *tutunġadzi* (Miha, Pascu) 'оној што пуши тутун; оној што продава тутун'. Од тур. *tütünci*; ром. *tutungü*; бугар. *tjutjundžija*; срхр. *tutundžija*, 'чибукчија' (cf. презиме: *Туџунџић*).
1562. *TÚZLÁ* sb. pron. 'Localité près de Caterina' (Antologie, 343). Од тур. *tuz*, 'сол'. cf. срхр. име на град *Тузла* (Босна)'.
 1563. *TUZLÚKE* sb. f. pl. *tuzlukí* 'доколенки, тозлуци'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *ġarna s'poartă tuzlukí* 'во зима се носат тозлуци'. Од тур. *tozlık*; ром. *tuzluc*; нгр. *tuzlúki*; срхр. *tòzluke*, *tozlucci*; бугар. *tuzlúk*.
1564. *TSÓPÁ* sb. f. pl. *tsokí* (Basme, Miha) 'големо парче леб'. Од тур. *çur*, 'деланка, иверка'; алб. *copë*.

U

1565. *UCNÁ* sb. m. (Pascu), *UCNÁ* (Basme), 'кана', v. *СÁНА*.
1566. *UGÁC* sb. m. pl. *uġatse* (Basme, Antologie, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu), *OGÁC* (Miha, Pascu), *UGÁKE* (Basme), f. 1. 'оџак; 2. куќа, домаќинска куќа; огниште'. Од тур. *ocak*; ром. *ogeac*; нгр. *uđzaki*; алб. *oxhak*; бугар. *odžak*; срхр. *odžak*.
1567. *ŪĜÚME* sb. f. 'напад, налет, јуриш, уџум'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *featsiră ună mare uġume* 'направија еден голем јуриш'. Од тур. *hicum*; ром. *hugum*; во Скопје: *uđzum*; алб. *huxhym*.
1568. *UĪDÍE* sb. f. (Antologie), (Basme), 'ressemblance'. Од тур. *ujmak*, в. понатаму.
1569. *UIDISIRE* vb. IV. (Basme, Antologie, Miha, Nicolaidi, Pascu) 'разбере се, договори, среди, ујдиса'. Од тур. *uymak*; алб. *uidís*; срхр. *ujdurisati*; бугар. *ujdís(u)vam*. Додаток: *uĩdisit*, *niũdisit*, (Pascu), adj. *neuĩdisire* (Pascu), sb. f. 'manque de conformité, défaut d'adaptation';
1570. *UĪDURMÁĪE* sb. f. pl. *uĩdurmăi* 'ујдурма, сплетка'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *án trapse ună mare uĩdurmaĩe* 'ми направи една голема ујдурма'. Од тур. *uydurma*; бугар. *ujdurma*.
1571. *UĪĜÚNE* adv. (Miha) 'згодно, ујгун'. Од тур. *uygun*; бугар. *ijgün*; во Гостивар: *ijgun*; алб. *ijgun*.
1572. *UMÚTE* sb. f. pl. *umutsí* 'надеж, изглед за напредок'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *am umute că va-s bitisească ġine aistu lucru* 'Се надевам дека добро ќе заврши оваа работа'. Од тур. (перс.) *umut*, 'надеж'; алб. *umut*.
1573. *UNDULÍKE* sb. f. (Miha) 'надница, плата'. Од тур. *ondelik*, 'десеток'.

1574. *URDÍE* sb. f. pl. *urdi̇i* (Basmе), *URAIЕ* (Pascu) 1. 'диви орди што лутаат; 2. толпа; луѓе, орда'. Од тур. *ordi*, 'војска, логор'; ром. нгр. *ordi*; алб. *hordhi*, *ordi*; срхр. *ordija*; бугар. *ordija*.
1575. *URSÚZ* adj. (Basmе, Antologie, Miha, Pascu), *UGURSUZ* (Крушево) 'никаквец, лош; смуртен; угурсуз'. Од тур. *ugursuz*; ром. (*h*)*ursuz* (Romania, XXXI 572, XVII st.); нгр. *ugursúzis*; бугар. *ursuz*, *-in*; срхр. *ugürsuz*; алб. *ugursuz*.
1576. *URSUZLÍKE* sb. f. (Miha), 'несреќа, несреќен скок'. Од тур. *ugurzuslik*; ром. *ursuzluc*; срхр. *ugursùzluk*; бугар. *ursuzlák*.
1577. *URTÁC* sb. m. pl. *urtatsi̇* (Antologie, Тахов, Miha, Pascu) 'партнер, компањон, ортак'. Од тур. *ortak*; алб. *orták*; срхр. *òrtak*; бугар. *orták*.
1578. *URTAČLÍKE* sb. f. (Miha) 'ортаклак, партнер во работата'. Од тур. *ortaklik*; бугар. *ortaklák*; срхр. *ortàkluk*; алб. *ortakllék*.
1579. *USTÁ* sb. m. pl. *ustadżi* (ArEnA) 'мајстор, вештак, газда, претпоставен', 'handwerksmeister'. Од тур. *usta*, 'meister'; алб. *ustá*; бугар. *usta*. Додаток: *ustabaši̇*, sb. m. (Крушево, Скопје) 'главен мајстор, шеф на мајсторите'. Од тур. *usta*, 'мајстор' i *baş*, 'глава'.
1580. *USÚLE* sb. f. pl. *usule* (Nico, Pascu) 'мера, усул; manière, méthode'. Од тур. (арап.) *usul*; бугар. *usul*. Додаток: *cu usule* 'внимателно', 'со усул' (Скопје).
UZMIKAR v. *huzmete*; алб. *huzmeqar*.
1581. *UVÁRDÁ* sb. m. adj. 'оварда, дарезлив, човек со широка рака'. Збор познат во живиот говор, го нема во речниците: *multu ešçi uvãrdã* 'многу си дарезлив (оварда). Од тур. (перс.) *hovarda*, 'пијаница, кицош, човек со широка рака; во Скопје: *ovarda*.
1582. *UVÁRDÁLÍKE* sb. f. 'дарезливост, овардалак'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците. Од тур. (перс.) *hovardalik*; во Скопје: *ovardálák*.
1583. *UZÚN*, adj. (Miha) 1. 'висок; 2. долгач, глупак'. Од тур. *uzun*; бугар. *uzùn*; срхр. *ùzun* (cf. аром. презиме *Uzun*, и српско презиме *Узуновић*).
1584. *UZUNACMÁC* adj. (Miha) 'прост, глупак, долгач'. Од тур. (арап.) *uzunahmak*, 'sot, idiot'. Додаток: *uzun-boi*, од тур. *uzun-boy*, 'висок раст, глуп'.
1585. *UZUNĜÓVA* adj. (Miha) 'многу долг, долгач'. Од тур. *uzunce*.

V

1586. *VÁDE* sb. m. pl. *vadedżi* (Pascu), *VADÉE*, f. (Miha) 'рок'. Од тур. (арап.) *vade*; ром. *vadea* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); бугар. *vade*; алб. *vade*.
1587. *VADIMÍE* sb. f. (Miha) 'рок, денот за плаќање на долгот'. Од тур. (арап.) *va'demin hulili*, 'приближување на мојот рок'.

1588. *VÁHTE* sb. f. (Basmе, Pascu) 'време, момент, сезона'. Од тур. (арап.) *vakit*; алб. *vakt*; срхр. *vakat*.
1589. *VALÍ* sb. m. pl. *faliadzī* (Antologie, ArEnA, Тахов, Nicolaidi, Pascu) 'управник на една покраина, валија'. Од тур. (арап.) *vali*; ром. *valiú*; бугар. срхр. *valija*; алб. *valí*.
1590. *VĀCÚFE* sb. f. pl. *vāculhi* (Nicolaidi, Pascu), *VĀCĀFE* (Basmе, Miha) 'оставина, побожно завештание, црковен имот, вакаф'. Од тур. (арап.) *vakif* (cf. Barić I 284, Elezović 217); ром. *vacuf*; нгр. *vakúf(ia)*; алб. *vakaf, vakëf*; срхр. *vakuf(p)*; бугар. *vakúf, vakâf, vukúf, vakf*.
1591. *VĀRÁKE* sb. f. (Basmе), *VĀRÁKĪU* (Miha, Nicolaidi) 'златен или сребрен лист'. Од тур. (арап.) *varak* 'средство, прашок за позлатување'; нгр. *varáki*; алб. *varak*.
1592. *VĀTÁNE* sb. f. pl. *vātān* 'стан, лежиште, гнездо'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците. Од тур. *vatan*, 'Vaterland'; алб. *vatán*; бугар. *vatián*, 'општина, имот на едно семејство кај родопските Помаци'.
1593. *VĪKĪLU* sb. m. (Nicolaidi, Pascu), *VEKĪLU* (Nicolaidi), *VEKĪLE* (Miha). 'застапник, ополномоштеник'. Од тур. (арап.) *vekîl*; ром. *vechîl, vichîl* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); нгр. *vekîlis*; срхр. *vèçîl*; бугар. *vekîl, -in*; алб. *veqil*.
1594. *VĪKĪLIMÉE* sb. f. (Pascu) 'procuration'. Од тур. (арап.) *vekil-etmek*.
1595. *VĪKĪLEARĜĪ* sb. m. pl. *-adzī* (Miha) 'надзорник'. Од тур. (арап.) *vekilarc*; бугар. *vekil-harč*.
1596. *VILĀÉTE* sb. f. pl. *vilaetsī* (Weigand. Arom., Pascu), *VILĀÉTE* (Nicolaidi) 'покраина, родно место, вилает'. Од тур. (арап.) *vilayete*; нгр. *vilaéti*; алб. *vilajét*; срхр. *vilaet*; бугар. *vilaét*.
1597. *VILAETLÍ* adj. sb. m. 'земјак, човек од нашето родно место'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево): *nāsu 'n iaste vilaetli* 'тој ми е земјак'. Од тур. (арап.) *vilaetli*; срхр. *vilaétlija*; бугар. *veleatlija, velejatlija*; алб. *vilajetlí*.
1598. *VIRÁNE* sb. f. (Pascu) 'пустина, празен, запуштен простор'. Од тур. (перс.) *viran, veran*; ром. *virane*; алб. *viran*; бугар. *veran*; срхр. (cf. Barić I 280, II 389; Elezović 198).
1599. *VIRÉME* sb. f. 'нервоза, грижа, болест'. Збор познат во живиот говор (Скопје, Крушево), го нема во речниците: *va-s crepu di vireme* 'ќе умрам од нервоза, од грижи'. Од тур. (арап.) *verem*, 'туберкулоза'; бугар. *verem, vihrem. v. fireme*; алб. *verem*.
1600. *VIRISÍE* sb. f. pl. *virisiurī* (Nicolaidi, Pascu - m. pl. *virisadzī*) 'кредит, вересија, продавање односно купување на доверба, на кредит'. Од тур. *veressiye*; ром. *veresie*; нгр. *veresé(s)*; алб. *veresi*; срхр. *veresija*; бугар. *veresíja*.
1601. *VĪŠINÁ* sb. f. pl. *višine* (Basmе, Miha), *VĪŠŃĀ* (Miha), *VIŠĀNĀ* (Pascu), *AVIŠĀNĀ* (Скопје, Крушево) 'вишна'. Од тур. *višna*; нгр. *višino, višinu*;

- срхр. *višnja*; бугар. *višnja*; алб. *vishnje*. Додаток: *višin* (Basme, Miha, Nicolaidi, Pascu), *višan* (Nicolaidi, Pascu), *višnu* (Miha) 'вишна (овошка, дрво), (*Prunus cerasus*)'.
1602. *VIŠNÁTA* sb. f. (Pascu), *VIŠNÁĀ* (Nicolaidi) 'напиток, сок од вишни'. Од тур. (перс.) *višnap(b)*; нгр. *visináda*, *vissináda*; бугар. *višnab*; ром. *višinată*.
1603. *VIZÍR* sb. m. pl. *viziráii* (Basme, Antologie, Miha, Pascu), *VEZIR* (Weigand. *Arom.*) 'везир, министер'. Од тур. (арап.) *vezir*; ром. *vizir*; нгр. *veziris* (Thumb); алб. *vezir*; срхр. *vèzîr*; бугар. *vezir*, *vizir*, *-in*.

Z

1604. *ZAHMÉTE* sb. f. pl. *zahmetsi* (Basme, Weigand. *Arom.*, Cionescu, Miha, Pascu) 'труд, мака, работа'. Од тур. (арап.) *zahmet*; алб. *zahmét*; бугар. *zahmét*.
1605. *ZÁIF* adj. (Nicolaidi) 'слаб, немоќен, болен, заиф'. Од тур. (арап.) *zayif*; ром. *zaiif* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); бугар. *zaiif*; алб. *zaiif*. Додаток: *zaiifcu* (Basme, Pascu), 'нерасположен'.
1606. *ZAIRÉ* sb. m. pl. *zairedzi* (Nicolaidi, Pascu), *ZAIRÉE* (Miha), *ZAEREE* (Pascu), f. 'продукти, зајре'. Од тур. (арап.) *zayre*; ром. *zaherea*; нгр. *zaeres*, *zayres*; алб. *zahire*; бугар. *zairé*, *zahéré*.
1607. *ZALHANÉ* sb. f. (Miha), *ZÁRHĀNĀ* (Крушево, Скопје) 'кланица'. Од тур. (арап.) *salane* (*salhana*); ром. *zalhana*, *salhana* (Romania, XXXI 572, 1761); бугар. *s(z)álhana*; во Гостивар: *salâna*.
1608. *ZÁPTE* sb. f. (Nicolaidi), *ZÁPE*, *AZÁPE* (Nicolaidi) 'пречка, покорност, зависност'. Од тур. (арап.) *zapt*; ром. *zapt*; нгр. *zápi*, *záfti*; алб. *zapt*. Додаток: *zaptisire*, 'задржи, спречи, застане' (Basme, Miha, Pascu), во Скопје: *zaptisati*, 'задржи, спречи'. Од тур. (арап.) *zapt etmek*.
1609. *ZAPTÍŪ* sb. m. *zaptiiañi* (Miha) 'стражар, џандар, заптија'. Од тур. (арап.) *zaptiye*; бугар. *zaptié*, *zaptija*; алб. *zaptí*.
1610. *ZÁRE* sb. f. pl. *zări* (Miha, Pascu), *ZAR*, heter. pl. *zaruri* (Miha) 'коцка за играње (коцкање); среќа во коцкањето, зар'. Од тур. (арап.) *zar*; ром. *zar* (Romania, XXXI 573, XVIII st.) нгр. *zári*; алб. бугар. *zar*; срхр. (cf. Barić I 279, Elezović 196); алб. *zar*.
1611. *ZÁRFĀ* sb. f. pl. *zarfe* (Miha), 'чиниче за шеќер и за шолји од кафе, "подметка" (N. jezik, V, 276)'. Од тур. (арап.) *zarf*; нгр. *zárfi*; алб. *zarf*; бугар. *zarf*.
1612. *ZĀBĪTU* sb. m. pl. *zābitsi* (Miha, Nicolaidi, Pascu) 'офицер, џандармериски офицер'. Од тур. (арап.) *zabit*; ром. *zabit*; алб. *zabit*; бугар. *zabit*, *-in*.
1613. *ZĀBŪN* adj. (Pascu) 'languissant'. Од тур. (перс.) *zabun* 'faible, infirme, malade'; нгр. *zabunis*, *zabunikos*.
1614. *ZĀGÁR* sb. m. (Basme, Miha, Pascu), *ZAYAR* (Nicolaidi) 'ловечки пес, загар, пејоративно за човек'. Од тур. *zagar* (cf. ZRPh. XXIX 226-7); нгр. *zāgari*; алб. *zagár*; бугар. *zagar*; срхр. *zàgar*.

1615. *ZÁMÁNE* sb. f. (Basmе, ArEnA, Weigand. *Arom.*, Antologie, Miha, Nicolaidi, Pascu), *ZEMÁNE* (Pascu), *ZAMÁNE* (Weigand. *Arom.*) 'време, минато, доба'. Од тур. (арап.) *zeman*; бугар. *zamán*; срхр. *zeman*. Додаток: *zámánescu*, adj. (Basmе) 'старовременски'.
1616. *ZÁMBACÁ* sb. f. pl. *zámbatse* (Miha) 'крин'. Од тур. *zambak*; нгр. *zambáki*; алб. *zambak*; бугар. *zambak*; во Куманово: *zámباك*.
1617. *ZÁMBÍLA* sb. f. pl. *zambile* (Antologie, Miha, Pascu) 'зумбул (*Hyacinthus orientalis*)'. Од тур. (арап.) *zümbül*; ром. *zambilă* (Romania, XXXI 572, XVIII st.); нгр. *zambúli*, *zumbúli*; алб. *zymbul*; бугар. *zjumbjul*; срхр. *zumbul* (cf. V. Petrović, *O biljkama...*).
1618. *ZÁNÁTE* sb. f. pl. *zánátsi* (Miha, Nicolaidi, Pascu), *ZINATE* (Weigand. *Arom.*) 'работа, занает, професија'. Од тур. (арап.) *zanat*; ром. *zanat*; нгр. *zanáti*; алб. *zanát*; срхр. *zanat*; бугар. *zanajat*.
1619. *ZÁNÁŤŤÍ* sb. m. pl. *zánátčadži* (Miha, Pascu) 'занаецчија, човек што работи некоја професија (мануелен работник). Од тур. (арап.) *zanatci*; алб. *zanatxhi*; срхр. *zanatlija*, *zanadžija*; бугар. *zanatčija*.
1620. *ZÁRÁRE* sb. m. pl. *zárári* (Miha, Nicolaidi, Pascu) 'штета, загуба, дефект'. Од тур. (арап.) *zarar*; алб. *zarar*; срхр. *zàrâr*; бугар. *zarár*.
1621. *ZÁRCÚLÁ* sb. f. pl. *zârcule* (Pascu) 'саручон'. Од тур. (перс.) *zer külah* (во Скопје овој збор не се употребува); ром. *zârculă*; нгр. *zerkúla*.
1622. *ZÁRZÁVÁTE* sb. f. (ArEnA, Miha, Pascu) 'зеленчук, зарзават'. Од тур. (перс. арап.) *zarzavat*; ром. *zarzavat* (Romania, XXXI 573, 1793); бугар. *zarzavát*; алб. *zarzavate*.
1623. *ZÁRZÁVÁČÍ* sb. m. pl. *zârzâvâčadži* (Pascu), *ZÁRÁVÁĜÍ* (Miha) 'продавач на зеленчук, зарзаватчија'. Од тур. (перс., арап.) *zarzavatçi*; ром. *zarzavagiu*; бугар. *zarzavatčija*; во Скопје: *zarzavátčija*.
1624. *ZÉFKÉ* sb. f. pl. *zefki* (Basmе, Miha), *ZEVKÉ* (Pascu), *ZEFCÁ* (Pascu) 'забава, разонода, веселба'. Од тур. (арап.) *zevk*; ром. *zefchiú*; нгр. *zevki* (Thumb); алб. *zefk*; бугар. *zefk*; во Куманово: *zefká*; срхр. *zevkárênje* 'das beqveme Leben', *zevkariti*, 'beqvem leben'.
1625. *ZEVZÉC* sb. m. pl. *zevzetsi* (Крушево, Скопје) 'зевзек, ветрогон, никаквец'. Од тур. *zevzek*; ром. *zevzec* (Romania, XXXI 573, XVIII st.); бугар. *zevzék*; срхр. *zevzek*.
1626. *ZIAFÉTE* sb. f. pl. *zifetsi* (Basmе, Weigand. *Arom.*, Miha, Pascu) 'гозба, веселба'. Од тур. (арап.) *ziyafet*; ром. *zifet* (Romania, XXXI 573, XVII st.); нгр. *zifeti*; срхр. *zijafet*; бугар. *zifet*, *zjafét*; алб. *zijafet*.
1627. *ZIMBÍL* sb. heter. pl. *zimbile* (Pascu), *ZIMBÍLE*, f. (Miha) 'зембил'; 'цегер'. Од тур. (перс.) *zembil*; ром. *zimbil*; нгр. *zembíli*; алб. *zimbíle*; срхр. *zembil* (Barić I 280, Elezović 197-8); бугар. *zembíl*.
1628. *ZIMBIRÉKE* sb. f. pl. *zimbireki* (Nicolaidi), *ZUMBÎREKE* (Pascu), *ZIMBIREC*, heter. pl. *zimbiretsi* (Miha) 'перце, федерче на сатот; пружина (на вратата)'. Од тур. *zemberek*; ром. *zemberec*; нгр. *zemberéki*; алб. *zemberëk*; бугар. *zembelek*; во Скопје: *zëmberek*.

1629. *ZINGÍE* sb. f. pl. *zingiü* (Miha), *ZÍNGÍE* (Pascu), *ZUNGÍE* (Nicolaidi), *ZĂNGÍE* (Antologie) 'узенгија'. Од тур. *üzengi*; нгр. *zeyki*; алб. *zengi*; срхр. *uzènija*; бугар. *uzengija, izengij*.
1630. *ZÎNDĂNE* sb. f. pl. *zîndăni* (Basmе), *ZĂNDĂNE* (Basmе, Miha), *ZUNDĂNE* (Pascu) 'пекол, затвор, зандана'. Од тур. (перс.) *zîndan*; алб. *zindan*; бугар. *zandan*.
ZNALČE v. *nalče*.
1631. *ZÓRE* sb. f. (Antologie, ArEnA, Basmе, Miha, Pascu), *ZÓRĂ* (Basmе), *ZOR* (Miha, Basmе), *ZÓRI* (ArEnA) 'неволја, мака, грижа, зорт'. Од тур. (перс.) *zor*; ром. *zor* (Romania, XXXI 573, XVII); *zóri*; алб. *zor*; срхр. *zôr*; бугар. *zor*. Додаток: *zorcă* (Pascu) *zorle* (Крушево); во Скопје: *zorlem*.
1632. *ZÓRBA* sb. m. pl. *zorbadžî* (Pascu), *ZURBĂ* (Nicolaidi) 'qui s'empire par force des biens des autres'. Од тур. (перс.) *zorba* (во скопскиот турски говор не е познат овој збор); ром. *zorba* (Romania, XXXI 573, XVII st.); нгр. *zorbâs*, 'tyran, despote, oppresseur'.
1633. *ZOT* adj. (Pascu) 'fort, vigoureux'. Од тур. (перс.) *zud*; алб. *zot*.
1634. *ZULÚME* sb. f. pl. *zuluñ* (Miha, Pascu) 'насилство, пљачка, зулум'. Од тур. (арап.) *zulum, zülüm*; ром. *zulúm*; алб. *zullum*; срхр. *zulum*; бугар. *zulúm*.
1635. *ZULUMĜÍ* sb. m. pl. *zulumğadzî* (Pascu), *ZULUMĶÁR* (Miha) 'пљачкаш, насилник, зулумќар'. Од тур. (арап.) *zulumci*; срхр. *zulumćar*; бугар. *zulumdžija*; алб. *zullumxhi*.
1636. *ZURBALÍKE* sb. f. (Nicolaidi, Pascu) 'violence, arbitraire'. Од тур. (перс.) *zorbalik*.
1637. *ZÚRLU* adj. (Basmе, Miha, Nicolaidi, Pascu), *ZÚRRU* (Pascu) 'луд; бесен'. Од тур. (перс.) *zorli*, 'fort, robuste, vigoureux'; нгр. *zurlí, zurlós*. Додаток: *zurleašte* (Nicolaidi), *zureašte* (Pascu) 'лудо'; *zurleatsă* (Basmе, Miha, Pascu), *zureatsă* (Miha) 'лудост, лудило'; *zurlire* (Basmе, Nicolaidi), *zurire* (Miha), *zurlisire* (Pascu) 'беснее, лудува'.
1638. *ZÚRNĂ* sb. m. pl. *zurnadzî* (Pascu), *SÚRLĂ*, f. pl. *surle* (Miha) 'hautbois; clarinette; groin'. Од тур. *zurna*; ром. *surla*; нгр. *zurnás*; алб. *zurle*; срхр. *zurna*; бугар. *zurna, zúrла*.

Неколку забелешки за речникот

Влијанието на турскиот јазик на ароманскиот дијалект, како и на другите балкански јазици, е најголемо во лексиката.

Најголемиот дел турски зборови што ги има во ароманскиот дијалект се познати и во другите балкански јазици.

По бројот на турски зборови кои ги познава, ароманскиот дијалект доаѓа на претпоследното место. (Најмногу турски зборови познава српскохрватскиот: преку 5000 само кај Ѓ. Поповиќ; а најмалку албанскиот јазик: околу 1200).

Од целокупниот број турски зборови познати во ароманскиот дијалект, малку повеќе од сто му се познати само на ароманскиот дијалект (другите балкански јазици, сметајќи го тука и дакороманскиот дијалект, ги немаат тие зборови; десетина од нив ги имаат само дакороманскиот и ароманскиот дијалект; малку помалку од половина од сите турски зборови што постојат во ароманскиот дијалект, им се познати и на другите балкански јазици, не сметајќи го дакороманскиот дијалект; околу 300 зборови им се заеднички на сите балкански јазици. Другите зборови се познати во ароманскиот и во дакороманскиот дијалект и уште во некој балкански јазик.

Од овој број турски зборови, ароманскиот дијалект денес не користи голем дел од нив. Најголемиот дел зборови-поими, врзани за администрацијата, судството, војската и сл. се губи и им отстапува место на српскохрватските зборови (односно на новогрчките или на албанските, ако станува збор за ароманските говори во границите на денешните кралства Грција и Албанија). Уште се во жива употреба зборовите врзани за: домот, храната, видови јадења, посатки, цвеќе, занаети, облека и др., но и тие зборови почнуваат да се заменуваат со српскохрватски (и германски, француски или зборови од некои други јазици, обично поими за: алатки, машинерија, материи и сл.).

Petar Atanasov

Les éléments turcs dans l'aroumain
(Résumé)

Comme le titre l'indique, le sujet de ce travail traite des éléments turcs dans l'aroumain de Macédoine. Ce travail est en effet la thèse de doctorat de l'acad. Haralampie Polenaković, soutenue en 1939 à Zagreb, sur la base du matériel recueilli par l'auteur lui-même en tant que locuteur natif de l'aroumain.

Il aborde différents aspects de l'influence turque dans l'aroumain. Quant au lexique on constate qu'une bonne partie de celui-ci constitue aujourd'hui une couche lexicale archaïque mais en même temps il est la preuve de l'ampleur de cette influence turque non seulement en aroumain mais aussi dans les autres langues balkaniques, ce que nous pouvons constater des emprunts faits au turc par celles-ci, cités par l'auteur dans son travail.

Dans la première partie du travail l'auteur s'attarde sur les changements vocaliques de ces emprunts dans l'aroumain. Ainsi, la voyelle **a** accentué se diphtongue en **ea** en aroumain : tc. *destemel* > ar. *destemeale* "serviette" ; le **a** non accentué se ferme en **ă** : tc. *raki* > ar. *arăkie* "eau-de-vie". La voyelle **a** apparaît également comme voyelle prothétique dans les emprunts commençant par un **r** : tc. *raft* > ar., *arafă, arafă* "étagère", le phénomène étant une des principales caractéristiques de l'aroumain.

Le même principe est appliqué dans le traitement des changements des autres voyelles : **e, i, o, u**, ainsi que de la voyelle turque **ü**.

Dans le traitement des consonnes des emprunts aroumains faits au turc l'auteur nous présente dans les moindres détails tous ces changements. Citons en quelques exemples : **p > f** : tc. *kalip* > ar. *călăfê* à côté de *călupe* "modèle, cadre" ; **p > t** : tc. *sebep* > ar. *simbete* "cause", "motif" ; **b > p** : tc. *rub*, ar. *arup* "mesure, dix centimes, piastre, huitième de l'aulne" ; **k > g** : tc. *bocanîna*, ar. *bog'ana* "malédiction". Sont traités également les phénomènes de prothèse (tc. *at* > ar. *hat* "cheval"), d'aphérèse (tc. *ihțiza*, ar. *tiză* à côté de *ihțiză* et *ihțizae* "nécessité"), d'épenthèse (tc. *kubur* > ar. *cumbură, cumbure* "pistolet"), de syncope (tc. *batihava*, ar. *bathava* "gratuitement, pour rien" ; tc. *inatçi*, ar. *inaçi* "entêté, obstiné, tête de mule") et d'apocope consonantiques (tc. *bimbași*, ar. *bimbaș* "officier supérieur"). Citons également les phénomènes de métathèse (tc. *bakrač*, ar. *brugače* à côté de *bărcače* et *burgače* "chaudron", "chaudière" et de haplologie (tc. *gügüm*, ar. *gum*).

Dans la partie consacrée à l'accentuation des mots turcs empruntés par l'aroumain on constate que l'accent turc se maintient sur la même syllabe en aroumain sauf dans les cas où le mot est entré dans ce dernier par l'intermédiaire d'une autre langue, le plus souvent par le macédonien : à côté de *călfa*, maced. *kàlfa* on a aussi *călfa* "ouvrier qualifié d'un artisan" comme en turc *kalfâ*.

Le chapitre consacré aux verbes d'origine turque et à leur adaptation en aroumain nous montre que seulement quatre verbes appartiennent à la première conjugaison en *-are* et tous les autres font partie de la quatrième conjugaison en *-ire*.

Les emprunts faits au turc par l'aroumain ne se limitent pas uniquement aux mots mais aussi aux suffixes turcs ou d'autre origine (slave, grecque) qui s'ajoutaient aux emprunts turcs dans le processus de leur adaptation : *-ar* : *čergar* "gitan" ; *-at* (lat. *-atus*) : *satrazamat* "ministère" ; *-can* : *čalāscan* "appliqué, 'assidu, dilligent" ; *-če* : (suff. dim.) *donče* "caleçon, culotte".

Un chapitre entier dans ce travail est consacré aux noms de famille aroumains provenant du turc, qui sont basés le plus souvent sur la dénomination de l'activité exercée par la personne respective : *Cazan'i* "celui qui fabrique de chaudières ou des alambics" ; *Fesči* "celui qui fabrique des fez" ; *Boja'i* "celui qui vend de la couleur ou qui badigeonne". Il y en a aussi qui proviennent du surnom d'une personne : *Kōse* "imberbe" ; *Cambur* "bosse" qui a la suite est devenu le nom de famille de ses descendants.

Font objet de cette étude aussi les phraséologismes, les sentences et les proverbes entrés dans l'aroumain, traduits ou dans leur forme originale, ainsi que leurs correspondants dans le macédonien ou dans le serbe (le plus souvent dans le dialecte de Vranje). Voilà quelques expressions et proverbes: *áčşam-suráte* (on dit d'une personne renfrognée / hargneuse) ; *ahātu-ī talé mīntea* du tc. *okadar akli keser* (cf. maced. *ūo.лкy my cече ūameūoūū* (Gostivar) ou *ūo.лкo my cīūūza ūameūū* (Vranje), alb. *čač i pret mendja*).

Les changements sémantiques sont un phénomène courant chez les mots d'emprunt de même que les changements phonétiques. Ces changements peuvent être à la fois insignifiants mais aussi essentiels alors que les causes en sont multiples. L'auteur s'y attarde brièvement chez un certain nombre de mots : *ahure*, qui outre sa signification propre de "écurie" signifie aussi à Megarevo "vestibule carrelé dans lequel on passe la plupart du temps pendant l'été" ; *bārute* "poudre à fusil" signifie aussi "sec" ; *janītsar* "janisaire" signifie "criminel".

Le *Lexique* représente la partie la plus vaste de ce travail. Il contient 1638 lexèmes, des mots turcs entrés dans l'aroumain. Chaque entrée est suivie de ses caractéristiques morphologiques marquées par les abréviations latines courantes : le pluriel, les attestations pour la forme aroumaine, sa signification et l'étymologie (turque, arabe, persanne) ainsi que les formes de ces emprunts dans les langues balkaniques qui les possèdent. Toutes ces données font du *Lexique* une source riche des turquismes et une base pour les études comparées des éléments lexicaux empruntés au turc au niveau balkanique.

Поговор

Академик Харалампие Поленаковиќ е роден на 17 јануари 1909 година во Гостивар. Во родниот град го завршува основното образование, а гимназија во Скопје. Овде студирал на Филозофскиот факултет и по завршувањето на студиите во 1934 година, на предлог од проф. Петар Колендиќ, избран е за асистент на групата за „Народен јазик и книжевност“. Животниот пат на акад. Х. Поленаковиќ е богат и исполнет со бројни успеси и постигнувања.

Тој е еден од ретките македонски научници кои пред војната се стекнаа со факултетско образование. По војната, со остварувањето на вековниот сон на македонскиот народ, создавањето на македонска држава во рамките на југословенската федерација, која имаше огромна потреба од вакви кадри, Х. Поленаковиќ целосно се стави на располагање на потребите на младата држава, како во основањето и организирањето на образовните и научните институции во земјата, така и како професор по македонска и југословенска книжевност. Тој активно учествувал во организирањето на Филозофскиот факултет во Скопје и во својство на основач и професор на Катедрата за југословенски литератури. На 16 декември 1946 година тој го одржа првото предавање на тема „Браќата Кирил и Методиј, создавачи на првата словенска писменост“. Заедно со неколку други звучни имиња, тој е „spiritus movens“ за бројни иницијативи, активности и реализации на полето на образованието, науката и културата: бил еден од иницијаторите за основање на Друштвото за македонски јазик и литература, на Семинарот за македонски јазик, литература и култура, на Институтот за македонски јазик, на Бигорските научни средби, на редица списанија, трудови и прилози, па и за основање на највисоката институција од областа на науката и уметноста во земјата - Македонската академија на науките и уметностите, чиј член е уште од првиот состав, а потпретседател во два мандата. Воедно, тој е член од надворешниот состав и на Српската академија на науките и уметностите и на Академијата на науки и уметности на Босна и Херцеговина. Академик Х. Поленаковиќ за своите заслуги бил добитник на бројни награди и признанија меѓу кои неминовно треба да се одбележат републичката награда 11 октомври и наградата АВНОЈ, највисоката награда во рамките на поранешната југословенска заедница. Неговиот научен опус ја надминува бројката од 650 библиографски единици што самиот ги класифицирал и подготвил, како прво издание, во пет тома, објавени од книгоиздателството „Мисла“ во 1973 година. Второто издание пак, подготвено во шест тома од д-р Томе Саздов и д-р Ванчо Тушевски го објави „Македонска книга“ во 1989 година.

За делото и местото што му припаѓа на академик Харалампие Поленаковиќ во нашата културна историја изнесени се најпофални оценки од страна на врвни македонски авторитети од доменот на книжевната наука и критика, на лингвистиката, на уметноста, на фолклорот. «Зад академикот Поленаковиќ останува импозантно научно дело. Неговите научни работи се набројуваат на повеќе стотини. Само избраните негови текстови се објавени во пет репрезентативни тома. Со право можеме да го наречеме основоположник на историјата на македонската литература”/.../ ”Опусот на Харалампие Поленаковиќ останува како драгоценост наследство во нашата наука за книжевноста и особено во нашата историја за книжевноста” (акад. Б. Конески, по повод смртта на Поленаковиќ).

Минатата година имавме можност повторно да ги слушнеме овие оценки како уште покатегорична потврда, но сега од една поголема временска дистанца, на свечениот собир што МАНУ го организираше по повод 95 години од раѓањето и 20 години од смртта на акад. Харалампие Поленаковиќ. “Страствен и стрплив истражувач и проучувач на нашата средновековна писменост, тој упорно длабеше во корените на нашиот културен идентитет - во писменоста и книжевноста, во фолклорот и јазикот, во преданијата и митовите, во песните и приказните, во неисцрпниот трезор на нивната меморија, мудрост и убавина”/.../ “професорот Поленаковиќ ја прикажуваше, толкуваше и осветлуваше историската вистина за нас” /.../ Тој тоа го правеше “со уверливоста на своето писмо и на својот глас, со љубов, сигурност и убедливост што му прилегаат на вистински научник и културен деец” (акад. М. Матевски).

“Монументалното научно дело на проф. Харалампие Поленаковиќ било и ќе биде предмет на натамошни истражувања и оценки. Со него, за прв пат, на историско - аналитичка основа се поставија темелите на нашата книжевна наука во целост” /.../ “Научната и истражувачката активност на акад. Поленаковиќ не може да се оддели од неговата исклучително плодотворна педагошка дејност /.../ Сме имале и други високо ценети професори и врвни авторитети во нашата средина, но ретки беа професорите со таков непосреден пристап, секогаш отворени и заинтересирани за работата на помладите колеги, крајно комуникативни и со искричав дух во односите со сите луѓе. Можам слободно да кажам дека во тој поглед тој беше единствен, почитуван и сакан” (акад. М. Ѓурчинов).

Но “акад. Харалампие Поленаковиќ не беше само историчар на литературата, што е прва негова вокација, туку беше полихистор какви денес има многу малку во светот /.../ тој прв ја откри врската меѓу Прличев и Дичо Зограф, потоа го осветли зографското семејство на Гиновци, ја повлече линијата на словенски и грчки натписи на иконите од XIX век” (акад. Цветан Грозданов).

Во оваа низа на пофални искажувања за акад. Х. Поленаковиќ се надоврзува и она на акад. Гане Тодоровски : “Харалампие Поленаковиќ е првото име во првата историска тројка на втемелувачи на научната дисциплина

лина од специфично национално значење - литературната наука. Покрај неговото, личат уште имињата на Димитар Митрев (р. 1919) и Блаже Конески (р. 1921), меѓу нив тој е најстар по години (р. 1909). Тоа се трите бразди од таа широко или фронтално развиена првопозиција на народонауката” /.../ “Х. Поленаковиќ, академик и клучна (да речеме и: култна) личност на скопскиот универзитет “Кирил и Методиј” беше човек на силен творечки замав. Строго принципиелен, трудољубив, инвентивен и експедитивен, повлечен пред вревата на времето во маѓосната тишина на работните обврски, успеваше Тој, или: нему, токму нему му успеваше да се дистанцира од протокот на дневната политика со манири на благородник комушто не треба да му се забележува поради чистотата на неговото честољубие и поради скрупулите на неговото научничко пуританство” /.../ “Својот јавен престиж го градеше исклучиво врз платформата на својот позив и својата вокација и расположива силна волја и бликотна работна енергија, врз своето сопствено научно и наставничко дело и ангажман”.

Интересен е податокот што во неговата научна кариера, младиот Поленаковиќ стартува со докторска дисертација од областа на лингвистиката чиј наслов е *Турски елементи у аромунском дијалекту* која ја одбрал во 1939 година во Загреб, пред комисија составена од еминентните професори: Петар Скок, основоположник на јужнословенската романистика, Стјепан Ившиќ, славист, автор на трудови од доменот на споредбената словенска граматика, и Мирко Деановиќ, романист и лексикограф. Причината за избор на тема од областа на романистиката и поконкретно на ароманистиката треба да се бара во фактот што тој беше роден говорител на ароманскиот, а секако дека и турскиот јазик активно го зборувал. Од овој труд јасно се гледа дека тој длабоко завлегол во сè што се проучувало и објавувало во доменот на ароманскиот во Романија, Грција или Германија. Истражувањата на одреден број Ароманци, пред првата светска и особено меѓу двете светски војни, како Теодор Капидан, Џорџе Мурну, Штефан Михаилеану, Јанку Даламетра, Таке Папахаци, Виктор Папакостеа, кои имале можност да се школуваат во Романија и во големите европски центри и кои оставиле траен белег во таа земја, му биле совршено познати на младиот Поленаковиќ. Но сепак, треба да истакнеме дека тој своите истражувања во доменот на ароманистиката ги вршел и остварувал во словенска средина, што беше значително потешко. Немајќи ја можноста да се специјализира во тој домен, тој тоа го правеше со својата силна волја и самоуко, со вложување на голем труд за да дојде до одредена литература, информација или да објасни одредени јазични појави, својствени на ароманскиот. Сопствената средина во поглед на романистичките проучувања, во тој период, не можеше апсолутно ништо да му пружи освен присуството на ароманскиот етнички елемент и сопственото познавање на мајчиниот идиом врз кои можеше да се потпре. Тоа беше сепак силен мотив, како за младиот Х. Поленаковиќ, така и за Петар Скок, неуморен истражувач на балканското романство, кој ги поттикнуваше таквите истражувања водејќи

се од начелото дека должноста на јужнословенската романистика е да проучи сè што е романско на своите простори. Во таа смисла темата одбрана од Поленаковиќ (ако не и сугерирана од самиот Скок - наша претпоставка), наполно се вклопуваше во таквата научна оптика на големиот хрватски лингвист. Таа несомнено претставуваше интерес за јужнословенската романистика и балканистика, а за авторот можност и воедно должност да се проучи влијанието на турскиот јазик врз еден балкански романски идиом, што впрочем тој тоа го реализира мошне успешно.

За овој аспект од научната активност на акад. Харалампие Поленаковиќ речиси ништо не се знае. Познато е само дека тој докторирал во Загреб на тема *Турскиите елементи во ароманскиот дијалект* и сè се запира на таа констатација. Во она што следи ќе се обидеме накратко да се осврнеме и на тој аспект од научната дејност на акад. Харалампие Поленаковиќ.

*

Балканот претставува еден од ретко богатите мозаици на светот. Малубројни се регионите на земјината топка на кои се мешаат толкав број народи, јазици, култури и различни религии. Благодарение на нивното сожителство, најчесто во рамките на еден ист економски, административен и политички систем во кој размената на материјалните и духовните вредности била редовна појава, балканските народи, покрај нивните специфики (припаѓајќи на разни јазични фамилии, култури и сл.), попримија и низа заеднички карактеристики. Ова единство во разноликоста (*unité dans la diversité*) води кон констатацијата дека животот на ниеден балкански народ не може да биде проучуван сам за себе без да се проучи оној на соседите.

Наспроти разните негативни квалификативи за разединетост изречени за народите на овој географски простор, не можеме да ги затвориме очите пред бројните фактори на унификација на Балканот од најстари времиња до денес какви што се елинизмот, старомакедонското и римското царство, словенството и православието, Византија, Отоманското царство и сл.

Познато е дека во тек на повеќе векови турскиот бил јазик на комуникација во пространата империја што го наложуваа потребите на администрацијата, правото, финансиите, војската и другите сектори од општественото живеење. Сето ова доведе до едно релативно паралелно навлегување на бројни турцизми во сите балкански јазици, на директен или индиректен начин. За исламизираното население, исламот, како и секоја друга религија, не е само обред. Тоа е и куќен стил на живот, одреден морал и поинаква филозофија на животот и филозофија на историјата. Верата влијаела на човековата душа, таа му го измени начинот на животот, на материјалната култура и во голем дел неговите погледи на светот. Тоа не можеше да нема реперкусии и во доменот на јазикот чие присуство го среќаваме дури и кај неисламизираното население кај сите балкански народи.

Докторската дисертација на акад. Харалампие Поленаковиќ чиј предмет е проучувањето на турското влијание во ароманскиот каде најголем дел зафаќаат лексичките елементи во ароманскиот, но и во другите балкански јазици, иако ни доаѓа со доста задоцнување, не изгубила ништо од својата актуелност. Турските јазични елементи се и денес, во голем број, присутни во ароманскиот, како впрочем во македонскиот и во другите балкански јазици. Зборови како *адеи*, *алва*, *амбар*, *амал*, *арабација*, *арам*, *баклава*, *белја*, *берекеи*, *боја*, *бубреж*, *будала*, *чадор*, *чаир*, *чардак*, *чаршав*, *чајшал*, *челик*, *чешма*, *чинар*, *чирак*, *чифи*, *чорай*, *чорба*, *џеб*, *џиџер*, и редица други се дел од нашата лексика, некои од нив и од основната лексика.

Влијанието на турскиот јазик врз балканските јазици се огледува и во бројните калки според овој јазик, во прекажаноста, како турски феномен, присутна во македонскиот, бугарскиот, мегленороманскиот, во охридскиот аромански говор и во албанскиот. Тие се само дел од бројните взаемни влијанија меѓу балканските јазици што придонесоа во создавањето на заедничкиот јазичен менталитет на овие простори олицетворен во балканскиот јазичен сојуз. Гледано од овој аспект, докторската дисертација на акад. Харалампие Поленаковиќ претставува драгоцен материјал и несомнен придонес во ароманистиката и балканската лингвистика. Тоа е вистински балканистички труд зошто турските елементи се разгледани не само во ароманскиот, туку и во сите балкански јазици. Регистрирањето на овој историски лексички фонд, во кој многу турцизми денес сè уште се во употреба, е од огромно значење во изготвувањето на етимолошкиот речник на македонскиот јазик како и за една подетална историја на македонскиот јазик, проекти што допрва треба да се реализираат. Не помало е значењето на овој труд и за самата турска лингвистика.

Да се задржиме сега и на најсуштественото, а тоа е дека во основа на овој труд се разгледува влијанието на турскиот јазик во ароманскиот. Самата идеја да се зафати со таква проблематика го профилира Харалампие Поленаковиќ и како лингвист, поточно романист. Тоа е фактички неговата првична ориентација во науката. Тоа е воедно и прв научен труд од областа на ароманистиката што е одбранет на овие наши простори пред војната и единствен досега, чиј автор има ароманско потекло. Секако дека ароманскиот бил и порано предмет на истражување од страна на повеќе романисти, главно Ароманци кои се школувале во Романија, но не и на просторите на Југославија. Тоа е идиом што сè уште останува недоволно проучен и би требало да биде една од приоритетните задачи на македонската романистика. Вистина е дека претскажувањето на Таке Папахаци¹ дека “овој дваесетти век ќе биде век на згаснувањето на Ароманците”/.../ “Тоа е лингвистичка смрт што ја бара природата на околностите, наметната од историските настани” не се обистини, но во догледно време и тоа ќе се случи. Во таа смисла трудот на акад. Поленаковиќ има дотолку поголемо значење за историјата на ароманскиот.

*

Трудот *Турскиите елементи во ароманскиот* главно содржи два дела. Во **првиот** дел е поместен, покрај библиографијата, краток Предговор (стр. 15) и Вовед (стр. 17) во кој авторот ја објаснува целта на своето истражување, разгледува прашања од социолингвистичка природа, причините, периодот и начинот на позајмување на турцизмите во ароманскиот и во другите балкански јазици. Во овој дел, поголем простор се посветува на вокалските и консонантските промени при позајмувањето на турските зборови во ароманскиот. Разгледани се постапно сите гласови, илустрирани со примери и нивните варијанти и, по потреба, проследени со коментари. Како што и самиот автор наведува во Воведот, гласовните промени што ги претрпеле турските зборови при преминот во ароманските говори се однесуваат на зборовите од народниот турски јазик, од разните турски говори што ситното чиновништво и аскерот ги вовеле на овие простори, непознавајќи го литературниот јазик. Интересно е што во корпусот на турските заемки во ароманскиот, авторот разгледува и прашања какви што се епентезата, синкопата, метатезата, хаплоглијата и акцентот што несомнено зборува за неговата добра лингвистичка подготвеност да ги забележи и објасни овие јазични појави. На крајот, Х. Поленаковиќ ги наведува ароманските глаголи изведени според турските заемки, потоа суфиксите од турско потекло во ароманскиот, ароманските презимиња што настанале од турски зборови за да заврши со една листа од 118 изрази, изреки и пословици позајмени од турскиот јазик или калкирани според турски модел.

Вториот, поголем, дел (стр. 73) го сочинува Речникот на турцизмите во ароманскиот дијалект во кој авторот поместува 1625 влезници, што значи дека тој регистрирал во ароманскиот, што се зборува на територијата на денешна Р. Македонија, 1625 турски заемки.

Структурата на описот е следната: најпрвин се дава влезницата со покрупен шрифт во курзив по која следи нејзината граматичка карактеризација (именка, придавка, глагол и тн., родот и бројот со кратенката *plug.*, редовно проследен и од самата множинска форма). Потоа се дава значењето на влезниот збор, неговата етимологија (тур., арап., перс.) како и посочување на ароманските говори во кои заемката покажува варијанти. Многу значаен факт е засведоченоста на влезницата кај повеќе аромански автори на монографии или речници што го разгледувале турскиот лексички елемент и што авторот ги посочува во овој труд. Од не помало значење е паралелното бележење на турцизмите и во другите балкански јазици со што трудот придобива вистински балканистички карактер.

Како што и самиот автор вели, голем дел од разгледаните турски елементи во ароманскиот денес се вон употреба, особено оние што се однесуваат на администрацијата, судството, војската и сл. Ист е случајот и во другите балкански јазици кои, по пропаста на Турската империја, станале

национални јазици во своите земји и отстраниле голем дел од турцизмите. Сепак, од големо значење е регистрирањето, како на постоечките турски елементи, така и на исчезнатите, затоа што тие ги осветлуваат контактите меѓу балканските народи, што во конкретниот случај траеле со векови и што довеле до бројни интерференции во јазикот. За самото значење на трудот и неговиот придонес во ароманистиката, македонистиката и балканистиката веќе кажавме погоре.

Трудот *Турскиите елементи во ароманскиот* е одраз на едно време кога општествено - политичката реалност на Балканот била сосема подруга. Оттогаш досега состојбите се повеќепати радикално променети. Па сепак, секој обид да се промени нешто во овој труд, во смисла да се вклопи во сегашната општествено - политичка и лингвистичка реалност на Балканот, би повлекол редица други измени во самиот труд што приредувачот не би смеел да ги направи. Задржани се називите на идиомите во кои авторот ги регистрира турските лексички елементи. Единствената суштинска измена се состои во тоа што трудот, во својата оригинална верзија напишан на српскохрватски, се објавува на македонски јазик за да биде подостапен на нашата научна и културна јавност. Македонскиот јазик не е спомнат затоа што во периодот меѓу двете светски војни тој бил третиран како јужни српски говори. Исто така, во духот на тогашните истражувања на полето на ароманскиот, авторот употребува назив *аромански дијалект*, неприфатлив денес за ароманското население од Р. Македонија, но во употреба во романската и светската романистика.

Исто така и по однос на графијата не се вршени битни измени: за романскиот текст се употребени графеми *ʒ* и *ʒ*, додека пак за ароманскиот за истите гласови задржани се *ʒ* и *ts*. Промени се извршени и во графијата на [c] што се среќава во оригиналот, за грчкиот текст, сметајќи дека поадекватно би било ако тој глас се бележи со *ts* и *dz*. Во албанскиот дел од текстот применета е графијата од современиот правопис на овој јазик за што се потруди д-р проф. Аслан Хамити, кому срдечно му благодарам.

Изразувам длабока благодарност до Одделението за лингвистика и литературна наука при МАНУ што ми ја довери задачата да го приредам овој редок труд посветен на ароманскиот во спомен и длабока почит кон авторот, проф. акад. Харалампие Поленаковиќ, столб на македонската културна и книжевна историја, чии совети и мене лично ми беа драгоценци.

На крајот изразувам благодарност и до Соња Миленковска која вложи голем напор да внесе во компјутер еден тежок текст што обилува со дијакритички знаци, како и на Веселинка Лаброска за преводот на македонски јазик.

Петар Атанасов